

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою**

МАТЕРІАЛИ

**III Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції
«ОБЛІК, АУДИТ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЗВІТНІСТЬ
У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ»**

16-17 травня 2019 року

м. Дніпро

Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 16-17 травня 2019 р. – Дніпро : ННІЕ, 2019. – 215 с.

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками: «Бухгалтерський облік як інформаційне джерело контролю, аналізу та управління». «Перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні». «Проблеми викладання обліково-аналітичних, фінансових та контрольних дисциплін у вищій школі». «Інноваційні технології підготовки та перепідготовки фахівців з обліку, аудиту й оподаткування». «Управління фінансово-економічною безпекою підприємств».

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори. Редакція не завжди поділяє думку та погляди автора. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

Оригінал-макет підготовлений у Навчально-науковому інституті економіки Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

Комп'ютерне верстання: Губарик О. М.

Організатор конференції:

Кафедра обліку, оподаткування та фінансово-економічною безпекою Навчально-наукового інституту економіки Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Зареєстровано в УкрІНТЕІ. Посвідчення № 568 від 29 листопада 2018 року.

© Навчально-науковий інститут економіки
Дніпровського державного аграрно-
економічного університету, 2019

Програмний комітет конференції:

Павлова Г. Є., д.е.н., професор, директор Навчально-науковий інститут економіки, декан факультету обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Приходько І. П., д.держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Губарик О. М., к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ НАКАЗУ ПРО ОБЛІКОВУ ПОЛІТИКУ, ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*О.П. Атамас, к.е.н., доцент,
Січева Д.В., магістр Мг ОП-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Характеризується система обліку обліковою політикою. Згідно із ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (абз.10 ст.1), під обліковою політикою підприємства розуміють сукупність конкретних методів, способів і принципів організації та форм ведення бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на підставі загальних правил та особливостей його роботи.

Облікова політика має велике значення для всіх видів підприємницької діяльності і скрізь вона має свої особливості, але її вихідні положення є єдиними (спільними) для всіх – отримання оптимізованої, у довгостроковому плані, норми прибутку. Від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежать ефективність управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

Відповідальність за розробку облікової політики покладається на головного бухгалтера із затвердженням даного документу керівником підприємства. У документі обов'язково розкривається в окремих розділах методичні принципи побудови бухгалтерського обліку, техніка його ведення та організація роботи бухгалтерської служби.

Облікова політика підприємства регламентується наказом. Цей документ складається у формі, що прийнята і використовується на підприємстві. Наукова та періодична література рекомендує складати наказ з трьох розділів. Направленість розділів може бути різною в залежності від потреб підприємства, незмінним для всіх підприємств є перший розділ в якому розкриваються методологічні привила фінансового обліку, які використовуються на адресному підприємстві враховуючи види діяльності. Тобто у даному розділі можуть визначатись:

- класифікація коштів підприємства на грошові, еквіваленти грошових коштів та інші;
- оцінка фінансових інвестицій на певну дату;
- формування вартості інших видів активів;
- процедура визначення строку корисного використання (експлуатації)

необоротних активів;

- метод(и) амортизації необоротних активів;
- величина вартісного критерію віднесення матеріального активу до інших малоцінних необоротних активів;
- процедура визначення ліквідаційної вартості необоротних активів або перелік таких активів із зазначенням ліквідаційної вартості;
- умови, процедури та періодичність проведення переоцінки основних засобів;
- порядок створення забезпечень (згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання») на відпустки працівникам, на додаткове пенсійне забезпечення, гарантійні зобов'язання, реструктуризацію, виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів, виплати працівникам інструментами власного капіталу, інші майбутні витрати й платежі;
- визначення складових собівартості продукції, робіт, послуг (відповідно до П(С)БО 16 «Витрати»), собівартості реалізованої продукції, методика розподілу загальновиробничих витрат, показник нормальної потужності;
- затвердження переліку витрат, що належать до «Витрат майбутніх періодів». Витрати здійснені в поточному обліковому періоді, які будуть визнані в наступних облікових періодах, називають витратами майбутніх періодів. Прикладами таких витрат є: сплачена наперед орендна плата, оплата страхового полісу, передплата періодичних видань, витрати на підготовку та освоєння виробництва тощо;
- визначення періоду створення кваліфікаційних активів згідно П(С)БО 31 «Фінансові витрати»;
- обґрунтування специфіки відображення в обліку доходів, що пов'язано з визначенням тривалості нормального операційного циклу виготовлення продукції (виконання робіт, надання послуг), а також особливостей визнання доходів від надання послуг. Опис методу оцінки ступеню завершеності операції з надання послуг;
- перелік доходів, що відносяться до складу доходів майбутніх періодів;
- затвердження системи оплати праці та системи преміювання одночасно з колективним договором підприємства;
- розкриття особливостей застосування П(С)БО 17 та рахунку 79 «Фінансові результати»;
- організація обліку відстрочених податків, згідно П(С)БО 17 «Податок на прибуток» та ПКУ;
- застосування міжнародних стандартів обліку і звітності.

Другий розділ наказу може розкривати організаційні процедури системи бухгалтерського обліку, а саме: робочий план рахунків, форму обліку на підприємстві, графік документообігу, форми бухгалтерських документів (за браком стандартних форм), організацію та порядок проведення інвентаризації, організацію внутрішньогосподарського обліку і контролю.

У третьому розділі розкривають або організаційні питання роботи облікового персоналу або особливості ведення управлінського обліку на підприємстві.

Формуючи облікову політику, виходять з того, що підприємство функціонує безстроково, а всі господарські операції відносять до того звітного періоду, в якому вони відбувалися. Вибрана облікова політика, як правило, застосовується підприємством з року в рік. У будь-якому разі, вона має залишатись незмінною принаймні протягом календарного року

Література

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. № 996-XIV, зі змінами.

АНАЛІЗ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ, ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*А. Більбот, студентка гр. МгОП-1-18
Науковий керівник: О. Атамас, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Одним із джерел залучення активів в оборот підприємства є кредиторська заборгованість. Вона виникає у зв'язку з тим, що у процесі діяльності підприємства не завжди здійснюють розрахунки з юридичними і фізичними особами одночасно з відчуженням майна, наданням послуг, виконанням робіт, що призводить до виникнення певних зобов'язань перед постачальниками та іншими контрагентами господарських відносин. Кредиторська заборгованість відображається у 2-му розділі пасиву балансу "Поточні зобов'язання".

В ринкових умовах господарювання взаємозв'язки між підприємствами здебільшого характеризуються грошовими розрахунками. Під час господарської діяльності у підприємств виникають розрахункові відносини з іншими учасниками ринку. Ці взаємозв'язки базуються на застосуванні грошей у їх функціях – засобів обігу і платежу. При цьому підприємство водночас є постачальником для одних і покупцем для інших. Саме для нормального функціонування всіх ділянок господарства необхідно володіти достовірною інформацією про фінансовий стан підприємства, зокрема про кредиторську заборгованість.

Економічні суб'єкти самостійно обирають ринки збуту продукції, постачальників і підрядників, джерела фінансування, а тому повинні приділяти особливу увагу розрахункам з контрагентами. У зв'язку з сучасною кризою неплатежів облік та аналіз кредиторської заборгованості набуває особливого значення. Проблема удосконалення обліку та аналізу кредиторської заборгованості підтверджується збільшенням її частки у складі пасивів

підприємств. Причиною цього можуть бути невиконання фінансових зобов'язань перед контрагентами й погіршення платоспроможності. Правильна організація обліку кредиторської заборгованості, насамперед, має сприяти недопущенню прострочення термінів платежу і погіршення ділових відносин з кредиторами.

На сьогодні облікове забезпечення розрахунків з кредиторами сприяє своєчасним розрахункам з контрагентами протягом обумовленого договором строку і покращенню фінансового стану підприємства, а тому має важливе значення у діяльності підприємства [1].

З розвитком ринкових відносин зросла міра відповідальності та самостійності підприємств у прийнятті управлінських рішень стосовно забезпечення ефективності розрахунків з контрагентами. Збільшення або зменшення обсягу кредиторської заборгованості призводить до зміни фінансового стану підприємства. Нині виникає потреба в проведенні моніторингу й аналізу стану розрахунків.

Аналіз кредиторської заборгованості підприємства дає змогу:

- визначити та оцінити ризик кредиторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан підприємства, встановити допустимий рівень цього ризику та заходи щодо його зниження;
- обчислити оптимальне співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості;
- визначити зміну розміру боргових зобов'язань підприємства у порівнянні із початком року або іншого досліджуваного періоду;
- знайти раціональне співвідношення між розміром кредиторської заборгованості і обсягом продажів, встановити доцільність збільшення реалізації продукції, товарів і послуг в кредит, визначити межі цінових знижок для прискорення оплати виставлених рахунків;
- прогнозувати стан боргових зобов'язань підприємства протягом поточного року, що дасть змогу поліпшити фінансові результати його діяльності [2].

Аналіз кредиторської заборгованості потрібно починати з вивчення складу і структури кредиторської заборгованості за даними:

- 1) форми № 1 "Баланс";
- 2) доповненням форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»;
- 3) інформацією про поточні зобов'язання, а саме:
  - суми зобов'язань за об'єктами їх виникнення;
  - суми поточних зобов'язань у межах строків їх погашення;
  - суми поточних зобов'язань, за якими закінчився строк їх погашення (прострочена заборгованість);
  - суми списаної кредиторської заборгованості, за якою минув строк позивної давності, з метою поліпшення інформаційного забезпечення проведення аналізу платоспроможності підприємства.

Для цього розраховують питому вагу кожного виду кредиторської

заборгованості в загальній сумі. Такі показники розраховуються за звітом і за планом, а порівнюючи їх, визначають відхилення в структурі кредиторської заборгованості, установлюють причини змін її окремих складових і розробляють заходи, щодо регулювання заборгованості, особливо тих складових, які негативно впливають на діяльність підприємства [3].

Основною причиною змін структури кредиторської заборгованості є взаємні неплатежі. Підтвердженням цього є порівняльний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства.

Отже, кредиторська заборгованість являє собою частину майна підприємства, що є предметом боргових зобов'язань, котрі виникли з різних правових основ підприємства - дебітора (боржника) перед кредиторами, що підлягає бухгалтерському обліку і відображенню в балансі як борги підприємства – балансоутримувача.

Слід зазначити, що динаміка зміни кредиторської заборгованості, її склад, структура і якість, а також інтенсивність її збільшення або зменшення значно впливають на оборотність капіталу, вкладеного в поточні активи, а, отже, на фінансовий стан підприємства. Але кредиторська заборгованість сама по собі не є проблемою для підприємства, на відміну від, скажімо, дебіторської заборгованості.

Основною проблемою є оптимальне, ефективне управління кредиторською заборгованістю як економічним інструментом для того, щоб, з одного боку, не допустити надто великих зобов'язань, що будуть загрожувати економічній безпеці підприємства, а з іншого – отримати максимальний ефект від використання цих залучених ресурсів.

Література

1. Сопко В. В., Муковіз В.С., Шарапа О.М. Особливості визначення та регулювання обліку кредиторської заборгованості. Глобалізаційні виклики розвитку національних економік. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 19–20 жовтня 2016 р.). К. : КНТЕУ. 2016. С. 635 – 647.

2. Булат Г.В., Булка І.В. Вплив кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємств та проблеми її оптимізації. Молодий вчений. 2016. №7(10). С. 56 – 58.

3. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. – К.: Цетр учбової літератури, 2015 – 528 с.

ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Л. І. Бровко, к. е. н. доцент

А. Ю. Сірко, асистент

М. І. Дмитренко, гр. ФБС-1-16

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Бюджетні установи є важливою ланкою між державою та суспільством, бухгалтерський облік для таких установ є системою контролю за наявністю та рухом бюджетних коштів.

Облік заробітної плати являється однією з найскладніших ділянок роботи і вона займає центральне місце в обліку. Для того щоб працівники своєчасно отримали заробітну плату необхідно належним чином провести необхідні розрахунки та скласти необхідні документи.

Порядок ведення бухгалтерського обліку заробітної плати визначається законодавством України та нормативними документами Міністерства фінансів України, Державного казначейства, інструкціями установ і організацій.

Відповідно до ст. 98 КЗпП України оплата праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, здійснюється на підставі законів та інших нормативно-правових актів України, генеральної, галузевих, регіональних угод, колективних договорів, у межах бюджетних асигнувань та позабюджетних доходів [2].

Відповідно до ст.1 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [1].

Оплата праці є однією з основних статей витрат в бюджетних установах, тому потребує пошуку напрямів вдосконалення системи оплати праці та її стимулювання, оптимізації доходів працюючих та їх оподаткування, організації обліку та представлення звітності.

Кожен місяць інформація про нарахування заробітної плати узагальнюється в розрахунково-платіжній відомості, де вказують табельні номери, прізвища, ім'я та по-батькові працівників, сума нарахованої зарплати, утримань та сума до видачі.

На основі даних розрахунково-платіжної відомості складається меморіальний ордер № 5 «Зведення розрахункових відомостей із заробітної плати та стипендій». До меморіального ордеру прикладаються всі документи, завдяки яким була нарахована заробітна плата (табель обліку робочого часу, накази про звільнення і прийом на роботу, лікарняні листи). Підсумок меморіального ордеру № 5 заноситься в Головну книгу. Для покращення організації бухгалтерського обліку заробітної плати важливе значення має досконалість синтетичного і аналітичного обліку. Синтетичний облік заробітної плати відображався на рахунку 66 Плану рахунків бухгалтерського обліку «Розрахунки за виплатами працівникам», який надає узагальнюючу інформацію

і є основою для складання фінансової та бюджетної звітності суб'єктів державного сектору.

Дані аналітичного обліку характеризують розміщення та склад персоналу за місцями його використання, відпрацьований і невідпрацьований час, фонд заробітної плати і його структуру, динаміку заробітної плати за категоріями персоналу, місцями виникнення витрат [3]. Аналітичний облік є основним при визначенні розміру заробітної плати, відрахувань з неї та при її віднесенні на рахунки витрат. Починаючи з 01.01.2017 р. інформація про виплати працівникам у бухгалтерському обліку відображатиметься на рахунку 65 “Розрахунки з оплати праці”, передбаченому у Плані рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженому Наказом МФУ від 31.12.2013 р. № 1203 [4].

Отже, організація ведення обліку витрат на оплату праці в бюджетних організаціях являє собою трудомісткий процес, який має багато особливостей, в залежності від сфери діяльності цієї організації. Тому облік діяльності вимагає правильної організації та автоматизації роботи, з метою зменшення матеріальних та трудових витрат.

Література

1. Закон України «Про оплату праці» Верховна Рада України – 24.03.1995 – № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.

2. Кодекс законів про працю України Верховна Рада УРСР – 10.12.1971 – № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

3. Бондаренко О.С. Вдосконалення організації обліку заробітної плати в бюджетних установах / О. С. Бондаренко, Т. В. Салівон // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>.

4. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом МФУ від 31.12.2013 р. № 1203. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/buhgalterskiy-oblik/planrahunkiv-buhgalterskogo-obliku-v-derzhavnomu-sektori/>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Л. І. Бровко, к. е. н. доцент

А. Ю. Сірко, асистент

О.О. Лагно, гр. ФБС-1-16

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аудиторська діяльність є невід'ємним елементом супроводження управлінських процесів вітчизняних суб'єктів господарювання та важливою

складовою підтримання життєвого циклу підприємств різних форм власності та видів економічної діяльності.

Питання теорії та практики аудиту активно досліджували вітчизняні науковці: М. Білуха, О. Бородкін, Ф. Бутинець, Б. Валуєв, З. Гуцайлюк, Г. Давидов, Н. Дорош, І. Дмитренко, С. Зубілевич, А. Кузьмінський, М. Кужельний, О. Петрик, І. Пилипенко, О. Редько, В. Рудницький, В. Савченко, В. Сопко, Л. Сухарева, Б. Усач, В. Шевчук та інші.

У світовій бухгалтерській думці важливі теоретико-прикладні аспекти теорії та практики аудиту узагальнені в працях: Р. Адамса, Х. Андерсона, Е. Аренса, Р. Доджа, Ф. Дефліза, Г. Дженіка, Д. Кармайкла, Дж. К. Лоббека, Р. Монтгомері, Дж. Робертсон. Опрацьовуючи наукові джерела в галузі аудиту та аналізуючи актуальні питання понятійного апарату, нами було виявлено, що майже відсутня цілісна науково-обґрунтована класифікація складових аудиторської діяльності, недостатньо досліджені потенційні можливості окремих видів аудиторських робіт та послуг. Зокрема, на нашу думку потребує подальшої розробки механізм оптимального співвідношення систем та методів регулювання аудиторської діяльності. Залишаються актуальними проблеми впливу Міжнародних стандартів аудиту на вітчизняну практику аудиторської діяльності.

Є багато невирішених проблем в галузі забезпечення якості аудиторського обслуговування, таких як гарантії незалежності аудитора, організація контролю якості, місце професійних громадських організацій в цій системі тощо.

У Законі України „Про аудиторську діяльність” зазначено, що аудит - перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки про її достовірність в усіх суттєвих аспектах. Відповідно до цього аудиторська діяльність – це сфера підприємництва, що містить організаційне та методичне забезпечення аудиту, практичне виконання аудиторських перевірок та надання інших аудиторських послуг [1]. На нашу думку, однією з найважливіших проблем аудиторської діяльності є її нормативне регулювання та перспективи його удосконалення.

Досліджено, що нормативне регулювання аудиторської діяльності в Україні здійснюється за трьома рівнями:

- I – законодавчо-нормативного регулювання;
- II - нормативно-методичного регулювання і контролю якості;
- III - внутрішнього регулювання.

Таке бачення сутності аудиторської діяльності призвело до думки про те, що сучасне нормативне регулювання аудиту в Україні має ряд недоліків. Зокрема, недоліки законодавчо-нормативного регулювання (I-й рівень) стосуються визначення кола об'єктів обов'язкового аудиту, переліку інших послуг, що можуть надавати аудитори (крім аудиту фінансової звітності), визначення ролі і місця громадських професійних організацій в регулюванні аудиторської діяльності. Якісне економіко-правове забезпечення діяльності

суб'єктів господарювання та підвищення престижу аудиторської професії реалізується шляхом впровадження багаторівневої системи сертифікації аудиторів, що базується на оцінці рівня їх професіоналізму, ступеня підготовки та практичного досвіду, створює середовище обмежень для проведення аудиту та надання інших аудиторських послуг. Багаторівнева система передбачає надання сертифікатів таких серій:

„А-1” для осіб, які вперше здали кваліфікаційні іспити, має обмеження у здійсненні аудиту на середніх та великих підприємствах;

„А-2” для аудиторів, які безперервно практикували та щорічно підвищували

рівень кваліфікації, має обмеження у здійсненні аудиту на великих підприємствах;

„А-3” для надання всього переліку аудиторських послуг підприємствам будь-

якого розміру та виду діяльності;

„А-4” для аудиторів, які мають науковий ступінь економічного чи юридичного

напряму.

Особливої уваги заслуговує недотримання вимог щодо забезпечення незалежності аудитора під час надання професійних послуг. У Кодексі професійної етики Міжнародної Федерації Бухгалтерів виділяють відповідно до фундаментальних принципів професійної діяльності особливі загрози: власного інтересу, власної оцінки, захисту, особистим і сімейним стосункам, тиску. У своїй практичній діяльності аудитор стикається практично з усіма перерахованими загрозами [3].

Важливою також є проблема встановлення цін на аудиторські послуги саме в частині методики їх визначення. Єдиної системи розрахунку вартості аудиторських послуг в Україні не існує, тому аудитори часто використовують власну систему формування ціни. Зазвичай така система заснована на визначенні кількості відпрацьованих людино-годин чи обсягу виконаних робіт, що призводить до зниження якості наданих послуг.

Натомість потребує першочергового розв'язання проблема ефективної роботи аудитора з використанням комп'ютерної техніки, яка знайшла вже своє застосування в роботі різних економічних служб. Розробка та удосконалення комп'ютерних програм щодо роботи з аудиторською документацією сприятиме зменшенню завантаженості аудитора, а також дасть змогу розробити багатofункціональну клієнтську базу.

Таким чином, можна виділити основоположні проблематичні питання аудиторської діяльності в Україні:

- недосконалість теоретико-прикладних та методичних матеріалів з аудиторського контролю;
- низька довіра до аудитора;
- значний негативний вплив „тіньового” бізнесу;

- недостатній практичний досвід аудиторської діяльності;
- низький рівень кваліфікованих аудиторських кадрів;
- недотримання аудиторами якості аудиторських послуг;
- відсутність штрафів та покарань за недостовірність звіту аудитора;
- відсутність чіткого механізму формування ціни на аудиторські послуги;
- відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту
- негативний вплив дослівного перекладу закордонних стандартів і концепцій без врахування особливостей економічного розвитку нашої країни;
- відсутність типових формулярів документів з аудиту.

Розглянувши сучасні проблеми аудиторської діяльності можна зробити висновок про те що вдосконалення аудиту в Україні - це складний та багатогранний процес, який потребує: вдосконалення системи економічного контролю у країні в цілому, підвищення кваліфікаційних вимог до аудиторів, поліпшення нормативного та методичного забезпечення здійснення аудиторської діяльності.

Література

1. Закон України „Про аудиторську діяльність” № 3125-ХІІ від 22.04.1993 (в редакції з -7.08.2011).
2. Кінащук Л. Проблеми організаційного та методичного забезпечення аудиту // Підприємництво, господарство і право. - 2007. - №2. - С. 87-89.
3. Усач Б. Ф. Проблеми розвитку аудиту в Україні /Б.Усач.- К.:Знання-Прес, 2007.- с. 217-222.
4. Шульман М. К. Проблеми практичної реалізації принципу незалежності у діяльності аудитора / М. К. Шульман // Аудитор України. – 2007. – №14. – С. 23-25.

ОСОБЛИВОСТІ СИНТЕТИЧНОГО ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

*А.О. Василенко, студентка гр. МгОП-18
Науковий керівник: Атамас О.П., к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Закон України «Про оплату праці» визначив, що заробітна плата — це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник чи уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. У бюджетній сфері процес праці має певні особливості:

— результатом виконуваної роботи є часто не річ (продукція), а послуги (діяльність);

- праця носить переважно розумовий характер;
- у складі сукупних витрат бюджетних установ на оплату праці припадає від 60 до 85% усіх витрат;
- у бюджетній сфері досить високий рівень кваліфікації працюючих, а в деяких галузях (освіта, охорона здоров'я, мистецтво) частка спеціалістів вищої кваліфікації сягає близько 50% загальної чисельності працівників.

Держава здійснює регулювання оплати праці працівників бюджетних установ шляхом: встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій; встановлення умов і розмірів оплати праці на підставі законодавчих та інших нормативних актів України, генеральної, галузевих, регіональних угод, колективних договорів у межах асигнувань за рахунок загального та спеціального фондів; оподаткування доходів працівників.

Для обліку розрахунків з працівниками за всіма видами оплати праці і допомоги за тимчасовою непрацездатністю у плані рахунків бухгалтерського обліку розпорядників бюджетних коштів передбачено пасивний субрахунок 6511 «Розрахунки із заробітної плати» до синтетичного рахунка 65 «Розрахунки з оплати праці». За кредитом цього субрахунка відображаються нараховані суми, а за дебетом — відрахування, виплати, суми депонованої зарплати. Суми нарахованої заробітної плати є фактичними видатками бюджетної установи за кодом економічної класифікації видатків 2110 і обліковуються за дебетом рахунків 80 або 81 залежно від того, яким працівникам і за рахунок яких коштів здійснюють нарахування. Кредитують при цьому субрахунок 6511.

Треба мати на увазі, що в бюджетних установах рахунок 81 «Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)» виконує функцію збірно-розподільного рахунку обліку витрат за елементами. Відображені за дебетом цього рахунку суми нарахованої заробітної плати (як і інші витрати за елементами), що стосуються використання коштів спеціального фонду на виробництво, відразу ж другим записом списуються з кредита рахунку 81 у дебет рахунку 16 «Виробництво» за відповідними субрахунками та аналітичними рахунками (за видами виробництва).

На суми, відраховані із заробітної плати, дебетують субрахунок 6511 і кредитують відповідні субрахунки з розрахунків за відрахуваннями. Суми депонованої заробітної плати обліковують за кредитом субрахунка 6412 «Розрахунки з депонентами» синтетичного рахунку 64 «Інші поточні зобов'язання».

Бухгалтерські записи на суми нарахованої заробітної плати і утримання з неї на підставі розрахункових (розрахунково-платіжних) відомостей відображають у Меморіальному ордері № 5 «Зведення розрахункових відомостей із заробітної плати та стипендій». Записи у зведенні систематизують за відповідними кодами функціональної класифікації видатків та видами коштів спеціального фонду. У централізованих бухгалтеріях записи у зведенні

показують у розрізі установ, що обслуговуються централізованою бухгалтерією.

Література

1. Закон України Про оплату праці від 24.03.1995 № 108/95-ВР.
2. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом МФУ від 29.12.15 р. №1219.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

*Л. Васильєва, д.н.держ., упр., професор
Т. Шевченко, студентка гр. МгОП-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В Україні з прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фактично вже схвалені МСФЗ в якості основи для створення національної нормативної бази. Національні П(С)БО не тільки не суперечать МСФЗ, а й адаптують їх норми до умов України. З багатьох питань МСФЗ передбачають багатоваріантні підходи до рішень. Деякі з них не відповідають законодавству України, деякі – економічним умовам. Таким чином, використання МСФЗ «в чистому вигляді», без адаптації до реальної ситуації, в Україні проблематично. Прийняття МСФЗ у якості національної нормативної бази буде вимагати створення певної інфраструктури їх застосування.

Яким же має бути методичне забезпечення бухгалтерського обліку?

Бухгалтерський облік суб'єкта господарювання в організаційному плані може бути представлений як сукупність поточного обліку і бухгалтерської звітності. Методологічною основою бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та П(С)БО. Методологічне забезпечення має роз'яснити як відповідно до закону та П(С)БО вести поточний облік і складати звітність. Тобто методичне забезпечення, яке існує сьогодні і ще повинно бути створено в майбутньому, доцільно структурувати таким чином: методичне забезпечення спрямоване, по-перше, на тлумачення і роз'яснення П(С)БО, по-друге, на здійснення поточного обліку. Між тим такий підхід створює певні умови компромісу для введення МСФЗ в Україну. Для цього потрібно буде ввести до складу методичного забезпечення, яке тлумачить звітність, таку групу методичних рекомендацій, які б пояснювали відміну МСФЗ від діючої в Україні нормативної бази та допомагали б уникнути цих розбіжностей під час складання звітності за МСФЗ.

Крім того, до складу методичного забезпечення необхідно включити також групу методичних рекомендацій, які б регламентували галузеві особливості ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;

вони розробляються і затверджуються відповідними державними комітетами та міністерствами. Методичні рекомендації за своїм призначенням повинні роз'яснювати суб'єкту господарювання, як вести облік того чи іншого об'єкту. Методичні рекомендації повинні висвітлювати весь комплекс питань, починаючи зі складання первинного документа і закінчуючи підготовкою даних для заповнення певних рядків звітності.

Крім методичних рекомендацій, до складу методичного забезпечення бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання також входять положення та інструкції з обліку окремих операцій або процесів господарської діяльності, які регламентують методику бухгалтерського обліку.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що регулювання питань методології бухгалтерського обліку здійснює Міністерство фінансів (воно має відповідати за створення систем бухгалтерського обліку кожного інституційного сектора економіки). Державне казначейство, Національний банк, галузеві міністерства та комітети повинні займатися проблемами створення методичного забезпечення [2].

Враховуючи важливість аграрного сектора економіки та особливості в організації бухгалтерського обліку Міністерство аграрної політики наказом від 4 грудня 2000 р. за № 241/107 затвердило «Положення про Науково-методичну Раду (Центр) «Облік, звітність та аудит у галузях агропромислового виробництва». Згідно з цим положенням Науково-методична Рада є методично-дорадчим органом Міністерства аграрної політики, що створена для координації зусиль та організації робіт з наукового, навчального, методичного та практичного забезпечення облікової політики в галузях агропромислового виробництва. Основними завданнями центру є [1]:

- методичне забезпечення обліку та звітності в агропромисловому комплексі, розробка нових і постійне вдосконалення діючих положень системи бухгалтерського обліку і аудиту, підготовка інструктивних матеріалів, положень, наказів;

- координація наукових досліджень з проблем бухгалтерського обліку, звітності та аудиту, комп'ютеризації обліково-обчислювальних робіт, впровадження в практику господарської діяльності підприємств, установ і організацій результатів досліджень;

- надання методичної допомоги у питаннях організації обліково-аналітичної роботи на підприємствах та організаціях агропромислового виробництва;

- виявлення через систему обліку, контролю і економічного аналізу невикористаних можливостей у фінансово-господарській діяльності об'єднань, підприємств, установ та організацій, підготовка пропозицій для їх реалізації;

- підготовка відповідно до галузевих особливостей проектів нормативних актів, стандартів з бухгалтерського обліку, звітності та аудиту, надання допомоги в їх застосуванні на практиці;

методичне забезпечення підготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів з бухгалтерського обліку, аудиту і аналізу господарської діяльності, підготовка і видавництво навчальної, наукової літератури, проведення науково-практичних семінарів, конференцій з найважливіших проблем бухгалтерського обліку, звітності, економічного аналізу, фінансового менеджменту;

організація тимчасових творчих колективів (секцій) для розробки і впровадження методик і рекомендацій з удосконалення обліку і аудиту;

організаційне та методичне забезпечення процесів становлення аудиторських служб в аграрному секторі економіки;

співробітництво з міністерствами сільського господарства, науковими та навчальними закладами інших країн.

Враховуючи вищевикладене ми дійшли висновку, що потребують уточнення та конкретизації деякі положення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що стосуються правового забезпечення державного регулювання бухгалтерського обліку, а також його методологічних і методичних засад. Наприклад, у статті 1 «Визначення термінів» пропонується внести такі терміни: «бухгалтерська звітність», «облікова політика суб'єкта господарювання» [2]:

1. «Бухгалтерська звітність – звітність, яка складається за даними поточного бухгалтерського обліку і поділяється на фінансову, податкову, статистичну, а також інші види звітності, що використовують грошовий вимірник і ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку».

2. «Облікова політика суб'єкта господарювання – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються суб'єктом господарювання для ведення поточного обліку, складання та подання фінансової звітності, визначених цим законом, положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, іншими нормативними документами, затвердженими Міністерством фінансів».

Отже, як висновок, можна сказати, що ці напрями реформування бухгалтерського обліку в Україні, можна розглядати як державну облікову політику в період становлення національної системи бухгалтерського обліку.

Література

1. Організація бухгалтерського обліку: [підручник для студентів спеціальності „Облік і аудит” ВНЗ]. / За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. – Житомир: ПП „Рута”, 2008. – 623с.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV // Все про бухгалтерський облік. – 2008. – №27. – С. 2-6.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

*О.А. Волошина, ст. викладач
Полтавський національний технічний
університет імені Ю.Кондратюка*

Для суб'єктів підприємницької діяльності одним із пріоритетів забезпечення сталого розвитку є активізація інвестиційних процесів. Від інвестиційних рішень залежить ресурсний потенціал підприємства, ефективність його функціонування, галузева і відтворювальна структура суспільного виробництва. Вирішення багатьох соціальних проблем, таких як безробіття, умови праці, пов'язано з масштабом інвестиційного процесу і його ефективністю. Зважаючи на це, актуальними є питання, пов'язані з об'єктивною оцінкою інвестиційних рішень, що і є метою оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів підприємницької діяльності.

Фінансово-господарська діяльність будь-якого підприємства є неможливою без вкладення коштів, які можуть мати власний, залучений та позиковий характер. Інвестиції є визначальним фактором економічного розвитку будь-якої країни та забезпечення конкурентоспроможності та успішної діяльності окремого підприємства. Для отримання інвестиційних ресурсів суб'єкт господарювання повинен бути інвестиційно привабливим. Тому першочерговим завданням, виконання якого зумовлює успіх у конкурентній боротьбі, є максимальне підвищення інвестиційної привабливості.

Інвестиційна привабливість підприємства – це багаторівнева інтегральна характеристика сукупності економічних, фінансових, виробничих та організаційних аспектів оцінки підприємства, які повинні відповідати вимогам потенційних інвесторів. Ступінь інвестиційної привабливості підприємства є індикатором, показання якого дозволяють зробити висновки потенційним інвесторам про необхідність і доцільність вкладення фінансових засобів саме в даний об'єкт та забезпечує позитивний ефект від вкладень.

На інвестиційну привабливість підприємства впливають фактори зовнішні: економічні, соціальні, політичні, екологічні, природо-ресурсні та внутрішні: організація виробництва, кваліфікація персоналу, ресурсне забезпечення, репутація підприємства.

Інвестиційна привабливість суб'єкта господарювання – це його інтегральна характеристика, як об'єкта потенційного інвестування з точки зору його наявного стану, можливостей розвитку, обсягів і перспектив отримання і розподілу прибутку, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства, його ділової активності та рентабельності. Головним завданням аналізу інвестиційної привабливості підприємства є послідовний збір даних і вибір такої системи показників, які можна було б ефективніше використовувати для оцінки інвестиційної привабливості [3].

На сьогодні актуальним є питання комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємств, що передбачає розробку й використання системи показників, які характеризують рівень ефективності різних сфер господарювання підприємств.

Отже, забезпечення сталого розвитку можливо лише за умови інтеграції у глобалізаційні процеси світової економіки, серед яких важливе місце займає залучення інвестицій. Кожному підприємству, яке зацікавлене в залученні зовнішніх джерел для фінансування його розвитку, повинно мати достатній рівень інвестиційної привабливості у зв'язку з високою конкуренцією на ринку інвестиційних ресурсів. Питання виявлення способів підвищення інвестиційної привабливості сьогодні є ключовими як для інвесторів, так і для підприємств, зацікавлених в розвитку бізнесу.

Одним з важливих засад функціонування підприємств в Україні є інвестиційна діяльність. Важливу роль у забезпеченні стабільного розвитку становить позитивна динаміка реальних інвестицій [5].

Інвестиційна діяльність є основою розвитку підприємств. Без інвестиційних вкладень неможливі підготовка та запуск у виробництво нових видів продукції (робіт, послуг), підвищення якості та дизайну товарів, використання нових видів матеріалів, енергозбереження. Інвестиції відіграють вирішальну роль у відтворювальних процесах на підприємстві, оскільки саме вони забезпечують підвищення технічного та організаційного рівня виробництва.

Проведений аналіз сучасного досвіду регулювання інвестиційних процесів на підприємствах малого та середнього бізнесу в різних країнах світу дозволив виділити напрями стимулювання інвестиційного розвитку малого та середнього бізнесу. Комплексним стимулюванням розвитку малого та середнього бізнесу в Україні повинні стати: податкові пільги, а саме податкові «канікули»; безвідсоткове кредитування і венчурне інвестування; часткове фінансування і субсидування; підвищення якості підготовки та перепідготовки кадрів за рахунок державного бюджету; інвестиційні гранти та розширення співпраці з міжнародними фінансовими установами; допомога на оплату консультаційних та інших послуг; технічна підтримка у проведенні досліджень і розробок, наданні спеціальної інфраструктури; покриття витрат на експертизу та отримання охоронних документів (патентів) та ін.

Наразі в Україні є ціла низка проблем та перешкод на шляху успішного розвитку підприємств малого та середнього бізнесу. Найбільш значимою та суттєвою проблемою є складнощі фінансування діяльності малих підприємств, адже вони, частіше за все, не мають достатнього обсягу коштів для того, щоб розпочати власний бізнес або підтримати його на належному рівні, в той час як приток коштів ззовні є досить тривалим процесом і, через високі платежі за їх користування, подекуди не приносять очікуваного результату. Позитивним зрушенням у 2007 р. в підтримці малого та середнього бізнесу в Україні є започаткування Верховною Радою та Кабінетом міністрів України реалізації

нової бюджетної програми, головним напрямком якої є часткове відшкодування за рахунок бюджетних коштів відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами господарювання на реалізацію інвестиційних проектів. В цілому запровадження програми часткового відшкодування відсоткових ставок за кредитами суб'єктів малого та середнього бізнесу на реалізацію інвестиційних проектів дало можливість підприємцям розвинути свій бізнес, створити додаткові робочі місця та підвищити конкурентоспроможність продукції.

Розвиток малого та середнього бізнесу повинен сприяти ефективній реструктуризації виробництва та підприємств, розв'язанню проблем зайнятості, зростання рівня життя населення, переходу до повноцінних ринкових відносин. Але розвитком малого та середнього бізнесу неможливий за умов відсутності наявних джерел фінансування інвестиційного процесу та практичного застосування діючих інструментів та механізмів управління інвестиційними ресурсами.

На сьогоднішній день від ефективності інвестиційної політики залежать оновлення, модернізація й нарощування основних фондів підприємств малого та середнього бізнесу в Україні, впровадження новітніх технологій у виробництво, успіх структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і екологічних проблем.

В нинішніх умовах збільшення притоку інвестиційних ресурсів за джерелами їх формування в економіку країни, забезпечить зростання валового внутрішнього продукту і національного доходу, є джерелом створення робочих місць і покращення рівня життя суспільства, і взагалі, сприяє успішній інтеграції України до європейського та світового господарства за умов рівної конкурентної боротьби.

Протягом тривалого часу значна роль в формуванні інвестиційної привабливості підприємства відводилася фінансовим та матеріальним чинникам внутрішнього середовища, вплив яких має кількісну характеристику. Але все більше уваги інвестори надають нематеріальним (якісним) складовим інвестиційної привабливості підприємства, тобто іміджу, якості продукції, відносинам з клієнтами, корпоративній культурі, компетентності керівництва та ін. [4].

Отже, результати аналізу інвестиційної привабливості підприємства є основою вибору параметрів стратегії фінансового регулювання розвитку підприємств та розробки заходів щодо залучення інвестиційних ресурсів.

Для забезпечення своєї інвестиційної привабливості підприємство повинно здійснювати наступні заходи: фінансове оздоровлення; визначення ефективності капіталовкладень; своєчасна і правильна оцінка фінансового стану підприємства; раціональне використання робочого часу та трудового потенціалу підприємства; залучення світового досвіду при оцінці та підвищенні інвестиційної привабливості.

Підвищенням інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання є: використання сучасних інформаційних технологій для оцінки інвестиційної

привабливості, технічне переозброєння, підвищення кваліфікації кадрів, мотиваційний механізм розвитку підприємства.

Література

1. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 18.09.1991 № 1560-12. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Інвестиційна привабливість ресурсного потенціалу торговельного підприємства: монографія / Я. Д. Качмарик, П. О. Куцик, Р. Л. Лупак., І. Я. Качмарик, Н. Я. Боліновська. Львів: Літературна агенція «Піраміда», 2012. 168с.
3. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства: Навч. посіб. / Т.Г. Васильків. К., 2013. 446 с.
3. Забезпечення інвестиційної привабливості підприємства: монографія / [Колектив авторів], за наук. ред. Т. В. Калінеску. Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 220 с.
4. Костирко Л. А. Комплексний аналіз інвестиційної привабливості підприємств в контексті фінансового забезпечення розвитку підприємств / Костирко Л. А., Костирко Р. О., Мадярова Е. С., Серета О. О. // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. № 2 (25). С. 198–207.
5. Сотник І. М. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність [Текст] : підручник за заг. ред. д.е.н., проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018.

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*В.В. Гладкова, студентка гр. МгОПз-18
Науковий керівник: к.е.н., доц. Чернецька О.В.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Актуальність цієї теми полягає в тому, що облікову політику застосовують для детальної діагностики фінансової звітності, щодо функціонування підприємства [5]. Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” облікова політика є структурною системою взаємозалежних принципів, засобів і операцій, задля захисту інтересів користувачів фінансової інформації підприємств. Від обраних способів і процедур, завдяки яким здійснюється облік інформації, залежить правдивість складеної звітності, наприклад показники фінансової та майнової ситуації установ, результати діяльності підприємства.

Формуючи облікову політику підприємства, потрібно дотримуватись принципу послідовності. Принцип послідовності передбачає застосування принципів, методів і процедур ведення бухгалтерського обліку, обраних підприємством на постійній основі. Облікову політику необхідно максимально

наблизити до міжнародних стандартів (МСБО та МСФЗ): для потреб управління діяльністю підприємства її слід розробляти згідно з трьома стадіями: вступною (положення, нормативна-правова документація підприємства, що стосуються питань фінансової діяльності підприємства), організаційно-технічною (включає в себе умови, які дозволяють реалізувати вимоги та правила управлінського обліку і сприяють застосуванню способів аналізу), методичною (засоби обліку доходів, витрат, оцінки активів, зобов'язань і господарських операцій підприємства). Отже, облікова політика в управлінні діяльністю підприємств є базою загального, тактичного і стратегічного управління з можливістю максимальної інтеграції інформаційних потоків фінансового, управлінського і податкового обліку, а також принципів МСБО та МСФЗ.

На сьогодні сформована та затверджена підприємством облікова політика суттєво впливає на величину показників собівартості продукції, прибутку та інших показників фінансового стану. Вплив елементів облікової політики на показники фінансової звітності підприємства проявляється порізно: через вартість активів і зобов'язань - на показники Звіту «Про фінансовий стан» та Приміток до річної фінансової звітності; через розмір доходів, витрат і, як наслідок, фінансових результатів - на показники Звіту про фінансовий стан, Звіту про сукупний дохід, Звіту про власний капітал та Приміток до річної фінансової звітності.

Облікову політику у формуванні показників фінансової звітності підприємств слід розглядати як важливий компонент системи інформаційного забезпечення процесу управління і прийняття рішень користувачами, яка гармонійно поєднується з основними класичними функціями менеджменту. Внутрішня звітність є підґрунтям прийняття ефективних управлінських рішень та базується на чотирьох процесах: прогнозування, планування, аналіз та внутрішній контроль. Інформація внутрішньої звітності використовується в процесах формування бюджету доходів, витрат та інвестицій, регулювання господарських операцій, планування, прогнозування, аналізу, внутрішнього контролю, а також при складанні Звіту «Про виконання бюджету». Важливість розробки останнього обґрунтована багатьма факторами, які враховує бухгалтерська служба за узгодженою менеджерами підприємства методологією та технологією відображення у звітних формах узагальнених фактів господарського життя відповідно до діючих стандартів обліку та облікової політики.

Одним з важливих етапів у процесі розроблення та застосування обраної облікової політики підприємства є контроль за виконанням та запровадженням способів, принципів та методів встановленої облікової політики, виявлення недоліків та внесення за потреби змін.

Важливими умовами організації ефективної системи внутрішнього контролю підприємства є: належна оцінка положень облікової політики; змістова характеристика контрольного середовища, окремі засоби контролю.

Аргументовано, що організація внутрішнього контролю домінантів облікової політики - це сукупність дій ради директорів, менеджменту і співробітників на всіх рівнях, процес, спрямований на досягнення достатньої впевненості в дотриманні цілей облікової політики шляхом удосконалення надійності й достовірності оперативної інформації та звітності; а також заходи підтримки відповідності законодавству та іншим нормативним актам. Методика підконтрольності внутрішніх положень облікової політики - це обов'язкова складова частина управління, невід'ємний елемент системи збереження та збільшення ресурсів підприємства, що покликана оперативно розкривати відхилення від прийнятих стандартів, норм та виявляти будь-які порушення діючих принципів, законності, забезпечувати ефективне використання всіх засобів на якомога більш ранній стадії з тим, щоб мати можливість своєчасно здійснити (за необхідності) коригуючі заходи.

Внутрішній контроль тісно пов'язаний з оцінкою дотримання облікової політики і одночасно також орієнтований на перевірку стану бухгалтерського обліку, тобто своєчасності облікових записів за здійсненими операціями, правильністю їх відображення та їх результативністю. В організації обліку і контролю важливе значення мають правила розподілу обов'язків серед працівників, які дозволяють уникнути умисних і ненавмисних спотворень в обліку: розподіл матеріальної відповідальності і ведення відповідних рахунків бухгалтерського обліку; розподіл санкціонування до здійснення операцій і матеріальної відповідальності за активи; розподіл відповідальності за здійснення господарських операцій і відповідальності за ведення їх обліку.

Бухгалтерський контроль існуючи, як невід'ємна частина облікової системи, функціонує з наступними елементами: контроль роботи облікової політики; діагностика рівню надійності наданих керівництву фактів; контроль дотримання правильності облікових процесів; перевірка точності облікових записів; контроль збереження активів; застереження помилок; визначення ефективності окремих операцій, що перевершують встановлений ліміт. Бухгалтерський контроль охоплює функції і методи, за допомогою яких процеси загального документування, бухгалтерського обліку і калькулювання, а також їх виконання, перевірка та ведення повинні бути скоординовані таким чином, щоб керівництво підприємства могло повністю покладатись на облікові дані.

Узагальнюючи викладене вище, можемо відзначити, що облікова політика є сукупністю взаємопов'язаних принципів, засобів і процедур, які застосовує підприємство для розробки фінансової звітності. Конкретні, індивідуальні правила та принципи обліку підприємства затверджуються Наказом "Про облікову політику". Розробляючи цей внутрішній нормативно-правовий документ, необхідно враховувати вимоги міжнародних стандартів бухгалтерської звітності. Підприємство самостійно визначає засоби та процедури, які використовуватиме враховуючи специфіку свого бізнесу з

дотриманням загальноприйнятих вимог діловодства, у зв'язку з тим, що офіційно типова форма облікової політики не затверджена.

Література

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» [Електронний ресурс]. Доступно: www.minfin.gov.ua/file/link/320304/file/IAS%2032.pdf Дата звернення: 23.03.2018.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [Електронний ресурс]. Доступно: www.minfin.gov.ua/file/link/320309/file/IAS%2039.pdf Дата звернення: 23.03.2018.

3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 «Фінансові інструменти: розкриття» [Електронний ресурс]. Доступно: www.minfin.gov.ua/file/link/320320/file/IFRS%2007.pdf Дата звернення: 23.03.2018.

4. Правовий портал України «Ліга-закон». – [Електронний ресурс]. Доступно: <http://www.ligazakon.ua/> Дата звернення: 23.03.2018.

5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. N 996-XIV: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=996-14>.

ДЖЕРЕЛА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

А.С. Грузін, студентка гр. МгОП-1-18

О.С. Ткаченко, к.е.н., старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Від наявності достатньої кількості та якості основних засобів залежить ефективність діяльності підприємств. Склад і відтворення основних засобів та його фінансування в сільському господарстві мають суттєві особливості. До основних засобів аграрних підприємств належить земля, яка потребує значних затрат на її відтворення. Капітальні інвестиції, що здійснюються у сільському господарстві мають тривалий термін окупності й супроводжуються значними ризиками, невизначеністю очікуваного результату. Недостатня забезпеченість власними фінансовими ресурсами, особливо малих та середніх сільськогосподарських підприємств, обмеженість доступу до кредитних джерел, скорочення державної фінансової підтримки ускладнюють розвиток і відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств України.

Аналіз та узагальнення практики відтворення основних засобів у сільському господарстві дозволяють виділити такі його особливості: кількісні і якісні відмінності виробничих фондів; різниця в характері й тривалості

виробничого циклу (в сільському господарстві його строки обумовлені природою рослинних і тваринних організмів); різниця у виробленому продукті, його призначенні та якостях, пристосованості до процесу споживання (в сільському господарстві має місце сезонність виробництва і безперервність споживання виробленої продукції). На відтворення основних засобів у сільському господарстві впливають: різниця у технологічних процесах виробництва; специфіка залучених у виробничий обіг ресурсів.

У сільськогосподарському виробництві економічний процес відтворення деяких основних засобів тісно поєднується з природними (біологічними) процесами відтворення рослин і тварин. Тому в процесі розширеного відтворення в сільському господарстві одночасно взаємодіють економічні та природні закони відтворення. У сільськогосподарському виробництві, на відміну від промисловості, людина за допомогою техніки керує природними процесами. При цьому технічні засоби виробництва повинні створювати найбільш сприятливі умови для життя та розвитку живих організмів – рослин і тварин, що забезпечує високий рівень їхньої продуктивності.

Головною особливістю сільського господарства є використання землі як засобу виробництва. В інших галузях національного господарства земля є тільки базою для розміщення виробничих об'єктів і не відіграє активної та вирішальної ролі. Вона просторово обмежена і штучно не відтворюється. Обов'язковою умовою розширеного відтворення в сільськогосподарському виробництві є раціональне використання землі та проведення заходів з підвищення її родючості.

Недосконалість технологічних процесів сучасного виробництва загострює екологічні проблеми в аграрних підприємствах. У процесі використання земель у сільському господарстві виникають порушені та відпрацьовані землі. Рекультивація земель (комплекс робіт, спрямованих на відтворення продуктивності та господарської цінності порушених земель, поліпшення умов навколишнього середовища) є ефективним заходом у вирішенні питання раціонального використання земельних ресурсів і розв'язанні проблеми охорони природи в цілому. Однак рекультивація землі є досить дорогим заходом, а тому малі та середні аграрні підприємства не в змозі її здійснювати. При цьому великі агроформування, маючи достатні фінансові ресурси, не зацікавлені в її проведенні

Одним з визначальних важелів функціонування механізму відтворення основних засобів є формування і використання джерел фінансування відтворювальних процесів. Відповідно до чинного законодавства економічні джерелами фінансування простого і розширеного відтворення основних засобів мають бути власні фінансові ресурси підприємства, залучені та позичені кошти.

Відтворення основних засобів – категорія складна і багатогранна. За визначенням Довгалюка Н.В. - це інтегрована, органічно пов'язана цілісна система економічних, організаційних правових форм та методів

господарювання, спрямованих на впровадження прогресивної і принципово нової техніки, комплексної модернізації основного капіталу [1]. Тобто відтворення основного капіталу - це процес постійного повторення його виробничого використання, зносу, амортизації, підтримки в робочому стані через здійснення ремонтів і відновлення в натурі.

У ринкових умовах господарювання важливу роль у забезпеченні процесів відтворення основних засобів відіграють власні джерела фінансування, серед яких одним з визначальних є фонд амортизаційних відрахувань. Однак амортизаційна політика сільськогосподарських підприємств на цей час недосконалою. Справедливою є критика сучасної амортизаційної політики, висловлена багатьма провідними вченими.

В умовах виживання сільського господарства амортизація втрачає свою відтворювальну функцію. Це зумовлено, насамперед, низькою достовірністю оцінки вартості основного капіталу сільськогосподарських підприємств, великим відривом балансової вартості основних засобів від ринкових цін на аналогічні об'єкти. Невідповідність вартості основних засобів, за якої вони числяться на балансах сільськогосподарських підприємств, ринковим цінам призводить до того, що амортизація нараховується у менших сумах, ніж це було б потрібно не лише для оновлення основних засобів на новому технічному рівні, а й для їхнього простого відтворення. [2] Такі проблеми у формуванні амортизаційної політики зумовлюють необхідність поширення використання експертних методів оцінки основних засобів у сільськогосподарських підприємствах.

До власних джерел відносять прибуток від основної операційної та іншої операційної діяльності; від фінансово-інвестиційної діяльності та від позареалізаційних операцій. Якщо амортизаційні відрахування є в наявності усіх підприємств навіть у збиткових то використання прибутку як джерела фінансування відтворення основних засобів можливе тільки за його наявності. Проте нині аграрна галузь неспроможна ефективно функціонувати як високодоходне виробництво. Більшість підприємств продовжують працювати збитково. Питома вага збиткових підприємств становить 38% загального їх числа. Через відсутність еквівалентності міжгалузевого обміну та недосконалість цінового механізму сільське господарство втрачає свої активи, знижується можливість не лише розширеного, а й простого відтворення.

У ринкових умовах господарювання важливу роль у забезпеченні процесів відтворення основних засобів відіграють власні джерела фінансування, однак нееквівалентний товарообмін, недосконалість облікової політики у сільськогосподарських підприємствах, наслідки економічної кризи, нестабільність правового середовища обмежують формування і використання власного капіталу. Доцільно вдосконалювати структуру джерел відтворення основних засобів у сільськогосподарських підприємствах за рахунок розширення зовнішніх джерел фінансування. Цьому має сприяти державна аграрна політика.

Література

1. Довгалюк Н.В. Відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств / Н.В. Довгалюк // Економіка АПК. – 2008.- №11.- С.30-35.
2. Никифоров А.Є. Вплив державної амортизаційної політики на оновлення основного капіталу інноваційних підприємств / А.Є. Никифоров, В.М. Диба // Фінанси України. – 2007. - №1. – С.67-74.

НОРМАТИВНЕ-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

*Гурова А.В., студентка гр. МгОП-1-18
Науковий керівник: к.е.н., доц. Чернецька О.В.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Економічні, правові та організаційні принципи обліку розрахунків за виплатами працівникам регламентуються значною кількістю законодавчих актів України. За порушення законодавства щодо виплат працівникам роботодавці притягуються до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної та кримінальної відповідальності згідно з законодавством.

У відповідності зі ст.1 Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР [21] заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі яку згідно з трудовим договором власник або уповноважений ним орган сплачує працівнику за виконану роботу або зроблені послуги. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII [26] визначає заробітну плату як обчислену у грошовому виразі оплату, здійснювану роботодавцем працівникові за роботу, яка відповідно до трудового договору виконується або має бути виконаною працівником.

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за будь-якою системою оплати праці. Мінімальними державними гарантіями у сфері оплати праці є норми та гарантії, установлені КЗпП і ч. 1 ст. 12 Закону від 24.03.95 р. № 108/95-ВР «Про оплату праці». До них, зокрема, належать норми оплати праці (за роботу в надурочний час; у святкові, неробочі та вихідні дні; у нічний час; за час простою, який мав місце не з вини працівника; в разі виготовлення продукції, що виявилася браком не з вини працівника; працівників, молодших від 18 років, у разі скорочення тривалості їхньої щоденної роботи тощо) і гарантії для працівників (оплата часу щорічних відпусток; часу виконання державних обов'язків; для тих, які направляються для підвищення кваліфікації, на обстеження до медичного закладу; для переведених за станом здоров'я на легшу нижчеоплачувану роботу; переведених тимчасово на іншу роботу у зв'язку з виробничою потребою; для вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, переведених на

легшу роботу; під час різних форм виробничого навчання, перекваліфікації або навчання інших спеціальностей; для донорів тощо), а також гарантії та компенсації працівникам у разі переїзду на роботу до іншої місцевості, службових відряджень, роботи в польових умовах. Вимога про проведення індексації зарплати прямо передбачена ст. 95 КЗпП.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій та не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [62]. Виплати працівникам включають виплати, які надаються або працівникам, або їхнім утриманцям, та можуть бути надані у формі грошових виплат (або товарів чи послуг) безпосередньо працівникам, їхнім дружинам, чоловікам, дітям чи іншим утриманцям або іншим особам (наприклад страховим компаніям).

П(С)БО № 26 виділяє такий перелік виплат працівникам:

- поточні виплати працівникам включають (заробітну плату за окладами та тарифами, інші нарахування з оплати праці; виплати за невідпрацьований час; премії та інші заохочувальні виплати, тощо);
- виплати при звільненні;
- виплати по закінченні трудової діяльності;
- виплати інструментами власного капіталу підприємства;
- інші довгострокові виплати.

За Податковим кодексом України від 02.12.2010 № 2755-VI [55] заробітна плата - основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом. ПКУ визначає порядок оподаткування доходів у вигляді виплат працівникам.

Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати» від 13.01.2004 № 5 [24] містить основні методологічні положення щодо визначення показників оплати праці у формах державних статистичних спостережень з метою отримання об'єктивної статистичної інформації. Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та інструкції про його застосування» від 30.11.1999 зі змінами та доповненням [53] застосовується підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (крім банків і бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб. Аналітична інформація для обліку розрахунків з оплати праці формується на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

Порядок обчислення середньої заробітної плати № 100 [65] застосовується у випадках надання працівникам щорічної відпустки, додаткових відпусток у зв'язку з навчанням, переведення вагітних жінок, службових відряджень, тимчасової втрати працездатності та інших випадках,

коли згідно з чинним законодавством виплати провадяться виходячи із середньої заробітної плати.

Внутрішніми документами, які регулюють організацію обліку на підприємстві є: Наказ про облікову політику підприємства, посадові інструкції, штатний розклад, документи особистого складу (трудові договори, накази і т.п), розпорядчі документи (постанови, рішення, накази), протоколи, акти.

Таким чином, для регулювання питань оплати праці використовують закони, нормативні акти, Постанови Кабінету Міністрів України, інструкції, які затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Література

1. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р. № 108/95–ВР. [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%F0>.

2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс] : затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

5. Інструкція зі статистики заробітної плати [Електронний ресурс]: затв. наказом Держкомстату України від 13.01.2004 № 5. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04>.

6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ru/documents/onemanuals/35092>

7. Порядок обчислення середньої заробітної плати № 100. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Денисенко О.О., магістр МгОПз-1-18

Науковий керівник: професор Приходько І.П.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Організація внутрішньогосподарського контролю на підприємстві залежить, перш за все, від правової форми підприємства, видів і масштабів діяльності, здійснюваних ним, складності його організаційної структури,

наявності достатніх фінансових ресурсів, доцільності охоплення контролем різних аспектів діяльності і відношення керівництва підприємства до контролю.

Так, на малих підприємствах, що характеризуються незначним об'ємом бізнесу і невеликою кількістю працюючих, обмеженість ресурсів, що є в їх розпорядженні, зумовлює здійснення контролю, в основному, у формі реалізації бухгалтерським обліком своїх контрольних функцій. Для них створення контрольних служб і проведення спеціальних контрольних процедур і заходів вимагатиме додаткових витрат, яких малі підприємства можуть не мати в наявності [2].

Внутрішній контроль за діяльністю цехів, бригад, ділянок та інших внутрішньогосподарських формувань проводиться в суб'єктах господарювання їх керівниками і спеціалістами при виконанні ними своїх функціональних обов'язків.

Відповідальність за розробку і практичне ведення системи внутрішнього контролю покладається на керівництво економічного суб'єкта. Від нього залежить, щоб система внутрішнього контролю відповідала розмірам і специфіці діяльності економічного суб'єкта, функціонувала регулярно та ефективно.

При створенні системи внутрішнього контролю власник може переслідувати наступні цілі:

- здійснення впорядкованої та ефективної діяльності;
- дотримання обраної політики управління;
- забезпечення збереження майна;
- ведення якісного документування господарських операцій.

Внутрішній контроль виконує такі завдання:

- дає інформацію щодо процесів, які відбуваються в суб'єкта господарювання;
- допомагає приймати найдоцільніші рішення із загальних і спеціальних питань розвитку підприємства;
- дає можливість судити про правильність прийнятих рішень, своєчасність і результативність їх виконання;
- дає змогу своєчасно виявити й усунути ті умови і фактори, які не сприяють ефективному веденню виробництва і досягненню поставленої мети;
- дає змогу скоригувати діяльність суб'єкта господарювання або окремих його виробничих підрозділів;
- дає можливість установити, які саме служби і підрозділи підприємства, а також напрями його діяльності сприяють досягненню поставленої мети і підвищенню результативності діяльності підприємства [1].

Перевагою внутрішнього контролю є те, що він здійснюється як попередній, поточний (оперативний) і подальший, може бути документальним, фактичним і комбінованим; може проводитись у вигляді: ревізії, тематичної перевірки, розслідування та службового розслідування.

У зв'язку з цим внутрішній контроль є одним із найефективніших при

вмілому використанні функцій контролю органами управління [2].

З урахуванням розмірів малих підприємств та економічних міркувань використання такими підприємствами складної системи внутрішнього контролю зазвичай недоцільне й небажане. Крім того, можливість поділу обов'язків обмежена через невелику кількість працівників. Проте навіть на дуже малому за розміром підприємстві доцільно застосовувати розподіл обов'язків за ключовими напрямками роботи, або інші форми нескладного, але ефективного контролю. Управлінський контроль, який постійно здійснюється безпосередньо власником-керівником, також може мати значний позитивний ефект, оскільки власник-керівник особисто зацікавлений у збереженні активів підприємства, оцінюванні результатів його діяльності та у здійсненні контролю за його діяльністю [1].

Література

1. Васільєва Л.М. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за спрощеною формою: навч. посібник / Л.М. Васільєва, Н.В.Бондарчук, О.П.Бондарчук. – Дніпропетровськ: РВВ ДДАУ, 2008. – С. 86-89.

2. Корінько М.Д. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства / М.Д. Корінько. – Фастів: Поліфаст. – 2006. – С.125-129.

ПРЕДМЕТ І ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Ю.М. Кузьменко, студентка групи ОПС 1-18

Науковий керівник: ас. Т.О. Мачак

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Предметом бухгалтерського обліку є господарські засоби за їх складом і використанням, джерела їх утворення та господарські процеси, що відбуваються внаслідок виготовлення продукції чи надання послуг, витрати та результати господарської діяльності підприємства.

На підприємствах різних галузей народного господарства предмет бухгалтерського обліку має свої особливості. Так, в сільськогосподарській організації предметом бухгалтерського обліку є весь процес виготовлення і реалізації машин та обладнання, у сільськогосподарській організації предметом бухгалтерського обліку є процес створення і реалізації сільськогосподарської продукції.

Предмет бухгалтерського обліку складається з окремих об'єктів. Об'єктами бухгалтерського обліку є господарські засоби, джерела утворення господарських засобів і господарські процеси. У бухгалтерському обліку відображають господарські факти, явища і процеси, що зумовлюють рух господарських засобів, коштів і джерел їх утворення. Об'єкти, що обліковуються, за економічним змістом та призначенням можна об'єднати в три групи:

– господарські засоби (майно), які забезпечують корисну співпрацю людей в процесі господарської діяльності підприємства;

– джерела господарських засобів, які дають відповідь на питання, за рахунок чого сформовано господарські засоби;

– господарські процеси та їх результати, що виражають в сукупності доцільність і напрямок діяльності підприємства.

В залежності від видів та розміщення вони поділяються на:

– засоби сфери виробництва (сюди відносяться засоби праці (земельні ділянки, будівлі і споруди, машини і обладнання, транспортні засоби) і предмети праці (сировина, матеріали, паливо, незавершене виробництво);

– засоби сфери обігу (предмети обігу (готова продукція, товари), грошові засоби (гроші у касі, на розрахунковому рахунку, інші рахунки в банках),

– засоби невиробничої сфери (будівлі та обладнання закладів освіти, житлово – комунального господарства);

– вилучені засоби (дольова участь підприємства у різного роду фінансових проектах (придбані акції, облігації, ощадні сертифікати, векселі);

– нематеріальні засоби (патенти, авторські права, ліцензії).

Джерела утворення господарських засобів поділяються на:

– власні джерела утворення господарських засобів (капітал, прибуток, бюджетне фінансування)

– залучені джерела утворення господарських засобів (кредити банків, зобов'язання по розподілу суспільного продукту, кредиторська заборгованість).

Третю групу об'єктів бухгалтерського обліку складають господарські процеси. Господарський процес являє собою частину кругообігу господарських засобів, який складається із певних господарських операцій. В свою чергу господарська операція – це дія, яка призводить до змін в структурі господарських засобів і джерел їх утворення.

Господарські процеси на підприємстві поділяються на:

– постачальницько – заготівельний процес (передбачає витрату підприємством певної частини грошей на закупівлю основних засобів, виробничих запасів.);

– виробничий процес (складає основну фазу кругообігу господарських засобів, в якій створюються матеріальні блага.);

– реалізація (є завершальною фазою кругообігу господарських засобів, який забезпечує відновлення і розширення виробництва. Він виражається у передачі виробленої готової продукції шляхом купівлі – продажу. Результатом реалізації є отримання прибутку.).

Отже, предметом бухгалтерського обліку є господарські засоби за їх складом і використанням, джерела їх утворення та господарські процеси.

Література

1. Бухгалтерський облік: Підручник / Під. ред. П.С. Безруких. - 2-е вид., Перераб. і доп. М., 2015. - С.103-137, 166-335, 398-415.

2. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. / М. Т. Білуха. – К., 2017. – 692 с.

3. Організація бухгалтерського обліку: Навчальний посібник / За ред. В.С. Леня. - К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 696 с.

4. Бухгалтерський облік в Україні: нормативна та методична база: Навчальний посібник. - Львів: Магнолія плюс, 2016. – 264 с.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

А.В. Забігайло, студента гр. МгОП-1-18,

Ю.Л. Якубенко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Кожне підприємство в процесі свого функціонування має на меті досягнення максимального ефекту від своєї діяльності, а це неможливо без ефективного управління ним.

Останнім часом впровадження МСФЗ в практику діяльності підприємств диктується не тільки потребою міжнародної спільноти, але й їх застосуванням при складанні фінансової звітності. Як наслідок, процес підготовки та складання фінансових звітів повинен бути організований відповідно до законодавства та забезпечувати користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності і фінансовий стан підприємства.

Питання щодо ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності настільки широкі і глибокі, що вони були і залишаються актуальними для багатьох наукових пошуків, адже, фінансова звітність є основним джерелом фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

У зв'язку з вищесказаним, а також з процесом гармонізації міжнародних стандартів фінансової звітності та трансформації нових стандартів фінансової звітності в Україні, дослідження питань, пов'язаних з методикою відображення і розкриття інформації у фінансовій звітності, напрямків їх удосконалення є актуальним.

Важливим напрямом удосконалення бухгалтерського обліку в Україні в умовах трансформації вітчизняної економіки, спрямованої на розвиток ринкових відносин та інтеграцію у світове співтовариство, є гармонізація фінансової звітності суб'єктів господарювання з міжнародними стандартами, бо саме цим визначається вплив інтеграційних процесів на бухгалтерський облік.

Процес інтеграції вітчизняної економіки у світове співтовариство визначає принципово нові підходи та завдання щодо підвищення рівня управління діяльністю підприємств. На сучасному етапі трансформації економіко-

правового середовища курс на інтеграційні перетворення повинен супроводжуватися реформуванням системи бухгалтерського обліку, оскільки одним із нагальних завдань є перегляд та оновлення нормативно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку в умовах застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [1, 2].

Оскільки МСФЗ не домінують над законодавчими актами, що регулюють складання фінансової звітності у країні, їх упровадження здійснюється передусім завдяки переконанню урядів та органів, які встановлюють стандарти і контролюють ринки цінних паперів, а також представників ділових кіл та бізнесу дотримуватися міжнародних стандартів під час складання фінансових звітів. За таких умов першорядним завданням є розроблення концепції нормативно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку і звітності в умовах застосування МСФЗ, яка повинна дати відповідь на ключові питання подальшого реформування бухгалтерського обліку в Україні [4,5].

Зокрема, необхідно з'ясувати роль держави та її вплив на регулювання й визначення державної політики у сфері бухгалтерського обліку, створення нормативного забезпечення, контроль за дотриманням законодавства у сфері бухгалтерського обліку і звітності в Україні в умовах застосування МСФЗ.

Також потребують вирішення питання методичного характеру щодо ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності відповідно до МСФЗ: формування облікової політики підприємств; первинного обліку, первинної документації та інвентаризації; використання Плану рахунків для накопичення облікової інформації з метою формування фінансової звітності; складу, структури та трансформації форм фінансової звітності при першому застосуванні МСФЗ.

За міжнародними стандартами бухгалтери мають приймати рішення, керуючись принципами, які спрямовані на одне: надавати об'єктивну картину стану підприємства та результатів його діяльності за визначений період (місяць, квартал, півроку, рік), як щодо доходів, так і витрат [3, 6] .

При реформуванні національної системи бухгалтерського обліку, що охоплює її основи, актуальним є розвиток бухгалтерської науки через [7]:

- здійснення міждисциплінарних досліджень з урахуванням досягнень економічної теорії; використання системного підходу для уточнення суспільного значення обліку;
- визначення шляхів розвитку бухгалтерського обліку в контексті інтернаціоналізації економіки;
- уточнення принципів та методів бухгалтерського обліку;
- визначення ролі регуляторних інститутів та нормативного забезпечення обліку;
- запровадження інституту професійного судження;
- уточнення ролі плану рахунків і облікової політики в системі регламентації бухгалтерського обліку;
- гармонізацію облікових методик на основі міжнародних нормативних

актів.

Бухгалтерське законодавство потребує науково обґрунтованої систематизації та узгодження з Податковим кодексом України, іншим господарським і фінансовим законодавством. Це дозволить законодавцям усунути наявні протиріччя і недоліки.

Отже, використання міжнародних стандартів в Україні повинно полягати насамперед в активному застосуванні їх у розробленні концепції бухгалтерського обліку в ринковій економіці, що повинно забезпечити загальну зіставність бухгалтерської інформації, яка формується українськими та західними підприємствами.

Література

1. Білуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. / М.Т. Білуха. – К. 2000. – 690 с.
2. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. / Ф.Ф. Бутинець, О.С. Бородин та ін.; під редакцією Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид. – Житомир, 2000. – 608 с.
3. Лучко М.Р. Податкові розрахунки як елемент методу бухгалтерського обліку / М.Р. Лучко // Регіональні перспективи. – 2001. – №2. – С. 43.
4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні / Ф.Ф. Бутинець. – Ч.2. – Житомир, 2003. – 524 с.
5. Мосаковський В. Концепція побудови бухгалтерського обліку в Україні // Бухгалтерський облік і аудит / В. Мосаковський. – 2007. – № 10. – С. 18–25.
6. Голов С. Ретроспективний погляд на реформування бухгалтерського обліку в Україні/ С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – №2. – С. 3–13.
7. Про зіставлення бухгалтерського і податкового обліку www.kmu.gov.ua
10. Яструбський М.Я. Бухгалтерський і податковий облік: синтез та протиріччя // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів, 2009. – Вип. 647. – 553 с.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КОНЦЕПЦІЇ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*О. І. Земелько, студентка гр. МгОП-1-18
Науковий керівник: О.В. Чернецька, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогоднішній день стан ринкових відносин в Україні окреслюється динамічністю і непередбачуваністю процесів та явищ, постійними перемінами у внутрішньому та зовнішньому оточенні функціонування суб'єктів господарювання, наголошує актуальність підтримання життєдіяльності

сільськогосподарських підприємств в поточному періоді та забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковій перспективі.

Постала ситуація спонукає до необхідності покращення деяких аспектів управління фінансовими ресурсами, які б враховували: по-перше, взаємодію ринкового середовища та сільськогосподарського підприємства; по-друге, недостатню координованість процесів оперативного та стратегічного планування і контролю на підприємстві, насамперед, в частині управління грошовими потоками; по-третє, відсутність дієвих механізмів впливу менеджменту сільськогосподарського підприємства на дії контрагентів щодо своєчасності проведення розрахунків тощо. Це передбачає, зокрема, впровадження системи управління підприємством, заснованої на принципах контролю грошових потоків.

Таким чином, контроль на сільськогосподарських підприємствах визначають як діяльність, направлену на виявлення і ліквідацію відхилень від прийнятих цілей і нормативів суб'єкта господарювання. Він забезпечує підприємство засобами для пристосування до змін середовища, зменшує нагромадження організаційних помилок та допомагає в їх вирішенні, мінімізує втрати.

І саме тому, можна сказати, що найкращим інструментом оптимізації діяльності підприємства, відповідно до вимог ринкового господарювання, є запровадження ефективної системи внутрішнього контролю, яка розглядається як система заходів, визначених управлінським персоналом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного використання усіма працівниками своїх обов'язків щодо забезпечення господарських операцій. У зв'язку з цим існує об'єктивна необхідність у формуванні основних засад внутрішнього контролю, його складових елементів та частин задля забезпечення стабільності функціонування підприємства [2].

З нашого погляду, не менш важливим аспектом внутрішнього контролю є побудова різних моделей грошових потоків і оцінка їх ефективності. Значення моделювання, як інструменту внутрішнього контролю, полягає в тому, що відбувається поєднання якісних і кількісних характеристик грошових потоків, встановлення їх взаємозв'язку та взаємообумовленості, що сприяє більш чіткому уявленню про діяльність сільськогосподарського підприємства в цілому та його кінцевих результатах.

Відомо, що у процесі господарської діяльності, використовуються певні принципи побудови кожного типу моделей грошових потоків. Однак, незалежно від обраного типу моделі в основі моделювання покладено обліково-аналітичне забезпечення фінансового й управлінського обліку підприємства. Моделювання, як інструмент внутрішнього контролю у сфері управління грошовими потоками, насамперед, застосовуються для побудови і контролю бюджету грошових потоків.

Для розробки більш точних моделей управління грошовими потоками пропонується використовувати наступні принципи, що базуються на загальних принципах економіко-математичного моделювання:

- принцип достатності використовуваної інформації – передбачає, що у кожній індивідуальній моделі повинна використовуватись інформація нормативів, довідників, прогнозів, а також дані стратегічного бухгалтерського обліку для точного моделювання грошового потоку.

- принцип інваріантності використовуваної інформації – вимагає, щоб вхідна інформація, яка буде використовуватись у моделі була незалежною від параметрів системи, яка моделюється, так як на даній стадії дослідження вони ще невідомі.

- принцип спадкоємності моделей – кожна наступна модель не повинна порушувати властивостей об'єкта, встановлених у попередніх моделях комплексу. Дотримання цього принципу особливо важливо, через те, що модель контролю грошового потоку сільськогосподарських підприємств не може обмежуватись однією моделлю, так як вона складається із цілої системи взаємопов'язаних моделей, набір яких визначається фінансовою стратегією й оперативним плануванням аграрного підприємства.

- принцип ефективної реалізації комплексу економіко-математичних моделей у межах комп'ютерних технологій – у сучасних умовах розвитку комп'ютерних технологій та стовідсоткової комп'ютеризації цей принцип передбачає складання моделі грошового потоку, що може бути ефективно реалізована при поєднанні економіко-математичних моделей та комп'ютерних технологій.

- принцип адекватності системи моделей цілям оцінки грошових потоків – говорить, що загальна модель грошового потоку підприємств повинна містити в собі ряд підмоделей, спрямованих на вирішення різноманітних завдань і реалізованих в потрібних цілях. Будь-які групи користувачів інформації фінансової звітності використовують грошовий потік підприємства саме в тому аспекті, який їх цікавить. При цьому конкретні цілі оцінки повинні лежати в основі побудови тієї або іншої підмоделі бухгалтерської оцінки вартості підприємства.

- принцип достовірності та порівняності використовуваної інформації – припускає присутність у моделі системи, яка дозволяє відслідковувати помилки, що виникають у процесі моделювання грошового потоку. Такий принцип забезпечується різними способами.

- принцип дослідження моделювання – дозволяє забезпечити найбільш наближені до реальних результати моделювання грошового потоку. Наявність недостовірної й непорівнянної інформації значно знижує якість кожної конкретної моделі й підмоделі, а також цінність отриманих при моделюванні результатів [1].

Таким чином, проведене дослідження методу моделювання як інструменту внутрішнього контролю грошових потоків сільськогосподарських

підприємств являє собою його теоретичну базу, при цьому виявлені вимоги з побудови моделей, властиві їм переваги та недоліки спонукають розглянути одну із можливих моделей руху грошового потоку сільськогосподарських підприємств. Розглянуті підходи до вибору оптимальної моделі управління грошовими потоками можуть застосовуватись до широкого класу суб'єктів господарювання. Для оптимізації діяльності сільськогосподарських підприємств пропонується налагодити систему внутрішнього контролю, тобто використовувати запропоновану модель на основі принципів економіко-математичного моделювання.

Література

1. Томчук В. В. Моделювання як інструмент контролю грошових потоків сільськогосподарських підприємств / В. В. Томчук // *Финансы, учет, банки.* – 2016. – Вип. 1. – С. 187-195.

2. Голинський Ю. О. Оптимізація грошових потоків підприємств та їх прогнозування / Ю. О. Голинський, Л. М. Луців, Д. М. Шпаргала // *Молодий вчений.* – 2018. – № 2(2). – С. 687-690.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В. Калиста, магістр гр. МгОПз-2-18

Науковий керівник: професор Бондарчук Н.В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Витрати на оплату праці є одними з найбільш значущих статей витрат будь-якого економічного суб'єкта. Саме тому важливого значення набуває організація контролю розрахунків з оплати праці на підприємстві. Для соціального захисту і матеріальної зацікавленості працівників необхідно постійно удосконалювати систему оплати праці з урахуванням кількості працівників якості праці, умов праці і її результатів [2]. А для цього потрібно постійно проводити перевірку розрахунків з персоналом, яка передбачає контроль за дотриманням чинного законодавства про працю, правильністю нарахування заробітної плати і проведення утримань з неї, а також правильністю ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці.

У зв'язку з чим має місце визначення внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці як системи контролю, організованою в інтересах власників і регламентованою внутрішніми документами організації щодо забезпечення достовірності бухгалтерської звітності, що дозволяє запобігти втраті фінансових ресурсів. З метою реалізації внутрішнього контролю обліку розрахунків по оплаті праці підприємство може:

1) одноразово наймати представника аудиторської компанії. В такому випадку укладається договір про надання аудиторських послуг аудиторською

компанією. Після закінчення перевірки аудитор складає аудиторський висновок, в якому вказуються виявлені невідповідності нормативно-правовій базі, помилки в обліку розрахунків з персоналом з оплати праці;

2) скласти довгостроковий договір про надання аудиторських послуг, відповідно лист від керівника для подальших перевірок відправляти не потрібно;

3) до штатного розпису ввести штатну одиницю внутрішнього контролера.

Основними принципами системи внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці є наступні: принцип відповідальності; принцип збалансованості; принцип своєчасного повідомлення про відхилення; принцип інтеграції; принцип відповідності контролюючої і контрольованих систем; принцип сталості; принцип комплексності; принцип узгодженості дій і розподілу обов'язків; принцип дозволу і схвалення; принцип ефективності; принцип плановості і раптовості; принцип гнучкості; принцип системності і безперервності; принцип законності; принцип економічності; принцип об'єктивності.

Система внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці включає в себе наступні компоненти: контроль за правильністю нарахувань і виплат співробітникам відповідно до чинного законодавства; перевірка дотримання норм чинного законодавства в частині утримань із заробітної плати та застосування нарахувань на оплату праці; оцінка системи організації аналітичного і синтетичного обліку розрахунків з оплати праці; перевірка правильності оформлення і відображення в бухгалтерському обліку розрахунків з працівниками з оплати праці; контроль за витратами підприємства в частині соціального страхування і забезпечення; аналіз ефективності використання фонду оплати праці в розрізі вартісних витрат на його оплату.

Внутрішній контроль праці та її оплати повинен здійснюватися у кілька етапів: підготовчий, що включає розробку підходів до проведення перевірки; збирання інформації; аналізу й обробки інформації та оцінки ефективності перевірки. Під час контролю вивчають і досліджують форму і систему організації оплати праці, тому що в умовах ринкової економіки система оплати праці залежить не тільки від результатів роботи працівників підприємства, але й від ефективності діяльності його виробничих підрозділів.

Важливою формою контролю є ревізія операцій з оплати праці. Ревізія активізує господарський механізм, вона націлена на раціональне використання трудових ресурсів та правильне визначення розподільчих функцій за розмірами трудових витрат.

Отже, облік заробітної плати повинен бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці, поліпшення організації нормування праці, повному використанню робочого часу, зміцненню дисципліни праці, підвищення якості продукції, робіт, послуг.

Література

1. Дікань Л.В. Контроль і ревізія: [навч. посіб.], – 2-ге вид., перероб. і доп. / Л.В. Дікань. – К.: Знання, 2007. – 327 с.
2. Саух І.В. Методика перевірки операцій з оплати праці та пов'язаних з нею розрахунків. Міжнародний збірник наукових праць. 2018. Вип. 2(20). С. 428-433.

ВИТРАТИ НА ЗВ'ЯЗОК ЯК РІЗНОВИД АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

*І.О. Калюта, студент гр. МгОП-1-18
Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогоднішній день, функціонування будь-яких підприємств не можливе без стаціонарного чи мобільного телефонного зв'язку. Забезпечення працівникам підприємства нормальних умов праці, вимагає від керівництва підприємства вирішити питання яким чином вони будуть зв'язуватися з постачальниками, покупцями, державними органами і т.д. При цьому, в жодному нормативному документі не передбачено порядок обліку витрат підприємства на забезпечення такого зв'язку. Тому, вважаємо за необхідне, розглянути можливі варіанти забезпечення працівників підприємства зв'язком та порядок відображення зазначених витрат в обліку.

Перш за все, варто відмітити, що відповідно до «Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» № 291, поштово-телеграфні витрати відносяться до загальногосподарських витрат і облічуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати» [1]. Вважаємо, що витрати на телефонний зв'язок можна прирівняти до зазначеного різновиду витрат, а отже їх можна розглядати як частину адміністративних витрат і облічувати на рахунку 92.

Зазначимо, що для того, щоб витрати на телефонний зв'язок відобразити в обліку, підприємство повинно мати належним чином оформлені документи, що підтверджують зв'язок таких витрат з господарською діяльністю підприємства.

При використанні стаціонарних телефонів, підприємство заключає договір з оператором зв'язку на надання відповідних послуг і щомісячно сплачує виставлені ним рахунки. Підтвердженням понесених витрат є акти приймання-передачі наданих послуг.

Аналогічно необхідно оформити операції з надання послуг і з оператором мобільного зв'язку, але в даному випадку можливо декілька варіантів використання працівниками підприємства такого зв'язку:

- телефонні апарати і номери (SIM-карти) облічуються на балансі

підприємства і видаються працівникам;

- працівники використовують свої телефонні апарати, а підприємство їм видає лише SIM-карти, які облічуються на його балансі;

- працівники користуються своїми телефонними апаратами і SIM-картами за використання яких отримують орендну плату від підприємства і розмови оплачує підприємство;

- працівники підприємства, службові перемовини ведуть зі своїх телефонів і за власні кошти, а підприємство щомісяця компенсує їм вартість таких розмов.

Отже, порядок використання мобільного зв'язку на підприємствах, частіше за все, залежить від того, чи володіє підприємство необхідними телефонними апаратами та відповідними SIM-картами до них.

На нашу думку, в сучасних умовах, найбільш доцільним для підприємства є використання телефонних апаратів та номерів, що облічуються на балансі підприємства, адже тоді рахунки на оплату будуть приходити на підприємство, що не викличе питань зі сторони контролюючих органів.

Якщо ж підприємство не має власних телефонних апаратів та номерів, то щоб коректно відобразити витрати на телефонні розмови, йому необхідно орендувати їх у своїх працівників. При цьому, необхідно врахувати, що, відповідно до вимог Податкового кодексу України [2], з суми орендної плати, виплаченої працівникам, необхідно утримати та перерахувати до бюджету податок з доходів фізичних осіб та військовий збір.

Найбільш проблемним, на наш погляд, є використання працівниками для службових потреб власних телефонів, адже за таких умов підприємству доведеться обґрунтовувати суму компенсації вартості телефонних розмов, виплачену працівникам та ще й утримувати з неї податок з доходів фізичних осіб та військовий збір [2].

Отже, відображення витрат підприємства, пов'язаних з використанням мобільного зв'язку, не має чіткого законодавчого регламентування та може привести до необхідності додаткової сплати податків. Щоб мати належне обґрунтування понесеним витратам, на нашу думку, підприємство має видати наказ про використання мобільного зв'язку у якому передбачити:

- мету використання мобільного зв'язку;
- перелік посадових осіб, що мають право користуватися мобільним зв'язком для вирішення службових питань;

- кількість мобільних телефонів, що використовуються працівниками;

- осіб, відповідальних за мобільний зв'язок на підприємстві;

- ліміти витрат на розмови та відповідальність працівників за їх перевищення.

Таким чином, даний наказ буде слугувати підставою для обґрунтування зв'язку витрат на мобільний зв'язок з господарською діяльністю підприємства, дасть можливість здійснювати контроль за обсягом таких витрат в межах встановлених лімітів та підставу відобразити їх в обліку підприємства як

адміністративні чи загальновиробничі витрати, в залежності від того, які службові особи будуть користуватися мобільним зв'язком.

Література

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення 05.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 10.05.2019).

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення 10.05.2019).

ВИТРАТИ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Є.О. Коробкін, студент гр. МгОП-1-18

О.С. Ткаченко, к.е.н., старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Витрати відіграють суттєву роль в системі бухгалтерського обліку. Взагалі відомо безліч загальних визначень системи.

Система бухгалтерського обліку складається із структурних елементів, зв'язків і дій. Функція зворотного зв'язку означає, що бухгалтерський облік формує та передає інформацію зворотного зв'язку, тобто інформацію про фактичні параметри розвитку об'єкту управління. Основним компонентом інформаційної системи зворотного зв'язку в бухгалтерському обліку в якості входу є неупорядковані дані, процесу – обробка даних, виходу – впорядкована на замовлення користувачів інформація.

Бухгалтерський облік є підсистемою інформаційної системи підприємства, йому належить основна роль у процесі збирання, обробки та наданні інформації для забезпечення усіх інших функцій управління підприємством – менеджменту, маркетингу, аналізу, контролю [1]. Тобто це система інформації про стан та рух ресурсів підприємства, про характер і результати господарської діяльності, що відображає і узагальнює господарські операції в єдиному грошовому вимірнику. Схоже визначення надають Грей С. і Нідлз Б.: «бухгалтерський облік – це інформаційна система, яка вимірює, обробляє та передає інформацію про підприємство» [1].

Основними складовими системи бухгалтерського обліку можна визначити об'єкти бухгалтерського обліку, елементи методу, План рахунків, який узагальнює й пов'язує все в системі, а також інформацію, яку в якості вхідних даних збирають на первинних документах, узагальнюють в облікових регістрах і, як результат обліку, подають у звітності [1]. Отже, об'єкти бухгалтерського обліку є важливою складовою системи обліку.

Швець В.Г. зазначає, що «під об'єктом обліку розуміють конкретний засіб (майно), джерело його утворення та його рух в процесі відтворення. Об'єктом

обліку є також факти, дії і події господарської діяльності, які характеризують стан та використання ресурсів, процеси придбання засобів виробництва продукції та її збуту, розрахункові відносини підприємства з юридичними та фізичними особами, фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [4].

До об'єктів бухгалтерського обліку традиційно відносять активи, зобов'язання, власний капітал і господарські процеси [3].

Гура Н.О. у статті у складі об'єктів бухгалтерського обліку визначає такі об'єкти, як активи (господарські засоби); власний капітал; зобов'язання; господарські процеси; витрати; доходи [1].

Отже, витрати є об'єктом бухгалтерського обліку. Від рівня витрат істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність, тому визначення витрат та їх облік є однією з найважливіших ланок бухгалтерського обліку.

Управління витратами на сьогоднішній день – це процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями та носіями й постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії.

Формування та облік витрат значною мірою залежить від їх чіткої та функціональної класифікації. У загальному розумінні класифікація – це розподіл предметів, явищ та понять за класами, відділами залежно від їх загальних ознак. Класифікація витрат – це їх систематизація та групування відповідно до потреб управління. Інформація про витрати, що згрупована різними способами, потрібна для ефективного та чіткого управління підприємством [5].

Як правило, класифікація витрат здійснюється на підприємстві в залежності від мети, яка має бути досягнута за її допомогою. Саме це обумовлює вибір критеріїв класифікації і поділ сукупності витрат підприємства відповідно до них. На сьогодні у класифікації витрат використовується велика кількість критеріїв. Більшість з них давно використовуються у плануванні й обліку витрат. До таких класифікацій відносяться витрати: за елементами, статтями, однорідністю, можливістю віднесення на одиницю продукції і залежно від обсягу продукції, що випускається. На даний час, така класифікація витрат становить тільки теоретичний інтерес. Набуває актуальності та практичної зацікавленості класифікація витрат за наступними ознаками: за центрами відповідальності, за видами продукції, за способом включення до собівартості, за доцільністю, за періодичністю виникнення, за видами, за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат та інші. У зв'язку зі змінами в характері виробничого процесу на сучасному підприємстві змінюється і структура витрат. Потреби управління витратами зумовлюють необхідність подальшого розвитку класифікації витрат.

Побудова планування, обліку й аналізу виробничих витрат і вибір методів калькулювання собівартості продукції у значній мірі залежать від особливості галузі, типу і виду виробництва, характеру його організації і технологічного

процесу, різноманітності продукції, що виробляється, масовості випуску, об'єктів калькулювання, структури організації й інших умов. Тому, запропоноване обґрунтування місця витрат в системі бухгалтерського обліку, напрямів класифікації витрат та методів їх калькулювання дозволяє здійснювати своєчасний і якісний аналіз витрат, гнучко регулювати виробничий процес.

Література:

1. Гура Н.О. Бухгалтерський облік як наука, його принципи, предмет та об'єкти / Н. Гура // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 6. – С. 3-8.
2. Грей Сидней Дж. Финансовый учет, глобальный подход / Сидней Дж. Грей, Бельверд Е. Нидлз; [пер. с англ].- М. : Волтерс Клувер, 2006. – 614 с.
3. Сук Л.К. Бухгалтерський облік: [навч. посібник] / Сук Л. К., Сук П.Л. – 2-ге видання., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 507 с.
4. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: [підручник] // Швець В.Г. – К.: Знання, 2004. – 447 с.
5. Сметанко О. Класифікація витрат і їх облік в організаціях, що займаються туристською діяльністю / О. Сметанко // Схід. – 2002. – № 3(46). – С. 19-24.

РОЛЬ АМОРТИЗАЦІЇ У ВІДТВОРЕННІ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

*М.В. Кравченко, к.е.н., доцент,
кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
О.Є. Мартинець, студент групи Мг ОП-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Вартість основних засобів адекватна функціональній (виробничій) корисності предметів протягом усього строку їх експлуатації.

Відповідно з принципів бухгалтерського обліку вартість основних засобів повинна рівномірно розподілятися протягом передбаченого строку їх експлуатації шляхом розподілу (списання) на звітні періоди, протягом яких вони будуть мати виробничу корисність. Мета нарахування амортизації – розподілити вартість матеріальних активів довгострокового використання на витрати протягом передбаченого строку експлуатації на основі застосування систематичних та раціональних записів, тобто це процес розподілу, а не оцінки [1].

Щоб визначити економічну сутність амортизації необхідно, на нашу думку, розглянути декілька значних моментів, які потребують окремого вивчення.

По-перше, усі матеріальні активи довгострокового використання, крім землі, мають обмежений строк експлуатації. Внаслідок обмеженості строку служби вартість цих активів повинна розподілятися на витрати протягом усіх

років їх експлуатації. Двома головними причинами обмеженості строку служби активів є фізичний та моральний знос (старіння).

Під фізичним зносом розуміють поступову втрату основними засобами своєї первісної споживної вартості, що відбувається не лише у процесі їх функціонування, але й при їх бездієвості (зруйнування від зовнішніх впливів, атмосферного впливу, корозії). Фізичний знос основних засобів залежить від якості основних засобів, їх технічної удосконаленості (конструкції, виду та якості матеріалів, якості побудови будинків та монтажу верстатів); особливостей технологічного процесу (величина швидкості та сили різання, подачі тощо); по часу їх дії (кількість днів праці на рік, змін у добу, годин праці у зміну); ступеню захисту основних засобів від зовнішніх умов (спеки, холоду, вологості, атмосферних опадів); якості догляду за основними засобами та їх обслуговування, від кваліфікації робітників та їх відношення до основних засобів.

Фізичний знос відбувається нерівномірно навіть по однаковим елементам основних засобів. Розрізняють повний та частковий знос основних засобів. При повному зносі діючі фонди ліквідуються та замінюються новими (капітальне будівництво та поточна заміна зношених основних засобів). Частковий знос виправляється за допомогою ремонту. Але все ж таки і кожна будівля, і кожна машина повинна прийти до непотребу. Необхідність амортизації не може бути виключена регулярним ремонтом.

Моральний знос – це зменшення вартості машин та обладнання під впливом скорочення суспільно необхідних витрат на їх відбудову (моральний знос першої форми); зменшення їх вартості у результаті введення нових, більш прогресивних економічно ефективних машин та обладнання (моральний знос другої форми). Під впливом цих форм морального зносу основні засоби стають відсталими по своїй технічній характеристиці та економічній ефективності.

У сучасних умовах все більше значення приймає облік морального зносу. Поява нових, більш сучасних видів обладнання з підвищеною виробністю, покращеними умовами обслуговування та експлуатації часто робить економічно доцільно заміну старих основних засобів ще до їх фізичного зносу. Несвоєчасна заміна морально застарілих основних засобів призводить до того, що на них виробляється більш дорога та гіршої якості продукція у зрівнянні з виготовленою на більш удосконалених машинах та обладнанні. А це зовсім недопустимо в умовах ринкової конкуренції.

Бухгалтера звичайно не роблять різниці між фізичним та моральним зносом, так як їх цікавить строк експлуатації основних засобів, не дивлячись на можливий строк їх служби.

По-друге, термін «амортизація», що використовується у обліку, розуміється не як фізичний знос або зниження ринкової вартості об'єкту протягом даного часу, а як списання вартості виробничих активів протягом часу їх корисного функціонування. Вказаний термін застосовується для відображення поступового списання вартості основних засобів на витрати.

По-третє, амортизація не є процесом оцінки вартості. Бухгалтерські записи ведуть відповідно з принципами визначення собівартості; таким чином, вони не можуть служити індикатором зміни рівня цін. Навіть якщо у результаті вигідної угоди та специфічних особливостей кон'юнктури ринкова ціна будови або іншого активу може піднятися, не дивлячись на це амортизація повинна продовжувати нараховуватися, бо є слідством розподілу раніше понесених витрат, а не оцінки.

Таким чином, в основі діючої зараз в Україні системи амортизації лежить ідея поступової заміни самого об'єкту, що амортизується, його відтворення, тобто відтворення зношених фондів, а не створення вільних грошових коштів для розвитку його виробничої бази [2].

Прийнятий у П(С)БО № 7 термін амортизації суперечить прийнятій у світовій практиці концепції амортизації, згідно з якою амортизація вважається не оцінкою або способом відновлення основних засобів (тобто мета відрахувань не зводиться строго до відновлення активу), а лише методом розподілу витрат на придбання активу (або будь-якої іншої прийнятої за базову вартість) по рокам строку його служби.

Отже амортизаційні відрахування – частина виробничого капіталу, що переходить у форму товарного, або частину вартості основних засобів, що поступає з виробництва в обіг. Для будь-якого підприємства амортизаційні відрахування представляють собою спосіб поступового повернення іммобілізованих коштів (які у свій час підприємство витратило на придбання та створення активу, що амортизується) у зворотні [3].

Література

1. Кошелюк А.О. Переваги,недоліки та оптимізації методики первинного обліку нарахування амортизації в аграрних підприємствах / А.О. Кошелюк, М.В. Кравченко //Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. -№ 21. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/issue-21-2018>.
2. Мордвінцева Т. В. Основні засоби підприємства: економічна сутність / Т. В. Мордвінцева // Сталий розвиток економіки. – 2013. - № 19. – С. 90-93.
3. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік: Навчальний посібник. / Г. В. Нашкерська – К.: Кондор, 2005 р. – 503 с.

ПРИНЦИП ВАРТІСНОГО ВИМІРЮВАННЯ (ОЦІНКА) В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

*С.Г. Кравченко, студентка гр. ОП-1-16
Науковий керівник: Мачак Т.О., асистент
кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Відображення господарських засобів, їхніх джерел і господарських

процесів в грошовому виразі є особливістю бухгалтерського обліку, що відрізняє його серед інших видів обліку. Іншими словами, особливість полягає у вартісному вимірюванні. Таким чином, бухгалтерський облік відображає ті засоби, процеси та різні явища, котрі підлягають вартісному вимірюванню. Саме тому використовують такі елементи методу бухгалтерського обліку, що називаються оцінка і калькуляція. Засвоєння цих елементів є одним із найважливіших етапів вивчення методології бухгалтерського обліку [2].

Відповідно до ст. 4 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" єдиний грошовий вимірник є важливим принципом бухгалтерського обліку і фінансової звітності, який проголошує: вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства в його фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці, а саме у грошовій одиниці України — гривні [1].

Саме з цією метою використовують оцінку та калькуляцію. Оцінка господарських засобів та їхніх джерел (капіталу і зобов'язань) є відправним моментом бухгалтерського обліку та важливою основою його побудови.

Але існує певна проблема. Вона полягає у створенні такої системи вартісного вимірювання, що буде адекватно відповідати вимогам всіх користувачів облікової інформації. Дана проблема є глобальною і актуальною, адже вчені намагаються її вирішити на протязі останнього століття – а це досить великий період часу. Та незважаючи на це, протягом кількох років оцінка стає визначальною складовою в системі бухгалтерського обліку. Однак досі залишається незрозумілим те, якими причинами та факторами це зумовлено.

Мета дослідження даної проблеми полягає в обґрунтуванні передумов формування визначального місця оцінки, що на сьогодні виконує головну роль і розглядається із різних точок зору. Проблема оцінки - одна з найважливіших та найскладніших проблем усієї балансової справи, тому що сам баланс не є самостійним та незалежним, адже його висновки насамперед залежать від правильної оцінки об'єктів в кінцевому балансі. Саме це підтверджує можливість вуалювання чи маніпулювання фінансовим результатом із метою представлення потрібної конкретному користувачу інформації на основі використання різноманітних підходів та оцінки об'єктів в обліку.

В сучасних умовах розвитку системи обліку задана проблема набуває ще більшої актуальності, бо можливість вибору одного з варіантів оцінки передбачена як в П(С)БО, так у МСФЗ, яка здійснюється через механізм облікової політики. Як наслідок, обрання конкретної оцінки зумовлює не тільки вартість об'єкта обліку, а також здійснює значний вплив на визначення фінансового результату діяльності на підприємства.

Але слід відмітити, що лише завдячуючи вартісному вимірюванню у системі обліку ми можемо привести результати діяльності підприємства у розрахункові фінансові показники та здійснити аналіз діяльності даного підприємства в цілому.

Як наслідок, існують різні методи оцінки одного і того самого об'єкта, використання яких залежить від запитів користувачів. Визначальними за формування таких запитів є наявні цілі, які переслідує користувач інформації.

Наприклад, для позичальника є необхідна інформація про вартість активів, яку він може одержати у результаті продажу підприємства, а для інвестора — це потенційна вартість активів підприємства, які визначаються на основі їхньої здатності генерувати майбутні економічні та потенційні вигоди.

Тому виконання оцінки об'єктів бухгалтерського обліку є важливою передумовою для формування точної та релевантної інформації, адже знання фундаментальних концептуальних основ дозволяє зрозуміти користувачам сутність даних та відомостей, які підлягають розкриттю в бухгалтерській звітності, протегують прийняттю ефективних управлінських рішень.

Стає зрозумілим, що оцінка є складовою методу бухгалтерського обліку, яка тісно пов'язана з іншими його елементами: балансом, документацією і інвентаризацією, рахунками бухгалтерського обліку та калькуляцією. Вона характеризується як процес визначення вартості конкретного об'єкта, що відображається у фінансовій звітності. Об'єктами оцінки у обліку є основні засоби, нематеріальні активи та капітальні і фінансові інвестиції, запаси, а також дебіторська заборгованість, довгострокові та поточні зобов'язання. Процес оцінки є складною процедурою, адже відбувається привласнення об'єктами обліку певних грошових величин, які використовуються задля підсумкової оцінки активів та зобов'язань.

Технологія оцінки - послідовність процесу оцінки вартості активів і зобов'язань, яка містить такі етапи: визначення об'єкта; цілі і функції оцінки; розробку способів її здійснення і обґрунтування найефективнішого з них з метою визначення достовірної вартості майна і зобов'язань [3].

Досліджуючи дану тему, можна зробити висновки, що оцінка:

- це іманентна складова системи бухгалтерського обліку;
- впливає узгодженню цілей підприємства, держави і бізнесу;
- у системі обліку зорієнтована в основному на задоволення потреб практики;
- сприяє реалізації головних цілей бухгалтерського обліку.

Отже, принцип вартісного вимірювання (оцінка) в бухгалтерському обліку є центральною категорією бухгалтерського обліку, сучасний етап розвитку якого характеризується використанням наявних альтернативних способів вартісної оцінки та об'єктів бухгалтерського спостереження, внаслідок чого методологія її проведення залишається однією з найскладніших проблем.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV (зі змінами та доповненнями);
2. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навч.- практ. посібник / За ред. С.Ф. Голова. - Дніпропетровськ, 2015. - 768 с. - ISBN 966-683-

033-9.;

3. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця.- 3-є вид., перероб. і доп. – Житомир: ЖІТІ, 2014. – 672 с. - ISBN 966-683-015-3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

*А.І. Лобова, студентка гр. МгОПз-2-18
О.С. Ткаченко, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Результатом діяльності будь-якого підприємства є випуск готової продукції, виконання робіт або надання послуг і, як кінцевий результат, отримання прибутку. Чітко налагоджений облік забезпечує необхідною та вірогідною інформацією суб'єктів господарювання для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень.

Вирішити актуальні економічні проблеми сільськогосподарських підприємств неможливо без удосконалення обліку. Реалізація їх продукції впливає на фінансові результати роботи підприємств цієї галузі. Для отримання прибутку необхідно, перш за все, правильно організувати бухгалтерський облік. Вивчення особливостей обліку готової продукції сільськогосподарських підприємств згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку та його удосконалення є одним з важливих завдань сьогодення.

Готова продукція – продукція, матеріальний результат виробничої діяльності підприємства, установи, організації, що повністю закінчена обробкою, пройшла всі стадії технічного випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками та відповідає технічним умовам та стандартам, не потребує подальшої обробки і здана на склад. Готова продукція оприбутковується на основі первинних документів – актів, накладних, відомостей випуску продукції та документів, що засвідчують якість [2].

Шляхи вдосконалення первинного обліку реалізації продукції. Останнім часом облік реалізації продукції стає більш складним. Це пояснюється, насамперед, змінами в правово-економічних відносинах при продажу продукції, виникнення нових форм взаємовідносин між продавцем і покупцем та створенням нових видів реалізації через відсутність наявних грошових коштів для розрахунків, а також накопичення даних відповідно до потреб податкової звітності.

Все це призводить до необхідності перегляду ряду сталих уявлень, завдань та вимог щодо обліку реалізації. Якщо раніше всіх цікавило, що було продано, за якою ціною і який результат при цьому одержано, то в сучасних

умовах виникають додаткові вимоги до інформації, а саме:

- умови продажу продукції;
- дата випуску;
- дата платежу.

Все це приводить до необхідності створення нового підходу до групування даних про процеси продажу з метою посилення контрольних функцій обліку.

Облік процесу реалізації потребує значного спрощення, вдосконалення облікових реєстрів та, особливо, зменшення та уніфікації первинних документів.

Необхідно відмітити, що на багатьох підприємствах первинний облік організований не у відповідності з останніми вимогами ведення бухгалтерського обліку. В багатьох первинних документах проставляються не всі реквізити, що значно ускладнює подальший облік та збільшує трудові витрати на його ведення.

При переході до ринкових умов суттєво змінились канали реалізації. Якщо раніше чинне місце за значенням посідав продаж продукції, то зараз цей основний канал реалізації перетворився в продаж за замовленням.

Вдосконалення системи обліку реалізації перш за все повинно торкнутися первинної документації. Вдосконалення облікової документації і документообігу має здійснюватись в таких напрямках:

- підвищення оперативності оформлення та обробки інформації процесу реалізації;
- підвищення рівня об'єктивності аналітичної інформації, що міститься в документації;
- підвищення контролю по обліку вибуття продукції, виробничих запасів і товарів;
- економія витрат ресурсів та праці документування та обробку документів.

В цьому напрямку перш за все слід визначити наступні моменти. При реалізації продукції, матеріальних товарів замість виписування накладних та рахунків-фактур доцільніше було б оформляти накладну-рахунок на відпуск товарно-матеріальних цінностей, яку потрібно виписувати в трьох примірниках. Один з яких залишається в господарстві, а два інших видаватимуться покупцеві – організації, з яких один примірник використовує для оприбуткування цінностей, що надходять на склад, а другий разом з платіжним дорученням передасть в обслуговуюче відділення банку для оплати.

Накладна-рахунок повинна об'єднати основні реквізити тих документів, які вона заміняє, а саме: найменування, місце знаходження і банківські реквізити відвантажувача і утримувача продукції, підстава для відпуску, ціна, сума до оплати.

Багато часу витрачається на облікову обробку товарно-транспортних накладних та виписаних на основі їх приймальної квитанцій, бо типові форми

накладних мають багато недоліків. Так, наприклад, дані про тару наводяться двічі, строки «відпустив» та «прийняв» знаходяться на зворотній стороні зазначеного документа, в результаті чого бухгалтер змушений переписувати їх на лицьову сторону. Необхідно ліквідувати ці недоліки в типових формах товарно-транспортних накладних.

Аналізуючи вищенаведене, ми вважаємо, що приділення уваги вдосконаленню типових форм товарно-транспортних накладних – важлива річ, так як ці документи є основними при відпуску продукції за межі господарства.

Для вдосконалення обліку готової продукції та її реалізації науковець О.О. Саввон вважає за необхідне розмежувати витрати на збут, які пов'язані з доведенням існуючої продукції до споживача (тара, упаковка, вантажні роботи, транспортування, складування, витрати на утримання складів, магазинів, торгового персоналу тощо) та маркетингові витрати, що виникають у зв'язку з вивченням і стимулюванням попиту, пошуком інформації про ринки збуту і розширенням частки ринку виробника [1].

Інша пропозиція стосується використання у розрахунках із покупцями таких форм безготівкових розрахунків, які би гарантували своєчасне надходження грошей за відпущену покупцям продукцію. Найзручнішими, на думку Л. Слюсарчук, є використання попередньої оплати за продукцію, а також акредитивної форми розрахунків. Ми вважаємо, що обидві форми безготівкових розрахунків найбільш безпечні й унеможливають виникнення безнадійної дебіторської заборгованості [2].

Виконання даних пропозицій дозволить ефективно здійснювати облік реалізації готової продукції, підвищить ефективність виробництва, і тим самим підтримає конкурентоспроможність виробленої продукції, нарощуючи економічний потенціал підприємства.

Література

1. Саввон О.О. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації/ О.О. Саввон // Держава та регіони // Серія: Економіка та підприємництво, 2007 р., № 3.- С. 321-323.
2. Слюсарчук Л. Облік готової продукції та її реалізації/ Л.Слюсарчук // Вісник податкової служби України. 2010. - № 29. -С.42-48.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ЗБУТ

*Л. І. Ломтікова, магістр групи МгУФЕБ-1-18
Науковий керівник: д.держ.упр., професор Приходько І. П.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Організація системи внутрішнього контролю має бути здійснена на конкретному суб'єкті господарювання та в його підрозділах за індивідуальним

підходом, який надає контролю системності:

- визначення підконтрольних об'єктів;
- формування оптимальних показників, за якими налагоджується контроль;
- організація методики контролю з використанням чинних прийомів і методів системи контролю;
- з'ясування місць виникнення витрат і центрів відповідальності та розробка на цій основі номенклатури витрат з метою виявлення відхилення;
- формування аналітичного забезпечення системи контролю та визначення нормативних показників для порівняння;
- визначення джерел інформації та впорядкування її документообігу;
- розроблення й затвердження первинної документації та регістрів обліку, налагодження контролю акумульованої в них інформації.

Мета контролю збутової діяльності підприємства визначається основними функціями, які представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Функції внутрішнього контролю збутової діяльності підприємства

Функція	Характеристика функції
Інформаційна	Забезпечує зацікавлених користувачів достовірною інформацією для прийняття рішень
Планування	Дає можливість отримати необхідну кількість доказів; сприяє оптимізації витрат; під час перевірки забезпечує співпрацю керівництва з працівниками підприємства, що сприяє більшій продуктивності праці
Діагностична	Сприяє виявленню та систематизації основних недоліків у діяльності підприємства
Координаційна	Забезпечує безперервність процесу внутрішнього контролю, що полягає в узгодженні роботи суб'єктів контролю і працівників підприємства через налагодження між ними зв'язків
Організаційно-розподільна	Характеризується організацією взаємодій та розподілу повноважень і обов'язків між суб'єктами контролю
Нагляд	Сприяє визначенню головних об'єктів під час перевірки якості проведення контролю

Джерело: [1]

На основі узагальнення чинників, що впливають на організацію внутрішнього контролю, з урахуванням принципів визначено його основні етапи організації на підприємстві (табл. 2).

Запропоновані етапи організації внутрішнього контролю підприємства

№	Назва етапу	Результат
1	Визначення цілей та вимог до внутрішнього контролю	1. Вибір організаційної форми внутрішнього контролю. 2. Вибір методики внутрішнього контролю. 3. Визначення повноважень відділу контролю. 4. Формування проекту організаційної структури внутрішнього контролю на підприємстві
2	Виявлення основних процесів	1. Визначення складу контрольних процедур, здійснюваних на рівні процесного і на рівні надпроцесного контролю. 2. Виявлення меж ризику процесного та надпроцесного контролю. 3. Уточнення організаційної структури внутрішнього контролю
3	Розроблення організаційно-методичного забезпечення внутрішнього контролю	1. Розроблення документів, що регламентують внутрішній контроль на підприємстві
4	Впровадження затвердженого регламенту внутрішнього контролю	1. Ознайомлення працівників підприємства з регламентом внутрішнього контролю (в частині відповідальності правам, обов'язкам та повноваженням). 2. Тестування внутрішнього контролю
5	Виконання контрольних процедур	1. Формування інформаційної бази внутрішнього контролю. 2. Аналіз показників внутрішнього контролю. 3. Розроблення пропозицій і рекомендацій за результатами показників внутрішнього контролю.
6	Оцінка якості функціонування внутрішнього контролю на підприємстві	1. Виконання процедур з оцінки якості внутрішнього контролю. 2. Розроблення пропозицій з усунення недоліків у функціонуванні внутрішнього контролю та рекомендацій з удосконалення системи внутрішнього контролю

Джерело: складено автором за результатами проведеного дослідження

На досліджуваному підприємстві функціонування системи внутрішнього контролю покладено на головного бухгалтера. Проте на наше переконання, ця організаційна форма має певні недоліки, зокрема, відсутній системний підхід, оскільки контроль не є постійним, внаслідок чого не охоплюються певні ділянки господарювання, що призводить до неефективності їх діяльності.

Одна з вимог до системи внутрішнього контролю полягає в наявності внутрішнього документа, що визначає процедури контролю збутової діяльності підприємства.

Створюючи регламент діяльності служби контролю, слід передбачити можливість її активної участі в процесі господарської діяльності.

Так, регламент діяльності служби контролю має включати:

- завдання служби контролю;
- періодичність здійснення планових перевірок і з'ясування підстав для

проведення позапланового контролю;

– методика проведення контролю господарської діяльності (включаючи перелік питань, формалізовані вимоги до оформлення результатів);

– порядок подання результатів контролю вищому керівництву.

Запропонований зміст регламенту внутрішнього контролю підприємства висвітлено в табл. 3.

Таблиця 3

Запропонований зміст регламенту внутрішнього контролю на підприємстві

№ розділу	Найменування розділу регламенту
1	Загальні положення: призначення регламенту, підстави для введення, період застосування, терміни використання
2	Опис організаційної структури внутрішнього контролю з визначенням місця служби контролю на підприємстві
3	Визначення мети та завдань внутрішнього контролю
4	Опис порядку здійснення внутрішнього контролю на рівні процесів
5	Опис порядку діяльності спеціалізованого підрозділу підприємства з внутрішнього контролю (спеціаліста, уповноваженого здійснювати внутрішній контроль): перелік об'єктів контролю (об'єктом контролю може бути як структурний підрозділ підприємства, так і окремий процес); періодичність планових контрольних заходів і порядок їх планування; порядок здійснення позапланових контрольних заходів; формалізація результатів контрольних заходів; порядок подання результатів контрольних заходів вищому органу управління
6	Опис порядку прийняття рішень управлінням підприємства за результатами перевірок, проведених відділом (спеціалістом), внутрішніми контролерами
7	Відповідальність за порушення вимог регламенту внутрішнього контролю, що застосовується до працівників, які здійснюють процесний контроль, і до працівників усіх рівнів надпроцесного контролю
8	Порядок оцінки якості функціонування внутрішнього контролю на підприємстві

Джерело: використано ідею [2]

Упровадженню внутрішнього контролю має передувати ознайомленням працівників підприємства з регламентом (у частині, що відповідає їх обов'язкам і повноваженням). Доцільно першочергово апробувати регламент внутрішнього контролю в тестовому режимі, що дозволить виявити обставини, які не враховані під час розроблення регламенту, але важливі для його коректного застосування.

Література

1. Марценюк Р. А. Організація внутрішньогосподарського контролю на заготівельному підприємстві / Р.А. Марценюк // Проблеми теорії і методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнар. зб. наук. праць (Сер. Бухгалтерський облік, контроль і аналіз) [відп. ред. Ф. Ф. Бутинець]. – Житомир : ЖДТУ, 2011. – Вип. 3 (21). – Ч. 1. – С. 250-253.

2. Марценюк Р.А. Облік і контроль заготівель та збуту сільськогосподарської продукції і сировини : автореферат... канд. екон. наук, спец.: 08.00.09 - бух. облік, аналіз та аудит (за видами екон. діяльності) / Марценюк Р. А. – Львів : Львівська комерц. акад., 2013. – 21 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

О.В. Майстришина, студентка гр.МгОП-1-18,

Ю.Л. Якубенко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ефективність управління власним капіталом прямопропорційно залежить від правильності та доцільності його обліку та аналізу. Оцінити останні допоможе проведення внутрішньогосподарського контролю. Адже, в умовах ринкової економіки особливої актуальності набувають облік та аналіз власного капіталу, наявність якого дозволяє функціонувати підприємствам всіх форм власності, так як показує кількість власних засобів підприємства, які знаходяться в його розпорядженні, та які представляють собою фонди та резерви.

Економічна важливість власного капіталу і багатогранність його структури обумовлюють необхідність проведення правильного та достовірного обліку, а також здійснення аналізу власного капіталу на кожному підприємстві.

Власний капітал та установчі документи не можуть досліджуватись окремо один від одного, тому що такий елемент власного капіталу, як статутний, є основою будь-якого підприємства і фіксується в його установчих документах.

Загальна величина власного капіталу підприємства, який охоплює його нерозподілений прибуток, статутний, додатковий, резервний та інші види капіталу, є динамічною величиною і змінюється під впливом різних внутрішньовиробничих (обсяги виробництва продукції, її собівартість тощо) та зовнішніх (попит та ринкові ціни на продукцію підприємства, податкова політика держави тощо) чинників. Тому, зважаючи на те, що власний капітал є основним джерелом формування та збільшення обсягів активів підприємства, його зміни не повинні бути стихійними, а мають чітко регулюватись у процесі системного управління діяльністю підприємства. Разом з тим, ефективне

управління власним капіталом неможливе без ґрунтового контролю за змінами його величини та структури.

Також в них можуть міститися дані й про інші елементи власного капіталу. Під час формування системи контролю власного капіталу на підприємстві потрібно зважати на головне завдання управління - забезпечення роботи підприємства в інтересах власників, які надали основну частину ресурсів в його розпорядження. Тому, контроль стану власного капіталу необхідно здійснювати постійно, на всіх стадіях функціонування підприємства:

- на початковій стадії - у вигляді підготовки та затвердження необхідних документів (статуту, наказів та інших внутрішніх регламентів); формування кадрового складу виконавчих органів, ревізійної комісії, визначення повноважень загальних зборів засновників; встановлення порядку розподілу прибутку; призначення керівника підприємства; встановлення обмежень на розпорядження майном без згоди власника та порядку реорганізації і ліквідації підприємства;

- на поточному етапі контролюють надходження та використання коштів, фінансову дисципліну, поточну звітність тощо;

- наступний контроль передбачає перевірку щорічного звіту про виробничу і фінансово-господарську діяльність, оцінювання їх результатів та визначення можливих резервів збільшення та оптимізації структури власного капіталу

Основними завданнями контролю власного капіталу є перевірка:

- правильності формування і використання (вилучення) власного капіталу;

- дотримання встановленого установчими документами розміру статутного капіталу;

- правильності ведення обліку внесків до статутного капіталу і розрахунків за дивідендами.

Серед основних напрямів проведення контролю виокремлемо наступні:

- контроль статутного капіталу (його проведення передбачає застосування таких процедур: перевірка вимог щодо правильності формування власного капіталу згідно з законодавством України; для акціонерних товариств перевірка видів і кількості випущених та розміщених акцій; правильність обґрунтованості збільшення (зменшення) статутного капіталу та відображення даних операцій на рахунках бухгалтерського обліку);

- контроль додаткового та резервного капіталів (правильність та доцільність формування резервного капіталу; перевірка правильності оцінки (дооцінки) активів підприємства; правильність зроблених бухгалтерських записів; перевірка дотримання вимог щодо формування додаткового капіталу та ін.);

- контроль прибутку (необхідно застосовувати такі процедури: перевірка правомірності використання прибутку підприємства згідно вимог українського

законодавства; перевірка правильності відображення операцій з визначенням прибутку (збитку) на рахунках бухгалтерського обліку і фінансової звітності).

Серед порушень, які виявляють у процесі внутрішнього контролю власного капіталу, можуть бути: не створення резервного капіталу (який передбачено в установчих документах); не приведення у відповідність розміру статутного капіталу до розміру чистих активів у встановлений законодавством час; несвоєчасне погашення виученого та неоплаченого капіталу тощо.

Отже, забезпечити ефективне управління власним капіталом підприємства можливо проводячи внутрішній контроль, що має на меті підтвердження інформації про власний капітал, його структуру та зміни у власному капіталі, що сталися протягом звітного періоду. Він дозволяє перевірити дотримання встановленого нормативно-правовими актами держави, установчими документами підприємства та рішеннями його керівних органів порядку формування та зміни усіх складових власного капіталу.

ЗВІТНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ-ПІДПРИЄМЦЯ

Т.Масаликіна, студентка гр.МгОП-1-18

Науковий керівник: О.В.Чернецька, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Фізична особа-підприємець може бути, як на загальній системі оподаткування, так і на спрощеній системі (єдиному податку). Обсяг звітності у них практично однаковий.

ФОП-підприємець на загальній системі доходи і витрати, отримані (понесені) в межах підприємницької діяльності, відображає в декларації про майновий стан і доходи у додатку Ф2 “Розрахунок податкових зоб’язань з ПДФО та ВЗ, отриманих самозайнятою особою”. Форма Податкової декларації про майновий стан і доходи затверджена наказом Мінфіну від 06.06.2017 р. №556. Відповідно до п. 177.11 ПКУ декларація подається підприємцем незалежно від того, проводилась протягом звітного року підприємницька діяльність чи ні, і в декларації поряд з доходами від підприємницької діяльності мають зазначатися інші доходи з джерел їх походження з України та іноземні доходи. Якщо ФОП одночасно отримує дохід у вигляді зарплати (перебуває у трудових відносинах), то незважаючи на те, що ПДФО та ВЗ з такого доходу сплачує роботодавець як податковий агент, підприємець все одно зобов’язаний зазначити суму такого доходу і сплачених з нього податків у декларації. ФОП на загальній системі оподаткування має заповнювати та подавати додаток Ф2 разом з податковою декларацією. Відповідно до роз’яснення ДФС у 104.09 ЗІР, якщо протягом звітного періоду дохід від підприємницької діяльності не отримувався, то відповідні рядки додатку та податкової декларації прокреслюються. Декларація заповнюється на основі Книги обліку доходів і витрат.

Податкова декларація з плати за землю подається, якщо має місце використання підприємцем земельних ділянок для здійснення господарської діяльності, наприклад, під магазин, СТО тощо. Форма Податкової декларації з плати за землю, затверджена наказом Мінфіну від 23.01.2017 р. № 9. Ця форма є єдиною як для земельного податку (розділ I), так і для орендної плати за земельні ділянки державної або комунальної власності (розділ II). Земля при цьому може використовуватися ФОП на підставі права власності на земельну ділянку, права постійного користування та права оренди земельної ділянки.

ФОП 1-3 груп єдиного податку складають та подають однакову декларацію – за формою з наказу Мінфіну від 19.06.2015 р. № 578. Для кожного з них там призначений свій розділ: другий – для 1 групи; третій – для 2 групи; четвертий – для 3 групи. Відповідно до п. 49.2 ПКУ та роз'яснення ДФС 108.01.05 ЗІР, якщо ФОП не отримував доходи, то є дозвіл не подавати “пусту” декларацію, якщо протягом звітного кварталу немає об'єкта оподаткування. Декларації заповнюються на основі Книги обліку доходів (для 1-2 груп) та Книги обліку доходів і витрат (для 3 групи).

Звіт з ЄСВ формується та подається відповідно до норм, визначених Порядком формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженим наказом Мінфіну від 14.04.2015 № 435. Звіт “за себе” подається за формою № Д5 згідно з додатком 5 до Порядку № 435. При цьому звіт не подається тими платниками, яких звільнено від сплати за себе єдиного внеску. Підприємці на загальній системі заповнюють таблицю 1 річного звіту з ЄСВ і подають звіт за місцем реєстрації. ФОП 2 і 3 групи єдиного податку, а також ФОП на загальній системі, які використовують працю найманих працівників, подають ще й звіт за своїх працівників (форма Д4).

Якщо ФОП використовує працю найманих працівників, то подається звітність по формі № 1ДФ. Форму 1ДФ, порядок її заповнення та подання податковими агентами цього звіту затверджено наказом Мінфіну від 13.01.2015 р. № 4. Форма 1ДФ має статус декларації. По суті можна назвати її звітністю по ПДФО та ВЗ, утриманими підприємцем з інших фізичних осіб і сплачених до бюджету за квартал. Але відображуються в ній ще й деякі доходи, які не призводять до утримання ПДФО: наприклад - виплати іншим підприємцям (ФОП), доходи за договорами комісії тощо. Якщо доходи найманим працівникам чи іншим особам не нараховувалися та не виплачувалися, то подавати форму № 1ДФ не потрібно (пп. “б” п. 176.2 ПКУ). Однак, якщо доход був нарахований, але не був виплачений, то ФОП, який виступає в ролі податкового агента, зобов'язаний подати форму № 1ДФ незалежно від того, коли буде здійснена фактична виплата доходів.

Фізичні особи – підприємці на загальній системі оподаткування подають річну декларацію протягом 40 к.дн., що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року. Фізичні особи – підприємці першої та другої групи єдиного податку подають звітність раз на рік (термін подачі декларації 60

календарних днів після звітного періоду), платники третьої групи - поквартально (термін подачі декларації 40 календарних днів після звітного кварталу).

Відповідно до п. 49.4 ПКУ ФОП не мають обов'язку подавати звітність тільки в електронному вигляді і для них існують 3 способи подачі декларації до органів ДФС:

- у паперовому вигляді - це можна здійснити особисто або через уповноважену особу. Треба подати 2 однакових примірники декларації, на одному з яких інспектор ставить відмітку про прийняття;

- в електронному вигляді - для цього способу потрібні ключі Електронного цифрового підпису (ЕЦП), а надіслати звіт потрібно не пізніше закінчення останньої години дня, в якому спливає строк подачі звітів (відповідно до п. 49.5 ПКУ). ЕЦП надають безкоштовно в акредитованому центрі ДФС;

- поштою - надсилається лист з описом вкладення та повідомленням про вручення не пізніше ніж за 5 календарних днів до закінчення граничного строку (відповідно до п. 49.5 ПКУ). У разі неприйняття декларації інспектор протягом 5 робочих днів із дня її отримання надсилає поштою письмову мотивовану відмову.

Відповідно до п. 120.1 ПКУ неподання чи несвоєчасне подання будь-якої податкової декларації передбачає наступну відповідальність:

- адміністративний штраф у розмірі від 3 до 8 НМДГ (від 51 до 136 грн) (ст. 164¹ КпАП). За повторне порушення протягом року — від 5 до 8 НМДГ (від 85 до 136 грн);

- штрафні санкції у розмірі 170 грн за кожне неподання (несвоєчасне подання); 1020 грн при повторному порушенні протягом року.

Отже, вимоги до подання звітності фізичними особами – підприємцями вимагають кваліфікованого підходу до побудови обліку ФОП та оптимізації інформаційного забезпечення операцій щодо провадження господарської діяльності.

Література

1. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/article/7208-zvtnst-fop>

2. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/buh911/2019/january/issue-2/article-41483.html>

3. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://report.ligazakon.net/fop-zvit/>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА, ЯКА РЕГЛАМЕНТУЄ ПОРЯДОК ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Д. Махиня, магістр МгОПз-1-18

Науковий керівник: професор Павлова Г.Є.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Методичні засади бухгалтерського обліку розрахунків з дебіторами визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість” (П(С)БО 10) [2]. Стандарт визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності підприємств незалежно від форм власності.

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.

Отже важливим питанням обліку дебіторської заборгованості є її оцінка. Методи оцінки дебіторської заборгованості повинні забезпечити дотримання викладеного у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-ХІУ одного з основних принципів фінансової звітності – обачності, згідно з яким сума оцінки активів і доходів підприємства не повинна бути завищена [1].

Стандартом 10 визначені методи оцінки дебіторської заборгованості на етапах зарахування її на баланс, при відображенні у фінансовій звітності на дату балансу і при списанні з балансу як безнадійної.

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю.

Розглядаючи оцінку дебіторської заборгованості, зазначимо, що наприкінці не всі борги дебіторів повертаються підприємству. Тому у підприємства завжди є сумніви у повному погашенні наявної у нього на балансі дебіторської заборгованості. Відмовитися від продажу продукції в кредит продавець, як правило, не може, оскільки він зацікавлений негайно продати вироблену їм продукцію і за рахунок цього збільшити свій дохід. З урахуванням наведеної обставини Стандартом 10 за поточною дебіторською заборгованістю за продукцію передбачено створювати резерв сумнівних боргів як частину загальної суми такої заборгованості, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржниками.

Розрахункові операції здійснюються відповідно до законодавства України у порядку, встановленому Національним банком України.

Законодавством України передбачений порядок проведення розрахунків між підприємствами, підприємствами і фізичними особами як у безготівковій формі, так і за готівку. Порядок розрахунків безготівковими коштами викладений в інструкції “Про безготівкові розрахунки в Україні в національній

валюті”, затвердженій постановою Правління Національного банку України від 29.03.2001 р. № 135 [3].

Підприємства самостійно вибирають форми розрахунків, передбачені Інструкцією НБУ № 135, і зазначають їх при укладанні договорів.

Використання банківських платіжних карток та векселів як платіжних інструментів регулюються чинним законодавством, у тому числі окремими нормативно-правовими актами Нацбанку України.

Крім зазначених форм розрахунків, розділом 8 Інструкції “Про безготівкові розрахунки в Україні” передбачений порядок розрахунків шляхом заліку взаємної заборгованості.

Розділом 5 цієї Інструкції встановлено порядок розрахунків платіжними вимогами без акцепту платників і безспірного стягнення коштів, яке здійснюється у випадках, передбачених законами України, а саме: на підставі виконавчих документів, рішення податкових органів та визнаних претензій документи на безспірне стягнення і безакцептне списання коштів приймаються банками незалежно від наявності коштів на рахунках підприємств.

При безготівкових розрахунках між підприємствами, підприємствами і громадянами встановлений термін позовної давності. Позовна давність – встановлений законом термін для захисту порушеного права.

Література

1. Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> .

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 “Дебіторська заборгованість”, затверджене Міністерством фінансів України від 08.10.99р. №237 // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – №86 (спецвипуск). – С.3-11.

3. Постанова Правління Національного банку України «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», від 29.03.2001 р. № 135 Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

ПРЕМІЯ, ЯК МОТИВАЦІЙНИЙ ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ. ЇЇ ВИДИ, УМОВИ ВИПЛАТИ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ

А.В. Міньковська, асистент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

З метою забезпечення зацікавленості працівників у результатах праці, дотримання планових пропорцій і чіткої роботи в заданому режимі підприємства здійснюють преміювання працівників.

Премія — це основний вид додаткової, понад основну заробітну плату, винагороди, яка виплачується працівникам за результатами їх трудової

діяльності та виробництва в цілому за показниками та умовами оцінки цих результатів, визначеними підприємством.

Умови запровадження та розміри премій і винагород підприємства встановлюють самостійно в колективному договорі з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством, генеральною, галузевими (міжгалузевими) і територіальними угодами [1,2]. Якщо колективний договір на підприємстві не укладено, роботодавець зобов'язаний погоджувати ці питання з профспілковим представником, а в разі його відсутності — з іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом.

У загальному випадку порядок преміювання працівників установлюють у Положенні про преміювання, що є додатком до колективного договору. Також правила преміювання можуть бути встановлені в одному з таких документів:

- Положенні про преміювання, затвердженому наказом (розпорядженням) керівника підприємства;

- Положенні про оплату праці (як правило, питання, пов'язані з преміюванням, відображають в окремому розділі);

- трудовому договорі з працівником (якщо він укладений у письмовій формі).

Якщо в положенні про оплату праці, трудовому договорі або статуті організації не прописано жодних виплат-стимулів, то співробітники не можуть їх вимагати. Стаття 32 КЗпП визначає, якщо компанія змінює умови або порядок виплат премій, вона зобов'язана повідомити про це працівників не пізніше ніж за 2 місяці.

При формуванні системи преміювання визначають:

- мету та завдання, які повинні вирішуватися за допомогою такої системи матеріального стимулювання;

- основні показники преміювання (наприклад, обсяг виробництва, зниження собівартості, підвищення якості продукції) та частку цього показника в абсолютному або відносному розмірі, за яку встановлюється або нараховується премія;

- основний (основні) і додатковий (додаткові) показники умов преміювання;

- розмір (розміри) винагороди за досягнення, виконання або перевиконання основного показника (показників) преміювання;

- розмір зниження загального розміру премії в разі невиконання (недотримання) додаткових показників умов матеріального стимулювання;

- категорії, групи (професії) працівників або структурні підрозділи, яким нараховуються та виплачуються премії;

- порядок обліку показників преміювання;

- строки нарахування та виплати премії.

Як показує практика, кількість основних показників преміювання та умов преміювання має бути не більше трьох.

Виділено такі види премій [2]:

— премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій, які включаються до фонду додаткової заробітної плати;

— винагороди за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами преміювання, що не передбачені актами чинного законодавства або здійснюються понад установлені зазначеними актами норми, які включаються до складу інших заохочувальних і компенсаційних виплат.

Для виплати премії конкретним працівникам керівник компанії має видати відповідний наказ. Зазвичай працівникові виплачують премію одночасно із заробітною платою. Виплати, призначені у зв'язку з винятковими заслугами й мають разовий характер, треба вносити до спеціального розділу трудової книжки.

Невиконання своїх обов'язків, ігнорування норм охорони праці, прогули, поява на роботі в нетверезому стані – це неповний перелік причин, через які працівник може бути позбавлений премії. Рішення про зменшення розміру заохочувальної виплати або взагалі про її позбавлення керівник підприємства має право прийняти одноосібно й оформити відповідний наказ.

Мотивація персоналу – одна з найважливіших функцій керівників і власників бізнесу. Адже здебільшого саме від морального духу працівників залежить результат їхньої роботи, а отже – й успіх компанії. Тому заохочення є одним зі способів мотивації та насаги. А для керівників важливо обрати ту форму, що є зручною, вигідною та законною.

Література

1. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] .- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/322-08>

2. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/pro_oplatu_pratsi.htm

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В.В. Моцак, студентка гр. МгОПз-18

Науковий керівник: к.е.н., доц. Чернецька О.В.

*Дніпровський державний
аграрно-екон омічний університет*

Документальне оформлення операцій з виробничими запасами в аграрних підприємствах регламентується методичними рекомендаціями № 929 щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах, затверджених Наказом Міністерства аграрної політики від 21.12.07р., Наказом № 193 Міністерства статистики від 21.06.96 р. «Про затвердження типових форм первинних

облікових документів з обліку сировини і матеріалів».

З метою упорядкованості руху та своєчасного одержання для записів у бухгалтерському обліку первинних документів наказом підприємства встановлюється графік документообороту, в якому вказуються дата створення або одержання документів від інших підприємств та організацій, дата прийняття їх до обліку, дата передачі в обробку та до архіву. Графік документообороту оформляється у вигляді схеми або переліку робіт із створення, перевірки та обробки документів, що виконуються кожним підрозділом підприємства, а також усіма виконавцями із зазначенням послідовності, взаємозв'язку і термінів виконання робіт.

Працівники підприємства створюють і подають первинні документи, якими оформлюються господарські операції за їх участю, за графіком документообороту. Кожному виконавцю видається витяг із графіка, в якому наводяться перелік первинних документів, що відносяться до функціональних обов'язків виконавця, терміни їх подання та підрозділи підприємства, до яких передаються ці документи.

Надходження на склад запасів власного виробництва (готової продукції, напівфабрикатів, допоміжних матеріалів) оформлюються накладною (внутрігосподарського призначення) (ф. № ВЗСГ-8, затверджена методичними рекомендаціями № 929), накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма М-11, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 № 193).

Отримання запасів як внесок до статутного капіталу оформлюється прибутковим ордером (форма М-4, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 № 193) або актом про приймання матеріалів (форма М-7, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 № 193), або товарно-транспортною накладною (форма № 1-ТН, затверджена наказом Міністерства транспорту України і Міністерства статистики України від 29.12.95 № 488/346) тощо.

Обмін запасів на інші подібні і неподібні запаси оформлюється прибутковим ордером або актом про приймання матеріалів, або товарно-транспортною накладною тощо. Запаси, які одержані безоплатно, оформлюються накладною (внутрігосподарського призначення), накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів або товарно-транспортною накладною з використанням штампів (позначення) про оприбуткування, або актом про приймання матеріалів, або прибутковим ордером. Прибутковий ордер складається матеріально відповідальною особою у день прийняття запасів.

Якщо при оприбуткуванні запасів виявлено невідповідність якості та кількості запасів даним супровідних документів, то складається акт про приймання матеріалів за участю матеріально відповідальної особи та представника відправника (постачальника) або представника незацікавленої організації. Якщо запаси надійшли на підприємство без товаро-супровідних

документів, то складається акт про приймання матеріалів або комерційний акт (у разі, якщо такі запаси надійшли залізницею).

Для внутрішнього переміщення запасів, їх відпуску виробничим підрозділам та іншим структурним підрозділам підприємства, що розташовані на іншій, ніж підрозділ, що їх відпускає, території, використовується накладна (внутрігосподарського призначення), накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів.

Для оформлення вибуття запасів, відпуск у виробництво яких здійснюється на основі встановлених лімітів, застосовуються лімітно-забірні картки (форми ВЗСГ – 1, ВЗСГ – 2, затверджені методичними рекомендаціями № 929, М-8, М-9, затверджені наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 № 193). Відпуск матеріалів понад встановлений ліміт або при заміні матеріалів оформлюється актом-вимогою на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (форма М-10, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 № 193) за дозволом керівника підприємства або осіб, на те уповноважених.

Вибуття запасів для реалізації (крім товарів в роздрібній торгівлі) оформлюється товарною накладною (ф.ВЗСГ – 7, затверджена методичними рекомендаціями № 929), товарно-транспортною накладною або накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, яку виписує уповноважена особа на основі господарського договору, дозволу керівника або іншої уповноваженої особи. Вибуття запасів безоплатно оформлюється накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів або товарно-транспортною накладною.

Первинні документи поточного місяця, що пройшли обробку і внесені до відповідного облікового реєстру, комплектуються в хронологічному порядку, нумеруються, переплітаються і передаються до архіву. Дані первинних документів є підставою для складання Книги складського обліку (форма № ВЗСГ-10).

Таким чином, документальне оформлення операцій з виробничими запасами в аграрних підприємствах є важливим процесом, адже структура документообігу повинна забезпечувати своєчасне отримання необхідних даних як для обліку, так і для контролю і оперативного управління виробничими запасами.

Література

1. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах, затверджені наказом Мінагрополітики України від 21.12.07 р. № 929. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0929555-07>

2. Наказ Міністерства статистики України від 21.06.96 р. № 193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку

сировини та матеріалів». Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96>

3. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/law-266/section-910/article-13689/>

АНАЛІЗ ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ОПТОВА ТОРГІВЛЯ»

*В. О. Музика, магістр
першого курсу «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: к.е.н., проф. Король Г.О.
Національна Металургійна академія України*

Оптова торгівля є важливим способом збуту товарів, що забезпечує швидкий ріст потенціалу підприємства, збільшує товарообіг, при цьому зменшує витрати часу на реалізацію великого обсягу товарів. ВВП України за 2018 рік становить 3558706 млн. грн з них на оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів припадає 471456 млн. грн, тобто 13,2 % [1]. Так як оптова торгівля дозволяє отримати прибуток, при зменшенні витрат часу, то для покращення ефективності діяльності суб'єкта господарювання необхідно детально дослідити це поняття. Розуміння суті терміну «оптова торгівля» допоможе керівництву при прийнятті управлінських рішень, щодо планування способів збуту товарів.

Відповідно до законодавства оптова торгівля — це вид економічної діяльності в сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачеві через роздрібну торгівлю, для виробничого споживання та надання пов'язаних із цим послуг (пп. 4.5 п. 4 ДСТУ 4303:2004). Оптова торгівля здійснюється, як правило, за договором поставки. Згідно з п. 1 ст. 712 Цивільного кодексу [2] за договором поставки продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму. Крім того, відповідно до п. 3 ст. 265 Господарського кодексу сторонами договору поставки можуть бути тільки суб'єкти господарської діяльності, а саме:

– господарські організації — юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність і зареєстровані в установленому законом порядку;

– громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Відповідно до п. 7 постанови № 833 торговельними об'єктами у сфері оптової торгівлі є: склад товарний (універсальний, спеціалізований, змішаний); магазин-склад. [3]

Для оптової торгівлі головною відмінною особливістю є категорія покупців — це суб'єкти підприємницької діяльності — фізичні та юридичні особи, їх філії (відокремлені підрозділи). Але при цьому не може бути оптовою торгівлею продаж товару суб'єкту господарської діяльності на стандартних умовах продажу всім роздрібним покупцям, тобто на умовах публічного договору

У суб'єктів господарювання часто виникають запитання: з якої кількості, з якої партії товару (товарів) розпочинається оптова торгівля? Щоб відповісти на нього, слід звернутися до ДСТУ 3993—2000, відповідно до якого партія товару — це певна кількість товарів одного або декількох найменувань, закуплених, відвантажених або отриманих одночасно за одним товаросупровідним документом. Тобто які-небудь кількісні критерії у цьому випадку відсутні [3].

Вивчення літературних джерел показало, що не дивлячись на надане в законодавстві визначення, однозначної думки щодо визначення поняття „оптова торгівля” в економічній науці не існує. Науковці, економісти трактують це поняття по-різному, та і в різних галузях зміст цих понять окреслюється різноманітно. Наприклад Марцин В.С вказує, що оптова торгівля — це форма економічних зв'язків між підприємствами й організаціями, які здійснюються з метою доведення товарів від підприємства-виробника до роздрібною торгівлі або підприємств-споживачів [4]. Згідно з результатом аналізу трактувань на наявність основних складових, виявлено наявність вислову, який визначається, зв'язки, родової ознаки «...форма економічних зв'язків...», але виявлено відсутність видової відзнаки. Щодо відповідності основним вимогам трактування ясне, сорозмірне, без «кола», заперечування, метафор.

Автори навчального посібника «Маркетинг підприємства» вважають, що оптова торгівля – це всі види діяльності, пов'язані з продажем товарів і послуг тим, хто перепродає їх або використовує в корпоративних цілях [5].Трактування не достатньо ясне, суттєве і конкретне у видовій відзнаці, недостатньо сорозмірне, «коло», метафори, заперечення відсутні.

Біловодська О.А. пише так «...оптова торгівля є формою організації господарських зв'язків між суб'єктами інституціонального ринку (товаровиробниками, оптовими і роздрібними торговельними підприємствами, комерційними посередниками, державними установами, виробничими і суспільними колективними споживачами) стосовно купівлі-продажу великих партій товару або комплексу послуг» [6]. В цьому трактуванні наявні вислів, який визначається, зв'язка, вислів який визначає, видова відзнака. Родовою ознакою є «форма організації господарських зв'язків». Вислів є ясным, суттєвим і конкретним, сорозмірним Не були виявленні «коло», заперечування,

порівняння, метафори.

Григор'єв М.Н. у своїй праці зазначає, що оптова торгівля - це торгівля товарами з наступним їх перепродажем або професійним використанням. Також вказує, що оптова торгівля є початковою стадією обігу товарів в їх русі від виробників до підприємств роздрібною торгівлі або, в частині коштів виробництва, до підприємств - споживачів продукції [7]. Таке трактування поняття є не достатньо ясным, суттєве і конкретне у видовій відзначці, але воно несорозмірне. У трактуванні присутнє «коло». Заперечування, порівняння, метафори не виявлені. Основні складові усі наявні.

Щодо відповідності вимогам, які пред'являються до визначення поняття, то в усіх спостерігаються ясні терміни. У більшості визначень дано суттєві й конкретні характеристики у видовій відзначці. „Кола”, заперечування, порівняння, метафори відсутні в усіх висловах, крім вислова з джерела [7]. Найбільш сорозмірне визначення, наведене у роботі [4].

Аналіз трактування поняття „оптова торгівля”, наданих науковцями, на наявність основних складових показав, що більшість досліджених визначень мають основні складові та відповідають вимогам. Відповідає усім вимогам визначення з джерела [6]. Тому рекомендовано при прийнятті управлінських рішень спиратись на термін наданий у законодавстві, а для розуміння суті поняття «оптова торгівля» використовувати визначення Біловодської О.А.

Література

1. Валовий внутрішній продукт у I–IV кварталах 2018 року й у 2018 році/Державна служба статистики України. *Експрес-випуск*. 2019.URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Цивільний кодекс України зі змінами та доповненням 2003, №№ 40-44, ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20190331>
3. Організаційно-правові питання торговельної діяльності: оптова і роздрібна торгівля/ Державна фіскальна служба України *Вісник.Офіційно про податки* .2012, , №9-10 (9-10) URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/749>
4. Марцин В.С. Економіка торгівлі: підручник. — 2-ге вид., випр. і доп. Київ.: Знання, 2008. 603 с.URL: https://pidruchniki.com/18340719/ekonomika/optova_torgivlya_forma_tovarnogo_obigu
5. Балабанова Л. В., Холод В. В., Балабанова І. В. Маркетинг підприємства. Навч. посіб.- К.: Центр учбової літератури, 2012. -612 с URL: https://pidruchniki.com/1584072031828/marketing/marketing_pidpriyemstva
6. Біловодська О.А. Маркетингова політика розподілу: навч. посіб. / О.А. Біловодська. — Київ: Знання, 2011. 495 с. URL: https://pidruchniki.com/19570411/marketing/optova_torgivlya_kanalah_rozpodilu#540
7. Григорьев, М. Н. Маркетинг : учебник для бакалавров 4-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2012. 464 с. URL: <https://biblio-online.ru/bcode/362864>

СУЧАСНИЙ КОНЦЕПТ УПРАВЛІННЯ ТА ОБЛІКУ ЗАПАСІВ У РИНКОВИХ УМОВАХ

*Ю. Нестеренко, студентка гр. МгОПз-2-18
Науковий керівник: О. Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Управління запасами - це функціональна діяльність, метою якої є доведення загальної суми щорічних витрат на утримування запасів до мінімуму за умови оптимального обслуговування клієнтів.

Ефективне управління запасами вимагає переходу від традиційних методів до логістичних, що дозволяє включити управління запасами до складу основних напрямків діяльності підприємства.

У контексті логістичного підходу, управління запасами має свої особливості і вимагає обґрунтованого координування дій щодо створення ефективних концепцій контролю розмірів запасів. На сьогоднішній день набули популярності декілька систем управління запасами.

Зокрема, система постачань «Just-In-Time» («Точно у термін») передбачає таку організацію виробничого процесу, за яким всі матеріали і напівфабрикати будуть надходити у потрібній кількості, у потрібне місце і точно в призначений термін для виробництва чи складання готової продукції. Для цього потрібна оперативна передача даних.

Застосування концепції «JIT» дозволяє значно поліпшити якість готової продукції та обслуговування, знизити собівартість, практично ліквідувати страхові запаси та прискорити оборотність капіталу підприємства. Проте дана система має і негативні сторони: низький рівень запасів робить будь-які збої в роботі логістичної системи критичними; введення такої системи може вимагати великих змін, яких важко досягнути на практиці.

Згідно результатів аналізу впровадження даної технології за даними запаси незавершеного виробництва зменшуються більш ніж на 80 %, запаси готової продукції – приблизно на 33 %, тривалість виробничого циклу – на 40 % та ін.

Найбільш популярною є логістична концепція MRP, яка ґрунтується на «стимулюючому» підході, відповідно до якого матеріальний потік здійснюється суворо за командою з центральної системи управління виробництвом. На ній засновані такі логістичні системи у виробництві та постачанні як: MRP I, MRP II, DRP I та DRP II.

Концепція MRP I (Materials Requirements Planning) – планування потреби у матеріалах. Її перевагою є наявність запасів, які забезпечують велику стійкість логістичної системи під час різких коливань попиту і ненадійності постачальників ресурсів. Така система може працювати з широкою номенклатурою матеріальних ресурсів.

Концепція MRP II (Materials Resource Planning) – виробниче планування потреби у ресурсах. Вона являє собою інтегровані мікро логістичні системи, у яких об'єднані фінансове планування та логістичні операції. Порівняно з MRP I ця система повніше задовольняє споживчий попит, забезпечує велику гнучкість планування і сприяє зменшенню логістичних витрат з управління запасами.

ERP система (Enterprise Resource Planning) – це система планування ресурсів підприємства, яка орієнтована на розв'язання задач управління великими підприємствами з територіально розгалуженими ресурсами. Вона дає можливість прогнозування в умовах невизначеності на декількох рівнях системи та сприяє кращій інтеграції з усіма процесами підприємства. Впровадження цієї системи дозволяє скоротити складські запаси на 21,5 %, підвищити продуктивність праці – на 17,5 %, своєчасність виконання замовлень – на 14,5 %.

Система DRP I (Distribution Requirements Planning) – планування розподілу продукції. Дана система базується на споживчому попиті і залежить від виробничих графіків. Вона дозволяє прогнозувати кон'юнктуру ринку, планувати розмір і місце постачань, оптимізувати логістичні витрати зберігання та скорочувати час постачань готової продукції. Її недоліками є потреба у ретельно продуманій координації прогнозу і поповнення засобів для кожного центру і каналу розподілу ГП, а також необхідність використовувати страхові запаси.

Система DRP II (Distribution Resource Planning) – планування розподілу ресурсів. В цій моделі використовуються більш сучасні алгоритми прогнозування попиту та потреб у ГП чим забезпечується управління запасами для середньострокових та довгострокових прогнозів попиту на ГП. У ній вирішуються комплексні питання управління виробничою програмою, виробничими потужностями, персоналом, якістю процесу перевезень та логістичного сервісу.

Отже, розробка логістичної системи управління запасами є запорукою успішного функціонування підприємств в умовах економічних обмежень. Вирішення проблеми ефективного контролювання розмірів запасів підприємства передбачає оптимізацію рівня запасів, вибір методів поповнення та підтримання рівня запасів, знаходження компромісу між рівнем обслуговування споживачів та рівнем запасів підприємства. Здійснення таких заходів вимагає використання сучасних методик, таких як «JIT», MRP, ERP, DRP та ін. Вважаємо, що вибір оптимального ряду методик управління виробничими запасами дозволить підвищити ефективність процесу виробництва сільськогосподарського підприємства.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ

*І.В. Павлова, магістр МгОПз-1-18
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет
Науковий керівник: професор Приходько І.П.*

Методичні засади бухгалтерського обліку розрахунків з дебіторами визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» (П(С)БО10). Стандарт визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності підприємств незалежно від форм власності [2].

У міжнародному обліку дані питання регулюються декількома міжнародними стандартами, серед них: МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття і подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Схема нормативно-правової бази обліку розрахунків з покупцями і замовниками зображена на рис. 1.

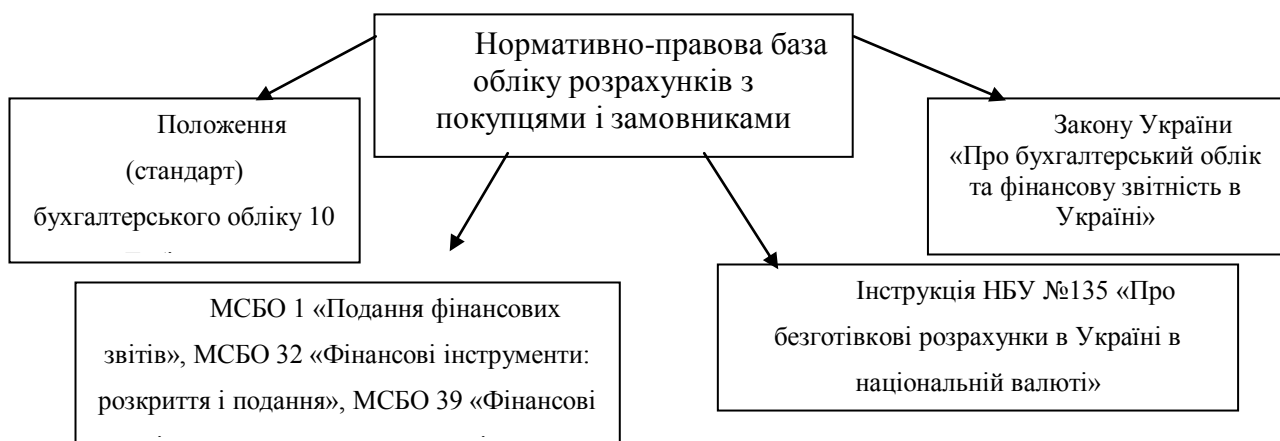

Рис. 1. Схема нормативно-правової бази обліку розрахунків з покупцями і замовниками

Дебітори - юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошей, їх еквівалентів або інших активів.

Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Довгострокова дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Поточна дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Сумнівний борг - поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником [2].

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості - сума поточної заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума.

Отже, важливим питанням обліку дебіторської заборгованості є її оцінка. Методи оцінки дебіторської заборгованості повинні забезпечити дотримання викладеного у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV одного з основних принципів фінансової звітності - обачності, згідно з яким сума оцінки активів і доходів підприємства не повинна бути завищена [1].

Стандартом 10 визначені методи оцінки дебіторської заборгованості на етапах зарахування її на баланс, при відображенні у фінансовій звітності на дату балансу і при списанні з балансу як безнадійної.

Розрахункові операції здійснюються відповідно до законодавства України у порядку, встановленому Національним банком України.

Законодавством України передбачений порядок проведення розрахунків між підприємствами, підприємствами і фізичними особами як у безготівковій формі, так і за готівку. Порядок розрахунків безготівковими коштами викладений в інструкції «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», затвердженій постановою Правління Національного банку України від 21.01.04р. №22 [3].

Література

1. Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-XIV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 “Дебіторська заборгованість”, затверджене Міністерством фінансів України від 08.10.99р. №237 // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – №86 (спецвипуск). – С.3-11.

3. Постанова Правління Національного банку України «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті», від 21.01.04р. №22. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*С.Ю. Пантелєєва, студентка гр. М2ОПз-1-18
Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В Україні готівковий та безготівковий грошовий обіг і організація його обліку регулюється значною кількістю нормативних документів, кожен з яких є обов'язковим для виконання та регламентує певні питання готівкового та безготівкового обігу коштів. Порушення законодавства при здійсненні операцій з грошовими коштами призводить до накладання значних фінансових санкцій на підприємство, тому питання чіткого дотримання правил роботи з грошовими коштами та відображення таких операцій в обліку є надзвичайно актуальними для всіх суб'єктів господарювання не залежно від виду діяльності. В таких умовах, вважаємо за необхідне, виділити основні нормативні документи, вимог яких підприємство має дотримуватися, організовуючи облік грошових коштів.

Перш за все, зазначимо, що основним документом який регулює організацію бухгалтерського обліку в цілому на підприємстві та визначає обов'язковість його ведення відповідно до чинного законодавства є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-ХІV від 16.07.1999 року [1].

Основним нормативним документом, що регулює обіг готівки в Україні на сьогоднішній день є «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затверджене Постановою Правління Національного банку України від 29 грудня 2017 року № 148 [2]. Воно містить інформацію про вимоги до організації готівкових розрахунків, порядок документального оформлення касових операцій, порядок ведення касової книги та обов'язки касира, порядок визначення строків здавання готівкової виручки (готівки) та розрахунку ліміту каси, контроль за дотриманням порядку ведення операцій з готівкою. Цим же Положенням передбачено порядок оформлення результатів інвентаризації готівки в касі.

Згідно цього положення підприємства та приватні підприємці мають право здійснювати розрахунки між собою, а також з фізичними особами – громадянами як у готівковій, так і у безготівковій формі. Готівка може використовуватись як з виручки, так і отримана з банку. Цим же положення передбачено форми первинних документів, які мають використовувати підприємства при документуванні касових операцій.

Штрафні санкції за порушення порядку ведення готівкових розрахунків та правил обігу готівки встановлюються Указом Президента України від 12.06.95р. № 436/95 «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» [3].

Порядок відображення грошових коштів у звітності визначається Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні

вимоги до фінансової звітності» [4] та «Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності» [5].

Так, п. 2.35 розділу 2 «Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» визначено: «У статті Балансу (Звіту про фінансовий стан) «Грошові кошти та їх еквіваленти» відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути вільно використані для поточних операцій, а також грошові кошти в дорозі, електронні гроші, еквіваленти грошей. У цій статті наводяться кошти в національній або іноземній валюті. Кошти, які не можна використати для операцій протягом одного року, починаючи з дати балансу або протягом операційного циклу внаслідок обмежень, виключаються зі складу оборотних активів та відображаються як необоротні активи» [5].

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4] визначає зміст і форму Звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його статей. Відповідно до зазначеного нормативного документу метою складання Звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період. У звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [4].

Для зберігання коштів і здійснення безготівкових розрахунків в установі банку за згодою сторін підприємство відкриває рахунок. Рахунки підприємствам відкриваються згідно «Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів», затвердженої постановою Правління НБУ від 12.11.2003 року № 492 [6]. Вона регламентує порядок подання підприємствами документів необхідних для відкриття рахунків різного призначення та порядок користування рахунками відкритими в банках.

Безготівкові розрахунки проводяться відповідно до «Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» затвердженої постановою Правління Національного банку України № 22 від 21.01.2004 [7].

Інструкція встановлює загальні правила документообігу, порядок розрахунків із застосуванням різних форм платіжних інструментів, особливості розрахунків в електронних системах типу «клієнт – банк» і стандарти розрахунків банків та інших юридичних і фізичних осіб у грошовій одиниці України на території України, що здійснюються за участю банків. Вимоги цієї Інструкції поширюються на всіх учасників безготівкових розрахунків, а також на стягувачів, які здійснюють примусове списання (стягнення) коштів з рахунків цих учасників, та обов'язкові для виконання ними.

Для відображення грошових коштів на рахунках бухгалтерського обліку підприємство має застосовувати «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і

організацій», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 та Інструкцію про його застосування [8], в якій передбачено порядок складання кореспонденції рахунків при відображенні операцій з грошовими коштами підприємствами України.

Крім цього, організовуючи облік грошових коштів підприємство має враховувати вимоги значної кількості листів Державної фіскальної служби України та Індивідуальних податкових консультацій, які роз'яснюють певні питання щодо ведення обліку та документального оформлення операцій з грошовими коштами та Постанов Національного банку України, якими визначаються певні питання грошового обігу.

Таким чином, вивчення нормативно-правових актів з організації та ведення бухгалтерського обліку грошових коштів в Україні, дозволяє зробити висновок, що на сьогодні обіг як готівкових так і безготівкових коштів в господарському обороті та їх облік чітко регулюється законодавством. На розсуд підприємства залишаються лише питання організації обліку грошових коштів на підприємстві.

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999. *Правила бухобліку: збірник нормативних актів*: практичне керівництво «Бібліотека Баланс» / за заг. ред. О. Целуйко. Дніпро: ВКК «Баланс-Клуб», 2018. № 14. С. 4-13.

2. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: затв. Постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 року № 148. *Касові операції*: практичне керівництво «Бібліотека Баланс» / за заг. ред. О. Целуйко. Дніпро: ВКК «Баланс-Клуб», 2018. № 18. С. 83-106.

3. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки: Указ Президента України від 12.06.1995 р. № 436/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/95> (дата звернення 10.05.2019).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Дата оновлення 03.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 10.05.2019).

5. Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 28.03.2013р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv> (дата звернення 10.05.2019).

6. Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів: затв. постановою Правління НБУ від 12.11.2003 року № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> (дата звернення 10.05.2019).

7. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: затв. Постановою Правління НБУ № 22 від 21.01.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (дата звернення 10.05.2019).

8. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення 05.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 10.05.2019).

ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ю.О. Пашкевич, студентка гр. МгОПз-18

Науковий керівник: к.е.н., доц. Чернецька О.В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Вітчизняні аграрні підприємства потребують підтримки зі сторони держави через трудомісткість і сезонність виробництва, диспаритет цін, фінансову кризу та необхідність забезпечення продовольчої безпеки. Одним із засобів опосередкованої державної підтримки виступає оподаткування. Аграрні підприємства можуть знаходитись на одній з систем оподаткування: загальній та спрощеній.

Загальна система оподаткування передбачає, що аграрне підприємство сплачує податок на прибуток підприємств, а також усі інші податки та збори, платником яких воно є відповідно до законодавства (за наявності об'єкта оподаткування для кожного податку і збору). Крім податку на прибуток аграрні підприємства, що перебувають на загальній системі оподаткування, сплачують й інші податки і збори в загальному порядку. Відповідно до п. 10.2. ст.10 ПКУ до таких податків і зборів належать: загальнодержавні податки (податок на додану вартість, податок на доходи фізичних осіб, акцизний податок, екологічний податок, рентна плата, мито); загальнодержавні внески (єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування); місцеві податки (податок на майно); місцеві збори (туристичний збір, а також збір за місця для паркування транспортних засобів).

Особливістю податку на прибуток для аграрних підприємств, що перебувають на загальній системі оподаткування, є особливий звітний період з податку на прибуток. Так, для підприємств, у яких основним видом діяльності є виробництво сільськогосподарської продукції, звітний період дорівнює року. Причому такий рік починається не з 1 січня, а з 1 липня поточного звітного (календарного) року і закінчується 30 червня наступного календарного року. Відповідно до ст. 137.4.1. Розділу III ПКУ до таких підприємств для цілей оподаткування належать підприємства, у яких валовий дохід від продажу

сільськогосподарської продукції власного виробництва за попередній звітний (податковий) рік перевищує 50% загальної суми валового доходу.

Спрощена система оподаткування діє у вигляді сплати єдиного податку - створено спеціальну 4 групу єдиного податку саме для аграрних підприємств. Розмір єдиного податку за 4 групою не залежить від результатів господарської діяльності підприємства – він залежить від розміру та грошової оцінки земельних ділянок, які перебувають на підприємстві у власності або в користуванні.

Відповідно до ст. 297.1 розділу XIV ПКУ аграрні підприємства - платники єдиного податку четвертої групи не сплачують такі податки і збори: податок на прибуток підприємств; податок на майно (в частині земельного податку), крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва; рентну плату за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи. Усі інші податки і збори платники єдиного податку 4 групи повинні сплачувати відповідно до чинного законодавства на загальних підставах.

Відповідно до ст. 291.4 Розділу XIV ПКУ платниками податку можуть бути: сільськогосподарські, рибницькі, рибальські чи риболовецькі підприємства; сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків; таке підприємство повинне займатися виробництвом (вирощуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, а для рибницьких підприємств – розведенням, вирощуванням і виловом риби у внутрішніх водоймах. Об'єктом оподаткування виступає площа сільськогосподарських угідь (ріллі, пасовищ, сіножатей та багаторічних насаджень) та/або площа земель водного фонду (внутрішніх водойм, ставків, озер та водосховищ), яка знаходиться у власності господарства або ж надається йому в користування (в т.ч. на умовах оренди).

Для того щоб зареєструватися платником єдиного податку 4 групи аграрне підприємство у визначений законодавством строк повинно подати до податкових органів ряд документів: загальну податкову декларацію із податку на рік щодо всієї площі земельних ділянок, з яких справляється податок, – до податкового органу за місцем свого знаходження; звітну податкову декларацію на рік окремо по кожній із ділянок, з яких справляється податок – до податкових органів за місцем знаходження таких ділянок; відомості про наявність земельних ділянок – до податкових органів за місцем свого знаходження та/або за місцем знаходження земельних ділянок; розрахунок частки сільгосптоваровиробництва – податковим органам за місцем свого знаходження та/або за місцем розташування земельних ділянок.

Базою оподаткування для аграрних підприємств – платників єдиного податку 4 групи є нормативна грошова оцінка 1 га с/г угідь (ріллі, пасовищ, сіножатей та багаторічних насаджень). Розмір ставок податку з 1 га

сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від типу (категорії) земель та їх розміщення і визначається у відсотках до бази оподаткування. Сума податку розраховується на весь поточний рік як добуток нормативної грошової оцінки одного гектара сільгоспугідь та ставки і відображається з розбивкою за кварталами і місяцями.

Отже, аграрні підприємства України відчують податкове навантаження через поступове скасування пільг в оподаткуванні. Головним інструментом управління підприємством виступає оптимізація податкового навантаження з врахуванням особливостей діяльності конкретного аграрного виробника.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ

*А.С. Перетяцько, магістр МгОПз-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Науковий керівник професор Приходько І.П.*

Класифікація витрат виробництва здійснюється за декількома ознаками, а саме: за економічним змістом, за калькуляційними статтями, за способом включення до собівартості тощо.

Витрати, що включаються до собівартості сільськогосподарської продукції, групуються за економічним змістом за наступними елементами: матеріальні витрати (за винятком вартості зворотних відходів); витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизацію основних засобів; інші витрати [1].

До складу елемента «Матеріальні витрати» включаються вартість витрачених у виробництві: сировини і основних матеріалів; покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів; палива і енергії; будівельних матеріалів; запасних частин тари і тарних матеріалів; допоміжних та інших матеріалів.

До складу елемента «Витрати на оплату праці» включаються заробітна плата за окладами і тарифами, премії і заохочення, компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці.

До складу елемента «Відрахування на соціальні заходи» включаються: відрахування на пенсійне забезпечення; відрахування на соціальне страхування; страхові внески на випадок безробіття; відрахування на соціальне страхування від нещасного випадку; відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства; відрахування на інші соціальні заходи.

До складу елемента «Амортизація» включається сума нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

До складу елемента «Інші операційні витрати» включаються витрати операційної діяльності, які не ввійшли до складу вищенаведених елементів, зокрема витрати на відрядження працівників цехів, на послуги зв'язку, на виплату матеріальної допомоги та ін.

Виробничі витрати включаються в собівартість вироблюваної сільськогосподарської продукції (робіт, послуг) відповідно до вимог, висловлених в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [2].

Усі витрати підприємства поділяються на 4 групи (рис.1).

Спільним в обліку і валових витрат і витрат виробництва (діяльності) є наступне:

- валові витрати і витрати виробництва (діяльності) базуються на основі спільних первинних документів;
- традиційні витрати виробництва (діяльності), зокрема витрати на оплату праці, на соціальні заходи, на обов'язковий аудит тощо, є одночасно й валовими витратами.

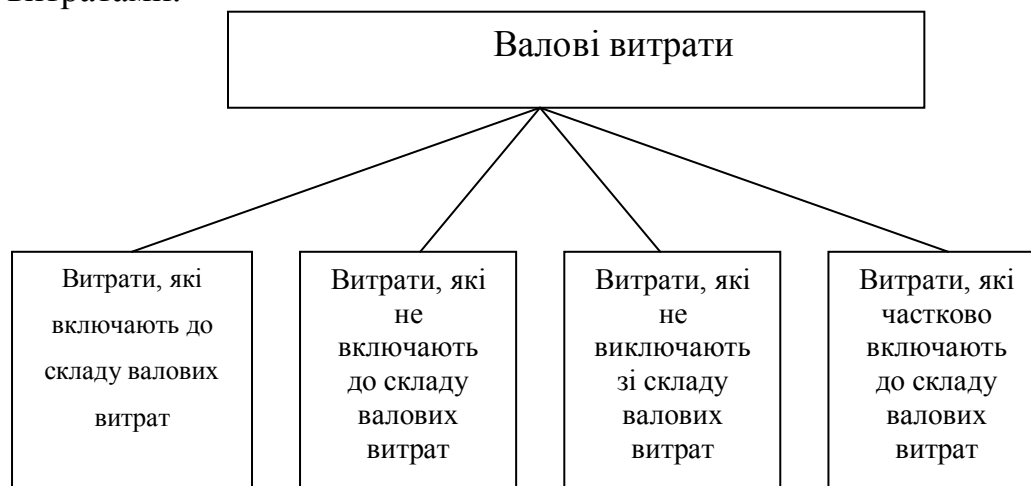

Рис.1. Види валових витрат

При класифікації валових витрат слід звертати увагу на відмінності в понятті «валові витрати» у бухгалтерському та податковому обліку. Так як невірний підрахунок витрат може суттєво вплинути на оподаткований прибуток підприємства і відповідно на суму податку на прибуток.

Література

1. Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств : [навчальний посібник з грифом Міністерства освіти і науки України лист № 1/11-8058 від 29.08.11 р.] / Г.Є. Павлова, О.В. Чернецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – с 75-78.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»:

затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.00 р. № 92 (зі змінами та доповненнями) // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2018. – №15, 16 (264, 265). – С. 43-46.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ ПО ОПЛАТІ ПРАЦІ НА СЕРЕДНІХ ТА ВЕЛИКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Т.П. Погорєлова, к.е.н., доцент

Т.В. Белікова, магістр гр.МгОПз-17

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Серед найбільш трудомістких ділянок бухгалтерського обліку на середніх та великих підприємствах особливе місце займають розрахунки з персоналом з оплати праці.

До 2018 року підприємства для визначення свого розміру керувались нормами господарського кодексу. З 2018 року норма щодо класифікації підприємств по розміру з'явилась у законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Закон 2164-VIII зобов'язав розробити і внести до Верховної Ради України проект закону щодо приведення у відповідність із цим Законом положень Господарського кодексу України в частині критеріїв віднесення суб'єктів господарювання до мікропідприємництва, малого, середнього або великого підприємництва.

Середніми є підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

- балансова вартість активів - до 20 мільйонів євро;
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 40 мільйонів євро;
- середня кількість працівників - до 250 осіб.

Великими є підприємства, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

- балансова вартість активів - понад 20 мільйонів євро;
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - понад 40 мільйонів євро;
- середня кількість працівників - понад 250 осіб.

Для обліку розрахунків з оплати праці необхідні висока точність, акуратність, максимум уваги і своєчасне виконання усіх розрахункових операцій. У ролі об'єктів обліку виступають сотні людей, по кожному з яких потрібно враховувати і обробляти досить великі обсяги даних. Більш того, дана область бухгалтерського обліку висуває підвищені вимоги до знань чинного законодавства. Бухгалтерам підприємств, що відповідають за дану ділянку,

доводиться постійно відстежувати всі зміни в законодавчих актах, що стосуються використання податкових пільг, відрахувань, допомоги і виплат, нарахування відпускних, розрахунку оплати сум лікарняних листів, утримань. Ще одним важливим моментом є регулярне представлення своєчасної і правильно складеної звітності до фіскальної служби, органів статистики та іншим державним органам.

Підприємства повинні здійснювати строгий контроль за використанням трудових ресурсів, відповідністю заробітку працівника результатами його праці, дотриманням трудового законодавства.

У свою чергу, на організацію заробітної плати покладається функція стимулювання праці через відображення в ній відповідної кваліфікації працівників. Поряд з цим процес ускладнення праці призводить до прискорення морального старіння наявних знань і навичок. Більш диференційованої стає і результативність праці таких працівників. Все це вимагає розробки диференційованих методів обліку особливостей індивідуальних якостей конкретних працівників в системі організації заробітної плати.

Тому вважаємо за доцільне працівників підприємств відправляти на курси підвищення кваліфікації з метою вдосконалення своїх навичок, знань і умінь, що призведе до підвищення інтенсивності праці, а отже, до збільшення виручки і продуктивності праці.

Оскільки витрати на оплату праці розглядаються в системі всіх витрат господарства, то для підприємств є важливими питання розкриття інформації про витрати на оплату праці в обліковій політиці та управлінській звітності. Таким чином, в обліковій політиці підприємств необхідно детально передбачити, які види нарахувань відносяться на витрати організації, а також види виплат, премій, виплачуваних за рахунок прибутку господарств.

Для вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з персоналом з оплати праці на підприємствах пропонуємо ввести систему субрахунків до рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»:

- 661 «Розрахунки за заробітною платою»;
- 6611 «Основна заробітна плата»;
- 6612 «Виплати при звільненні»;
- 6613 «Виплати після закінчення трудової діяльності»;
- 6614 «Розрахунки за виплатою відпускних»;
- 662 «Розрахунки з депонентами»;
- 663 «Розрахунки за іншими виплатами»;
- 664 «Розрахунки за виплатами заробітної плати в натуральній формі».

Використання в практичній діяльності запропонованої моделі аналітичного обліку розрахунків за виплатами працівникам дозволить удосконалити методику обліку розрахунків за виплатами працівникам; посилити інформаційну, контрольну й управлінську функції; систематизувати нарахування, облік та видачу виплат працівникам; розширити можливості

використання облікової інформації в управлінні; підвищити ефективність взаємодії різних користувачів інформації та ефективність аналітичної роботи.

Також пропонуємо ведення на великих підприємствах такого документа як особовий рахунок. Особові рахунки відкривати на рік, з розбивкою по місяцях, де вказувати кожен вид нарахувань і утримань, загальну суму виплат працівникові.

Особові рахунки необхідні для перевірки достовірності правильності різних видів нарахування, утримання сум податку з доходів фізичних осіб, військового збору тощо. У зв'язку з цим на підставі особових рахунків можливе внесення виправлень до відомостей, що містяться в трудовій книжці (про роботу, про нагородження та заохочення за успіхи в праці), в разі втрати оригіналу наказу (розпорядження) роботодавця або невідповідності наведеної в ньому формулюванню фактично виконаної роботи.

Одним з недоліків на практиці є відсутність управлінської звітності про фактичні витрати з оплати праці, є тільки статистичні форми, які після заповнення на підприємстві передаються до відповідних державних органів.

Тому пропонується крім типової форми «Звіту про фінансові результати» («Звіту про сукупний дохід») розробити форму «Управлінський звіт про прибутки і збитки» і виділити з рядків «собівартість» та «адміністративні витрати» окремо рядок «витрати на оплату праці». Це дозволить аналізувати питому вагу і динаміку витрат заробітної плати на підприємствах.

Головним напрямком удосконалення обліку заробітної плати є їх автоматизація. Пропонуємо з метою удосконалення обліку розрахунків з оплати праці використовувати відоме більш нове програмне забезпечення 1С, зокрема спеціалізовану конфігурацію «1С:Підприємство 8.2. Зарплата й управління персоналом для України».

З метою вдосконалення чинної практики бухгалтерського обліку особлива увага має приділятися розвитку системи внутрішнього контролю. Тому на середніх та великих підприємствах необхідно розробляти і впроваджувати систему внутрішнього контролю з обліку праці і його оплати. Напрямок удосконалення обліку і контролю праці та заробітної плати є посилення контролю за правильним використанням фонду заробітної плати на основі впровадження принципів нормативного обліку витрат на оплату праці. Впровадження нормативного обліку дозволяє фіксувати всі випадки виплат за порушення умов праці і формувати зведену інформацію щодо розмірів, причин і винуватців негативних відхилень від норм для аналізу і своєчасного вжиття заходів щодо їх мінімізації та повної ліквідації.

Дієвим засобом вдосконалення обліку можна вважати проведення на підприємствах внутрішнього контролю розрахунків з виплат працівникам.

Потреба у внутрішньому контролі в сучасних умовах обумовлена тією обставиною, що він дозволяє підтвердити достовірність звітності, запобігти втраті ресурсів, своєчасно здійснити необхідні зміни всередині підприємств.

Для поліпшення системи внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці необхідно реалізувати наступні заходи:

- створити довідково-інформаційну систему для належного законодавчого забезпечення розрахунків по оплаті праці. Наприклад, Ліга-закон, так як дана система є надійним помічником для багатьох фахівців. У ній міститься велика кількість правової та довідкової інформації;

- визначити межі відповідальності працівників за допущені помилки.

Таким чином, впровадження перерахованих вище заходів дозволить підвищити продуктивність праці і вдосконалити облік і контроль розрахунків з персоналом по оплаті праці на середніх та великих підприємствах.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ТА КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Т.П. Погорєлова, к.е.н., доцент

Ю.Л. Якубенко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Однією із ключових проблем будь-якого підприємства є управління фінансовими ресурсами, що пов'язане з оптимальним співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах, обсягами кредиторської та дебіторської заборгованості, термінами їх виплати, впливом цієї заборгованості на фінансове забезпечення підприємств та їхні фінансові результати.

Дебіторська та кредиторська заборгованість природне явище для існуючої в Україні системи розрахунків між підприємствами.

Політика управління дебіторською та кредиторською заборгованістю представляє собою частину загальної політики управління оборотними активами і маркетингової політики підприємства, спрямованої на розширення обсягу реалізації продукції та полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її інкасації.

Всі організації намагаються здійснювати продаж товару з негайною оплатою, але вимоги конкуренції змушують погоджуватися на відстрочку платежів, в результаті чого з'являється дебіторська заборгованість.

Під дебіторською заборгованістю розуміють заборгованість інших організацій, працівників і фізичних осіб даної організації (заборгованість покупців за куплену продукцію або надані послуги, заборгованість підзвітних осіб за видані їм суми та ін.). Організації та особи, які повинні даної організації, називаються дебіторами.

Отже, право на отримання дебіторської заборгованості є майновим правом, а сама дебіторська відноситься як майно до активів, так як до складу активів включаються майно і права. А значить, як актив, повинен відповідати

таким умовам: мають приносити господарську вигоду в майбутньому; перебувати в розпорядженні господарюючого суб'єкта, який міг би їх безперешкодно використовувати на власний розсуд або продати; бути результатом раніше докраних угод.

Оскільки кредиторська заборгованість служить одним із джерел засобів, що знаходяться в розпорядженні організації-дебітора, її показують в пасиві балансу.

Кредиторська заборгованість в певній мірі корисна для підприємства, так як дозволяє отримати у тимчасове користування грошові кошти, що належать іншим організаціям.

До поточних зобов'язань відноситься короткострокова кредиторська заборгованість, перш за все банківські позики і неоплачені рахунки інших підприємств. Так кредиторська заборгованість може виникнути, якщо матеріали в організацію надходять раніше, ніж вона їх сплатила.

В умовах ринкової економіки основним джерелом позичок є комерційні банки. Як правило, банки вимагають документального підтвердження забезпеченості запитуваних кредитів товарно-матеріальними цінностями позичальника.

Альтернативний варіант полягає в продажу підприємством частини своєї дебіторської заборгованості фінансовій установі з наданням йому можливості отримувати гроші за борговим зобов'язанням. Отже, одні підприємства можуть вирішувати свої проблеми короткострокового фінансування шляхом застави наявних у них поточних активів, інші - за рахунок часткової їх продажу.

Різноманіття суб'єктів взаємин підприємства за розрахунками за кредиторською заборгованістю, з урахуванням різного механізму їх правового регулювання та організаційних схем здійснення, свідчить про складність проблеми ефективного управління нею. Дійсно, поточне фінансове благополуччя підприємства значною мірою залежить від того, наскільки своєчасно воно відповідає за своїми фінансовими зобов'язаннями.

Важливість аналізу та управління кредиторською заборгованістю обумовлена ще й тим, що, становлячи значну частку поточних пасивів підприємства, її зміни помітно позначаються на динаміці показників його платоспроможності та ліквідності.

Аналіз кредиторської заборгованості підприємства проводиться на основі використання його фінансової звітності, зокрема бухгалтерського балансу і Приміток до річної фінансової звітності.

Дебіторська заборгованість завжди відволікає кошти з обороту, перешкоджає їх ефективному використанню, наслідком чого є напружений фінансовий стан підприємства. Тобто дебіторська заборгованість характеризує відволікання коштів з обороту даного підприємства і використання їх дебіторами. Тим самим вона негативно впливає на фінансовий стан підприємства, тому необхідно скорочувати терміни її стягнення.

Стан дебіторської та кредиторської заборгованості, їх розміри і якість роблять сильний вплив на фінансовий стан підприємств.

Для цілей складання фінансової звітності НПС(Б)О 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і рядом інших нормативних актів закріплено поділ дебіторської та кредиторської заборгованості на короткострокову та довгострокову [3].

Кордоном між довгостроковою і короткостроковою заборгованістю є термін погашення через 1 рік. Нижче цього порога заборгованість вважається короткостроковою, вище - довгостроковою. У бухгалтерському балансі заборгованість з термінами погашення до 12 місяців і понад 12 місяців відображається окремо. Розподіл заборгованості на короткострокову та довгострокову відіграє значну роль при проведенні аналізу активів підприємства і їх оборотність.

Рівень дебіторської заборгованості визначається багатьма факторами: видом продукції (послуг), місткістю ринку, ступенем насиченості ринку даною продукцією (послугами), прийнятої на підприємстві системою розрахунків та ін.

Інформаційною базою для аналізу дебіторської заборгованості є офіційна фінансова звітність. Для більш детального аналізу якості дебіторської заборгованості користуються даними журналів-ордерів або відомостей обліку розрахунку з покупцями і замовниками, підзвітними особами тощо.

У разі наявної дебіторської заборгованості покупців необхідно проводити аналіз наявної заборгованості. Для цього, на підприємстві повинен бути визначений допустимий термін дебіторської заборгованості, то б то кількість днів, протягом яких дебітори зобов'язані погасити свою заборгованість.

Нормативний термін кредитування включає як стандартне число днів надання відстрочки, яке фігурує в договірній документації, так і додаткове число днів, які підприємство готує ще «почекати» до здійснення розрахунку по угоді.

Якщо дебіторська заборгованість більше кредиторської, це є можливим фактором забезпечення високого рівня коефіцієнта загальної ліквідності. Одночасно це може свідчити про більш швидку оборотність кредиторської заборгованості в порівнянні з оборотністю дебіторської заборгованості.

Протягом певного періоду борги дебіторів перетворюються в грошові кошти, через більш тривалі часові інтервали, ніж інтервали, коли підприємству необхідні грошові кошти для своєчасної сплати боргів кредиторам. Відповідно виникає нестача грошових коштів в обороті, що супроводжується необхідністю залучення додаткових джерел фінансування. Останні приймають форму простроченої кредиторської заборгованості та банківських кредитів.

Таким чином, оцінка впливу балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованості повинна здійснюватися з урахуванням рівня платоспроможності (коефіцієнта загальної ліквідності) і відповідності

періодичності перетворення дебіторської заборгованості в грошові кошти періодичності погашення кредиторської заборгованості.

Темпи зростання дебіторської заборгованості повинні бути порівнянні з темпами зростання кредиторської заборгованості. Зменшувати же кредиторську заборгованість слід паралельно зі зменшенням дебіторської.

По суті, виручка від продажів є єдиним засобом для погашення всіх видів кредиторської заборгованості. Надходження коштів від продажу визначає можливість підприємства щодо погашення боргів кредиторам. Як правило, більша частина дебіторської заборгованості формується як борги покупців. Встановлення з покупцями таких договірних відносин, які забезпечують своєчасне і достатнє надходження коштів для здійснення платежів кредиторам - головне завдання управління рухом дебіторської заборгованості.

Отже, фактично мова йде про одночасне управління рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості.

Практичне здійснення такого управління передбачає наявність інформації про реальний стан дебіторської та кредиторської заборгованості і їх оборотності.

Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю передбачає [1]:

1) обґрунтування можливості виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості;

2) визначення політики надання кредиту та інкасації для різних груп покупців (постачальниками) і видів продукції;

3) аналіз і ранжування покупців (постачальників) залежно від обсягів закупівель, історії кредитних відносин і запропонованих умов оплати;

4) контроль розрахунків із дебіторами (кредиторами) за відстрочену або прострочену заборгованість та вивчення причин недотримання договірної дисципліни;

5) своєчасне визначення прийомів прискорення обігу оборотних активів і зменшення безнадійних боргів;

6) забезпечення умов продажів, що гарантують надходження грошових коштів;

7) прогноз надходжень грошових коштів від дебіторів на основі коефіцієнтів інкасації.

Основними прийомами управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є [2]:

1) аналіз замовлень, оформлення розрахунків і встановлення характеру дебіторської та кредиторської заборгованості;

2) аналіз заборгованості за видами продукції для визначення невігідних із позиції інкасації товарів;

3) оцінка реальної вартості наявної дебіторської та кредиторської заборгованості;

4) зменшення дебіторської заборгованості на суму безнадійних боргів;

5) контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості;

6) визначення конкретних розмірів знижок за дострокової оплати;

7) оцінка можливості факторингу – продажу дебіторської заборгованості.

Таким чином, управління дебіторською та кредиторською заборгованостями являє собою процес розроблення і реалізації управлінських рішень із приводу погодженості їхнього розміру і швидкості руху в часі, що забезпечують необхідний прибуток та оптимальний розмір вільних коштів.

Література

1. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрями удосконалення і розвитку // Ефективна економіка. – 2013. – №. 4.

2. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість» // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №. 2. – С. 286–290.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

ЗОВНІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЗА СТАНОМ РОЗРАХУНКІВ З ПРАЦІВНИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Д.В. Поліщук, студентка гр. МгОПз-1-18

*Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Сучасне законодавство України побудоване таким чином, що розрахунки за виплатами працівникам підприємства знаходяться під особливою увагою з боку контролюючих органів, адже з такими виплатами пов'язане перерахування певних податків та сплата єдиного соціального внеску.

Так, постійний зовнішній контроль, згідно законодавчих вимог, за своєчасністю та повнотою зазначених перерахувань здійснює банк у якому відкрито поточний рахунок підприємства. Такий контроль, передбачений законодавчо і здійснюється банком з дотриманням вимог «Порядку прийняття банками на виконання розрахункових документів на виплату заробітної плати», затвердженого наказом Міністерства доходів і зборів України від 09.09.13 р. № 453 [1]. Суть банківського контролю полягає в тому, що банк здійснює перерахування коштів на виплату заробітної плати лише за умови одночасної сплати авансових платежів за єдиним соціальним внеском на ці виплати у сумі не менше 1/3 суми виплати. Якщо заявлена до перерахування сума єдиного соціального внеску менша цієї величини, то підприємство змушене подавати до банку оригінал Довідки-розрахунку, складеної за встановленою формою та

затвердженої в органах Державної фіскальної служби, що пояснює причину зменшення розміру сплати єдиного соціального внеску.

Крім банку, періодичний зовнішній контроль розрахунків з працівниками підприємства здійснюється державними контролюючими органами. Основним інформаційним джерелом здійснення зовнішнього контролю за нарахуванням та виплатою заробітної плати є облік розрахунків з оплати праці на підприємстві, тому важливо визначити, які контролюючі органи можуть здійснювати зовнішній контроль у сфері оплати праці та окреслити сферу їх повноважень щодо проведення перевірок.

На сьогоднішній день найбільшу актуальність мають перевірки, що здійснюються з метою контролю за дотриманням на підприємстві законодавства про працю. Такі перевірки здійснюються на підприємствах все частіше і відповідальність в даній сфері досить висока.

Проводити зазначені перевірки має право Державна служба з питань праці та її регіональні органи. Так, відповідно до ст. 265 Кодексу законів про працю (КЗпП) [2], з 01.01.2017 за недопущення до проведення перевірки з питань дотримання законодавства про працю чи створення перешкод у її проведенні, на господарюючих суб'єктів накладається штраф у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, тобто у 2019 році такий штраф буде складати 12519 грн.

У разі, якщо під час перевірки виявлено фактичний допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного соціального внеску та податків, розмір штрафу складе 30 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення (125190 гривень у 2019 році) за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення. Якщо ж господарюючий суб'єкт не допустив до такої перевірки представників Державної служби з питань праці, то штраф складе 100 мінімальних заробітних плат, тобто 417300 гривень у 2019 році.

Досить високі штрафи передбачені і за затримку виплати заробітної плати. Так, за порушення встановлених строків виплати працівникам заробітної плати чи інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць чи виплата їх не в повному обсязі розмір штрафу складатиме 12519 гривень. Недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці тягне за собою штраф у розмірі 41730 гривень за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення. Такий же штраф накладається на підприємство у разі недотримання встановлених законом гарантій та пільг працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

Отже, бухгалтерам діючих підприємств, щоб уникнути зазначених

штрафів та убезпечити себе від таких зовнішніх перевірок, на нашу думку, необхідно чітко знати критерії за якими підприємство потрапляє в зону ризику їх проведення. Такі критерії визначені законодавчо Постановою Кабінету Міністрів України від 06.02.19 року № 223 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства у сферах охорони праці, промислової безпеки, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, зайнятості населення, зайнятості та працевлаштування осіб з інвалідністю, заходів державного гірничого нагляду Державною службою з питань праці» [3].

Основними критеріями відповідно до зазначеного нормативного документу є наявність у суб'єкта господарювання об'єктів підвищеної небезпеки та їх експлуатація, робота зі шкідливими речовинами та настання нещасних випадків і т.д.

Таким чином, якщо навіть фактично перевірка на підприємстві не проводилася, то зовнішній контроль за розрахунками за виплатами працівникам та дотриманням умов праці на підприємстві все одно здійснюється через контроль звітних показників, їх співставлення та контроль за одержанням коштів на виплату заробітної плати в банківських установах. Виявлені порушення таких перевірок є підставою для проведення Державною службою з питань праці виїзної планової чи позапланової перевірки.

Крім Державної служби з питань праці, перевірку з питань нарахування та виплати заробітної плати може здійснювати також Державна фіскальна служба. При проведенні таких перевірок в основному керуються нормами Податкового кодексу [4]. Державна фіскальна служба може проводити документальні (планові та позапланові) і камеральні перевірки. Нею в основному контролюється правильність нарахування та своєчасність перерахування податків і платежів, пов'язаних з нарахуванням та виплатою заробітної плати.

Документальна планова перевірка повинна бути включена до плану-графіку, затвердженого органами Державної фіскальної служби і про неї платник податків має бути повідомлений письмово не пізніше ніж за 10 календарних днів до її початку. Таким чином, до проведення вказаної перевірки підприємство має можливість підготуватися заздалегідь, провести внутрішній контроль щодо нарахування та сплати податків, і, за необхідності, виправити допущені помилки.

Позапланова документальна перевірка здійснюється без попереднього попередження платника податків і може здійснюватися лише при наявності підстав, передбачених ст. 78 Податкового кодексу [4], зокрема отримання органами ДФС інформації про порушення платником законодавчих вимог та в інших випадках. Разом з цим, при проведенні вказаної перевірки платнику податків мають вручити під підпис копію наказу про її проведення, тоді як для

проведення камеральної перевірки будь-яке спеціальне рішення або направлення не потрібне.

Отже, до проведення камеральної та позапланової перевірки підприємство повинно бути готове в будь-який момент, а таку готовність можна забезпечити лише добре налагодженою системою обліку та внутрішнього контролю.

Література

1. Порядок прийняття банками на виконання розрахункових документів на виплату заробітної плати: затв. наказом Міністерства доходів і зборів України від 09.09.13 р. № 453. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/95> (дата звернення 09.05.2019).

2. Кодексу законів про працю: Закон України від 10.12.71 р. № 322-VIII. Дата оновлення 11.10.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 09.05.2019).

3. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства у сферах охорони праці, промислової безпеки, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, зайнятості населення, зайнятості та працевлаштування осіб з інвалідністю, заходів державного гірничого нагляду Державною службою з питань праці: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.02.19 року № 223. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223-2019-%D0%BF> (дата звернення 09.05.2019).

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення 09.05.2019).

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Н.В. Половко, магістр гр.МгОПз-17

*Науковий керівник: Т.П. Погорєлова, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Виробничі запаси є вагомою частиною активів підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств, саме тому питання раціональності та ефективності їх обліку і контролю є досить актуальним у наш час.

Розвиток ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають нові вимоги до бухгалтерського обліку, як до способу контролю за веденням господарської діяльності підприємств. Важливим фактором розвитку

виробництва є стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх ефективне використання.

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності господарського суб'єкта є наявність і раціональне використання виробничих запасів.

Багато вчених досліджували сутність та методику управління виробничими запасами на підприємствах, аналізували їх діяльність.

Практика показує, що процес обліку надходження та використання виробничих запасів є трудомісткою ділянкою. Тому не дивно, що на багатьох підприємствах спостерігаються певні недоліки, а на деяких – запусненість обліку, що призводить до великих втрат запасів. Все це зайвий раз підтверджує, що до цього часу залишаються невирішеними багато важливих питань, пов'язаних з розробкою науково обґрунтованої системи обліку використання виробничих запасів.

При розгляді виробничих запасів як об'єкта обліку та контролю ми з'ясували що:

1. У сучасних умовах зростає роль чітко організованого обліку. Він повинен оперативно забезпечувати керівників та інших зацікавлених осіб необхідною інформацією для ефективного управління виробничими запасами в цілях оптимальних умов для виготовлення високоякісної продукції і вишукування резервів зниження її собівартості в частині раціонального використання матеріалів.

2. Необхідна умова діяльності організації - добре налагоджені господарські зв'язки, так як вони забезпечують безперебійність постачання, безперервність процесу виробництва, своєчасність відвантаження і реалізації.

3. Чітка класифікація виробничих запасів за певними ознаками необхідна для своєчасної і правильної організації синтетичного і аналітичного обліку.

4. Важливою передумовою організації обліку матеріалів є їх оцінка. Вона має значення і для більш ефективної організації обробки даних обліку.

5. Облік виробничих запасів повинен відповідати як умовам виробничого споживання матеріалів, так і вимогам організації складського господарства, і забезпечувати виконання однієї з основних завдань обліку - контроль за збереженням матеріальних цінностей під час їх приймання та зберігання.

6. Основними заходами з контролю операцій із запасами мають бути такі: перевірка організації складського господарства, стану збереження запасів; перевірка нормативів запасів; визначення правильності синтетичного й аналітичного обліку витрат на виробництво й реалізацію продукції, які включаються в собівартість; встановлення законності проведених операцій із запасами; перевірка дотримання норм витрат матеріалів, сировини й палива; перевірка правильності і ефективності використання матеріальних ресурсів; перевірка правильності реалізації надлишків запасів; перевірка дотримання підприємством податкового законодавства по операціях, пов'язаних із формуванням собівартості продукції; оцінка повноти і правильності

відображення господарських операцій із запасами в бухгалтерському обліку і звітності.

7. Важливою умовою підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів є посилення особистої та колективної відповідальності, а також матеріальної зацікавленості робітників, керівників в раціональному використанні матеріальних ресурсів.

8. Підприємства обов'язково повинні прагнути до дотримання норм виробничих запасів матеріалів, оскільки їх надлишок призводить до уповільнення оборотності оборотних коштів, а недолік - до зриву виробничого процесу.

9. Щоб поліпшити облік матеріальних ресурсів, потрібно постійно вдосконалювати застосовувані документи і облікові реєстри, тобто більш широко використовувати накопичувальні документи (лімітно-забірні карти, відомості тощо).

10. Актуальним напрямом удосконалення документування та обліку виробничих запасів на підприємствах є перехід на комп'ютеризовану форму обліку. Застосування комп'ютерних технологій у бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує його організацію на підприємстві. Адже, при паперових формах обліку накопичення даних в облікових реєстрах, обчислення підсумків та перенесення даних між обліковими реєстрами потребують великих затрат праці та часто супроводжуються помилками.

Вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліково-аналітичного управління виробничими запасами є актуальним для більшості підприємств і потребує подальших досліджень.

Аналіз практики впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку виявила проблемні питання методичного характеру, наявність яких пов'язана з недостатнім рівнем наукового обґрунтування, що зокрема, стосується і обліку запасів. Тому дані проблемні питання методичного характеру потребують доопрацювання як на мікро- (рівні підприємства), так і макро- (рівні держави) рівнях.

МЕТОДИКА ОБЛІКУ КОРОТКОСТРОКОВИХ КРЕДИТІВ БАНКІВ

Т.В. Попова, студентка гр. МгОПз-1-18

О.С. Ткаченко, к.е.н., старший викладач

Дніпровський державний

аграрно-економічний університет

Згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання», одним із видів поточних зобов'язань є короткострокові кредити банків. Поточні зобов'язання – це зобов'язання, що будуть погашені протягом операційного циклу підприємства чи повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Поточні зобов'язання

відображаються в балансі за сумою погашення та обліковуються на рахунку 60 «Короткострокові позики».

На рахунку 60 «Короткострокові позики» ведеться облік розрахунків у національній і іноземній валютах за кредитами банків, строк повернення яких не перевищує дванадцяти місяців з дати балансу, та за позиками, термін погашення яких минув.

За кредитом рахунку відображаються суми одержаних кредитів (позик), за дебетом - сума їх погашення та переведення до довгострокових зобов'язань у разі відстрочення кредитів (позик). Рахунок 60 «Короткострокові позики» має такі субрахунки:

- 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті»;
- 602 «Короткострокові кредити банків в іноземній валюті»;
- 603 «Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті»;
- 604 «Відстрочені короткострокові кредити банків в іноземній валюті»;
- 605 «Прострочені позики в національній валюті»;
- 606 «Прострочені позики в іноземній валюті».

Аналітичний облік ведеться за позикодавцями (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо та строками їх погашення [1].

Під сумою погашення згідно з П(С)БО 11 слід розуміти недисконтовану суму грошових коштів або їх еквівалентів, котру, як очікується, буде сплачено для погашення зобов'язання у процесі звичайної діяльності сільськогосподарських підприємства [5].

Крім того, для узагальнення інформації про стан розрахунків за поточними зобов'язаннями, переведеними з довгострокових, при настанні строку погашення протягом дванадцяти місяців з дати баланс передбачений рахунок 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» [2].

Проценти за кредит відносяться в бухгалтерському обліку до складу витрат. За умови сплати податків до складу податкових витрат відносяться будь-які витрати, пов'язані з виплатою або нарахуванням процентів за борговими зобов'язаннями (у тому числі за будь-якими кредитами, депозитами) протягом звітного періоду, якщо такі виплати або нарахування здійснюються у зв'язку з веденням господарської діяльності платника податку [6].

За основними положеннями Методичних рекомендацій планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств № 132 у бухгалтерському обліку проценти за кредит не включаються до собівартості продукції (робіт, послуг), а відносяться до фінансових витрат і списуються на фінансовий результат діяльності підприємства [4].

Відповідно до П (С)БО 16 «Витрати», витрати на проценти (за користування кредитами отриманими, за облігаціями випущеними, за фінансовою орендою тощо) та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу, відносяться до фінансових витрат [3].

Для обліку нарахованих відсотків за використання грошових коштів, отриманих у кредит, позичальник застосовує субрахунок 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками» і здійснює нарахування відсотків згідно з умовами договору позики незалежно від події сплати відсотків [2].

Згідно Плану рахунків та Інструкції про його застосування проценти за кредити відображаються на субрахунку 951 «Відсотки за кредит», на якому ведуть облік витрат по нарахуванню та сплаті відсотків за кредит. Субрахунок 951 «Відсотки за кредит» списується в кінці звітного періоду на рахунок 79 «Фінансовий результат» [7].

У регістрах синтетичного обліку досліджувані зобов'язання відображають залежно від форми обліку, яку використовують на підприємстві. Так, за умови журнально-ордерної форми обліку – це Журналордер ЗГ с.-г. і відомості до них на підставі Методичних рекомендацій № 390.

Література

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій. Затверджено наказом Мінфіну України від 30.11.99 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

2. Коблянська О.І. Бухгалтерський і податковий облік фінансових кредитів / О.І. Коблянська // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2013. – № 2. – С. 246-251. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_2_51.

3. Мельник Н.Г. Власний капітал бюджетних установ: особливості облікового відображення / Н.Г. Мельник, С.В. Сисюк // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – № 6 (44). – С. 324-329.

4. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Затверджено наказом Мінагрополітики України від 18.05.01 р. № 132 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text1528/p>.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». Затверджено наказом Мінфіну України від 31.01.00 р. № 20 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

6. Тихомирова Е.В. Банковский аудит: [учебное пособие] / Е.В. Тихомирова. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2010. – 66 с.

7. Чебан Ю.Ю. Облік зобов'язань перед банком: законодавчо-нормативні аспекти та напрями удосконалення підприємства [Електронний ресурс] / Ю.Ю. Чебан – Режим доступу: <http://www.globalnational.in.ua/archive/4-2015/223>.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

С.Г. Савочка, студентка М2ОПз-18

Науковий керівник: к.е.н., доцент Атамас О.П.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В даний час ринкові відносини стрімко розвиваються, в зв'язку з цим виникає необхідність приймати своєчасні управлінські рішення, для чого потрібна правдива і точна інформація, яку можна отримати, маючи добре налагоджений бухгалтерський облік. Для успішної діяльності малих підприємств дуже важливо сформувати ефективну облікову систему, причому обмеженість фінансових і трудових ресурсів визначає специфіку побудови і роботи бухгалтерської служби організації, а також визначає форму ведення обліку, яка залежить від застосовуваної системи оподаткування.

Згідно ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», до малих підприємств відносяться підприємства, які відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

- балансова вартість активів - до 4 мільйонів євро;
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 8 мільйонів євро;
- середня кількість працівників - до 50 осіб.

Середніми є підприємства, які не відповідають критеріям для малих підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом із таких критеріїв:

- балансова вартість активів - до 20 мільйонів євро;
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 40 мільйонів євро;
- середня кількість працівників - до 250 осіб [1].

Для розвитку та сталого функціонування малого бізнесу необхідні чіткі і прості у використанні і розумінні схеми обліку, які стануть для керівництва основою стабільного функціонування. Для цього необхідно сформувати єдину обліково-інформаційну систему, що включає в себе бухгалтерський, податковий облік, а також дані оперативно-технічного обліку, що відображають об'єктивну інформацію. Для малого бізнесу також характерна мінімізація витрат на управління, можливість ведення спрощеної системи податкового, фінансового та статистичного обліку.

З метою полегшення обліку на малих підприємствах наказом Міністерства фінансів України від 19 квітня 2001 р. № 186 був затверджений спрощений План рахунків бухгалтерського обліку, хоча малі підприємства на власний розсуд вирішують, яким Планом рахунків користуватись - загальним чи спрощеним. Спрощений План рахунків відрізняється тим що складається з рахунків в яких об'єднується декілька рахунків загального Плану рахунків.

Відповідно до наказу про облікову політику на підприємстві ведеться

бухгалтерський і статистичний облік та звітність в порядку, що встановлюється чинним законодавством. На малих підприємствах бухгалтерський облік складається з первинного обліку (документування господарських операцій), поточного обліку (хронологічні та систематичні відображення господарських операцій на підставі первинних документів у регістрах бухгалтерського обліку) та узагальнюючого обліку (підготовка фінансової звітності, контрольних та аналітичних таблиць).

На малих підприємствах доцільно застосовувати ведення нагромаджувальних документів, які дозволяють проводити записи однорідних господарських операцій в міру їх здійснення на протязі місяця чи періоду виконання робіт.

Загальний розвиток господарства, вдосконалення процесу управління, зростання ролі інформації для прийняття обґрунтованих економічних рішень, створення умов для приведення системи бухгалтерського обліку до міжнародних вимог сприяли вдосконаленню організаційних засад бухгалтерського обліку в різних секторах економіки, в тому числі підприємств малого бізнесу.

У зв'язку з цим, перспективами майбутніх досліджень у сфері бухгалтерського обліку суб'єктів малого підприємництва є розробки щодо підвищення інформативності обліку та забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень.

Література

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 40, ст. 365 із змінами).

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Т.Г. Садило, студентка гр. МгОПз-2-18,

Ю.Л. Якубенко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Аграрна сфера виробництва на сьогодні розвивається швидкими темпами. Це обумовлено збільшенням попиту на продукцію сільськогосподарського виробництва. Швидкі темпи зростання ринкового середовища спонукають аграрні підприємства до підвищення ефективності господарської діяльності, збільшення обсягів виробництва, розширення галузей аграрного сектору. В умовах ринку розвиватися можуть лише стабільно працюючі, конкурентоспроможні підприємства, тому всі вище наведені фактори відіграють важливу роль в господарюванні аграрного підприємства [1].

З метою успішного функціонування підприємства, підвищення рівня рентабельності, збереження та збагачення його активів необхідний

налагоджений механізм управління, найважливішим елементом якого є повсякденний внутрішній контроль.

Система контролю має бути економічно вигідною, тобто затрати на її функціонування мають бути меншими за витрати підприємства через її відсутність. Якщо система внутрішньогосподарського контролю буде функціонувати ефективно, це дасть змогу скоротити витрати на проведення внутрішнього аудиту [2].

Система внутрішнього контролю визначає всі внутрішні правила та процедури контролю, запроваджені керівництвом підприємства для досягнення поставленої мети - забезпечення (в межах можливого) стабільного і ефективного функціонування підприємства, дотримання внутрішньогосподарської політики, збереження та раціональне використання активів підприємства, запобігання та викриття фальсифікацій, помилок, точність і повнота бухгалтерських записів, своєчасна підготовка надійної фінансової інформації (рис. 1).

При формуванні ефективної системи внутрішнього контролю адміністрація суб'єкта господарювання повинна забезпечити: надійну інформацію, яка необхідна для успішного керівництва діяльністю суб'єкта господарювання; збереження активів і документів - уникнення фактів крадіжок, псування та нецільового використання майна, знищення і розголошення інформації; ефективність господарської діяльності - виключення шляхом контрольних процедур дублювання, нераціонального використання всіх видів ресурсів; оптимізація податкових платежів, зміцнення розрахункової дисципліни; відповідність визначеним обліковим принципам - обов'язкове виконання працівниками встановлених на підприємстві інструкцій і правил.

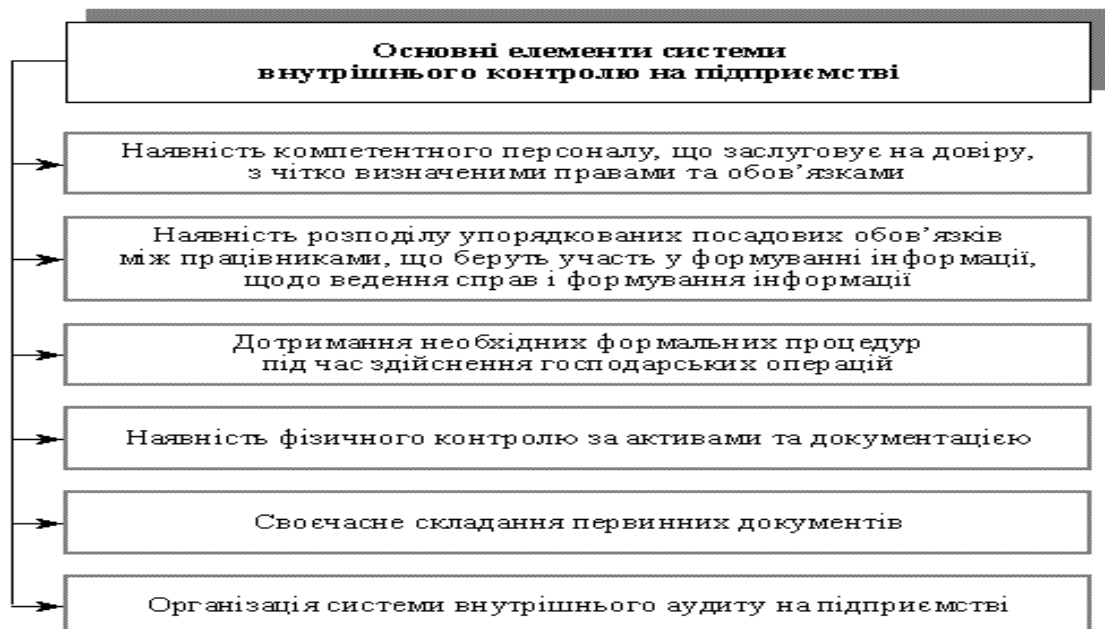

Рис. 1. Основні елементи системи внутрішнього контролю на підприємстві

При вивченні системи внутрішнього контролю необхідно оцінити вплив одержаних результатів на подальшу перевірку достовірності фінансової звітності підприємства. Процес оцінювання складається з кількох основних етапів (рис. 2) [3].

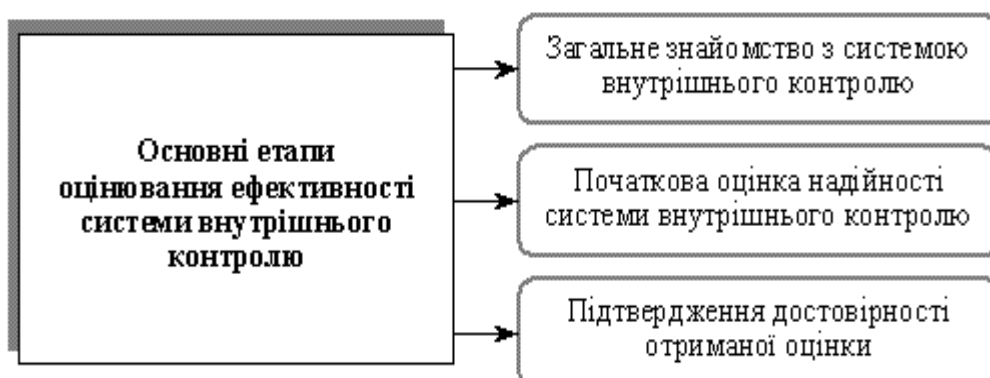

Рис. 2. Основні етапи оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю

Таким чином, підсумовуючи все вище зазначене, можна зробити висновок про те, що однією з особливостей контролю є його дієвість. Контроль орієнтований не на виявлення фактів крадіжок, а на їх попередження. За допомогою контролю на основі детального вивчення фінансово-господарської діяльності підприємства розробляються відповідні заходи, що спрямовані на запобігання втратам, збереження грошових коштів та фінансових ресурсів, на попередження можливостей відхилень від законодавчих, нормативно-правових актів та оптимальних режимів функціонування підприємства. Все це підтверджує думку про необхідність внутрішнього контролю на підприємстві та можливо нову розробку методів виявлення проблем та їх ліквідації.

Література

1. Внутрішньогосподарський контроль в системі управління аграрним підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2018/66.pdf
2. Оцінка системи внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://library.if.ua/book/78/5580.html>.
3. Роль внутрішнього контролю в процесі управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///c:/users/user/downloads/1874-%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%96-1933-1-10-201603 11.pdf](file:///c:/users/user/downloads/1874-%d0%a2%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%20%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%96-1933-1-10-201603%2011.pdf).

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ

Л.І. Ситайло, магістр гр.МгОз-17

*Науковий керівник: Т.П. Погорелова, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Одержання доходів є головною метою підприємницької діяльності, основним мотивом будь-якого бізнесу. Для управління доходами необхідна їхня обґрунтована детальна класифікація на основі групування доходів за певними ознаками для цілей обліку, аналізу та контролю. Тому класифікація є найважливішим елементом для побудови системи управління доходами.

Згідно міжнародного бухгалтерського стандарту 18 «Дохід» дохід визначається як валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, яке виникає в ході звичайної діяльності підприємства, коли власний капітал підприємства зростає внаслідок цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу.

В Україні згідно із п. 5 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290, дохід визначається під час збільшення активу або зменшення зобов'язань, які обумовлюють збільшення власного капіталу (за винятком капіталу за рахунок внесків засновників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Згідно Податкового кодексу України, доходи - загальна сума платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами.

Доходи включаються до складу об'єктів облікового процесу на підставі принципу нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому, доходи визнаються тоді, коли вони виникли (а не тоді, коли отримуються або сплачуються грошові кошти) і відображаються в бухгалтерському обліку в тому періоді, до якого вони належать.

Визнані доходи у бухгалтерському обліку класифікуються згідно з вимогами П(С)БО 15 «Дохід» за такими групами: а) дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); б) інші операційні доходи; в) фінансові доходи; г) інші доходи.

З позицій бухгалтерського обліку доходи підприємства поділяють за умовами визнання у фінансовій звітності на доходи звітного періоду (доходи, що підлягали одержанню та одержані у звітному періоді; доходи, що підлягали одержанню, але не одержані у звітному періоді) та доходи майбутніх періодів (доходи, які не підлягали одержанню у звітному періоді).

Для узагальнення інформації про доходи підприємства призначено рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності»: 70 «Доходи від реалізації»; 71 «Інші операційні доходи»; 72 «Дохід від участі в капіталі»; 73 «Інші фінансові доходи»; 74 «Інші доходи».

В аграрних підприємствах основою доходу є дохід від сільськогосподарської діяльності (П(С)БО 30 «Біологічні активи»), який включає в себе: дохід від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції, дохід від зміни справедливої вартості біологічних активів, дохід від реалізації біологічних активів та сільськогосподарської продукції, отриманої в результаті біологічних перетворень.

Аналіз досліджень наукових підходів щодо класифікації доходів дає можливість відзначити, що доходи підприємств групуються лише за видами діяльності та їх обліковою класифікацією. Інформація, представлена на основі цієї класифікації, забезпечує потреби зовнішніх користувачів і є обмеженою для задоволення потреб управлінців (керівників, власників).

На нашу думку, доходи для потреб управління доцільно досліджувати виходячи із їх економічної сутності, а саме, як категорію економічних вигод підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація доходів для потреб управління

№ п/п	Класифікація ознаки	Види доходів
1	За можливістю отримання	Дійсні, можливі
2	За методом визнання	Нараховані, отримані (оплачені)
3	За ступенем керованості	Релевантні, нерелевантні
4	За формою отримання	Грошові, не грошові
5	За джерелом отримання	Внутрішні, зовнішні
6	За видами діяльності	Від операційної, від фінансової, від інвестиційної діяльності
7	За біологічним складовими	Рослинництва, тваринництва

Отже, дослідження діючої нормативної бази дало змогу констатувати, що категорія «дохід» по-різному розглядається в нормативних документах і стандартах обліку, що ускладнює розуміння його економічної сутності. Логічна та структурована класифікація доходів дасть можливість ефективно ними управляти, та бути складовою сучасної системи управління.

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЯК ОСНОВА КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

К.А. Солон, студентка гр. М2ОП-1-18

*Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Функціонування виробничих підприємств не можливо без наявності певної сукупності виробничих запасів. Вони є основою виробництва готової продукції та вимагають особливого контролю за їх витрачанням.

Одним із методів фактичного контролю за наявністю та станом виробничих запасів є інвентаризація, тому організації інвентаризаційної роботи на підприємстві слід приділяти особливу увагу.

Перш за все, варто відмітити, що під час підготовки до проведення інвентаризацій та безпосереднього їх проведення, підприємство повинне дотримуватись вимог цілої низки нормативних документів, які визначають суб'єктів проведення інвентаризації, терміни її проведення, об'єкти та порядок відображення її результатів.

Не дивлячись на те, що відповідальність за організацію та проведення інвентаризації несе керівник підприємства, для її якісної організації, до цього процесу повинні бути залучені облікові працівники, управлінський персонал та органи внутрішньогосподарського контролю. Адже на підприємстві необхідно організувати процес проведення інвентаризацій таким чином, щоб їх результати не лише підтверджували достовірність обліку і звітності, а і давали можливість виявити «слабкі місця» в діяльності підприємства, причини псування виробничих запасів та винних осіб у нестачах чи псуваннях.

З переходом на ринкові механізми господарювання у більшості сільськогосподарських підприємств роль внутрішньогосподарського контролю значно знизилась, були ліквідовані ревізійні комісії і вся робота по забезпеченню контролю зараз покладена на обліковий апарат та керівників підприємств. Через відсутність ревізійної комісії внутрішні документальні перевірки, частіше за все, не проводяться взагалі, раптові інвентаризації чи планові інвентаризації протягом року також не здійснюються. Навіть для проведення річної інвентаризації перед складанням звітності, на більшості підприємств, наказам керівника встановлюються лише загальні часові межі її проведення без конкретизації строків інвентаризації певних об'єктів.

Виходячи з цього, перш за все, на нашу думку, для належного контролю за станом виробничих запасів підприємства, достовірністю обліку та показників фінансової звітності треба забезпечити на виробничих підприємствах проведення періодичних інвентаризацій протягом року та розробити конкретний календарний план інвентаризаційної роботи. Вказаний план повинен бути розроблений виходячи з вимог щодо періодів проведення інвентаризацій конкретних об'єктів, встановлених в «Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань» [1].

Крім цього, для забезпечення якісного проведення інвентаризацій виробничих запасів на виробничих підприємствах, необхідна також розробка певної внутрішньої нормативної бази проведення інвентаризацій, яка повинна містити методики визначення реального стану об'єктів контролю, співставлення, оцінки та економічний аналіз одержаних в ході перевірки результатів щодо фактичної наявності об'єктів контролю та їх стану.

Внутрішньогосподарські локальні нормативні акти набувають особливого значення для сільськогосподарських підприємств в умовах кризових явищ та непередбачуваних ситуацій, які спонукають аграрні підприємства бути готовими та організованими до адекватних дій.

Слід зазначити, що для локальної нормотворчості на сільськогосподарських підприємствах з питань регулювання проведення інвентаризацій на сьогодні існують наступні умови:

- локальні нормативні акти набувають чинності, якщо вони прийняті у порядку, попередньо визначеному загальними нормами чинного законодавства та положеннями спеціальних законів щодо сільськогосподарських підприємств і не суперечать їм;

- прийняття локальних нормативних актів можливе лише за наявності закріплених у спеціальних законах положень, що надають аграрним підприємствам право займатися локальною нормотворчістю.

На кожному рівні системи регулювання внутрішнього контролю повинен затверджуватись внутрішній норматив, що урегулює відповідний напрям виконання процедур контролю діяльності підприємства [2]. Відповідно, для регулювання порядку проведення інвентаризацій виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах необхідно розробити внутрішній розпорядчий регламент яким би здійснювалося регулювання вказаної процедури. При розробці такого внутрішнього документу повинна враховуватись специфіка діяльності сільськогосподарських підприємств та різновиди виробничих запасів, що ними використовуються.

Крім того, порядок проведення інвентаризацій на підприємстві має бути визначений його обліковою політикою, а дані інвентаризації мають використовуватись аналітичними службами підприємств для оцінки рівня забезпеченості виробничими запасами, доцільності їх зберігання та ефективності їх використання.

Отже, належна організація інвентаризаційної роботи на підприємстві має стати основою здійснення раціонального контролю за станом його виробничих запасів та забезпечити керівництво інформацією, що необхідна для прийняття управлінських рішень.

Література

1. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Мінфіна України № 879 від 02.09.14. *Баланс*. 2015. № 85-86. С. 21-34.
2. Саванчук Т.М. Інвентаризація як метод контролю в системі управління

матеріально-технічним забезпеченням аграрних підприємств. *Фінансово-облікове забезпечення сталого розвитку аграрного сектора України: колективна монографія / за заг. ред. Л.І. Катан та Н.І. Демчук. Дніпро: Пороги, 2017. С. 507-517.*

ПРОЦЕС ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

А.В. Тенета, студентка групи МгОП-1-18

Науковий керівник: проф. Н.В. Бондарчук

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Оскільки організація обліку являє собою типовий процес прийняття управлінського рішення, то відповідно доцільно представити це у вигляді певного процесу. Як відомо, кожен процес складається з конкретних стадій, отже пропонуємо виділити наступні етапи організації обліку запасів на підприємстві:

1. вивчення нормативної бази для ведення обліку товарно-матеріальних цінностей, готової продукції та МШП;
2. дослідження типових помилок та постановка завдань організації обліку запасів;
3. визначення форми обліку, якщо така раніше не була обрана з огляду на особливості конкретного підприємства;
4. створення та адаптування форм документів, спираючись на потреби господарської діяльності підприємства;
5. організація ефективної системи документообігу та побудови облікового апарату;
6. затвердження обраних особливостей в Наказі про облікову політику та положенні про бухгалтерську службу.

Загалом процесом організації обліку займається керівник підприємства, однак зазвичай він лише формально виступає головою, а свої повноваження делегує на відповідних фахівців, зокрема, головного бухгалтера та юриста, аналітика та інших спеціалістів, або ж взагалі звертаються до консалтингових та аудиторських фірм, які займаються за власними розробленими сценаріями [1].

У найбільш типовому вигляді це можна представити у вигляді наступної узагальненої схеми (рис.1), де основою трикутника є вивчення нормативно-правових актів, які є підґрунтям для прийняття рішень та формування внутрішніх нормативів та розпорядчих актів, тобто – початковий етап, можна назвати підготовкою для формування Наказу «Про облікову політику підприємства». При переході до кожного наступного етапу враховуються результати та висновки попередніх і так відбувається до моменту підведення остаточних підсумків та написання облікової політики.

Розглянувши нормативно-правове забезпечення, що є першим етапом організації обліку, визначивши проблемні аспекти та встановивши завдання, знаючи направленість власної діяльності підприємство визначається з формою ведення обліку, в сучасних умовах найпоширенішою є саме автоматизована. Тут настає наступна стадія і постає запитання яку ж програму необхідно обрати.

При виборі автоматизованої програми для ведення бухгалтерського обліку слід звернути увагу на орієнтацію цих програм стосовно видів діяльності та масштабів підприємств.

На четвертому та п'ятому етапах відбувається адаптація та створення форм документів й організація процесу документообігу. Все це також залежить від специфіки діяльності підприємства та обраного ним програмного забезпечення, в деяких випадках підприємства можуть абсолютно відмовлятися від власних форм. Типовим для обліку запасів є затвердження наступних документів [2]:

- Інвентарний список та Акт інвентаризації;
- Облікова картка обліку МШП;
- Особова картка обліку спецодягу та спецвзуття;
- Накладні, накладні-вимоги, прибуткові ордери, товарно-транспортні накладні;
- Акти про приймання матеріалів;
- Довіреності.

На п'ятому етапі окрім формування раціональної системи документообігу здійснюється затвердження складу та кількості працівників пов'язаних з обліком запасів і складання посадових інструкцій.

Значну роль грає й підхід до відбору працівників для робіт на складах, зокрема, матеріально-відповідальних осіб, таких як: комірник та завідувачий складом. Такі працівники не лише мають мати відповідну кваліфікацію, а й не мати сумнівного досвіду роботи та не повинні бути раніше притягненими до кримінальної або іншої відповідальності, пов'язаної із здійсненими розкладаннями та халатністю.

Отже, шостий етап – заключний, тобто здійснюється підведення підсумків, безпосереднє написання Наказу «Про облікову політику» та його затвердження керівником підприємства, підписання головним бухгалтером та юристом.

Наказом про облікову політику слід визначати норми для правильного планування потреб у запасах, раціональної організації їх обліку і контролю. Тобто в ньому необхідно передбачити:

1. одиниці виміру для обліку запасів та окремих їх груп;
2. визначення переліку номенклатурних груп;
3. порядок визначення первісної вартості запасів: придбаних у постачальників та предметів бартеру, виготовлених власними силами; перелік витрат, які не включаються до первісної вартості запасів;
4. метод оцінки і списання виробничих запасів у виробництво та для продажу;
5. особливості ведення управлінського обліку;
6. порядок оприбуткування готової продукції;
7. порядок відображення в обліку запасів, що не принесуть підприємству економічної вигоди в майбутньому;
8. відповідальних за складання документів з обліку матеріальних цінностей;
9. осіб, що контролюють правильність складених калькуляцій та сформованих документів;
10. форми документів, що будуть використовуватись для реєстрації фактів руху запасів;
11. нормативно-правове забезпечення з даного питання (зокрема, вище вказані законодавчі акти та відповідні внутрішні положення);
12. форму ведення обліку на підприємстві та прикладне програмне забезпечення, що буде використовуватися (можливо воно буде різним для окремих потреб обліку);
13. список матеріально-відповідальних осіб;
14. основні критерії визначення та порядок списання МШП.

Література

1. Гнатишин Л. Б., Прокопишин О.С. Організація обліку: навч. посіб.. – К. : «Магнолія», 2014. – 432с.
2. П(С)БО Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm> (Дата звернення 02.05.2019)

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ВИД ПЕРВИННОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ, МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

*А. Тімашова, студентка гр. МгОП-1-18
Науковий керівник: Н. Бондарчук, проф.
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Для кожного господарюючого суб'єкта є необхідною інформація про поточний стан майна та фінансових зобов'язань. Вона отримується за допомогою безпосереднього вивчення об'єкту бухгалтерського обліку та реєстрації отриманих даних. Ведення документації господарських операцій та їх подвійний запис на відповідних рахунках не можуть забезпечити повне відображення всіх процесів і явищ господарської діяльності. Тож, для забезпечення повноти та достовірності показників бухгалтерського обліку в організаціях, підприємствах і установах проводять інвентаризацію активів та зобов'язань.

Тож, інвентаризація – це перевірка та документальне підтвердження наявності і стану засобів та розрахунків підприємства, зрівняння фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку, урегулювання виявлених відхилень і відображення результатів проведеної інвентаризації в обліку до настання нового звітного періоду.

Головні задачі проведення інвентаризації:

- виявлення фактичної наявності основних засобів, ТМЦ, нематеріальних активів, грошових засобів та їх еквівалентів, стану розрахунків фінансових інвестицій;
- виявлення частково або повністю не придатного для використання або застарілого майна, ТМЦ і нематеріальних активів, що підприємством не використовуються;
- встановлення нестачі або надлишку цінностей та засобів шляхом співставлення фактичної наявності із даними бухгалтерського обліку;
- перевірка дотримання порядку та умов зберігання матеріальних і грошових цінностей, утримання та використання основних засобів;
- перевірка реальної вартості зарахованих на баланс підприємства основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, ТМЦ, фінансових вкладень і цінних паперів, кредиторської заборгованості, сум грошових коштів в касах, на поточних рахунках підприємства в установах банків, грошових коштів в дорозі, незавершеного будівництва та виробництва, витрат майбутніх періодів, резервів майбутніх витрат та платежів.

Кількість інвентаризацій в звітному році, дати їх проведення, перелік майна і зобов'язань, що перевіряються при кожній з них, встановлюються керівництвом підприємства, окрім тих випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим. Це можуть бути такі випадки:

- 1) при передачі в оренду майна державного підприємства, викупі або продажу, приватизації державного майна, перетворенні державного підприємства в акціонерне товариство;
- 2) у випадках реорганізації чи ліквідації підприємства;
- 3) при зміні матеріально-відповідальної особи;
- 4) при виявленні фактів розкрадання, зловживання чи псуванні майна – одразу ж після встановлення таких фактів;
- 5) за вимогою судово-слідчих органів;
- 6) після пожежі, стихійного лиха, техногенних аварій та інших надзвичайних подій;
- 7) при передачі підприємств і їх структурних підрозділів між органами, до сфери управління яких належать ці підприємства;
- 8) при переоцінці майна;
- 9) перед складанням річної фінансової звітності – для визначення реальної вартості об'єктів за статтями балансу;
- 10) за площами закріплених за господарством земельних угідь, при зміні площі землекористування;
- 11) за майном та ТМЦ, які не належать підприємству, а їх облік ведеться на позабалансових рахунках;
- 12) за іншими випадками, що передбачені законодавством.

Окрім самого підприємства інвентаризацію на ньому можуть проводити і контролюючі (у т.ч. податкові) органи. Причинами проведення такої інвентаризації можуть послужити відомості:

- про ухилення платника податків від сплати податків;
- про грубе порушення правил ведення бухгалтерського обліку або ухилення від його ведення;
- недостовірності фінансової звітності (несумісність даних в Балансі та Головній книзі тощо)
- зміни оцінки дебіторської заборгованості;
- наявності виправлень у касових та банківських документах;
- отриманні збитків тривалий час;
- інших сумнівних фактів діяльності підприємства.

Зі всього зазначеного можна зробити висновки, що інвентаризація як метод бухгалтерського обліку має вагоме значення. Її своєчасне проведення допоможе підтвердити правильність ведення обліку або знайти невраховані активи або їх нестачу, виявити та попередити можливі майнові втрати, скоротити витрати товарно-матеріальних цінностей.

ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

В. Трускалова, магістр гр.МгОП-17

*Науковий керівник: Т.П. Погорелова, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Податкова політика є складовою частиною загальноекономічної стратегії підприємства, яка передбачає розробку управлінських рішень, спрямованих на формування фінансового потенціалу і підвищення його ефективності. Через це, основна мета податкової політики полягає в активному впливі на максимізацію чистого прибутку підприємства при заданих параметрах податкового середовища і ринкової кон'юнктури. Тобто, податкова політика повинна взаємодіяти зі стратегією розвитку підприємства за всіма напрямками: з виробництвом, маркетингом, з планом капіталовкладень тощо.

При розробці податкової політики господарюючого суб'єкта необхідно слідувати такій умові: вона повинна бути спрямована на зниження податкового тягаря (при одночасній мінімізації ризиків пред'явлення претензій податковими органами) з метою максимізації розміру власного капіталу підприємства.

Формування ефективної податкової політики організації необхідно базувати на наступних принципах.

1. Принцип жорсткого дотримання чинного податкового законодавства. Даний принцип передбачає повне виключення можливостей ухилення від податків, які повинні бути сплачені відповідно до справжніми фінансовими результатами діяльності підприємства.

2. Принцип комплексності. Передбачає зіставлення завдання мінімізації податкових платежів з цілями загальної політики управління фінансовими ресурсами підприємства. Реалізація цього принципу обумовлює той факт, що мінімізація податкових платежів незмінно повинна бути звернена на якісний і кількісний ріст величини власних активів підприємства.

3. Принцип оперативного реагування. Передбачає оперативний облік змін податкового законодавства з метою своєчасного корегування сформованої податкової політики організації.

4. Принцип плановості (планового встановлення сум майбутніх податкових платежів). Таке планування має бути орієнтоване в першу чергу на цільову суму капіталізується частини прибутку, плановані обсяги доходів і витрат та інші показники розвитку діяльності підприємства в майбутньому періоді.

5. Принцип раціональності. Передбачає ефективне співвідношення витрат на здійснення дій з формування податкової політики організації і економічного ефекту від їх реалізації.

Розробка ефективної податкової політики організації - досить трудомісткий процес, що вимагає високої кваліфікації виконавців і комплексної участі різних служб підприємства - планової, фінансової, облікової, юридичної і

т.п. Тому формування податкової політики господарюючим суб'єктом передбачає проходження наступних основних етапів. Процес розробки податкової політики відбувається в кілька етапів, кожен з яких має свою мету, завдання та форми реалізації. Виділяють такі основні етапи:

1. Дослідження стану фінансово-господарської діяльності підприємства та існуючих механізмів сплати податків; аналіз поточної ситуації зі сплати податків, наявність заборгованості перед бюджетом, її строк, оцінка можливостей погашення.

2. Визначення пріоритетних напрямків розвитку виробництва та можливості зниження оподаткування; виділення пріоритетних галузей чи видів продукції; аналіз можливостей зниження оподаткування в цих галузях. Як відомо, розмір сплати більшості податків визначається обсягами діяльності. Також необхідно ретельно проаналізувати виробничу стратегію підприємства на предмет можливості зниження обсягів оподаткування.

3. Розробка альтернатив сплати податків складання податкового календаря, оцінка можливостей застосування податкових пільг; порівняння економії від застосування кожного з варіантів з витратами, які він тягне за собою.

4. Вибір оптимальної схеми оподаткування з позицій мінімізації податкових платежів та покращення фінансового стану.

5. Пошук можливостей відстрочення податкових платежів законним шляхом на максимально тривалий термін.

6. Контроль за виконанням податкової політики та оперативне її коригування у процесі фінансового оздоровлення; контроль за своєчасністю нарахування податків та їх сплатою у строк.

7. Оцінка ефективності податкової політики з позицій прибутковості підприємства та досягнення мети санації. Для оцінки ефективності податкової політики варто застосовувати загальновідомі показники для оцінки податкового навантаження на підприємство до та після здійснення заходів оптимізації податкової політики та податкового планування.

Вказані етапи дають можливість розробити дієву податкову політику на підприємстві.

Основними показниками, за допомогою яких можна оцінити ефективність діяльності з формування податкової політики організації, є: величина податкового навантаження (її динаміка), показник економічної ефективності податкової політики, коефіцієнт ефективності пільгування.

Зазначені дії допоможуть господарюючому суб'єкту встановити, чи є сформована ним податкова політика ефективною; можливо, з'ясується, що в діях щодо її удосконалення відсутня будь-яка необхідність.

Таким чином, не можна зводити податкову політику організації лише до сукупності прийомів вибору варіантів оподаткування з того чи іншого податку. Доцільним передбачається розглядати процес формування податкової політики господарюючого суб'єкта глобальніше, в тісному взаємозв'язку з положеннями

загальної політики управління фінансовими ресурсами, в основі якого має бути прагнення створення раціональної моделі управління податковим навантаженням з метою підвищення фінансової стійкості підприємства.

МЕТОДИ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Т.В. Ужва, студентка гр. МгОПз-2-18

О.С. Ткаченко, к.е.н., старший викладач

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Зміна економічних умов відтворення основного капіталу в українській економіці спричинила дослідження системи амортизації основних засобів, фінансово-економічного змісту формування і подальшої реалізації амортизаційної політики підприємства. Це обумовлено тим, що амортизаційна політика держави і окремих підприємств зокрема є одним з основних чинників відновлення і економічного зростання в умовах економічної кризи, спаду виробництва і інфляції. Проте, до цього часу відсутня цілеспрямована державна амортизаційна політика, не розроблена концепція відновлення, ефективного накопичення і використання фінансових ресурсів. Як наслідок, на рівні підприємств система амортизації розглядається як другорядна у вирішенні завдань оновлення фінансових ресурсів підприємств. Амортизаційні відрахування в значній частині використовуються не за своїм безпосереднім призначенням.

Важливе значення для організації бухгалтерського обліку основних засобів має метод нарахування амортизації, який впливає на величину витрат підприємства. Метод нарахування амортизації має враховувати форму економічної вигоди яку отримує підприємство від використання активу. Метод амортизації основних засобів обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу використання активу та фіксується в Наказі про облікову політику [1].

Амортизація являє собою об'єктивний економічний процес поступового відшкодування вартості основних засобів в період їх функціонування у виробництві з метою оновлення до моменту закінчення строку їх використання [2].

Об'єктом амортизації є вартість основних засобів, яка амортизується. Виняток становлять такі об'єкти обліку як земля і незавершені капітальні інвестиції строк корисного використання яких необмежений та вартість яких не підлягає амортизації [4].

Метод амортизації є важливим елементом системи. Він визначає базу й алгоритм амортизаційних відрахувань за певний період для конкретних об'єктів. Розглянемо більш детально усі методи нарахування амортизації.

Для нарахування амортизації основних засобів П(С)БО 7 «Основні

засоби» передбачає застосування таких методів:

- 1) прямолінійний;
- 2) зменшення залишкової вартості;
- 3) прискореного зменшення залишкової вартості;
- 4) кумулятивний;
- 5) виробничий [4].

За прямолінійним методом річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів. Вартість об'єкта, що амортизується, рівномірно списується (розподіляється) протягом строку його служби. При цьому річна норма та річна сума амортизації залишаються постійними на весь строк корисної служби об'єкта

Зазвичай, цей метод використовують для об'єктів, знос яких рівномірний і не залежить від обсягу виробництва: адміністративні будівлі, виробничі цехи, інші споруди, передатні пристрої, меблі та інші такі об'єкти

Метод зменшення залишкової вартості – це метод, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітної року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації.

Метод найпридатніший для обладнання, продуктивність якого в міру його експлуатації зменшується. Зауважимо, що він досить трудомісткий і на практиці зустрічається рідко.

Метод прискореного зменшення залишкової вартості передбачає визначення річної суми амортизації як добутку залишкової вартості об'єкта на початок звітної року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється. Слід зазначити, що ліквідаційна вартість не береться до уваги. Даний метод зручний, коли продуктивність обладнання у перші роки експлуатації значно вища, ніж у наступні, а також, коли витрати на його підтримку в робочому стані в процесі експлуатації зростають.

Кумулятивний метод передбачає, що річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання.

Метод застосовують, коли обладнання дуже зношується у перші роки експлуатації, через що у подальшому доводиться його часто ремонтувати, а крім того, до об'єктів зі швидким моральним зносом (наприклад, обчислювальна техніка).

Останнім бухгалтерським методом є виробничий метод нарахування амортизації. Цей метод можна ще назвати методом нарахування амортизації пропорційно обсягу виконаних робіт. За цим методом нарахування амортизації

здійснюється на основі сумарного виробітку об'єкта за весь період його експлуатації у відповідних одиницях виміру (кількість виготовленої продукції, відпрацьованих годин, кілометрів пробігу тощо) [3].

За виробничим методом місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів. Даний метод заснований на припущенні, що функціональна корисність об'єкта залежить не від часу, а від результатів його використання. При цьому строк корисної служби визначається кількістю продукції та обсягом послуг, які підприємство планує виготовити або надати з використанням об'єкта.

Амортизаційні відрахування є основним джерелом власних інвестиційних коштів на підприємстві для оновлення та модернізації виробничого обладнання та використання новітніх технологій.

Література

1. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця.-5-е вид., I перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2009. – 726с.
2. Голов С. Дискуссионные аспекты амортизации / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – №5. – 3-8 с.
3. Голов С.С. Фінансовий облік / С.С. Голов, В.М. Костюченко. – К.: Лібра. – 2005. – 976 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. Наказ Мінфіну України від 27.04.2000 №92 – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Л.В. Шевченко, студентка 4 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»

О.М. Бунда, к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Розвиток ринкових відносин та створення недержавної форми власності стали передумовами виникнення і становлення аудиторської діяльності в Україні і, як результат, прийняття у 1993 році Закону України «Про аудиторську діяльність». На даний час правові засади аудиту фінансової звітності та провадження аудиторської діяльності в Україні регулюються Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 року [1] та Міжнародними стандартами аудиту [2].

Згідно із Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудитом фінансової звітності називають аудиторську послугу з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.

Аудиторська діяльність – незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг [1]. Аудиторська палата України здійснює реєстрацію аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, контроль якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності, крім тих, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, бере участь у проведенні експертизи законопроектів і нормативно-правових актів з питань аудиторської діяльності, узагальнює інформацію про практику застосування міжнародних стандартів аудиту та надає рекомендації на запит суб'єктів аудиторської діяльності щодо спірних та складних питань і т. д [3].

Проведення аудиторської діяльності в Україні потребує вирішення багатьох питань, зокрема, це стосується відсутності методологічних основ етичного середовища провадження аудиторської діяльності в Україні, відсутності вітчизняної спеціальної літератури і практичних розробок щодо етичного середовища аудиторської діяльності. Це беззаперечно потребує науково обґрунтованих методологічних та організаційних розробок етичного середовища провадження аудиторської діяльності в Україні та їх практичного втілення.

Варто зауважити, що розробка внутрішньо-фірмових стандартів (положень) проведення аудиту фінансової звітності також є важливим питанням для розвитку сучасного аудиту в Україні. Розробка внутрішньо-фірмових стандартів (положень) проведення аудиту фінансової звітності та формування етичного середовища є важливим кроком до покращення провадження аудиторської діяльності в Україні враховуючи сучасний політичний стан держави, нагальних проблем розвитку економіки та законодавства в Україні.

Також важливим аспектом постає питання недовіри до аудитора, і, зокрема, недовіри до якості аудиторських послуг, що ним надаються. Така недовіра викликана, насамперед, відсутністю контролю над якістю наданих послуг на державному та громадському рівні [4]. Крім того, відсутність чіткого механізму формування ціни аудиторських послуг, відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту та відсутність типових форм документів з аудиту зумовлюють низьку якість аудиторських послуг.

Дослідивши основні проблеми розвитку аудиту в Україні нами окреслено основні шляхи їх подолання та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні, а саме: забезпечити формування етичного середовища провадження аудиторської діяльності в Україні; розробити типові внутрішньо-фірмові стандарти аудиту; розробити типові форми аудиторської документації; запровадити механізм підвищення рівня професійної компетентності аудиторів; розробити алгоритм ціноутворення щодо аудиту фінансової звітності та надання аудиторських послуг дослідивши міжнародний досвід з цього питання; забезпечити реальну професійну незалежність аудитора; розробити методичні рекомендації з питань комп'ютеризації аудиту; розробити та впровадити системи контролю якості аудиторських послуг в Україні дослідивши міжнародний досвід з цього питання; забезпечити колаборацію професійних аудиторських організацій України та іноземних аудиторських компаній тощо.

Отже, аудиторські послуги в Україні розвиваються досить швидкими темпами. Завдяки прийнятому Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» на ринку аудиторських послуг останнім часом посилюється контроль аудиторської діяльності, що сприяє забезпеченню більш достовірних результатів аудиторських перевірок. А приведення в дію всіх перелічених перспектив розвитку надасть змогу створити оптимальне середовище для ефективного розвитку аудиту в Україні.

Література

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. №9. С. 50.
2. International Standards on Auditing (ISA). URL: <https://www.iaasb.org/clarity-center/clarified-standards>
3. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: <https://www.apu.com.ua>
3. Беренда Н.І., Пінчук Т. І. Основні проблеми аудиторської діяльності в Україні та шляхи їх вирішення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. № 3. С. 37-40. URL: <http://nbuv.gov.ua/>

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

О.М. Штопенко, студентка гр. МгОПз-2-18

Науковий керівник: О.М. Губарик, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Одним із головних показників підприємства, що визначає ефективність його діяльності, є фінансовий результат, тому що він є основою для інвестиційного розвитку підприємства, розширення його діяльності та забезпечення досить вигідного місця серед конкурентів відповідної галузі.

Основою для правильного визначення фінансового результату є науково обґрунтована організація та методика його обліку. Принципи, організація й методика обліку, порядок формування облікової політики підприємств України відповідають міжнародним стандартам фінансової звітності, та є ряд розбіжностей в окремих концептуальних підходах щодо визнання фінансових результатів.

Порядок розрахунку визначення фінансових результатів діяльності підприємств залежить від методики обліку. Але, у зв'язку з неузгодженістю методичних підходів в організації обліку згідно П(С)БО та Податкового кодексу України виникають розбіжності відображення операцій з формування фінансових результатів, які зумовлюють різні значення цих показників на одному і тому ж підприємстві для різних користувачів фінансової звітності.

Визначення поняття «фінансові результати» не надають ані НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», ані МСБО 1, які є методологічною основою для формування та відображення інформації у фінансовій звітності. Між тим у НП(С)БО 1 зазначено, що ними визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів [1].

Щодо визначення термінів, то передбачено, що звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) включає: звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід [1].

У НП(С)БО 1 розкриваються тільки такі трактування категорій: «Прибутки – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати»; «збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати» та «інший сукупний дохід – доходи і витрати, які не включені до фінансових результатів підприємства» [1].

Трактування категорії «фінансові результати» у більшості наукових публікацій відсутнє. Сутність та протиріччя фінансового результату для підприємців і бухгалтерів найбільш виражено проявляється під час формування і відображення його в бухгалтерському обліку.

Дікань Л. В. і Вороніна О. О. досліджуючи різні наукові підходи до визначення поняття «фінансовий результат» прийшли до необхідності врахувань зміни активних частин формування фінансового результату (доходу та витрат) та поєднанням їх із структурними елементами доходу, витрат і власного капіталу, виходячи з елементів облікової політики підприємства, що загалом охоплює всі напрямки його діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної) та визначає подальший розвиток [3].

Значна частина науковців ототожнюють поняття «фінансовий результат» із категоріями «прибуток» та «збиток». Тому важливим для детального дослідження є аналіз наукових підходів до пояснення сутності прибутку та збитку як складових фінансового результату підприємства. Таким чином, фінансові результати діяльності підприємства можна трактувати відповідно до будь-якого з наведених підходів, у більшості з яких дана категорія розуміється

як різниця між певними показниками або їх приріст. Так як фінансовий результат визначається шляхом співставлення доходів і витрат діяльності підприємства, підтримуємо думку Тесленко Т. І. та Конькова Н. В., щодо визначення фінансового результату, а саме – це якісний показник діяльності підприємства, який визначається як різниця між доходами та витратами і призводить до зростання (прибуток) або зменшення (збиток) власного капіталу[4].

Визначення і відображення фінансових результатів діяльності господарюючого суб'єкта здійснюється для потреб користувачів фінансової звітності, проте в дійсності користувач отримує інформацію зі значними відхиленнями. Це зумовлено тим, що методика визначення фінансового результату, відповідно до принципів бухгалтерського обліку, є варіативним значенням. Для забезпечення об'єктивності процесу формування фінансових результатів з використанням методів облікової політики необхідне забезпечення тісного взаємозв'язку між власником (керівником) підприємства, головним бухгалтером і фінансовим директором (якщо такий передбачений).

Отже, при формуванні облікової політики підприємства відповідальні особи повинні враховувати наслідки обрання того чи іншого елемента методу облікової політики для фінансових результатів підприємства. Тому що окремі з них дають можливість маніпулювати розміром прибутку, а це призведе до недостовірності інформації. Крім того, об'єктивність обраного методу ведення обліку може бути забезпечена у деяких випадках залученням інших фахівців.

Отже, підприємства повинні здійснювати докладний аналіз доцільності застосування певних елементів облікової політики. Але це правило ніде не регламентовано, відповідно, методи облікової політики обираються за принципом легкості вжитку або звичності, що і призводить до викривлення фінансового результату.

Відсутність конкретної відповідальності за застосування методів облікової політики, які не сприяють об'єктивному визначенню фінансового результату, також обумовлює використання певних методів без здійснення детального аналізу.

Отже, для визначення фінансових результатів, та їх відображення у фінансовій звітності немає уніфікованої схеми, тому ми вважаємо, що ця проблема залишається актуальною для подальшого вивчення.

Література:

1. НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. Наказом МФУ від 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. Мазур В. П. Економічний зміст поняття фінансових результатів сільськогосподарської діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2011_3/9_Mazur.pdf.
3. Дікань Л. В., Вороніна О. О. Фінансовий результат підприємств:

теоретичні узагальнення та прикладний аналіз: Монографія. – Харків: СПД ФО Лібуркіна Л. М., 2008. – 92 с.

4. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення / Т. І. Тесленко, Н. В. Конькова // Бізнес Інформ. - 2013. - № 4. - С. 356-360. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_4_68

ВСТАНОВЛЕННЯ ТЕРМІНУ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОЇ ЗМІНИ СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

А.А. Юрченко, студентка групи ОП-1-16

*Керівник: асистент кафедри обліку,
оподаткування та УФЕБ Т.О. Мачак*

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Однією з найважливіших складових необоротних активів є основні засоби. Основні засоби – це сукупність всіх засобів праці, які функціонують в натуральній формі впродовж тривалого часу (більше одного року) як у сфері виробництва, так і в невиробничій сфері і протягом всього терміну служби не втрачають своєї споживчої форми; поступово зменшують свою вартість у зв'язку з фізичним або моральним зносом; беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих циклів.

Структура й оцінка основних засобів, а також порядок їх обліку регламентовані Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 30 вересня 2003 року №561 з наступними змінами та доповненнями та іншими нормативними, інструктивними документами.

Відповідно до П(С)БО 7 основні засоби — це матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)[2].

Усі основні засоби, без винятку, мають певний строк корисного використання, тому всі підприємства мають справу із особливостями визначення строку їх корисного використання на основі якого визначають суму амортизації. Амортизація - систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Використовують такі методи нарахування:

1. Прямолінійний метод, за яким вартість об'єкта основних засобів, що амортизується, списується однаковими частинами впродовж всього періоду його використання (експлуатації). Річна сума амортизації визначається

діленням вартості, що амортизується, на очікуваний термін використання об'єкта основних засобів: Місячна сума амортизації визначається діленням річної суми амортизації на 12 місяців.

2. Зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість;

3. Прискореного зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється відповідно до строку корисного використання об'єкта і подвоюється.

4. Кумулятивного, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання;

5. Виробничого, обчислюється співвідношенням вартості об'єкта основних засобів і передбачуваного (очікуваного) підприємством обсягу продукції (робіт, послуг) за весь термін корисного використання такого об'єкта основних засобів.

Строк корисного використання (експлуатації) — це очікуваний період часу, протягом якого основні засоби будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

При визначенні строку корисного використання (експлуатації) слід враховувати:

— очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;

— передбачуваний фізичний та моральний знос;

— правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори.

— технічний або комерційний знос, який виникає через зміни та вдосконалення виробництва або від зміни ринкового попиту на вироблені активом продукти чи послуги (згідно МСБО 16 «Основні засоби»)[3].

Фізичний знос — це поступова втрата основними фондами своєї первісної споживної вартості, яка обумовлена не тільки їх функціонуванням, а й їх бездіяльністю (руйнування від зовнішнього, атмосферного впливу, корозії). Унаслідок фізичного зносу основних фондів погіршуються їх техніко-

економічні та соціальні характеристики — знижується продуктивність, збільшуються експлуатаційні витрати, змінюється режим роботи тощо.

Моральний знос — це зменшення вартості основних фондів під впливом підвищення продуктивності праці в галузях, що виробляють засоби праці), а також у результаті створення нових, більш продуктивних і економічно вигідних машин та устаткування, ніж ті, що перебувають в експлуатації.

Враховуючи відсутність чітких критеріїв щодо визначення майбутнього морального чи фізичного зносу, дуже складно встановити строк корисної експлуатації об'єктів основних засобів відштовхуючись лише від цих факторів.

Функціонування підприємства постійно змінюється внаслідок впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, варто зазначити, що при встановленні строку корисної експлуатації об'єкта необхідно відштовхуватися від сучасних умов.

Згідно П(С)БО 7, строк корисного використання визначається підприємством самостійно. Для недопущення певних маніпуляцій з боку підприємств, бо сума нарахованої амортизації відносяться до складу відповідних витрат або включаються до собівартості виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг). З цього випливає, що чим більший строк, тим меншу суму амортизації підприємство зможе відносити до витрат (собівартості) і навпаки.

Податковий кодекс України прописує мінімальні строки експлуатації з погляду податкового законодавства. У податковому обліку амортизація нараховується протягом строку корисного використання об'єкта, встановленого платником податків, але не меншого від мінімально допустимого строку, чітко регламентованого для кожної групи основних засобів (виділено 16 груп).

Основною метою визначення строку корисного використання основних засобів є виявлення можливих резервів ефективнішого їх використання, розробка заходів щодо покращення їх прибутковості, оптимізація витрат та доходів по основних засобах та аналіз правильності нарахування амортизації.

Література

1. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] // ВВР. – 2014. – №№13-17. – ст.112 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). «Основні засоби».

4. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів затверджені Наказом Міністерства фінансів України №561 від 30.09.2003р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03>.

5. Крупка Я.Д. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – 4-те вид. [доп. і перероб.]. – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – 451 с..

6. Радіонова Н.Й. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку і контролю основних засобів / Н.Й. Радіонова // Ефективна економіка. – 2015. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.m.nayka.com.ua/or-efektyvna-ekonomika.ua-4548>.

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: СУТНІСТЬ ТА ОБЛІКУ

С. В. Юрченко, старший викладач

К. А. Кононенко, студентка гр. ОПС -1-18

Дніпровський державний

аграрно-економічний університет

Термін «електронні гроші (кошти)» є відносно новим поняттям якій застосовується до широкого колу платіжних інструментів, засновані на інноваційних технічних рішеннях. Наслідком цього є відсутність єдиного, визнаного у світі визначення електронних грошей, яке б однозначно тлумачило їх економічну та правову сутність. Найчастіше під «електронними грошми (коштами)» розуміють системи зберігання та передачі як традиційних валют, так і недержавних приватних валют. Обертання електронних коштів може здійснюватися як за правилами встановленні або узгоджені з державними (центробанками), національними банками так і за власними правилами недержавних платіжних систем.

Електронним коштам притаманно внутрішнє протиріччя – з одного боку вони є засобом платежу, з іншого – зобов'язанням емітента, що має бути виконано у звичайної формі, тобто традиційними коштами у готівковій чи не готівковій формі. Такій парадокс можна пояснювати за допомогою методу історичної аналогії: у свій час банкноти також розглядалися як зобов'язання, що підлягають погашенню монетами або дорогоцінними металами. Можна сподіватися, що з плином часу електронні кошти стануть одним з різновидом звичайних коштів (монети, банкноти, безготівкові кошти тощо).

Електронні кошти також поділяють на фіатні та нефіатні. Електронні фіатні кошти обов'язково виражені в одній з державних валют, є різновидом грошових одиниць платіжної системи держави. Електронні нефіатні кошти –це електронні одиниці вартості недержавних платіжних систем. Відповідно, емісія, обіг та погашення (обмін на фіатні кошти) електронних нефіатних грошей відбувається за правилами недержавних платіжних систем.

Ступінь контролю та регулювання держаними регуляторами таких платіжних систем у різних країнах відрізняється. Часто недержавні платіжні системи прив'язують свої електронні нефіатні кошти до курсів світових валют. Однак держава ніяким чином не забезпечує надійність та реальну цінність

таких вартісних одиниць. Електронні нефіатні гроші виступають як різновид кредитних коштів.

В Індії, Мексиці, Нігерії, Сінгапурі, Тайвані така емісія може здійснюватися лише банками. У Гонконзі емітенти електронних коштів повинні отримати ліцензію депозитної компанії. В Україні їх емісія здійснюється тільки банками. Проблема емісії електронних коштів дотепер є однією з найсуперечливіших з-за відсутності однозначного законодавчого підходу та має, на нашу думку, політичний характер.

Головними (але невичерпними) перевагами електронних грошей перед готівковими коштами є:

- висока портативність – величина суми коштів не пов'язана з ваговим об'ємом грошей, як у випадку з готівкою;
- простіше стає організація охорони електронних грошей, на відмінну від організації фізичної охорони готівкових грошей;
- електронні гроші не потребують перерахунку, пакування, перевезення і збереження у спеціальних сховищах;
- безпечність – захищені від крадіжки, фальсифікації, зміни номіналу (з-за зміни валютного курсу) та ін., все це забезпечується криптографічними й електронними засобами.

Водночас, обіг електронних грошей має свої недоліки, серед яких:

- неможливість прямого передання частини коштів від одного платника іншому;
- незважаючи на відмінну портативність, електронні гроші потребують спеціального інструментарію зберігання й обігу;
- засоби криптографічного захисту, якими захищають системи електронних грошей, ще не мають тривалої історії успішної експлуатації.

Для України основним недоліком є недосконале чинне законодавство, яке передусім проявляється в такому: здійснювати розрахунки електронними грошми може обмежена кількість суб'єктів господарювання; сума грошей на електронному гаманці є лімітованою. Ураховуючи приведені переваги й недоліки електронних грошей, пов'язанні з ними особливостей, організація їх обліку потребує особливої уваги і спеціальних професійних знань.

Для якісної організації обліку електронних грошей необхідно визначитись з регістрами аналітичного та синтетичного обліку і колом субрахунків до рахунку 335 «Електронні гроші», уточнити класифікаційні ознаки електронних коштів, визначити коло осіб, що матимуть право електронного підпису на проведення трансакцій з електронними коштами, визначитись з засобами криптографічного захисту і їх обліку, з системою контролю за правомірністю здійснення трансакцій. На сьогодні електронні гроші, як і будь-які інші грошові кошти, обліковуються суб'єктами економічної діяльності на субрахунку 335 «Електронні гроші», синтетичний облік в Журналі 1.

Щодо класифікації електронних грошей з метою обліку, в Україні з-за відсутності окремого П(С)БО чи Інструкції, де була б дана чітка, зрозуміла їх класифікація, бухгалтера взагалі ігнорують наявність такого об'єкта обліку. Тобто на рівні юридичних осіб такі трансакції майже не здійснюються. Узагальнюючи, підкреслимо: оскільки для обігу електронних грошей застосовуються складні технології, комерційні банки не завжди хочуть та можуть самостійно розвивати нові банківські продукти.

Очевидно, має пройти досить великий відрізок часу, щоб емісія, обіг та захист електронних грошей стало звичайною нормою діяльності української банківської системи, а для звичайних суб'єктів (юридичних та фізичних осіб) – їх застосування під час здійснення платежів. Якісна організація обліку електронних грошей передбачає визначення чіткого інструментарію зокрема: форма контролю за правомірністю здійснення трансакцій з електронними коштами, певне коло рахунків бухгалтерського обліку відповідно до їх класифікації, технологію обробки платіжних документів, окремі регістри обліку.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА

Н.А. Яценко, студентка групи ОП-1-16

Керівник: асистент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ Т.О. Мачак

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

На сьогодні фінансовий результат є найважливішим показником ефективності роботи суб'єкта господарювання – основою його господарської діяльності та задоволення соціальних і матеріальних потреб працівників. На розмір фінансового результату може впливати не тільки вид діяльності, тип виробництва, підходи до організації збуту продукції, але і певним чином обрана облікова політика на підприємстві. Прикладом впливу облікової політики на фінансовий результат є застосування різних методів амортизації основних засобів, оцінки виробничих запасів, застосування різних баз розподілу загальновиробничих витрат, методів калькулювання виробничої собівартості продукції. Від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежать управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика є сукупністю принципів, методів та процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [1]. Також в законі говориться, що підприємство самостійно визначає свою облікову політику за погодженням її з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів.

При формуванні облікової політики нормативними документами є Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, якими передбачено порядок оцінки окремих об'єктів та альтернативні облікові методи.

Методика обліку необоротних активів є однією з важливих елементів облікової політики, яка здійснює вплив на величину фінансових результатів, зокрема, вибір методу нарахування амортизації. Наприклад використання прискорених методів амортизації виробничих основних засобів призводить до збільшення собівартості продукції та зменшення суми прибутку, а отже, й податку на прибуток. Прямолінійний метод, забезпечує при рівних обсягах виробництва рівну собівартість, а отже і порівнюваний фінансовий результат у різні періоди.

Великий вплив на фінансовий результат підприємства здійснює також величина вартісного критерію належності матеріального активу до малоцінного необоротного активу, метод нарахування амортизації для малоцінних необоротних активів та термін корисного використання таких активів. П(С)БО 7 «Основні засоби» для таких активів передбачено два методи нарахування амортизації: списання на витрати 100 % вартості при вводі об'єкта в експлуатацію і по 50 % у місяцях вводу та вилучення активів з експлуатації. При першому методі в місяці введення об'єктів будуть завищені витрати, за другим методом вартість малоцінних необоротних матеріальних активів відноситимуться на витрати більш рівномірно.

Методика обліку запасів передбачає вибір методу оцінки їх вибуття. Підприємства під час формування облікової політики, з П(С)БО 9 «Запаси» можуть обирати один зі способів визначення собівартості запасів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), середньозваженої собівартості, метод стандартних витрат, метод ціни продажу. Від того, який метод списання виробничих запасів буде використовуватися залежить величина витрат, а отже і фінансових результат [2].

Значний вплив на формування фінансових результатів має також вибір методу визначення резерву сумнівних боргів. Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» передбачені три методи нарахування такого резерву: на підставі платоспроможності дебітора; на основі класифікації дебіторської заборгованості, на основі коефіцієнта сумнівності, який визначається шляхом розподілу фактичної суми втрат від списання безнадійної заборгованості за останні роки на загальну суму реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Кожен з них по своєму впливає на величину витрат [3].

Наведений перелік способів впливу облікової політики підприємства на величину фінансових результатів не є вичерпним. Тому при формування облікової політики необхідно враховувати не тільки повноту та правильність інформації щодо фінансових результатів за допомогою бухгалтерського обліку, але й уникнути необґрунтованого завищення або заниження показників фінансових результатів, визначених за правилами бухгалтерського обліку.

Таким чином, основним критерієм при виборі того або іншого методу обліку по елементах облікової політики для кожного підприємства є виключно економічна ефективність, оскільки від установлених методів обліку залежить не тільки об'єктивність і точність розкриття інформації у фінансовій звітності, а й величина чистого прибутку.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV зі змінами та доповненнями. – Режим доступу до видання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. – Режим доступу до видання : <https://zakon.help/law/246/>.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237. – Режим доступу до видання : <https://zakon.help/law/237/>.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

*І. Ю. Кінебас, студентка гр. МгОП-1-18
Науковий керівник: О. Г. Чепець, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Всі підприємства країни незалежно від форм власності та обсягів виробництва повинні вести бухгалтерський облік та складати фінансову звітність. Для перевірки достовірності, об'єктивності облікової інформації відповідно до чинного законодавства підприємства створюють відділ внутрішнього аудиту або користуються послугами зовнішніх аудиторів чи аудиторських фірм.

Згідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудиторська діяльність - незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг [1].

Аудиторські послуги можуть надаватися у формі аудиторських перевірок та пов'язаних з ним експертиз, консультацій з питань бухгалтерського обліку, звітності, оподаткування, аналізу фінансово-господарської діяльності та інших видів економічно-правового забезпечення підприємницької діяльності фізичних та юридичних осіб.

На сьогодні існує багато невирішених питань в галузі аудиту, відповідно вирішення даних питань та виявлення напрямків удосконалення є перспективами розвитку аудиторської діяльності в Україні. Основними проблемами, що стримують розвиток аудиторської діяльності в Україні є:

- постійні зміни у законодавчих актах у сфері аудиту, бухгалтерського обліку, оподаткування;
- недостатність теоретичних та методичних матеріалів;
- неусвідомлення підприємцями необхідності у проведенні аудиту;
- наявність „тіньової” економіки;
- низький рівень практичного досвіду аудиторської діяльності;
- недостатність кваліфікованих аудиторських кадрів;
- відсутність штрафів та покарань за недостовірність звіту аудитора;
- складність процесу автоматизації аудиту;
- відсутність типових формулярів документів з аудиту тощо [2].

Виходячи з перелічених проблемних питань можна виокремити напрямки розвитку аудиторської діяльності в Україні.

Одним з основних шляхів розвитку аудиту є покращення методики та організації його проведення, джерелами якого можуть бути: нововведення

аудиторів, наукові розробки, проведення конференцій з метою виявлення найефективніших методів аудиту, використання досвіду зарубіжних аудиторів, їх прийомів та методів тощо.

На аудиторську діяльність прямий вплив має нормативно-правова база його здійснення, що на даний час має свої недоліки. Тому для удосконалення аудиту необхідно ввести зміни до законодавства у сфері фінансового контролю, модернізувати національні нормативи аудиту, ввести на основі гармонізації міжнародні та європейські стандарти.

Якість аудиту залежить від зібраної інформації на підприємстві, умисне приховування аспектів обліку значно впливає на результати аудиторської перевірки. Вирішення даної проблеми залежить від чесності замовників, а також від стану економіки країни (усунення тіньової економіки).

Можливим напрямком удосконалення є розробка основ та правил складання робочої документації, створення нових форм аудиторських документів, видання методологічних рекомендацій тощо.

Аудит – це досить трудомісткий процес. Для спрощення роботи та економії часу, з можливим отриманням більшої кількості результативних показників необхідно запровадити у сферу аудиту використання комп'ютерної техніки. Автоматизація проведення аудиту зменшує ризик помилок арифметичного характеру, охоплює весь процес загалом, що має свою перевагу перед вибірковим методом перевірки, надає змогу групувати дані за різними ознаками, створювати наочне відображення стану обліку на підприємстві тощо. На даний час бракує спеціалізованих комп'ютерних програм з аудиту, отже їх розробка – один з напрямків вдосконалення аудиту.

Аудиторські висновки керівники та управлінці використовують у прийнятті рішень про подальшу діяльність підприємства, тому доцільно, крім перевірки обліку та фінансової звітності також здійснювати розрахунок показників, що характеризують стан та перспективи підприємства (ліквідність, конкурентоспроможність, ефективність використання ресурсів тощо).

Для проведення аудиту аудитор повинен мати достатні знання та досвід у даній сфері обліку, слідкувати за змінами і підвищувати свій професіоналізм. Отже, покращенню аудиту сприятиме здійснення контролю над рівнем компетентності аудиторів і якості наданих послуг, забезпечення реальної незалежності аудитора та запровадження санкцій і покарань аудиторів щодо недостовірності надання аудиторських послуг.

Розглянувши сучасні проблеми аудиторської діяльності можна зробити висновок про те що вдосконалення аудиту в Україні - це складний та багатогранний процес, який потребує: вдосконалення системи економічного контролю у країні в цілому, підвищення кваліфікаційних вимог до аудиторів, поліпшення нормативного та методичного забезпечення здійснення аудиторської діяльності. Напрямків удосконалення обліку досить багато і на даний час важко створити вичерпний перелік, адже вимоги до аудиту і методика обліку часто змінюються.

Література

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Платонова І.А. Проблеми та перспективи аудиту в Україні / І.А. Платонова// Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. - №4(49). – С.337-340.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ, АУДИТУ Й ОПОДАТКУВАННЯ

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ БУХГАЛТЕРІВ

*Д.В. Вакульчик, студентка групи ОП-1-16
Науковий керівник: асистент кафедри обліку,
оподаткування та УФЕБ Т.О. Мачак
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Економічна інтеграція України поклала основу зростання попиту на висококваліфіковані кадри, в особливості – бухгалтерів, оскільки дана професія зазнає змін під дією економічних чинників та явищ.

Міжнародний розвиток європейських країн базується на високому професійному рівні фахівців, що є результатом досвіду та наявності не тільки диплому вищого навчального закладу, але й міжнародного сертифіката за кваліфікаційною програмою, визнаною в усьому світі. Виходячи з цього питання підготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів набувають особливої актуальності.

За кордоном існує єдина практика, коли підвищення кваліфікації фахівців проводиться професійними саморегульованими організаціями. До найвідоміших у світі громадських об'єднань бухгалтерів відносять: Американський інститут дипломованих публічних бухгалтерів, Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів, Громада експертів бухгалтерів, Інститут аудиторів Німеччини, Європейська асоціація бухгалтерів, Міжнародна федерація бухгалтерів та інші.

Впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні вимагає посилення ролі вітчизняних бухгалтерських громадських організацій в справі професійної освіти. Відповідно до міжнародних правил, фінансова звітність може вважатися достовірною, якщо вона складена та підписана бухгалтером, який має певну кваліфікацію, що підтверджується через процедуру сертифікації. Вважається, що сертифікація бухгалтерів є основоположним кроком до міжнародного визнання кваліфікації українських бухгалтерів і вона необхідна для підвищення впевненості користувачів фінансової інформації в її надійності.

Сертифікація бухгалтерів зазнає все більшого поширення в Україні, розробкою кваліфікаційних програм займаються науково-навчальні інститути, професійні державні та громадські організації. Роль останніх у процесі

розвитку професійної освіти постійно зростає, проте донедавна в Україні не було своєї загальнонаціональної кваліфікаційної програми, і, як наслідок, використовувалися лише програми міжнародних професійних організацій.

Серед вітчизняних громадських організацій бухгалтерів, що опікуються питаннями професійної освіти та сертифікації, найбільш потужними є:

Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ) – громадська професійна саморегульована некомерційна організація, створена у 1996 р. і представлена у регіонах України територіальними відділеннями. Федерація є асоційованим членом Міжнародної Федерації Бухгалтерів, Единбурзької групи, Європейської Південно-Східної асоціації з професійного розвитку бухгалтерів. Метою Федерації є розробка та впровадження національних стандартів бухгалтерського обліку та аудиту, що базуються на міжнародних принципах. У своєму Навчально-методичному центрі Федерація проводить професійне навчання за власними програмами підвищення кваліфікації на основі національних П(С)БО та МСФЗ, а також за програмами СІРА та DіpIFR ACCA;

Українська асоціація сертифікованих бухгалтерів і аудиторів, що заснована у 2004 р. і є всеукраїнською недержавною неприбутковою організацією, яка об'єднує понад 1400 фахівців у галузі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту. З 2005 р. Асоціація є дійсним членом Євразійської ради сертифікованих бухгалтерів та аудиторів, а у 2007 р. пройшла аудит Інституту присяжних бухгалтерів Шотландії й отримала рекомендацію на вступ до МФБ. Асоціація сприяє впровадженню Міжнародних стандартів фінансової звітності та Міжнародних стандартів аудиту, здійснює підготовку проектів законодавчих і нормативних актів, сприяє дотриманню членами Кодексу етики МФБ та проводить постійне підвищення професійної кваліфікації членів за всіма дисциплінами програми СІРА;

Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України – всеукраїнська професійна громадська організація, створена 2003 р. на базі науково-методичної Ради з питань обліку, звітності та аудиту в АПК. Федерація здійснює випуск фахового науково-виробничого журналу “Облік і фінанси АПК” та розповсюджує навчально-методичні Посібники з актуальних питань галузевої професійної практики. Науково-навчальний центр Федерації – «Інститут обліку і фінансів» проводить сертифікацію за програмами СІРА та DіpIFR ACCA.

З 2006 року Федерацією спільно з Міністерством аграрної політики України запроваджена Програма сертифікації професійних бухгалтерів агропромислового виробництва (САРА).

САРА є першою загальнонаціональною галузевою програмою підготовки бухгалтерів підприємств та організацій агропромислового виробництва, яка визнана на державному рівні. Програма САРА включає 6 спеціалізованих курсів:

- звітність підприємств,

- облік сільськогосподарської діяльності,
- організація обліку відносин власності,
- облік державної підтримки агропромислового виробництва,
- облікова політика підприємств,
- оподаткування підприємств.

Після опанування кожного курсу, учасники проходять тестування, результати яких дійсні протягом двох років. При успішному проходженні всіх курсів учасники програми САРА отримують сертифікат про присвоєння кваліфікації сертифікованого професійного бухгалтера.

Запровадження Федерацією аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України першої загальнонаціональної галузевої кваліфікаційної програми підготовки бухгалтерів, яка визнана на державному рівні – є суттєвим досягненням вітчизняних науковців та професіоналів з бухгалтерського обліку. Програма САРА сприятиме залученню бухгалтерів аграрних підприємств до процесу сертифікації та підвищення кваліфікації, оскільки вона відповідає міжнародним принципам освіти та є більш адаптованою до сучасних вимог ведення обліку саме в підприємствах агропромислового виробництва.

Впровадження сертифікації бухгалтерів в Україні сприяє розвитку їх кваліфікації і престижу професії, а також гармонізації вітчизняної системи професійної підготовки бухгалтерів з міжнародними стандартами, посиленню контролю за дотриманням норм професійної етики.

Література

1. Головай Н.М. Розвиток парадигми бухгалтерського обліку в сучасній економічній системі / Н.М. Головай, Н.В. Гордополова, В.Ю. Гордополов // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Зб. наук. Праць ХНАДУ. - №3(10), том 2 – С. 93-99.
2. Зубілевич С. Роль професійних організацій у підготовці бухгалтерів в Україні /С. Зубілевич // Нова педагогічна думка. – 2013. - №2. – С. 177-179.
3. Нападовська Л.В. Удосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні/Л.В.Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. - № 6. – С.3-7.
4. Пархоменко В., Сучасні проблеми бухгалтерського обліку / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. - № 1. – С.3-6.
5. Степова Т.Г. Сучасний стан професійного навчання та підвищення кваліфікації бухгалтерів / Т.Г. Степова// Економіка ХХІ століття: глобалізація, кризи, розвиток: міжнар. наук.-практ. конф.: 29-30 червня 2012 р. – Харків, ІФІ, 2012. –С.51-53.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ФОРМ І МЕТОДІВ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВОЇ РОБОТИ КАФЕДРИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ НАУКИ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ

*О.М. Губарик, к.е.н., доцент
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет*

Метою модернізації вищої освіти в Україні є створення такої моделі освітнього процесу, в якій би оптимально поєдналися кращі вітчизняні й зарубіжні традиції. Поєднання гуманістичних традицій української педагогіки та зарубіжного досвіду виховання особистості, здатної до активних самостійних дій, дозволить створити динамічну, мобільну, конкурентоспроможну модель освітньої системи. Ніколи ще проблема якості освіти в Україні не мала такого важливого ідеологічного, соціального, економічного і технічного значення, як у теперішній час.

Зазначене визначає систему пріоритетів, що мають бути реалізовані, а саме:

- можливість здобуття якісної освіти для кожної людини незалежно від її економічного становища, віку, статі та місця проживання;
- відповідність вітчизняної освіти світовим стандартам і вимогам;
- забезпечення підтримки навчання кращої молоді в найбільш авторитетних навчальних закладах не лише України, а й світу для отримання сучасного рівня освіти та використання своїх знань для розвитку держави;
- надання знань, навичок і компетенцій, необхідних для відповідальних громадян, які знають свої права й обов'язки, здатні до успішної економічної діяльності.
- підвищення рівня і якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України, здатних професійно вирішувати проблеми, які стоять перед державою, та спроможних захищати її інтереси;
- розроблення нових освітніх стандартів інтегрування вищої школи України до європейського і світового простору;
- забезпечення інформаційних потреб державних органів, що безпосередньо беруть участь у реалізації програм інтегрування вищої школи України в європейський та світовий освітній простір;
- поповнення інформаційної бази МОН України з проблематики практичного впровадження інтеграційних технологій вищої школи.

З метою реалізації завдань інтегрування у європейський освітній необхідно розробити і впроваджувати концептуальну модель інноваційного розвитку університету та концепцію науково-дослідної та виховної роботи з студентами з урахуванням географічного положення та етно-національного фактору Дніпропетровського регіону, тому що тому міжнародне співробітництво університету є стратегічною метою на шляху інтегрування в

європейський та світовий освітній простір.

Послідовне впровадження інноваційної методики навчання має велике значення для постійної підтримки високої якості всіх складників навчального процесу, поєднання наукової та навчальної роботи, налагодження взаємовідносин між університетом, а саме, кафедрою обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою та роботодавцями і, нарешті, розширення міжнародних контактів. Широкого застосування в цьому руслі можуть набути технології слайд-лекцій, комп'ютерного тестування, дистанційного навчання, електронні підручники і навчальні матеріали, міжнародні освітні програми. На міжнародних науково-практичних конференціях можуть висвітлюватись основні напрями використання інноваційних технологій, що значною мірою сприятимуть підвищенню якості підготовки сучасних фахівців з обліку, оподаткування та управлінні фінансово-економічною безпекою, піднесенню на якісно новий рівень самостійної роботи студентів, оптимізації контролю за якістю освіти в ДДАЕУ.

Сучасний рівень розвитку технічних засобів у повідомленні студентам навчальної інформації веде до помітного витіснення традиційних форм подання матеріалу мультимедійними технологіями. Активних форм повинні набути проведення різних занять за слайдтехнологією. Цьому значною мірою сприяли б спеціальні семінари для професорсько-викладацького складу, на яких повинні обговорюватись цікаві повідомлення з набутого досвіду як усередині університету, так і за його межами. Сьогодні практично кафедра забезпечена сучасним технічним засобом для ведення занять за мультимедійною технологією, але недоліком є те, що це дає змогу проводити заняття тільки у спеціалізованій мультимедійній аудиторії, а не в будь-яких аудиторіях університету (що не якісно впливає на навчальний процес). Значна частина навчальних дисциплін забезпечена електронними версіями лекцій і відповідними слайдами. В університеті створено власне методичне забезпечення процесу підготовки та проведення лекцій з використанням сучасних мультимедійних технологій. Можливість отримання студентами електронних копій лекцій у бібліотеці університету веде до інтенсифікації навчального процесу внаслідок вивільнення часу на конспектування під час проведення лекцій та використання його на спілкування з викладачами і з'ясування актуальних питань.

Серед основних пріоритетів у розвитку технологій є те, що необхідно створити інноваційно-освітніх ресурсів, з мультимедійними технологіями, що широко б використовуються під час дистанційного навчання.

Важливим фактором інтегрування у європейський та світовий освітній простір є діяльність з розроблення підручників, навчальних і навчально-методичних посібників нового покоління.

Метою кафедри є:

- захист дисертацій під керівництвом викладачів кафедри і присудження як мінімум шести наукових ступенів кандидата й доктора наук;

- частка аспірантів і здобувачів має становити як мінімум 20% від загальної кількості магістрантів;
- захист магістерських випускних робіт як мінімум 60% від кількості студентів старших курсів щорічно;
- кількість магістрантів на одного викладача кафедри має становити 5:1;
- системно-проблемна спеціалізація, між- і мультидисциплінарність теоретичних і прикладних досліджень;
- обсяг досліджень за допомогою НДР – як мінімум 50% від усіх досліджень;
- професор, доцент – читає спецкурс магістрам, на основі якого готує навчальний посібник / курс лекцій (одноосібний або у співавторстві); публікує як мінімум дві наукові статті, тези двох виступів на наукових конференціях щорічно.

Таким чином, європейський простір вищої освіти та європейський дослідницький простір інтегруються за підтримки освітніх та дослідницьких програм ЄС, що впливає на формування і реалізацію певних підходів до міжнародного співробітництва в упровадженні інноваційних технологій в дослідницькій підготовці:

- навчальна і наукова компоненти дослідницької підготовки будуються на основі індивідуальних освітніх і науково-дослідних потреб докторантів, що сприяє створенню індивідуальної траєкторії навчання та залученню докторантів до національних і міжнародних науково-дослідницьких проектів у складі наукових груп, лабораторій тощо;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому та дослідницькому процесах розширює можливості для реалізації навчальної і наукової компонент дослідницької підготовки;
- академічна та дослідницька мобільність, спільні міжуніверситетські докторські програми сприяють розвитку інновацій не тільки в навчальному процесі, але й в науці, подоланню національної наукової замкненості та отриманню загальноєвропейської або інтернаціональної перспективи для вітчизняної науки та досліджень.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

БЮДЖЕТУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О.О. Беттер, магістр гр. МгМТ(УФЕБ)з-18

Науковий керівник: Бондарчук Н.В.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Нині багато вітчизняних підприємств функціонують у нестабільному економічному та соціально-політичному середовищі. В таких умовах невизначеності підприємства не можуть повністю контролювати своє майбутнє і, тому, вимушені постійно пристосовуватися до змін. Існує безліч незалежних, як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що чинять вплив на діяльність та результативність підприємства. Такі фактори важко піддаються кількісній оцінці, проте ймовірнісне їх прогнозування є можливим і необхідним. Зазначені обставини значно підвищують роль бюджетування в організації діяльності та управлінні підприємством з метою забезпечення його економічної безпеки.

У світовій практиці бюджетування визнано однією з найбільш ефективних управлінських технологій. Основною метою бюджетування є підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства та забезпечення економічної безпеки підприємства.

В науковій літературі існують різні трактування поняття «бюджетування». Так, автор Роговий А.В. розглядає бюджетування у якості послідовного процесу формування взаємопов'язаних бюджетів, що «базується як на самостійно розроблених підприємством, так і на загально визнаних вимогах та процедурах» [2].

Кузьмин О.Є. та Мельник О.Г. вбачають під бюджетуванням управлінську технологію планування, обліку та контролю доходів, витрат і капіталу на основі складених у відповідності зі стратегічними фінансовими цілями і статутними завданнями підприємства бюджетів [1]. Тобто спостерігаємо чітке окреслення меж його функціонального призначення, проте достатньо звужене.

Ми пропонуємо під бюджетуванням розуміти таку управлінську технологію, яка направлена в першу чергу на оптимізацію економічних процесів підприємства, на проведення своєчасного контролю та виявлення резервів, а також їх оперативне використання.

Бюджетний метод керівництва дає змогу планувати потреби в ресурсах, знижувати ризик непередбачуваних витрат, отримувати економію.

В процесі бюджетування поєднуються стратегічна мета підприємства та

реальна динаміка розвитку виробництва. Бюджет підприємства – комплексний план, який охоплює всі сторони діяльності підприємства та дозволяє зіставити всі витрати та отримані результати на попередній період часу в цілому та за окремими періодами.

Процес бюджетування здійснюється в таких напрямках:

- підготовка функціональних бюджетів;
- розробка норм витрат на виробництво;
- постійний моніторинг витрат та аналіз в результаті зміни цін та створення інформаційної бази для бюджетування.

Завдання, які виконує процес бюджетування:

- координація різних видів діяльності та структурних підрозділів підприємства;
- оптимізація використання фінансових та матеріальних ресурсів та здійснення ефективного контролю за їх використанням;
- контроль і оцінювання ефективності виконання плану центрами відповідальності та їх керівників;
- підготовка та надання інформації для прийняття управлінських рішень.

Важливим моментом в бюджетуванні є система контролю виконання бюджету, включаючи моніторинг фінансового стану підприємства. За допомогою контролю визначаються відхилення, здійснюється детальний аналіз впливу різних відхилень на досягнуті фактичні результати та їх відповідність плановим показникам.

Отже, центральним елементом ефективної системи управління підприємством має бути бюджетування. Бюджетування є невід'ємною складовою системи обліку, в результаті якого складається бюджет, де формується інформація про запланований рівень виробництва, доходи і витрати підприємства відповідно до його фінансових можливостей.

Література

1. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Бюджетування на підприємстві : [навч. посіб. для студ. вузів]. – К. : Кондор, 2008. – 312 с.
2. Роговий А.В. Фінансове планування як функція менеджменту підприємства. Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2009. – №2(3). – С. 120 – 127.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СТАТИСТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

*Т.О. Галайда, старший викладач
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

В умовах інтеграції економіки України у світовий економічний простір, завершення переходу на міжнародну систему обліку та статистики великого

значення у реалізації соціально-економічної політики держави та проведенні досліджень у сфері соціально-трудова відносин набуває забезпечення достовірної інформації щодо використання людських ресурсів у діяльності підприємств.

Законодавчо-нормативна та методологічна база у сфері статистики в Україні в цілому та в галузі статистики праці зокрема, є морально застарілою. За останнє десятиліття відбулися суттєві зміни не лише соціально-економічного становища країни та світу, розвиваються інформаційні технології, міжнародні організації та статистичні бюро розробили новітні підходи до формування статистики. Україна підписала Угоду про асоціацію, якою зобов'язалася привести всю сферу державної статистики у відповідність до вимог та стандартів ЄС.

Саме статистична інформація є першоджерелом управлінської інформації, що становить ту її частину, яка містить новизну і корисність, необхідні управлінцю для прийняття обґрунтованого рішення. Наявність статистичної інформації дозволяє в процесі управління здійснювати порівняння показників, причинний аналіз, виявляти тенденції з урахуванням сталості чи змінності умов їх прояву та передбачати можливі результати виконання процесів, щодо яких здійснюються управлінські дії [1].

Сучасний бізнес швидко змінює свої виробничі та управлінські процеси, підприємці дорікають державним органам, що тягар звітності навантаження на них дуже високий, відволікає їх від виконання основних завдань, збільшує навантаження на фахівців, що займаються її формуванням та поданням.

Державна служба статистики України намагається здійснювати планомірну оптимізацію форм статистичної звітності, у тому числі й трудової.

На сьогодні серед діючих нормативних положень щодо форм статистичної звітності з праці, які подають юридичні особи, міститься доволі невелика кількість документів:

- форма № 1-ПВ «Звіт з праці» (місячна);
- форма № 1-ПВ «Звіт з праці» (квартальна);
- форма № 1-ПВ (умови праці) (один раз на два роки) «Звіт про умови праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці»;
- 7-ПВ (один раз на чотири роки) «Звіт про заробітну плату за професіями окремих працівників». Даний звіт подається до територіальних органів Держстату один раз на чотири роки юридичними особами, відокремленими і підрозділами юридичних осіб;
- № 1-РС (один раз на чотири роки) «Звіт про витрати на утримання робочої сили» [2].

Статистичну звітність із праці подають юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб за переліком, визначеним органами державної статистики. Такий відбір здійснюється центральним статистичним органом один раз на рік згідно з Методикою формування сукупності для проведення обстеження підприємств із питань статистики праці, затвердженою наказом

Держстату від 26.01.2016р. №14. Відбір стосується усіх без виключення роботодавців, у тому числі бюджетних установ. На офіційному сайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) за допомогою «Сервісу для респондентів «Пошук за кодом ЄДРПОУ» кожна установа (організація, заклад) може за кодом ЄДРПОУ дізнатися, які форми статистичних звітів (у тому числі з праці) їй слід подавати протягом року органу державної статистики [3].

За повідомленням Прес-служби Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, міністерство поетапно зменшує кількість обов'язкових статистичних звітів, які подають українські підприємства [4]. Однак скасування у вересні 2015 року форми № 6-ПВ (річна) «Звіт про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання». на нашу думку ускладнило аналіз стану розвитку трудових ресурсів та кадрового потенціалу підприємств як з науково-дослідницькою метою так і у навчальному процесі з підготовки фахівців з економіки праці й управління персоналом, економічних спеціальностей тощо. Така форма може подаватися також раз на 4 роки та надасть змогу приділяти більше уваги стану розвитку трудових ресурсів.

Натомість, форми 1 –ПВ «Звіт з праці» місячна та квартальна, можуть бути об'єднані в одну форму, яка буде подаватися щоквартально, і це зменшить кількість статистичних звітів протягом року.

Для здійснення моніторингу соціально-трудової сфери на всіх рівнях, для стратегічного й оперативного управління підприємством необхідно мати достовірну і повну інформацію про перебіг процесів, пов'язаних з організацією та використанням праці й соціально-трудовими відносинами. На її базі здійснюється прийняття управлінських рішень щодо кадрових змін на підприємстві, змін у чисельності та складі персоналу, показниках продуктивності праці, мотивації праці в організації, соціально-економічного розвитку трудового колективу. Без формування статистики персоналу з точки зору його професійно-кваліфікаційного розвитку та статистичного обліку демографічних характеристик трудового колективу неможливо здійснювати зовнішній моніторинг соціально-трудової сфери на підприємствах, оскільки дані вибіркового спостереження не зовсім підходять.

Метою Програми розвитку державної статистики до 2023 року є реформування державної статистики для забезпечення сучасних потреб суспільства в об'єктивній та неупередженій статистичній інформації, для підтримки прийняття обґрунтованих рішень, проведення досліджень і відкритих обговорень [5].

Отже, доцільно в процесі реалізації заходів даної Програми на сайті Держкомстату проводити періодичні опитування практиків та фахівців підприємств з обліку і аналізу, науковців та кадровиків щодо доцільності, періодичності подання та структури й змісту звітності з праці підприємствами.

Заплановане створення веб-порталу Держстату та його мобільної версії на основі новітніх інформаційних технологій має забезпечити користувачів сучасним інструментом для пошуку, обробки й аналізу статистичної

інформації. Зростання попиту на аналітичні продукти для прийняття рішень та проведення наукових досліджень потребує підготовки даних з урахуванням європейських стандартів, норм і правил, та забезпечення при цьому конфіденційності статистичних даних респондентів.

Потребують перегляду технології збирання й обробки статистичної інформації, оскільки перехід на сучасні методи збору даних, а також запровадження інтегрованих форм звітності дозволить суттєво знизити звітне навантаження на підприємців.

Література

1. Герасименко С.С., Герасименко В.С., Чуприна О.М. Підвищення якості управлінської інформації: статистичний аспект / С.С. Герасименко, В.С. Герасименко, О.М. Чуприна // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – 2017. – Вип. 18-19. – с. 17-23. – Режим доступу: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/2661>

2. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Статзвітність із праці – 2018: подаємо вчасно і без проблем <https://hrliga.com/index.php?module=news&op=view&id=17690>

4. Скасовано річний звіт зі статистики праці № 6-ПВ – Кадровик-01. – Режим доступу: <https://www.kadrovik01.com.ua/news/377-skasovano-richnijj-zvit-zi-statistiki-pratsi-6-pv>

1. Про затвердження Програми розвитку державної статистики до 2023 року. Постанова КМУ від 27.02.2019р. № 222. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2019-%D0%BF>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКУ

*О.М. Губарик, к.е.н., доц. кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою
А.О. Криворучко, студентка гр. МгФБС-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В умовах кризи, яка торкнулась фінансової сфери країни, постає питання забезпечення фінансової безпеки банківської системи країни. Існує прямий взаємозв'язок фінансово-економічної безпеки держави та фінансово-економічної безпеки банківської системи, тому що останнє є складовим елементом фінансово-економічної безпеки держави. Тобто якщо рівень фінансово-економічної безпеки банківської системи буде зростати, то це є значним підґрунтям для зростання фінансово-економічної безпеки країни.

Відхилення у банківській системі впливають на інтереси та стан суб'єктів господарювання і можуть викликати дестабілізацію в соціально-економічному

та політичному житті суспільства.

На жаль, сучасний стан банківської системи не впливає позитивно на рівень фінансово-економічної безпеки країни. Тому постає проблема адекватної оцінки реального стану банківської сфери та розроблення заходів щодо підвищення рівня фінансової безпеки банківських установ і банківської системи загалом. Дослідженням економічної безпеки присвячено багато робіт, але саме проблема оцінювання рівня фінансової безпеки банків і банківської системи у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі є недостатньо висвітленою, оскільки не має єдиного вектора підходів до розгляду безпеки банківської діяльності та основних її складових.

Система економічної безпеки банку представляє собою сукупність об'єктів, суб'єктів і механізму реалізації безпеки, об'єднаних спільною метою та завданнями щодо протидії загрозам, і які забезпечують безпеку банку і досягнення ним цілей бізнесу, а також укріплення позицій на ринку банківських послуг [1].

З метою досягнення високого рівня фінансової стійкості, захисту фінансово-економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, запобігання та протидії реальним і потенційним загрозам розвитку в довгостроковому періоді, банк будує власну систему управління економічною безпекою банку.

Для вироблення політики управління фінансово-економічною безпекою банку спочатку ставляться цілі і завдання, визначаються принципи і функції їх забезпечення, тобто виробляється певна стратегія. На основі аналізу основних елементів системи (суб'єктів, об'єктів, ризиків і погроз) розробляється механізм управління фінансово-економічною безпекою і здійснюється зворотний зв'язок: коли за допомогою механізму фінансово-економічної безпеки управляють елементами системи. На всіх стадіях розроблення і здійснення політики управління фінансово-економічною безпекою банку необхідний всеосяжний контроль. Функціонування механізму відбувається шляхом здійснення певних дій над її об'єктами. При цьому для кожного окремого проміжку часу повинен бути визначений пріоритетний об'єкт, відповідальність за оптимізацію параметрів якого повинна бути закріплена за конкретним суб'єктом фінансової безпеки банку.

Універсальним підходом до оцінювання рівня фінансової безпеки є підходи, які ґрунтуються на коефіцієнтах, що відображають фінансові діяльності банку. Кількість таких коефіцієнтів може бути досить різноманітною, оскільки кожен дослідник буде ставити перед собою різні кінцеві завдання.

Аналіз наукової літератури дав змогу виявити чинники, які впливають на фінансову та економічну безпеку банків – рівень обов'язкового резервування (для збільшення пропозиції грошей НБУ зменшує норматив обов'язкового резервування, для зменшення пропозиції грошей норматив обов'язкового резервування збільшується), рефінансування Національного банку України

(необачна політика НБУ може привести до великих втрат комерційного банку і навіть до його ліквідації), система розрахунків (найсерйозніша проблема – некваліфіковане управління керівниками окремих комерційних банків структурою активів і пасивів), конкурентне середовище (недобросовісна конкуренція), організаційна система банків, прогалини законодавчої бази (досі відсутній закон про банківську таємницю), ступінь упровадження інновацій, збереження активів, забезпечення прибутковості, охорона інформації, кваліфікація співробітників.

Поряд з кількісними методами оцінки рівня фінансової безпеки банків і банківської системи варто відзначити підходи до оцінки якісних показників фінансової безпеки, зокрема методи експертних оцінок, які ґрунтуються на анкетуванні банківських експертів. Щодо вибору показників оцінки рівня фінансової безпеки банківської системи загалом, то більшість показників є аналогічними до показників оцінки фінансової безпеки комерційних банків, однак значення самих показників обчислюється загалом по системі.

Проаналізувавши різні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки банків і банківської системи, ми можемо зробити висновок, що більшість науковців використовує підходи, які ґрунтуються на використанні коефіцієнтів і показників. Причому варто також зазначити, що всі підходи, окрім експертного оцінювання, є взаємопов'язаними з методом фінансових показників та коефіцієнтів, оскільки оцінка ризиків банків і математичні моделі ґрунтуються на цих показниках.

Література.

1. Засадна Х. О. Стандарти управління інформаційною безпекою банку / Х.О. Засадна // Фінансовий простір. – 2011. – № 3 (3). – С. 60 – 64.

2. Зачосова Н. В. Формування системи економічної безпеки фінансових установ : монографія / Н. В. Зачосова. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А. – Черкаси, 2016. – 375 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О.В. Даніленко, студентка 3 курсу

Л.І. Бровко, доцент

А.Ю. Сірко, ас.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ефективна стратегія забезпечення фінансової безпеки має ґрунтуватися на об'єктивних закономірностях розвитку фінансових відносин, визначати мету і завдання всієї системи забезпечення фінансової безпеки, орієнтуватися на розробку і послідовне здійснення заходів щодо закріплення і розвитку позитивних процесів і подолання негативних тенденцій у сфері фінансових

відносин. При цьому, обов'язково мають бути визначені найближчі і перспективні цілі даної стратегії та механізми їх реалізації. Тільки при існування таких умов можна стверджувати про створення та функціонування дієвої стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства. Стратегія фінансової безпеки включає себе:

- характеристику внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємства;
- визначення критеріїв і параметрів, які характеризують його інтереси у всьому розмаїтті фінансових відносин;
- формування фінансової, грошово-кредитної, валютної, бюджетної, податкової, митної, інвестиційної, розрахункової, цінової політики, а також необхідних механізмів, що усувають або пом'якшують вплив факторів, що підривають фінансову стійкість (стабільність) підприємства;
- систему конкретних заходів, спрямованих на реалізацію намічених цілей, яка включає способи гарантування певного рівня фінансової безпеки.

Крім того, стратегічне забезпечення фінансової безпеки підприємства повинне включати такі елементи як стратегічний аналіз, стратегічне планування, контролінг, бюджетування і аудит. Розглянемо кожен з цих елементів більш детально.

Стратегічний аналіз – це комплексне дослідження позитивних і негативних факторів, які можуть вплинути на економічне становище підприємства у перспективі, а також шляхів досягнення стратегічних цілей підприємства. За допомогою стратегічного аналізу розробляється комплексний стратегічний план розвитку підприємства, здійснюється науково обґрунтована, всебічна і своєчасна підтримка прийняття стратегічних управлінських рішень.

Результатом стратегічного планування є стратегічний план (стратегія) забезпечення фінансової безпеки підприємства. Така стратегія повинна відповідати як фінансовій, так і загальній стратегії підприємства. Крім того, при розробці стратегії підприємства необхідно дотримуватися ряду таких принципів як реальність, логічність, етичність, виправдана ризиковість, сумісність із середовищем, альтернативність та ін. [1]

В основі застосування контролінгу до процесу забезпечення фінансової безпеки підприємства лежить концепція системного поєднання функцій контролю, планування, зворотного зв'язку та інформаційного забезпечення. Сутність контролінгу фінансової безпеки підприємства полягає в тому, що це самоорганізована система, яка забезпечує інтеграцію, організацію і координацію всіх фаз управління фінансовою безпекою підприємства.

Бюджетуванням у фінансовій безпеці підприємства виступає управлінська технологія, яка передбачає розробку бюджетів в цілому по підприємству і окремих структурних одиницях, і застосування котрої забезпечуватиме належний рівень фінансової безпеки підприємства. Результатом бюджетування є фінансовий план (бюджет), в якому визначено необхідний обсяг фінансових ресурсів для реалізації намічених заходів щодо забезпечення фінансової

безпеки підприємства, а також джерела їх надходження

Аудит - перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання задля висловлення незалежної думки аудитора про її вірогідність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [2].

Отже, розробка стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства – це складний, багатогранний процес, який потребує комплексного вивчення. Формувати дану стратегію потрібно на засадах використання даних оцінювання власних можливостей, відповідності досліджуваної стратегії загальному сценарію розвитку підприємства, реалізації стратегічних фінансових інтересів підприємства та захисту від загроз негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

Література

1. Ареф'єв В. О. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства як запорука його ефективного та стабільного функціонування / В.О. Ареф'єв // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – №29. – с. 65-68.
2. Судакова О.І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О.І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – №9. – с. 140-148.

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКУ

*В.О. Драний, студент групи МгМТУФЕБ-1-18
Науковий керівник: Губарик О.М., к.е.н.,
доцент кафедри обліку, оподаткування
та управління фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Банківська система – важливий елемент фінансово-кредитної системи країни, адже через неї відбувається велика кількість фінансових операцій, які обслуговують усі сфери діяльності держави. У таких умовах істотно збільшується можливість виникнення негативних змін зовнішнього та внутрішнього середовищ банків.

Щоб сформувати ефективний механізм управління фінансовою безпекою банку, потрібно чітко розуміти сутність поняття «механізм управління» та проаналізувати головні підходи. На нашу думку, серед запропонованих науковцями варіантів основну увагу варто звернути не на підходи до визначення цього поняття, а на формування ефективної взаємодії суб'єктів для управління безпекою банківської установи й узгодження соціальних, групових та окремих інтересів, оскільки саме вони формуватимуть головні складники

механізму управління безпекою банку на макрорівні та визначатимуть основні напрями організації управління безпекою банківської установи на макрорівні.

Саме тому для визначення та формування ефективного механізму управління фінансовою безпекою банківської установи варто розглянути основні підходи до визначення поняття «механізм управління безпекою банку», що наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Визначення поняття «механізм управління безпекою банку» у працях науковців [2]

Автор	Визначення
Круглова М. І.	Сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів цілеспрямованої взаємодії суб'єктів господарювання та вплив на їхню діяльність, які забезпечують узгодження інтересів взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління банківської установи.
Пономаренко В. С	Сукупність форм, методів, структур і засобів управління, які об'єднані загальною метою та за допомогою яких здійснюється об'єднання й узгодження громадських, групових та окремих інтересів, забезпечуються функціонування й розвиток банку як соціально-економічної системи
Бурков В. Н., Горячева К. С., Медведева І. Б.	Сукупність управлінських рішень та елементів впливу на процес їх розробки й реалізації відносно забезпечення захисту своїх інтересів від будь-якого негативного впливу.

Отже, розглянувши ці підходи, на їх основі можливо визначити, що механізм управління фінансовою безпекою банку – це сукупність фінансово-економічних, фінансово-мотиваційних, фінансово-організаційних та фінансово-правових процедур прийняття управлінських рішень щодо забезпечення захисту фінансових інтересів банку, які дають змогу узгоджувати інтереси взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління й спрямовані на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз.

Потрібно зазначити, що для ефективного управління фінансовою безпекою банку потрібні наявність високого ступеня гармонізації, узгодження фінансових інтересів суб'єктів господарювання банку з інтересами навколишнього середовища. Фінансові інтереси при їх недостатній, несвоєчасній або відсутній реалізації можуть стати ризиками, загрозами чи небезпеками діяльності банківської установи, перешкодами для реалізації інших інтересів безпеки банку.

Необхідна умова для нормального та ефективного функціонування механізму управління фінансовою безпекою банку – дотримання комплексу принципів. До головних серед них можна віднести принципи єдності дій і засобів досягнення мети суб'єктами управління в межах реалізації цього механізму, комплексності процесу управління фінансовою безпекою,

альтернативності підходів й організаційних рішень при досягненні поставленої мети, взаємозв'язку та взаємообумовленості елементів механізму управління фінансовою безпекою банку, гнучкості механізму й процесу управління фінансовою безпекою банку, наукоємності, що передбачає використання в управлінні фінансовою безпекою лише науково підтверджених моделей та підходів [1, с. 76]. Формування системи управління у сфері забезпечення фінансової безпеки банку відбувається на основі поставленої мети.

На нашу думку, ефективна політика управління фінансовою безпекою банку повинна мати на меті план дій щодо забезпечення стабільних показників фінансового стану банку як у поточному, так і в перспективному періодах, та усунення можливості впливу зовнішніх і внутрішніх загроз його безпеці.

Саме тому, відповідно до поставленої мети, процес формування механізму управління фінансовою безпекою банку, на нашу думку, включає такі етапи:

- Етап 1 – забезпечення інформаційно-аналітичної роботи банку. Виконання конкретної інформаційно-аналітичної роботи для забезпечення фінансової безпеки банку .

- Етап 2 – моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовищ. У процесі здійснення моніторингу виявляють зовнішні й внутрішні загрози.

- Етап 3 – прогнозування й запобігання потенційним ризикам і загрозам. Своєчасне виявлення зовнішніх та внутрішніх загроз є основою для організації дієвого процесу забезпечення фінансової безпеки банку.

- Етап 4 – комплексна діагностика фінансової безпеки банку. Цей етап – база для ухвалення управлінських рішень, що дасть змогу попередити кризові ситуації.

- Етап 5 – регулювання фінансової безпеки банку. На цьому етапі корегується комплекс заходів щодо управління фінансовою безпекою банку залежно від умов функціонування для досягнення бажаної ефективності.

- Етап 6 – здійснення контролю за фінансовою безпекою банку. Основна мета контролю будь-якого процесу – виявлення відхилень отриманих показників від запланованих та вжиття заходів для покращення становища.

- Етап 7 – формування звіту щодо стану фінансової безпеки банку й рекомендацій щодо ефективного управління нею. Результатом контролю за фінансовою безпекою банку є формування висновків про стан фінансової безпеки банку й рекомендацій щодо ефективного управління нею.

Отже, у процесі дослідження встановлено, що механізм управління фінансовою безпекою банку – це сукупність фінансово-економічних, фінансово-мотиваційних, фінансово-організаційних й фінансово-правових процедур прийняття управлінських рішень щодо забезпечення захисту фінансових інтересів банку, які дають змогу узгоджувати інтереси взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління та спрямовані на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію й ліквідацію загроз.

Забезпечення ефективної взаємодії всіх елементів механізму управління фінансовою безпекою банку дасть змогу досягти запланованих результатів банківської діяльності за умов економічної нестабільності. Для кожного банку важливе виконання узгоджених й обґрунтованих дій, спрямованих на підтримку належного рівня фінансової безпеки, оскільки фінансова безпека – це важливий інструмент для досягнення її комерційної мети.

Література

1. Зачосова Н. В. Особливості забезпечення фінансової безпеки комерційних банків в Україні / Н. В. Зачосова // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 4. – С. 74–78.

2. Савчук А. В. Управління фінансовою безпекою комерційного банку / А. В. Савчук // Фінанси і кредит. – 2014. – С. 306–307

БЕЗПЕКА ГОТЕЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛADOVA ЕФЕКТИВНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ І СУСПІЛЬСТВА

А.О. Козлова, к.е.н., ст. викл.

*Харківський національний університет
міського господарства ім. О.М. Бекетова*

З початку ХХІ століття у світі зафіксовано зростання туристичних потоків, особливо до країн які пропонують доступний туристичний продукт за ціною, якістю, логістикою. Наприклад, за останні п'ятнадцять років нового століття за даними уряду, лише туристичний потік до Туреччини збільшився з 15 до 35 млн. туристів на рік.

Причин тому декілька, інколи протилежного або взаємовиключного характеру, наприклад це:

- підвищення рівня купівельної спроможності;
- підвищення доступності та привабливості курортного відпочинку в таких країнах як, наприклад, Туреччина, Єгипет;
- спрощення прикордонних та митних процедур, або процедур візового характеру;
- тимчасова втрата Україною традиційно привабливих курортів;
- якісний сервіс та толерантне відношення до відпочиваючих в конкретних країнах з боку влади і місцевого населення;
- приваблива логістична складова (відносно нетривалий час в дорозі, прямі чартерні авіарейси, зручні трансферні умови);
- заборона урядами деяких країн з політичних або інших мотивів відвідування своїми громадянами окремих країн, що раніше вважалися небезпечними, а це призвело до перерозподілу туристичних потоків вже до

інших країн;

- майже відсутність мовного бар'єру та система «all inclusive».

В той же час, окрім сервісу та привабливої екскурсійної програми безпека туристів в країні перебування є однією із першочергових умов повноцінного і якісного відпочинку. Нажаль на території найбільш популярних у вітчизняних туристів таких країн як Єгипет, Туреччина, Таїланд, Шри-ланка налічуються осередки озброєних конфліктів, ознак громадянського або військового конфліктів. Незважаючи на заходи з безпеки, які зараз запроваджуються в туристичному бізнесі, вони не завжди є ефективними та не гарантують туристам безпеку навіть під час перебування в закритому середовищі (готель, аеропорт, під час пересування в транспортному засобі і т.ін.). Охорона в готелях, в місцях скупчення туристів не є запорукою захисту від нападу як з боку організованих злочинних угруповань так і з боку окремих осіб. Підтвердженням тому є те що за останній період часу у Єгипті та Туреччині скоєні терористичні акти безпосередньо в готелях. Причому, теракти здійснювалися як в невеличких готелях нижчого рівня сервісу так і в системних, всесвітньо відомих готелях найвищого рівня сервісу. В якості прикладу можна навести серію терактів які сталися в жовтні 2004 року в місті Таба (Єгипет) в 5-ти зірковому готелі всесвітньо відомої мережі «Hilton», в результаті чого загинуло не менше як 44 особи та було поранено більше 270 з різних країн світу. В липні 2017 році в місті Хургада (Єгипет) терористом було здійснено напад на туристів в готельному комплексі, в результаті чого двоє українських туристів загинули, ще чотири було поранено. В січні цього ж 2017 року в популярному серед наших співвітчизників місті Ізмір (Туреччина) теж було здійснено напад, який був кваліфікований як злочин. До речі, автор не ставить за мету навести жахливі приклади нападів на туристів, в тому числі громадян України, не навмисно акцентує увагу на вищенаведених популярних у туристів країнах. Можна з впевненістю констатувати, що такі ганебні явища як теракт, напад на людей з релігійних чи політичних мотивів, з метою пограбування є об'єктивною реальністю сучасності та не оминає країни і Європейського Союзу, і Сполучених штатів чи Великої Британії.

Як слідство, наявність наведених для туристів загроз спонукає як менеджмент готелів так і уряди країн посилювати не тільки фізичну охорону, а й підвищувати заходи безпеки взагалі, розробляти і впроваджувати нові безпекові стандарти в туристичній галузі. Для цього, як вже вказував автор, все частіше використовуються можливості державних і правоохоронних органів, які використовують іншу правову та матеріальну бази, інше спеціальне обладнання та озброєння, професіоналів високого рівня. І це є позитивним фактором, що призводить до покращення кінцевого результату – безпеки середовища, безпеки туристів.

Так, одним з прикладів посилення з боку держави уваги до безпеки туристів та гостей країни є Туреччина, яка запровадила з 1 січня 2019 року

податок на безпеку для туристів в розмірі 1,5 євро, що стягується в аеропортах при прильоті.

В той же час, помилково вважається що заходи з безпеки та робота з їх реалізації є завданням тільки для менеджменту готелів. Так, від якісної, високопрофесійної та ефективної системи безпеки готелю залежить дуже багато, а менеджмент готелю повинен приділяти безпеці туристів і персоналу значну увагу. Нашу думку важливим є те, що туристичні оператори, менеджмент туристичних агенцій та структур які з ними співпрацюють теж повинні активніше «включатися» в цю роботу. Мова йдеться, перш з все, про дії які не потребують значних додаткових фінансових затрат, а саме про:

- роз'яснювально-профілактичну роботу з клієнтами-туристами (наприклад: доведення туристу при придбанні туру правил безпеки в конкретній країні, надання інформації про поведінку у разі потрапляння у надзвичайну ситуацію та контакти органів влади, рятувальних служб, правоохоронців тощо);

- надання інформації туристу готельним гідом на інфозустрічі, не тільки про умови, сервіс, послуги і можливості конкретного готелю, а й правил безпеки та поведінки у разі потрапляння у надзвичайну ситуацію, до кого звертатися при цьому, від кого очікувати на допомогу;

- надання туристу інформації про можливі негативні наслідки у разі відвідування потенційно-небезпечних місць, при переміщенні країною, про наявність або відсутність охорони в цих місцях чи при пересуванні тощо.

В той же час, тільки вищенаведеними заходами обмежитися не вдасться. Необхідна ефективна система безпеки, як на локальному рівні про що йдеться вище (туристична фірма чи агенція, готель, туроператор, туристичний перевізник) так і на державному рівні із застосуванням сучасних технологій, а це неможливо без додаткових джерел фінансування.

На нашу думку цього можна досягнути не за рахунок туристів, а шляхом, хоча б, часткового фінансування безпекових заходів з бюджету приймаючої країни чи за рахунок частки прибутку туристичного оператора. Аргументом для цього є те, що у разі зменшення або припинення туристичного потоку бюджет країн для яких туристичний бізнес є важливою статтею доходів до держбюджету втратить значно більше, а діяльність туроператора у разі зникнення попиту на туристичний продукт може призвести до їх банкрутства взагалі.

Результат не піддається сумніву: на безпеці людей заощаджувати не повинні а ні туристи, а ні туристичні установи, а ні держава.

ОСНОВНІ МЕТОДИ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

*А.С. Корсун, к.е.н., асистент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Однією з найважливіших умов забезпечення стійкого зростання підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності є розробка та впровадження ефективного механізму забезпечення управління фінансово-економічною безпекою, який забезпечить захист підприємства від загроз і небезпек внутрішнього та зовнішнього середовища.

В основі механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства – системне поєднання певних функцій, інструментів, методів та організаційного, нормативно-правового й інформаційно-аналітичного забезпечення, створених на базі принципів забезпечення фінансової безпеки, що об'єктивно існують як економічні закономірності, а також формуються суб'єктами управління фінансовою безпекою підприємства для досягнення та захисту його фінансових інтересів.

Основними методами управління механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки виступають: інституційно-правові, адміністративні (організаційно-розпорядчі), економічні, організаційно-технологічні, інформаційні, соціально-психологічні [2].

Інституційно-правові методи передбачають: розробку системи правил та режимів безпеки; створення інструкцій про матеріальну відповідальність та захист комерційної таємниці; запровадження моніторингу рівня економічної безпеки та її складових, зокрема фінансової безпеки; прогнозування загроз, ризиків та розробку заходів з їх нейтралізації; коригування планових показників діяльності у контексті забезпечення економічної безпеки; моніторинг законодавства та захист підприємства від дій і рішень органів державного управління; управління інституційними характеристиками безпеки в межах юридичних відносин із контрагентами; реєстрацію документів, прав власності.

Завдяки адміністративним (організаційно-розпорядчим) методам управління відбувається: формування організаційної структури управління фінансово-економічною безпекою; регламентування інших дій суб'єктів управління фінансово-економічною безпекою; визначення повноважень та відповідальності посадових осіб, розпорядку роботи, порядку дій у тій чи іншій ситуації; введення режимів входу/виходу персоналу та відвідувачів; створення перешкод для доступу до охоронного майна.

Економічні методи забезпечення фінансово-економічної безпеки передбачають: реалізацію заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання господарських ресурсів; фінансування заходів із прогнозування розвитку ринкової кон'юнктури, інституціонального регламентування фінансово-господарської діяльності та ресурсного забезпечення; оцінку рівня

сучасності та продуктивності матеріально-технічної бази, пошук резервів її покращення; підвищення рентабельності активів та конкурентоспроможності підприємства.

Організаційно-технологічні методи спрямовані на підвищення ефективності управління безпекою шляхом впровадження на підприємстві міжнародних систем управління якістю.

Завдяки інформаційним методам відбувається створення механізму оперативного реагування на загрози інформаційній безпеці та поширення негативної інформації про підприємство. Групою заходів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки виступають: аналіз, облік комерційної інформації; створення надійної системи захисту інформації та каналів її проходження; використання сучасних технологій захисту інформації (систем кодування і шифрування).

Соціально-психологічні методи передбачають: підбір кадрів з урахуванням психологічних характеристик працівників; створення атмосфери корпоративного духу; морально-психологічного клімату в колективі; реалізацію заходів матеріального стимулювання; створення ефективної системи морального заохочення працівників; діагностику психоемоційного стану працівників; розробку правил поведінки; формування сприятливого формування неформальних комунікацій підтримку ініціативи; забезпечення перспективного соціального й професійного росту; інформування про результати праці; укладання договорів, взаємних зобов'язань, об'єднання інтересів працівників; бесіди, пропаганду та агітацію, призначені для поширення і роз'яснення політики керівництва у сфері фінансової безпеки.

Основними факторами, які визначають організаційну структуру управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві, виступають: вид економічної діяльності підприємства; його організаційно-правова форма; характеристики ринку, на якому діє підприємство (рівень та методи конкуренції, особливості попиту тощо) та його ринкова позиція (частка ринку, рівень конкурентоспроможності та ін.); обсяг фінансово-економічної діяльності підприємства; головні види фінансово-економічної діяльності підприємства; досягнутий рівень фінансово-економічної безпеки; наявність та кількість регіональних відділень; кількість та професійно-кваліфікаційний рівень працівників; можливість фінансового забезпечення функціонування системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства; стиль керівництва (менеджменту); погляди власників та керівників підприємства на необхідність та принципи побудови системи управління фінансово-економічною безпекою [1].

Функція інформаційного забезпечення у механізмі управління фінансовою безпекою підприємства полягає у своєчасному формуванні та видачі достовірної та повної інформації для прийняття управлінських рішень. Інформація в системі забезпечення економічної безпеки підприємства є предметом аналізу і одночасно продуктом кінцевої праці. Вхідні дані

аналізуються, переробляються і передаються далі у вигляді службової інформації, рекомендацій, звітів, рішень. Обмін інформацією здійснюється в тому вигляді і тими способами, які передбачені правилами внутрішнього документообігу на підприємстві. Обмін інформацією між учасниками системи забезпечення економічної безпеки здійснюється за допомогою інформаційної системи.

Застосування всіх необхідних методів управління фінансово-економічною безпекою підприємства дадуть змогу розкрити шляхи протидії реальним та потенційним загрозам, небезпекам та ризикам у конкретних умовах та у визначений термін часу та відобразить безпосередній стан захищеності підприємства.

Література

1. Васильців Т. Г. / Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В., [за ред. Т. Г. Васильціва]. — Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. — 386 с.

2. Мойсеєнко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Текст] / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко. – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 380 с.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АПК

*М.В. Кравченко,
доцент кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Для реформування економіки України у напрямку створення повноцінного конкурентного середовища та розвитку конкурентних відносин велике значення має дослідження поняття конкуренції.

Конкуренція (від лат. *concurrere* - зіштовхуюсь) - економічний процес взаємодії, взаємозв'язку і боротьби між підприємствами, що виступають на ринку з метою забезпечення кращих можливостей збуту своєї продукції, задоволення різноманітних потреб покупців і одержання найбільшого прибутку. Конкуренція є головною рушійною силою ринку, а сама продукція є знаряддям конкурентної боротьби [1, с. 36].

Конкуренція є об'єктивним економічним законом розвинутого товарного виробництва, дія якого є для товаровиробників зовнішньою примусовою силою до підвищення продуктивності праці на своїх підприємствах, збільшення масштабів виробництва, прискорення НТП, впровадження нових форм організації виробництва тощо. Дія багатьох економічних законів відбувається у формі примусових сил конкурентної боротьби, в результаті чого конкуренція

виступає важливою рушійною силою розвитку економічної системи, складовою частиною її господарського механізму.

Чиста (або досконала) конкуренція відзначається присутністю на ринку великої групи продавців, які протистоять великій групі покупців, причому жодна з цих груп не має достатньої сили, щоб вплинути на ціни. Товари мають чітко визначені характеристики, повністю взаємозамінні і продаються за цінами, які визначаються тільки співвідношенням між попитом і пропозицією.

Така ситуація зустрічається на промислових ринках уніфікованих товарів типу сировинних харчових продуктів і мінеральної сировини, а також металів. Ринки такого типу звичайно є організованими, як, наприклад, Лондонська біржа металів. За чистої конкуренції детермінантою є гра попиту та пропозиції. Для фірми важливими змінними є ціна та пропонована кількість.

В свою чергу олігополія - це ситуація, коли число конкурентів мале або декілька фірм домінують на ринку, створюючи сильну взаємозалежність. На таких ринках кожна фірма добре знайома з діючими силами і маневри будь-якого конкурента відчуються іншими фірмами.

Взаємозалежність між конкурентами тим сильніша, чим менше диференційовані їх товари. Таку недиференційовану олігополію можна протиставити диференційованій олігополії, коли товари, на думку покупця, мають важливі відмінні властивості. Ситуація олігополії частіше за все зустрічається на ринках товару в стадіях зрілості, коли первинний попит не розширюється.

Монополістична (або недосконала) конкуренція займає середнє положення між чистою конкуренцією та монополією. Конкуренти багаточисельні, і їх сили зрівноважені. Однак їх товари диференційовані, тобто, з точки зору покупця, вони мають відмінні якості, які сприймаються всім ринком.

Монополія - це така конкурентна ситуація, коли, на ринку домінує єдиний виробник, який протистоїть великому числу покупців. Монополія є граничним випадком, протилежним чистій конкуренції. Протягом короткого часу товар такого виробника не має в своїй категорії прямих конкурентів. Це монополія новатора. Подібна ситуація спостерігається у фазі життєвого циклу, що відповідає введенню товару на ринок у секторах, які народжуються і характеризуються технічними інноваціями. Проте на ринку найчастіше зустрічаються випадки державної монополії, логіка яких відрізняється від логіки приватних фірм. Це вже логіка не прибутку, а суспільного блага.

Отже, конкуренція є дуже тонким та гнучким механізмом. Гнучкість механізму конкуренції виявляється в його миттєвій реакції на будь-яку зміну ситуації. Конкуренція-одна з існуючих ознак ринків, механізм регулювання виробництва. Конкуренція відображає систему взаємовідношень між виробниками з приводу встановлення цін, обсягів пропозиції товарів на ринку та споживачами певного товару. З розвитком конкуренції виникла необхідність

впровадження понять конкурентоспроможність та конкурентоздатність товару і підприємств.

Можна стверджувати, що основним інструментом підвищення ефективності діяльності підприємництва є нововведення, типовими причинами яких є можливість отримання конкурентної переваги, що виступають як: нові технології; нові або такі, що змінюються, запити споживачів; зміна вартості або наявності компонентів виробництва; поява нового сегменту галузі; зміна урядового регулювання.

Таким чином, конкурентоспроможність - це здатність об'єкта, що характеризується ступінню реального чи потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку. Конкурентоспроможність визначає здатність витримувати конкуренцію у порівнянні з аналогічними об'єктами.

Поняття конкурентоспроможності інтерпретується і аналізується в залежності від економічного об'єкту який розглядається. Безумовно, критерії, характеристики і фактори динаміки конкурентоспроможності на рівні товару, фірми, корпорації, галузі, національного господарства, або нації мають свою специфіку. Аналіз конкурентоспроможності може бути проведений для кожного з рівнів, в залежності від цілей дослідження.

Якщо говорити про поняття конкурентоспроможності на макрорівні, то воно відображає позиції національної економіки в системі міжнародних відносин, головним чином в сфері міжнародної торгівлі, і одночасно її здатність зміцнювати позиції. Це найбільш важливий, але не єдиний аспект поняття конкурентоспроможності нації. Слід враховувати здатність зберігати і нарощувати темпи економічного зростання, зайнятості, реальні доходи громадян.

Конкурентоспроможність - це ступінь, з якою нація при справедливих умовах вільного ринку виробляє товари і послуги, які задовольняють світовим вимогам і при цьому збільшує доходи своїх громадян.

Рівень конкурентоспроможності нації визначається такими основними факторами, як: технологія; наявність капіталів; наявність людських ресурсів; стан зовнішньої торгівлі.

Конкурентоспроможність підприємства слід розуміти, як реальну та потенційну спроможність, а також наявні для цього можливості підприємства вивчати попит (ринок), проектувати, виготовляти та реалізувати товари, які по своїм параметрам у комплексі більш для споживачів, ніж товари конкурентів.

Конкурентоспроможність організації може бути визначена як комплексна порівняльна характеристика підприємства, яка відображує ступінь переваги сукупності оціночних показників його діяльності, що визначають успіх підприємства на певному ринку за певний проміжок часу, по відношенню до сукупності показників конкурентів [2, с. 102].

Критерій конкурентоспроможності є важливим елементом апарату даної категорії, який визначається стабільністю місця на своєму ринку підприємства і його продукції, а також рівнем продажі продукції підприємства на ринках.

Конкурентоздатність та конкурентоспроможність вважають синонімічними поняттями, вони мають певні спільні риси, але також існують відмінності. Конкурентоздатність відображає майбутні можливості виживання на ринку, а конкурентоспроможність відображає сучасне положення підприємства.

Міжнародна конкурентоспроможність проявляється у досягненні фірмою конкурентних переваг у міжнародному суперництві. Конкурентні переваги показують, у яких областях підприємство досягло більш високих результатів, чим конкуренти. Конкурентні переваги дозволяють правильно виробити стратегію позиціонування товарів і послуг на ринку, вибравши цільові ринкові сегменти і сконцентрувати там фінансові ресурси підприємства.

Отже, на сьогодні існує декілька підходів до визначення сутності конкурентних переваг і найбільш поширеним є визначення конкурентних переваг як тих характеристик, споживчих властивостей товару або марки, які створюють для фірми певну перевагу над її безпосередніми конкурентами і її слід визначати шляхом порівняння найбільш суттєвих характеристик.

Література

1. Зборовська Ю.Л. Підвищення конкурентоспроможності продукції – важлива умова нарощування експортного потенціалу/ Ю.Л. Зборовська // Зовнішня торгівля: право та економіка, 2009. № 4 (34). С. 137-142.

2. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник / за ред. С. Ф. Покропивного. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

*М.В. Кравченко, к.е.н., доцент,
кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ,
В.В. Яценко, студент гр. МгМТ(УФЕБ)-1-18
Дніпровський державний аграрно
-економічний університет*

В сучасному світі, функціонування підприємств надзвичайно залежить від системи фінансово-економічної безпеки, яка викликає неабияку необхідність та зацікавленість на шляху реалізації нових підходів до її організації. Кожне підприємство з його системою фінансово-економічної безпеки, якщо бажає досягти поставлених цілей та завдань, повинно виходити з необхідності протистояти небезпекам і загрозам. Але це стає неможливим без

правильно організованої системи та обліково-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві. Зараз велика кількість підприємств знаходиться в кризовому стані або у стані який від кризового відділяє декілька шагів, так от щоб такого не було виникає необхідність розробки ефективної системи організації економічної безпеки підприємства та необхідність знаходити засоби захисту від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз [1, с. 39-51].

Інформація є головною складовою системи економічної безпеки. Центральне місце у складі інформаційного забезпечення відводиться обліково-аналітичному забезпеченню [3, с. 245].

Під обліково-аналітичним забезпеченням управління фінансовою безпекою аграрних підприємств, ми розуміємо процес збору, підготовки, реєстрації та оброблення обліково-аналітичних даних та прийняття на їх основі управлінських рішень що стосуються забезпечення захисту фінансових інтересів підприємств на всіх рівнях його фінансових відносин від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз.

В поєднанні облікових та аналітичних операцій в загальний процес, виконанні оперативного мікроаналізу та застосуванні його результатів під час моделювання управлінських рішень в системі економічної безпеки підприємства полягає суть системи обліково-аналітичного забезпечення. Тому її основною ціллю є надання достовірних даних за для керування економічними процесами підприємства під час вибору напрямів підтримання його безпеки та ефективного розвитку. Беручи до уваги специфікацію сучасних загроз, на думку вчених «зв'язуючою складовою в системі економічної безпеки кожного суб'єкта господарювання повинна стати підсистема обліково-аналітичного забезпечення, ключові завдання якої полягають не лише в інформаційній підтримці процесу гарантування економічної безпеки, а й у формуванні інформаційних потоків між суб'єктами та об'єктами безпеки, зовнішнім і внутрішнім середовищем».

Зазначене ґрунтується в першу чергу на результатах аналітичних досліджень, відповідно до яких відсутність необхідного обліково-аналітичного забезпечення призводить до того, що шлях до прийняття рішень господарюючими суб'єктами все більше орієнтується на ірраціональний підхід, ніж на раціональний. Вирішення такої проблеми лежить у реалізації механізму, що лежить в основі обліково-аналітичного забезпечення і передбачає оцінювання поточного стану економічної безпеки підприємства [2, с.17].

В області безпеки необхідно визначити такі головні шляхи використання обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства:

1) моніторинг наявного рівня економічної безпеки підприємства в сукупності та у розрізі головних функціональних частин;

2) задоволення потреб в інформації суб'єктів безпеки (внутрішніх та зовнішніх);

3) надання можливості врахувати аспекти в час коли йде процес прийняття та реалізації кожного рішення менеджерами підприємства;

4) відстеження зміни рівня економічної безпеки підприємства під впливом викликів, ризиків та загроз;

5) оцінювання та забезпечення максимально ефективного використання існуючих ресурсів;

6) поєднання інтересів підприємства та функціонування зовнішнього середовища, інтересів власників, менеджерів та працівників з цілю забезпечення сталого розвитку підприємства.

Нарешті можна сформулювати основні функції обліково-аналітичного забезпечення системи управління як частини інформаційно-аналітичного забезпечення:

1) інформаційна - забезпечення системи управління даними про діяльність підприємства внутрішніх і зовнішніх користувачів;

2) облікова- зображення фактів господарської діяльності підприємств;

3) аналітична - виконання на підставі первинної аналітичної інформації економічного аналізу діяльності.

Цільове завдання системи обліково-аналітичного забезпечення як частини системи економічної безпеки підприємства полягає в з'єднанні операцій обліку та аналізу в один процес, здійснення оперативного мікроаналізу, забезпеченні безперервності цього процесу і використанні його результатів за для створення бази даних для прийняття управлінських рішень.

Література

1. Давидюк Т.В. Фінансово-економічна безпека чи фінансова складова економічної безпеки: епістемологічний підхід / Т.В. Давидюк // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. - 2013.- № 1 (25). - С. 39-51.

2. Дехтяр, Н. А. Фінансово-економічна безпека підприємства : сутність та механізм забезпечення [Текст] / Н. А. Дехтяр, О. В. Дейнека // Стратегії економічного розвитку: держава, регіон, підприємство : колективна монографія : у 2 т. / за заг. ред. К. С. Шапошникова та ін. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2015. – Т. 2. – С.1-17.

3. Кравченко М.В., Науменко О.О. Організація та функціонування системи економічної безпеки аграрного сектору/Кравченко М.В, Науменко О.О./ Науковий вісник Херсонського державного університету - Херсон.: 2018.- 245с.

ОСНОВНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

*С.Ю. Кулакова, к.е.н., доцент
Я.О. Кладченко, студентка 3 курсу
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

В умовах стрімкого розвитку ринкових механізмів, що супроводжується зростанням підприємств середнього і дрібного підприємництва, відбулося різке загострення як зовнішніх, так й внутрішніх загроз, що впливають на оптимальний стан системи функціонування господарюючих суб'єктів. З огляду на це важливим завданням економічної теорії і практики господарської діяльності підприємств стає забезпечення економічної безпеки.

Серед дослідженої літератури завжди панують два напрями визначень економічної безпеки. Перший спирається на загрози, які безперервно існують та завжди відбивають негативний вплив на функціонування суб'єкта економіки, другий – як певний стан економічної системи, не включає можливі загрози.

До першого напрямку слід віднести визначення, що дали вчені О.А. Грунін та С.О. Грунін: «Економічна безпека підприємства – це такий стан господарюючого суб'єкту, за якого він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає захисту від існуючих загроз чи небезпек та інших непередбачуваних обставин, і забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарчого ризику» [2].

С.Л. Маламедов запропонував інше визначення – «під економічною безпекою підприємницької структури будемо розуміти захищеність її життєвоважливих інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз, тобто захист підприємницької структури, її кадрового, інтелектуального потенціалу, інформації, технологій, капіталу та прибутків, які забезпечуються системою дій спеціального, правового, економічного, організаційного, інформаційно-технічного та соціального характеру» [5].

А.П. Судоплатов і С.В. Лекарев надають наступне визначення: «Безпека підприємства – це такий стан його правових, економічних та виробничих відносин, а також матеріальних, інтелектуальних та інформаційних ресурсів, який виражає здатність підприємства до стабільного функціонування» [6].

Безугла Н.С. зазначає, що «економічна безпека – це ідеальний стан економічної системи, за якого вона знаходиться в рівновазі, здатна до саморегуляції в умовах існування, що постійно змінюються, досягає максимально можливого результату, що є метою існування системи. Але до ідеального стану можливо прагнути безкінечно довго, в реальності, досягнення повної економічної безпеки практично неможливе, для цього й існує процес, що носить назву забезпечення економічної безпеки» [1].

«Економічна безпека підприємства – це наявність конкурентних переваг, що засновані на відповідності матеріального, фінансового, кадрового, техніко-

технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства його стратегічним цілям і задачам» – зазначили А.В. Козаченко, В.П. Пономарьов та А.Н. Ляшенко в монографії «Економічна безпека підприємства: суть і механізм забезпечення» [5].

Тож, економічна безпека підприємства – стійкий стан захищеності від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів та загроз, що його дестабілюють, за якого забезпечується стабільна реалізація основних комерційних інтересів та цілей діяльності [4]. Вона включає в себе: ефективну організацію управління, стійкість та незалежність функціонування, сувору кадрову політику, механізм правового регулювання, гарантування безпеки робітників підприємства, забезпечення захисту та збереження інформації на підприємстві, збалансування фінансової системи, а також відповідність стандартам екологічної безпеки. Розглянемо порівняльну характеристику зовнішніх та внутрішніх загроз, щодо економічної безпеки підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Склад зовнішніх та внутрішніх загроз
щодо економічної безпеки підприємства

Загальні зовнішні загрози	Внутрішні загрози
<ul style="list-style-type: none"> – протиправна діяльність кримінальних структур; – конкуренти; – рекет, шантаж, експропріація; – шахрайство; – промислове шпигунство; – безвідповідальні партнери; – працівники, яких звільнили; – протиправні дії з боку корумпованих елементів представників контролюючих органів. 	<ul style="list-style-type: none"> – дії чи бездіяльність працівників, які можуть суперечити інтересам компанії, що можуть бути причиною негативних економічних наслідків; – втрата інформаційних ресурсів, що є конкурентоспроможними, даних, які є комерційною таємницею чи носять конфіденційний характер; – втрата ділового іміджу підприємства або його репутації в середовищі бізнесу; – негаразди у відносинах з партнерами, реальними чи потенційними та клієнтами; – конфліктні ситуації з конкурентами; – непорозуміння з правоохоронними та контролюючими органами, представниками криміналу; – виробничі травми; ситуації, що стали причиною смерті персоналу.

Для забезпечення захисту підприємства на сучасному етапі економічного розвитку – необхідно створити ефективну систему економічної безпеки підприємства. А саме, захистити його технологічний, науково-технічний, виробничий та кадровий потенціали від прямих та непрямих загроз.

Досліджуючи всі фактори, що можуть вплинути на діяльність підприємства та економічну систему в цілому, слід зазначити, що фактори економічної безпеки визначає, безпосередньо, сфера господарської діяльності. А цілі та задачі створюють пріоритетні напрями її забезпечення (рис. 1).

Рис. 1 Основні фактори економічної безпеки

Виходячи з проведеного дослідження, один із найголовніших факторів є ресурсноефективний підхід до визначення поняття. Головною особливістю є те, що є використання часових проміжків функціонування підприємства, береться до уваги стан ресурсної бази.

На основі визначень, що наводилися раніше, можна виокремити фактори економічної безпеки підприємства, на основі ресурсноефективного підходу (рис. 2):

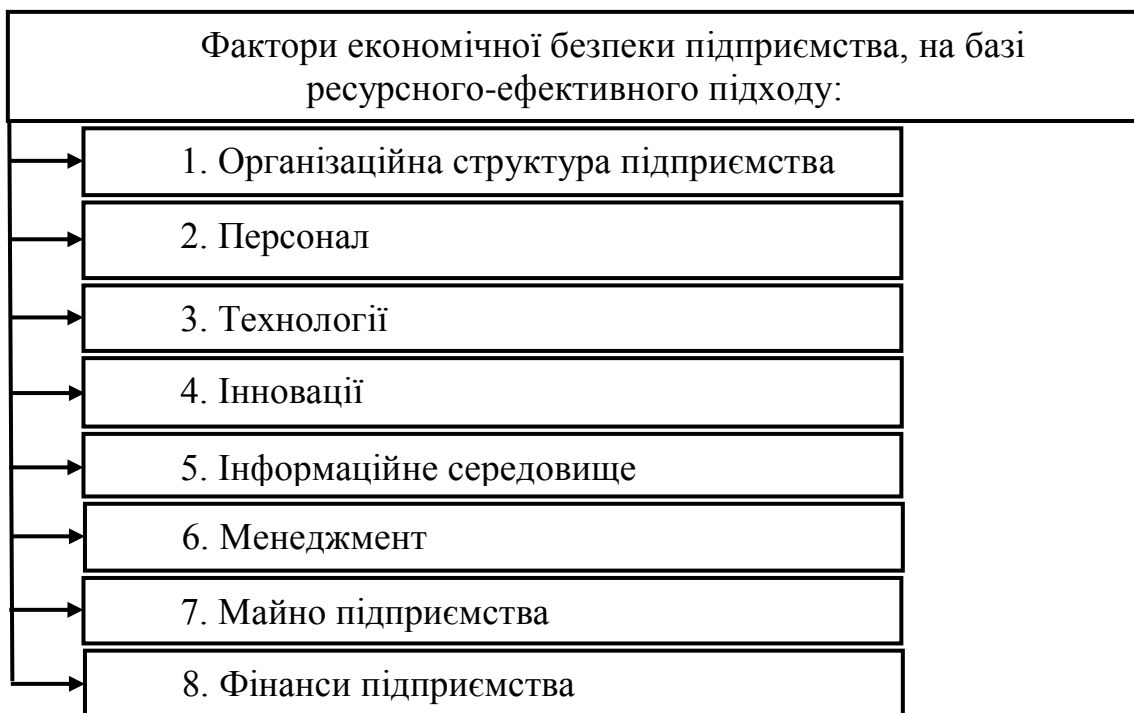

Рис. 2. Фактори економічної безпеки підприємства (на базі ресурсного-ефективного підходу)

Кожен із цих факторів бере активну участь у процесі забезпечення економічної безпеки підприємства та, паралельно, є джерелом потенційних загроз.

Отже, ослаблення будь-якої складової інфраструктури підприємства рівнозначно відбивається на його безпеці, що, як наслідок, може вплинути на ефективний процес управління підприємством, що знаходиться в безпосередньому взаємозв'язку з економічною безпекою. За різних умов у країні чи світі – політична та економічна ситуація постійно змінюється і зовнішнє середовище диктує все нові умови. І тільки підприємства, здатні забезпечити свою економічну безпеку. Вони мають можливість для розширення і зростання. Підприємство є базовим елементом економічної системи, саме тому національна економіка напряму залежить від стану кожного елемента. Тому забезпечення економічної безпеки підприємства є однією з найбільш важливих і актуальних проблем економіки країни.

Література

1. Безугла Н.С. Економічна безпека підприємства. Суть економічної безпеки підприємства : підруч. / Н.С. Безугла. – Д.: Колос, 2010. – 67 с.

2. Грунін О.А. Економічна безпека організації: навч. посібник. / О.А. Грунін, С.О. Грунін. – К.: Освіта, 2012. – 160 с.

3. Козаченко А.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://safetyfactor.narod.ru/doc/notion.html>

4. Кузенкова Ю.О. Економічна безпека енергетичних підприємств / Ю.О. Кузенкова, Т.Б. Надтока // Економіка і маркетинг в умовах всесвітньої інтеграції: проблеми, досвід, передмова думка : Всеукраїнська науково-практична конференція, 2011 р., м. Донецьк. – Д. : ДРУК, 2011. – 125 с.

5. Меламедов С.Л. Формування стратегії економічної безпеки підприємницьких структур: навч. посібник. / С.Л. Меламедов. – К.: Освіта, 2002. – 58 с.

6. Судоплатов А.П. Безпека підприємницької діяльності: навч. посібник / А.П. Судоплатов, С.В. Лекарев. – Л.: ОЛМА-ПРЕС, 2011. – 3 с.

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*І.Р. Макаренко, студент гр. МгМТ(УФЕБ)з-1-18
Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Невід'ємною складовою функціонування підприємства є його взаємодія з зовнішнім середовищем. Одним із елементів мікрооточення зовнішнього

середовища підприємства виступають його покупці, несвоєчасні розрахунки яких призводять до виникнення простроченої дебіторської заборгованості.

Обсяг дебіторської заборгованості виступає одним із основних факторів фінансово-економічної безпеки підприємства, адже він впливає на показники ліквідності, платоспроможності та ділової активності підприємства, за якими оцінюють стан фінансової безпеки підприємства.

Одним із основних ризиків взаємодії підприємства з дебіторами є ризик непогашення дебіторської заборгованості, адже прострочена дебіторська заборгованість з фінансової точки зору – це джерело грошових ресурсів нашого контрагента. В той же час, для нашого підприємства несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості може привести до виникнення касових розривів, відсутності грошових коштів та втрати репутації надійного партнера для своїх постачальників. За таких умов, питання управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства потребує особливої уваги та розробки конкретних інструментів прийняття управлінських рішень.

Перш за все, треба зазначити, що розробка таких інструментів має базуватися на тому, що фактично управління дебіторською заборгованістю в значній мірі базується на управлінні взаємовідносинами з покупцями та замовниками, адже заборгованість саме цієї категорії контрагентів має найбільшу питому вагу у структурі дебіторської заборгованості більшості підприємств.

Практика економічної діяльності засвідчує, що розробку заходів щодо зниження ризику та підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю у системі фінансово-економічної безпеки підприємства доцільно проводити, використовуючи наступні інструменти:

1. Застосування гнучких форм розрахунків з дебіторами. Це дозволяє прискорити оборот дебіторської заборгованості, грошових коштів, запасів і зобов'язань підприємства, а отже покращити його фінансовий стан, а відтак і підвищити рівень фінансово-економічної безпеки.

2. Використання системи взаємозаліків. Така система дозволяє прискорити обіг дебіторської заборгованості та спростити розрахунки між контрагентами. Система взаємозаліків є інструментом погашення взаємних вимог підприємств, тобто це спосіб виконання зобов'язань, при якому погашаються зустрічні вимоги контрагентів без фактичного руху коштів. Варто зазначити, що використовувати вказаний інструмент треба з врахуванням вимог податкового законодавства.

3. Побудова ефективної системи менеджменту на підприємстві на основі «центрів відповідальності». В зазначеній системі окремим центром відповідальності треба виділити відділ збуту, оцінку роботи якого проводити не лише за обсягом реалізації, а і за показниками своєчасності погашення дебіторської заборгованості.

4. Розробка методів та підходів щодо стягнення простроченої

дебіторської заборгованості. Вона передбачає побудову чіткого алгоритму роботи у разі виникнення заборгованості по контрагентах. При цьому можуть використовуватися різноманітні методи, які можна поділити на такі групи:

- юридичні – претензійна робота, подача позову до суду;
- економічні – фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка), передача в заставу майна і майнових прав, призупинення постачань продукції;
- психологічні – нагадування по телефону, факсу, пошті, використання ЗМІ чи поширення інформації серед суміжних постачальників, що загрожує боржнику втратою іміджу;
- фізичні – арешт майна боржника органами державної виконавчої служби.

Застосування вище перерахованих методів залежить від строку заборгованості.

5. Використання методик захисту дебіторської заборгованості від знецінення. Необхідність використання такого інструменту зумовлено тим, що погашення дебіторської заборгованості відбувається через певний проміжок часу з урахуванням фактору інфляції за номінальною вартістю її виникнення. Таким чином справжня вартість погашеної дебіторської заборгованості менша за обсягом виникнення на розмір втрат підприємства.

Для захисту дебіторської заборгованості від знецінення доцільно визначати максимальний термін дії ціни, що зафіксована в договорі. Якщо в визначений термін оплата не проводиться, відпускна ціна повинна щоденно збільшуватися для покриття витрат підприємства від знецінення заборгованості. Фактор дисконту визначається у такий спосіб, що дозволяє найбільш об'єктивно визначити реальні втрати підприємства від відволікання коштів в дебіторську заборгованість.

6. Підтримка і розвиток ділової репутації, як одного з важливих ресурсів підприємства. Позитивна ділова репутація підприємства сприяє встановленню якісних зв'язків з контрагентами. Вона надає підприємству довгострокові конкурентні переваги, полегшує доступ до фінансових ресурсів та забезпечує надійний захист інтересів організації в зовнішньому середовищі, а отже значно полегшує роботу з дебіторською заборгованістю.

7. Встановлення цільового показника дебіторської заборгованості та індивідуальних лімітів заборгованості для різних покупців. Визначення такого показника буде орієнтиром при прийнятті рішень щодо відстрочки платежів дебіторів та допустимих рівнів їх заборгованості.

Таким чином, в економічній практиці є значна сукупність інструментів, що дозволяють оптимізувати рівень дебіторської заборгованості підприємства та забезпечити стабільний стан його фінансово-економічної безпеки.

ФІНАНСОВА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ГОЛОВНА ЗАГРОЗА ЇХ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ

*Т.О. Мачак, асистент
Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет*

Останнім часом досить багато науковців та аналітиків приділяють увагу фінансовій безпеці, справедливо вважаючи, що вона є однією з головних складових безпеки підприємництва в цілому. Неналежна увага до забезпечення безпеки діяльності створює загрози виникнення різних видів ризиків, наслідком чого може стати зменшення прибутку підприємств і навіть банкрутство.

В період значного зростання виробництва, виникає потреба залучення додаткових коштів, що в свою чергу значно зменшує самостійність підприємства. Така ситуація, без глибокого контролю та аналізу, може негативно відобразитись на фінансовій стабільності та привести до втрати незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів.

Багато кризових ситуацій в процесі діяльності суб'єктів господарювання виникають в результаті прорахунків у фінансовому управлінні, розподілі ресурсів та їх використанні. Потенційно прибуткові підприємства можуть стати банкрутами лише тому, що не спроможні вчасно визначити настання кризи, а також не мають чіткого плану дій у випадку кризових ситуацій. Кризові явища є наслідком як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, що впливають на організацію.

Проблемою для кожного суб'єкта підприємництва є досягнення певного стійкого стану, який би забезпечував розвиток суб'єкта, а також збалансованість між основними складовими його діяльності.

Основним показником стійкого фінансового стану є фінансова рівновага, що визначається збалансованістю фінансових активів та позичкового капіталу. Стійким вважається стан суб'єкта підприємництва, коли всі нефінансові активи є власними, а фінансові – позиковими.

Фінансова стійкість підприємства – це такий стан процесу формування і використання ресурсів господарського суб'єкта, який забезпечує його розвиток на основі зростання вартості капіталу при збереженні відповідного рівня платоспроможності і кредитоспроможності.

Абсолютна фінансова стійкість неможлива, оскільки залежить від впливу великої кількості факторів, дія їх не є статичною, тобто вони постійно модифікуються і змінюються.

Причинами можливої фінансової не рівноваги на підприємствах можуть бути:

– абсолютні і відносні збитки, що виникають в умовах ринку чи втрат виторгу від обороту, які у свою чергу обумовлюються неправильно обраними ринковими сегментами, низьким рівнем відновлення товарів та послуг, надто високими чи низьким цінами, що негативно впливають на поведінку покупця;

– високий рівень втрат зумовлених дорогими технологіями, нерациональною організацією, несприятливим місцем розташування, високими цінами на фактори виробництва;

– втрати у виробничому й управлінському потенціалі;

– диспропорції у процесі розвитку виробництва (насамперед при розширенні виробництва), що виникають: у матеріальному плані (між факторами і стадіями виробництва); у фінансово-економічному плані (між потребою в капіталі і його фінансуванні чи в структурі капіталу); під час зовнішніх конфліктів підприємства пов'язаних з виробничим процесом.

Таким чином, в результаті дій перелічених вище, а також цілого ряду інших факторів фінансова рівновага порушується, що може призвести до появи кризи.

Фінансова криза підприємства - це різке погіршення стану фінансового ринку внаслідок реалізації накопичених ризиків під впливом внутрішніх і зовнішніх економічних та політичних чинників, що спричиняє порушення його функціонування, зниження цінкових показників, погіршення ліквідності й якості фінансових інструментів, банкрутство.

У процесі своєї діяльності суб'єкт підприємництва стикається із внутрішніми та зовнішніми ризиками.

Внутрішні ризики пов'язані безпосередньо з власними прорахунками і недоліками, а також форс-мажорними обставинами. Найбільш типові внутрішні критичні ризики суб'єктів підприємництва:

- дефіцит оборотного капіталу;
- низький рівень технології організації виробництва;
- власні помилки;
- нестача фінансових ресурсів;
- зниження ефективності діяльності;
- неефективний менеджмент.

Зовнішні ризики – ризики зміни зовнішнього середовища, починаючи від економічної ситуації в країні, закінчуючи проблемами з контрагентами й органами державної влади (економічні, політичні, демографічні, зміни в законодавстві, ринкові).

Фінансова безпека є універсальною категорією, що характеризує захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином. Фінансова безпека підприємства відображає захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності.

Таким чином, за умови здійснення постійного контролю за критичними ризиками та забезпечення ефективності діяльності суб'єкта підприємництва можуть забезпечити рівноважний фінансово-економічний стан та фінансову безпеку підприємства.

Література

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський. – К.: Київ. Нац. Торг.-екон.ун-т, 2004. – 759 с.
2. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / укл. І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012.

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ МЕХАНІЗМОМ В КОНТЕКСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ПЛОДОВО-ЯГІДНОЇ ПРОДУКЦІЇ

*О.О. Одношевна, к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Налагодження процесу управління економічним механізмом в контексті виробництва плодово-ягідної продукції є одним із важливих завдань розвитку економічної безпеки аграрного сектору економіки України. У період ринкової трансформації економічних відносин у сільському господарстві розв'язанню цієї проблеми не приділялося належної уваги. Зростання цін на ресурси, що споживаються у виробництві, не супроводжувалося відповідною зміною цін на плоди та ягоди, що зумовило зниження прибутковості їх виробництва. Тому подальший розвиток механізму виробництва плодово-ягідної продукції потребує здійснення комплексу заходів щодо підвищення його ефективності в розрізі економічної безпеки як окремо взятого підприємства, так і сільського господарства в цілому.

У процесі аграрної реформи держава і товаровиробники здійснили ряд заходів щодо стабілізації процесу управління механізмом виробництва плодово-ягідної продукції та підвищення його ефективності. Однак ряд питань, пов'язаних з розв'язанням цієї проблеми, нині не вирішено, зокрема не повністю врегульовані відносини власності на землю та майно, відсутнє ефективне управління виробництвом, недостатньо використовуються зональні переваги розміщення виробництва, не впроваджуються прогресивні технології виробництва і системи ефективного збуту плодово-ягідної продукції, а її якість не завжди відповідає вимогам ринку.

Ефективне управління механізмом виробництва плодово-ягідної продукції доцільно здійснювати з урахуванням принципу розміщення асортиментного складу з огляду на зональні ринкові умови. Зокрема, даний принцип включає наступні позиції:

- розміщення виробництва плодової та ягідної продукції з урахуванням природно-кліматичних умов, виробничого потенціалу й цільового призначення регіону;
- встановлення оптимального співвідношення між породами та сортами залежно від строків дозрівання і з урахуванням споживчого попиту та наявного на ринку асортименту продукції;

- стабільне забезпечення окремо взятого регіону плодовою продукцією протягом року на основі збалансованого постачання свіжої й переробленої продукції;

- обмеженість асортиментного ряду плодової продукції до 3-5 сортів у сільськогосподарських підприємствах різних форм власності з урахуванням вимог ринку.

З огляду на деталізацію принципу зонального виробництва плодово-ягідної продукції в контексті управління механізмом економічної безпеки її виробництва, пропонуємо наступні напрями удосконалення даної сфери. Зокрема, доцільно обґрунтувати напрями реалізації плодово-ягідної продукції через електронну мережу та нормативні витрати на створення електронних магазинів, що реалізують продукцію, тобто розширити канали збуту готової продукції.

Для якісного управління механізмом виробництва продукції садівництва слід додатково обґрунтувати методичні підходи щодо зональної спеціалізації й прогнозних показників виробництва плодів і ягід шляхом урахування регіональних природно-економічних особливостей виробництва кожного виду плодово-ягідної продукції, щомісячної потреби населення регіону та її забезпечення, а також напрямів розвитку внутрішніх і зовнішніх ринків збуту.

В контексті підвищення рівня економічної безпеки функціонування даної галузі слід запровадити модель оцінки якості плодово-ягідної продукції на стадіях виробництва, зберігання, переробки, транспортування та реалізації на основі технологічних вимог щодо її якості з урахуванням споживчого попиту. Також слід удосконалити методичку оцінки ефективності виробництва плодово-ягідної продукції на основі норми прибутку з урахуванням вартості основних і оборотних засобів, які прямо або опосередковано використовуються у плодово-ягідному виробництві, включаючи вартість землі під плодово-ягідними насадженнями.

Управління механізмом виробництва плодово-ягідної продукції має включати налагоджений порядок надання земельних ділянок власникам земельних часток (паїв) з урахуванням вартості земельних масивів під плодово-ягідними насадженнями залежно від їх віку, породи та сорту. Даний механізм також має включати комплексну економічну оцінку прогресивних технологій виробництва плодово-ягідної продукції, яка включає такі складові, як застосування добрив, система захисту рослин, механізація виробничих процесів, з урахуванням витрат та цін на продукцію, що забезпечують розширене відтворення виробництва в галузі.

Вважаємо що перелічені напрями удосконалення управління економічним механізмом виробництва плодово-ягідної продукції в контексті підвищення рівня економічної безпеки даної галузі дозволять оптимізувати виробничий процес в цілому та підвищити рівень економічного розвитку садівничої ланки на загальнодержавному рівні.

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Д.І. Павлов, студент гр. МгМТ(УФЕБ)-1-18

Ю.Л. Якубенко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

В умовах ринкових відносин, коли держава вже не несе відповідальності за результати фінансово-господарської діяльності підприємства, забезпечення безпеки стає однією з найбільш важливих і актуальних проблем його життєдіяльності.

Серед вітчизняних і зарубіжних учених немає єдиного визначення терміну «безпека». Разом з тим, принципових розходжень у підходах до трактування змісту даної категорії не спостерігається. Серед різних тлумачень цих понять є наступні:

- безпека підприємства – це становище найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства на теперішній час і в майбутньому [2]

- безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не відбиваються негативно на його діяльності [3].

- безпека підприємства це комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості господарчих суб'єктів за умов ринкової економіки, які захищають їх комерційні інтереси від впливу негативних ринкових процесів [4].

- безпека підприємства – це сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дестабілізуючих факторів [5].

- безпека підприємства (господарюючого суб'єкта) – це захищеність його науково-технічного, технологічного, виробничого та кадрового потенціалу від прямих (активних) або непрямих (пасивних) загроз [6].

Таким чином, безпека підприємства передбачає стійкий розвиток (тобто збалансований і безупинний), що досягається за допомогою використання усіх видів ресурсів і підприємницьких можливостей, за якими гарантується найбільш ефективно їх використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам).

Найбільш поширеним є визначення безпеки підприємства як стану ефективного використання його ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і існуючих ринкових можливостей, що дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам) і забезпечити його тривале виживання і стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії [1].

Зважаючи на сьогодення підприємствам слід більше уваги звертати на забезпечення та підтримання безпеки діяльності на належному рівні. Адже,

джерелами негативних впливів можуть бути:

- свідомі чи несвідомі дії окремих осіб і суб'єктів господарювання, підприємств - конкурентів;
- збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури на ринках даного підприємства, наукові відкриття та технологічні розробки, форс-мажорні обставини тощо).

Залежно від суб'єктної обумовленості негативні впливи на безпеку можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивними вважаються такі негативні впливи, які виникають не з волі конкретного підприємства або його окремих працівників. Суб'єктивні впливи мають місце внаслідок неефективної роботи підприємства в цілому або окремих його працівників (передовсім керівників).

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тім, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому. До основних функціональних цілей економічної безпеки належать:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу того чи іншого суб'єкта господарювання;
- досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, належної ефективності корпоративних науково-дослідних та дослідницько-конструкторських робіт (НДДКР);
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо - господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства (організації);
- забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства;
- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

Отже, необхідність постійного дотримання економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Рівень економічної безпеки аграрного підприємства залежить від того, наскільки ефективно керівництво і спеціалісти (менеджери) будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Література

1. Довбня С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства/ С. Б. Довбня, Н. Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 88 – 97.
2. Геєць, В.М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк. – Х., 2006. – 240 с.
3. Кузенко Т.Б. Тактичне і стратегічне планування економічної безпеки підприємства/ Кузенко Т.Б. // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 3. - С. 142 - 151.
4. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємництва в Україні: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03 / Львівський національний університет ім. І.Франка. - Львів. 2004. - 20с.
5. Щербина В. М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємств та установ/ В. М. Щербина // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 10. - С. 220 - 225.
6. Войнаренко М. Управління економічною безпекою підприємств на основі оцінки відхилень порогових показників/ М. Войнаренко // Економіст. – 2008. – № 12. – С. 60–63.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЗА РАХУНОК ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ

*А.С. Радчук, магістр МгМтУФЕБ-1-18з
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Науковий керівник: Корсун А. С., к.е.н., асистент*

Економічна безпека аграрного сектору базується на безпеці регіону або ж сфери сільського господарства, основу для безпеки яких створює економічна безпека аграрного підприємства (рис. 1).

Економічна безпека домогосподарств та аграрних підприємств – це, на самперед, запорука соціальної стабільності в державі, гарантованість збалансованого розвитку соціально-економічних відносин у суспільстві. Це обґрунтовується тим, що фінанси аграрних підприємств нерозривно пов'язані з іншими сферами фінансової системи, здійснюючи вагомий вплив на її функціонування. Так станом на 1 січня 2016 року в Україні налічувалося 4,1 млн. аграрних підприємств та селянських господарств, які забезпечували виготовлення 75% молока та яловичини від загального об'єму виробництва в Україні, про це повідомляє Державна служба статистики України. Основними показниками фінансово-економічного стану домогосподарств виступають прибутковість, фінансова стійкість, платоспроможність та рентабельність виробництва продукції, які в свою чергу показують безпечність роботи

господарства, адже саме домогосподарства є фундаментальною основою регіону і аграрного сектору.

Рис. 1. Піраміда ієрархії економічної безпеки аграрного сектору

Фінансово-економічна безпека регіону – це здатність функціонування регіональної економіки в режимі розширеного відтворення, тобто стійкого економічного зростання, але це зростання тісно пов'язане з розвитком домашніх господарств, так як саме домогосподарства забезпечують сприятливі умови життя та розвитку особистості для більшості населення. Фінансово-економічна безпека на рівні регіону – це також спроможність економіки протистояти не стійкому становищу до дії внутрішніх і зовнішніх соціально-економічних чинників, та не створювати загрози для інших секторів регіону та зовнішнього середовища. Фінансово-економічна безпека регіону – це діапазон рівнів економічних і соціальних показників, у межах яких регіон протягом довгострокового періоду розвивається стійко [1, с.146]. Фінансово-економічна безпека регіону також поділяється на аграрні сфери, що є ключовими, не мало важливими в аграрному секторі. Аграрними сферами являються окремо галузі тваринництва, рослинництва, землеробства, рибного господарства, бджільництва та інші, що мають особливості в своїй фінансово-економічній діяльності.

Фінансово-економічна безпека аграрної сфери – це такий стан захищеності економіки аграрного сектору по його галузям та складовим економічної діяльності, який дозволяє гарантувати постійний її розвиток та

захищеність від негативного впливу чинників з зовнішнього і внутрішнього середовища на стан аграрної сфери та аграрного сектору в цілому. При формуванні фінансово-економічної безпеки аграрної сфери потрібно враховувати особливості діяльності тієї чи іншої галузі, а саме: географічне розташування та природно-кліматичні умови його діяльності, стан та форму господарювання, галузь виробництва та її особливості.

Для безпечного функціонування фінансово-економічної безпеки регіону ми пропонуємо здійснювати комплексні аналітичні та прогнозуючі аналізи основних функціонуючих складових фінансово-економічної безпеки, за такими факторами як:

- рівень фінансової стійкості;
- рівень ліквідності і платоспроможності підприємств/ домогосподарств;
- рівень інформаційного забезпечення та захисту інформації;
- виявляти внутрішні та зовнішні фактори, що здійснюють вплив на фінансово-економічну безпеку регіонів;
- визначати джерела, характер, причини, інтенсивність дії деструктивних факторів, системно опрацьовувати ситуації та тенденції їх розвитку;
- проводити моніторинг фінансово-економічної безпеки регіону, збирати та обробляти інформацію про її рівень;
- оцінювати фінансовий стан та динаміку розвитку господарюючих суб'єктів в регіоні;
- виявляти деструктивні тенденції процесів розвитку суб'єктів господарювання регіону;
- розробляти цільові заходи для запобігання та ліквідації загроз та небезпек фінансово-економічної безпеки регіону;
- оцінювати характер дій з боку державних органів та органів місцевого самоврядування;
- досліджувати стан існуючої економічної ситуації в країні;
- приділяти увагу екології в регіоні, визначати можливості конкретного виробництва в конкретному регіоні;
- враховувати рівень інфляції: викликає коливання заробітної плати, цін на сировину та вироблену продукцію, рентабельність виробництва тощо;
- стежити за законодавчою і нормативною базою, що регулює господарську діяльність.

В цілому, фінансово-економічна безпека домогосподарства, аграрних підприємств, регіонів/сфери, країни, формує та забезпечує стан аграрного сектору на різних рівнях, який є ключовою ланкою фінансово-економічної безпеки держави та належить до важливих складових національної безпеки. Фінансово-економічна безпека дає можливість якісно визначати фінансово-економічний стан агропромислового сектору, надає можливість робити більш конкретні та обґрунтовані висновки про його діяльність. Фінансово-економічна

безпека аграрного сектору передбачає внутрішні та зовнішні загрози, які мають дестабілізуючий вплив на економічний стан регіону/сфери та домогосподарств.

Економічна безпека аграрного сектору – це такий стан захищеності, який дозволяє гарантувати постійний розвиток аграрного сектору за рахунок мінімізацію зовнішніх і внутрішніх загроз, наявності доступу до ресурсів та їх раціональному використанню і забезпечує продовольчу безпеку держави.

Сутність економічної безпеки аграрного сектору, як системи економічних інтересів, полягає в пошуку механізмів компромісу між забезпеченням національних інтересів країни, продовольчою безпекою та ризиками, в результаті яких забезпечується стійке функціонування аграрних підприємств.

Економічна безпека аграрного сектору – це оптимальна взаємодія в ланцюгу забезпечення засобами виробництва → виробництво сільськогосподарських товарів та послуг → переробка сільськогосподарської продукції → збут продукції → споживання, яка:

- забезпечує населення продуктами харчування відповідної якості і видового різноманіття, тобто сприяє виконанню критеріїв продовольчої безпеки;

- дозволяє підприємствам залишатися рентабельними, фінансово-стійкими, платоспроможними і ефективно використовувати свій потенціал (інвестиційний, виробничий, інноваційний, науковий);

- забезпечує можливості розширеного відтворення з урахуванням діяльності екологічних і соціальних факторів.

Результатом функціонування системи економічної безпеки аграрного сектору є забезпечення населення необхідним асортиментом продукції в достатньому обсязі, відповідної якості та виду, стабільна соціальна ситуація в суспільстві і сталий розвиток аграрних підприємств.

Основною метою фінансово-економічної безпеки є – проведення діагностики та моніторингу фінансово-господарського стану підприємства з метою зменшення внутрішніх та зовнішніх загроз, а також забезпечення інформаційної безпеки та захисту комерційної таємниці підприємства. Внутрішні та зовнішні загрози несуть в собі негативний та руйнівний вплив на діяльність підприємства.

До зовнішніх загроз відносять протиправну діяльність конкурентів, що займаються промисловим шпигунством, раніше звільнених за правопорушення співробітників підприємства, розповсюдження негативної інформації про підприємство. До внутрішніх загроз належать протиправні дії робітників підприємства (навмисні чи ненавмисні), що можуть призвести до збитків економічної діяльності установи, витоку інформаційних ресурсів, виникненню конфліктних ситуацій у взаємовідносинах з партнерами.

Головною метою механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки є створення комплексу оптимальних умов для конкурентоспроможності, стійкості і розвитку підприємств, домогосподарств, регіонів, протистояння впливу внутрішніх та зовнішніх загроз в сфері фінансово-економічної безпеки.

Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки виконує ряд дуже важливих функцій, до яких відносять захисну, регулятивну, превентивну (попереджувальну), інноваційну та соціальну функції.

Захисна функція механізму забезпечення економічної безпеки має на увазі захист економіки країни від внутрішніх і зовнішніх загроз і пов'язана з наявністю достатнього ресурсного потенціалу.

Література

1. Бондаренко О. О. Фінансово–економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти / О. О. Бондаренко, В. А. Сухецький // Ефективна економіка, 2014. – №10. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3580>.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В.О. Редько, студентка гр. МгМТ(УФЕБ)з-1-18,

Ю.Л. Якубенко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

У сучасних умовах питання управління економічною безпекою сільськогосподарських підприємств, які розкривають базові аспекти використання відповідних принципів, форм, методів та інструментів для підвищення ефективності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів; запровадження безпечних фінансових інструментів з метою здійснення обґрунтування економічної доцільності проведення емісії та необхідності інвестицій у цінні папери, є надзвичайно актуальними.

В основі розробки комплексної системи забезпечення економічної безпеки діяльності підприємства повинна лежати певна концепція, яка включає мету, завдання, принципи діяльності, об'єкт і суб'єкт, стратегію і тактику.

Мета цієї системи – мінімізація зовнішніх і внутрішніх загроз економічному стану суб'єкта підприємництва, у тому числі його фінансовим, матеріальним, інформаційним, кадровим ресурсам. У процесі досягнення поставленої мети здійснюється вирішення конкретних завдань, які об'єднують усі напрямки забезпечення безпеки [1, 2]:

- 1) ефективне прогнозування загроз економічної безпеки підприємства;
- 2) організація попередження впливу можливих загроз;
- 3) виявлення, аналіз і оцінка існуючих загроз економічної безпеки;
- 4) прийняття рішень та реагування на існуючі загрози;
- 5) вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Об'єктом системи в цілому виступає стабільний економічний стан діяльності підприємства в поточному і перспективному періоді. Конкретними ж

об'єктами захисту виступають фінансові, матеріальні, інформаційні та кадрові ресурси.

Суб'єкт даної системи носить більш складний характер, оскільки його діяльність характеризується не тільки особливостями і характеристиками об'єкта, а й специфічними умовами зовнішнього середовища. Тому можна виділити дві групи суб'єктів, що забезпечують економічну безпеку підприємництва: зовнішні суб'єкти (органи законодавчої, виконавчої та судової влади, покликані забезпечувати безпеку всіх без винятку законослухняних учасників підприємницьких відносин) та внутрішні суб'єкти (особи, які безпосередньо здійснюють діяльність із захисту економічної діяльності підприємства).

Суб'єкти, що забезпечують економічну безпеку підприємництва, здійснюють свою діяльність на основі певної стратегії і тактики.

Для забезпечення економічної безпеки підприємства застосовуються функціональні стратегії безпеки:

1. Стратегія економічної безпеки включає, перш за все, систему превентивних заходів, реалізовану через регулярну, безперервну роботу всіх підрозділів суб'єкта підприємницької діяльності з перевірки контрагентів, аналізу передбачуваних угод, експертизі документів, виконання правил роботи з конфіденційною інформацією і т. п. Служба безпеки в даному випадку виступає в ролі контролера.

2. Стратегія реактивних заходів застосовується у разі виникнення або реального здійснення будь-яких загроз економічної безпеки підприємництва. Ця стратегія, заснована на застосуванні ситуаційного підходу і врахуванні всіх зовнішніх і внутрішніх чинників, реалізується службою безпеки через систему заходів, специфічних для даної ситуації [3].

Ефективне управління економічною безпекою підприємства засноване на таких принципах [4]:

1. Принцип законності – уся діяльність підприємства має носити законний характер.

2. Принцип економічної доцільності – необхідно організовувати захист тільки тих об'єктів, витрати на захист яких менші, ніж втрати від реалізації загроз за цими об'єктами.

3. Поєднання превентивних та реактивних заходів економічної безпеки. Превентивними вважаються заходи попереджувального характеру, що дозволяють не допустити виникнення або реалізацію загроз економічній безпеці. Реактивні – це заходи, які приймаються при реальному виникненні загроз або необхідності мінімізації їх негативних наслідків.

Тактика забезпечення безпеки підприємства передбачає застосування конкретних процедур і виконання конкретних дій з метою забезпечення його економічної безпеки. Цими діями, в залежності від характеру загроз і тяжкості наслідків їх реалізації, можуть бути, наприклад [5]:

– розширення юридичної служби підприємства;

- вжиття додаткових заходів щодо збереження комерційної таємниці;
- створення підрозділу комп'ютерної безпеки;
- пред'явлення претензій контрагенту-порушнику;
- звернення з позовом до судових органів;
- звернення до правоохоронних органів.

Система економічної безпеки не може бути шаблонною для всіх підприємств. Кожне підприємство обирає для себе стратегію і тактику та варіанти забезпечення економічної безпеки.

Система управління економічною безпекою підприємства включає в себе такі елементи: організаційну структуру; методи забезпечення економічної безпеки підприємства; засоби та важелі; показники та критерії оцінки рівня економічної безпеки підприємства; нормативно-правове та інформаційно-аналітичне забезпечення [6].

Умовно можна запропонувати таку методику формування системи забезпечення економічної безпеки:

1. Вивчення специфіки бізнесу, положення на ринку і визначення основних показників діяльності.

2. Аналіз внутрішніх та зовнішніх загроз економічної безпеки підприємства та вивчення інформації про можливості виникнення кризових ситуацій і поведінки в них.

3. Перевірка існуючих інформаційно-технічних, інтелектуальних, економічних, правових, силових і неформальних засобів по забезпеченню захисту і аналіз їх придатності.

4. Організація діяльності підприємства, підготовка пропозицій щодо вдосконалення існуючої системи забезпечення економічної безпеки і бюджету на його утримання з керівництвом.

5. Контроль над функціонуванням створеної системи забезпечення економічної безпеки підприємства.

6. Оцінка ефективності роботи створеної системи забезпечення економічної безпеки.

7. Корекція та вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Отже, розробка, впровадження і безперервне вдосконалення адаптивної системи забезпечення економічної безпеки дасть змогу сформувати комплекс захисних реакцій, спрямованих на підтримку стійкого функціонування підприємства і розвитку в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Література

1. Коваленко К.В. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект / К.В. Коваленко // Електронні наукові фахові видання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/2008_3/20%20.pdf.

2. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм

забезпечення : [монографія] / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.

3. Корчевська Л.О. Методологічні питання економічної безпеки підприємства / Л.О. Корчевська, Г.В. Жосан // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – Вип. 29 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/portal/Natural/Vetp/2010_29/10klosoe.pdf

4. Прохорова В.В. Управління економічною безпекою підприємств: [монографія] / В.В. Прохорова, Ю.В. Прохорова, О.О. Кучеренко. – Харків: УкрДАЗТ, 2010. – 282 с.

5. Шемаєва Л.Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища / Автореф. дис... д-ра екон. наук : 21.04.02 / Л.Г. Шемаєва ; Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «Крок». – К., 2010. – 40 с.

6. Штангрет А.М. Управління економічною безпекою підприємств авіаційної галузі : [монографія] / А.М. Штангрет. – Л. : Укр. акад. друкарства, 2011. – 251 с.

СУТНІСТЬ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ТА МОНІТОРИНГУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

О.О. Редько, студента гр. М2МТ(УФЕБ)з-1-18,

Ю.Л. Якубенко, к.е.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Значної актуальності в межах управління фінансовою безпекою сільськогосподарських підприємств набуває формування дієвої системи її оцінювання та моніторингу, що створює передумови вчасного та адекватно реагування, а також нівелювання загроз, що виникають.

Параметри кожної складової фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств повинні забезпечити її внутрішню і зовнішню збалансованість, а їх значення мають бути достатніми для забезпечення належної стійкості системи до дії загроз.

Для аналізу фінансово-економічної безпеки застосовують системний підхід, який передбачає розгляд економіко-виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства як багаторівневої структурної системи.

На структурну систему фінансової безпеки впливають постійні і тимчасові загрози. Постійні загрози діють протягом усього періоду існування системи і фактично непереборні. Якщо вплив постійних загроз враховується в поточній діяльності сільськогосподарських підприємств, то ймовірність настання і сили впливу тимчасових загроз необхідно постійно відслідковувати та вживати превентивних заходів. Тимчасові загрози діють протягом певного періоду часу й у свою чергу поділяються на короткострокові та довгострокові.

Будь-яка зовнішня або внутрішня загроза може розглядатися як реальна або потенційна, а також як постійна або тимчасова [1].

Загрози безпеці сільськогосподарського підприємства – це реально або потенційно можливі дії чи умови навмисного або випадкового (ненавмисного) порушення режиму функціонування економічного суб'єкта шляхом нанесення матеріального (прямого або непрямого) збитку, що призводить до фінансових втрат, включаючи й упущену вигоду [2]. Тобто загроза може бути наслідком як непередбачених обставин, випадкових подій, так і усвідомлених провокацій, терористичних актів. Прояв загрози може бути у прямих збитках або втраченій вигоді.

Будь-який вплив, зовнішній або внутрішній, який виводить підприємство із стану стійкої рівноваги, що забезпечує його стабільне функціонування та розвиток, можна ідентифікувати як загрозу. При цьому потрібно враховувати, що поняття «загроза» є відносним, оскільки для будь-якої обраної ситуації загроза може стати не тільки ймовірністю настання збитків але і можливістю для отримання позитивного результату.

Аналіз можливих загроз починається з фіксації в певний момент часу стану сільськогосподарського підприємства, за якого діяльність його ефективна, а внутрішньосистемні інтереси збалансовані.

За видами загрози поділяють на два основні класи:

- природні (об'єктивні) загрози – викликаються стихійними природними явищами (землетрусами, повеннями, ураганами) [3, 7];

- штучні (суб'єктивні) – викликаються антропогенним чинником. Вони можуть мати ненавмисний або, навпаки, навмисний характер [4, 7].

Необхідно також вирізняти такий вид загрози, як фінансовий ризик. Фінансовий ризик – загроза фінансових втрат під час прийняття рішень в умовах невизначеності в регіональній політиці [6].

Одними з найважливіших елементів механізму забезпечення фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства є моніторинг і прогнозування факторів, що визначають загрози фінансової безпеки. Саме моніторинг як оперативна інформаційно-аналітична система спостережень за динамікою показників фінансової безпеки має велике значення в умовах перехідного стану економіки України за наявності серйозних міжрегіональних диспропорцій і гострої недостатності фінансових ресурсів, значної рухомості та нестійкості показників. З огляду на це повинні зростати вимоги до державної статистики щодо комплексності, глибини та форм охоплення об'єктів статистичного спостереження, якості й оперативності інформації.

Стан фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства визначається на основі системи кількісних і якісних оцінок (критеріїв, показників, їх порогових значень і коефіцієнтів), що визначають стан розвитку фінансової сфери економіки, і повинне забезпечувати вжиття комплексних заходів, які підтримують необхідний безпечний стан.

Критерій фінансової безпеки – це ознака, на підставі якої визначається

стан і здатність фінансової системи протистояти проявам небезпеки. Критерії формують показники фінансової безпеки підприємства, що будуть описувати та характеризувати його динаміку, рівень основних кількісних і якісних параметрів, на основі яких формується протидія небезпеці [5].

Основним критерієм ефективності фінансової безпеки є здатність зберігати або принаймні швидко поновлювати критичний рівень суспільного відтворення в умовах припинення зовнішніх надходжень фінансових ресурсів чи запозичень або кризових ситуацій внутрішнього характеру.

На основі окремих критеріїв формують показники фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства. Якщо критерій визначає якісну основу фінансової безпеки, то показник визначатиме кількісну характеристику цього явища. Для аналізу стану фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства необхідно визначити показники його фінансової безпеки, адже їх зміна буде індикативним показником.

Прийнято вважати, що індикативні показники мають відмінні властивості: кількісно відображають загрози; володіють високою чутливістю та властивістю попереджувати про настання загроз; взаємопов'язані між собою значною мірою.

Порушення того чи іншого показника саме по собі не становить загрози фінансовій безпеці сільськогосподарського підприємства. Але організація моніторингу, комплексний розгляд системи показників, поглиблений аналіз окремих економічних об'єктів і процесів при відхиленні динаміки критеріїв від нормальної траєкторії повинні бути об'єктом постійного спостереження.

Отже, уся сукупність чинників зовнішнього та внутрішнього впливу може оброблятися з метою недопущення зменшення фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства. Це у свою чергу висуває вимоги до якості, повноти, достовірності й оперативності інформації, оскільки для визначення загального рівня фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства необхідно здійснити інтегральну оцінку впливу всіх дестабілізаційних чинників.

Література

1. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. / К.С. Горячева – К.: НАУ, 2006. – 17 с.

2. Євдокімов Ф. І. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства / Ф. І. Євдокімов, О. В. Мізіна, О. О. Бородіна // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : економічна. - 2002. - Вип. 46. - С. 6 - 12.

3. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. - 2008. - №1 (1). - С. 86-97.

4. Кузенко Т. Б. Узагальнення підходів до оцінювання рівня фінансової

безпеки підприємства / Т. Б. Кузенко, О. П. Полтініна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_NITSHB_2011/Economics/10_80537.doc.htm

5. Портнова Г. О. Фінансова безпека підприємства : сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко. - 2012[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ea.donntu.org:8080/handle/123456789/25447>.

6. Смірнов Ю.А., Панфілова Т.С. Оцінка фінансової безпеки підприємства на основі ідентифікації його фінансового стану / Ю.А. Смірнов, Т.С. Панфілова // Економіка промисловості. – 2013. - № 1-2 (61-62). – С. 313-317.

7. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. - 2007. - № 1. - С. 111-117.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Риженко Т. М., студентка МЗУФЕБ-1-18

Науковий керівник: д.е.н., професор Павлова Г. Є.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Управління прибутком включає два основні напрями – управління доходами та управління затратами, балансування яких у результаті і визначає формування абсолютної величини прибутку суб'єкта господарювання. Прибуток як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства представляє собою різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво і реалізацію продукції.

Основним напрямом реалізації функцій управління доходами суб'єкта господарювання від основної діяльності може розглядатися оцінювання привабливості клієнта. Це передбачає визначення потенційного прибутку, що його може отримати підприємство від господарських операцій з даним клієнтом. Слід зазначити, що із зростанням привабливості клієнта підприємство може дозволити собі піти на додаткові витрати з метою підтримання господарських відносин із таким клієнтом. Відмовитися на його користь від інших клієнтів, господарські зв'язки з якими мають менший рівень прибутковості. Загалом, використання оцінки привабливості клієнта для підприємства доцільне для підтримання управлінських фінансових рішень за такими напрямками:

- обґрунтування взаємовідносин з окремими клієнтами (їх групами);
- обґрунтування цінової політики підприємства;
- визначення доцільності та оцінювання результативності масштабу цін стосовно конкретного клієнта (їх групи), оцінювання обґрунтованості використання спеціальних (партнерських) цін;

- оцінювання величини прибутку підприємства, який буде отримано завдяки налагодженню взаємовідносин із окремим клієнтом (групою клієнтів);
- визначення залежності підприємства від клієнта, їх групи чи категорії;
- оцінювання ризиків, що виникають у сфері взаємовідносин із клієнтами[1].

Так, на основі вивчення світового досвіду та узагальнення практики окремих вітчизняних підприємств можна рекомендувати для кількісної оцінки привабливості клієнта для підприємства такі методи: аналіз вартості життєвого циклу клієнта; аналіз прибутковості клієнта.

При аналізі життєвого циклу клієнта (CLV) визначається приведена теперішня вартість чистих грошових потоків, які очікується отримати від клієнта протягом усього періоду встановлених господарських відносин між підприємством та таким клієнтом. Аналіз прибутковості клієнта (CPA) спрямований на встановлення операційної маржі, що припадає на окремого клієнта, їх групи чи категорії. При цьому грошові надходження в результаті продажу клієнту (їх групі чи категорії) продукції (надання послуг чи виконання робіт) порівнюються із сукупними витратами, що припадають на такого клієнта (їх групи чи категорії).

Серед інших напрямів управління доходами підприємства необхідно виділити управління дебіторською заборгованістю, що формується внаслідок розбіжності у часі між відвантаженням продукції та її оплатою. Виникнення заборгованості з боку покупців пов'язано із наданням останнім відстрочення оплати рахунків з метою стимулювання збуту продукції підприємства. Однак надання цієї пільги має здійснюватись з урахуванням таких факторів:

- оцінювання основних параметрів динаміки (тренду) розвитку ситуації з оплатою контрагентами рахунків за відвантажену продукцію;
- аналіз структури дебіторської заборгованості у розрізі своєчасності її погашення, оцінка окремих дебіторів з позиції ризику та визначення величини фінансових ресурсів, необхідних для формування резервів, зокрема резерву сумнівної дебіторської заборгованості;
- розрахунок середнього періоду інкасації дебіторської заборгованості та його зіставлення із можливостями підприємства покрити касовий розрив за рахунок кредиторської заборгованості, залучення короткострокових кредитів чи за рахунок інших джерел;
- визначення та оцінювання рівня впливу дебіторської заборгованості на формування абсолютної величини прибутку підприємства та обґрунтування доцільності надання покупцеві відстрочення в оплаті продукції – оцінка видатків підприємства на залучення фінансових ресурсів на покриття касового розриву та/або витрат на проведення рефінансування заборгованості;
- обґрунтування оптимального терміну надання відстрочення оплати рахунків покупцями та визначення відносного рівня необхідної націнки на базову ціну одиниці продукції, яка має враховувати рівень втрат, яких зазнає

підприємство у зв'язку із іммобілізацією оборотних коштів, та привабливість даного клієнта;

– визначення можливості та доцільності мобілізації фінансових ресурсів через рефінансування дебіторської заборгованості, зокрема шляхом обліку векселів (якщо заборгованість оформлена видачею векселя), факторинг чи форфейтинг боргових вимог підприємства до третіх осіб, оцінювання обґрунтованості збитків у результаті рефінансування дебіторської заборгованості. При цьому рефінансування дебіторської заборгованості буде доцільним, якщо відносний рівень витрат на проведення такої операції буде не більшим за процентну ставку за короткостроковим кредитом;

– попередження формування та контроль простроченої і безнадійної дебіторської заборгованості [2].

На абсолютну величину доходу підприємства впливають і дискретні джерела його формування, тобто джерела, які мають нерегулярний, епізодичний характер. Так, величина доходів підприємства у поточному періоді збільшується за рахунок надходження штрафних санкцій, застосованих до суб'єктів господарювання-контрагентів за невиконання договірних зобов'язань.

Серед інших джерел доходу підприємства, що мають дискретний характер, можна виділити реалізовані курсові різниці, списання зобов'язань та безоплатно одержані активи. Так управління доходами від реалізованих курсових різниць має здійснюватися з урахуванням впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства валютних ризиків (зміна валютних курсів) як складової сукупного ризику підприємства. Розглядаючи доходи суб'єкта господарювання від списання зобов'язань перед третіми особами та безоплатно одержаних активів, необхідно врахувати особливості оподаткування таких господарських операцій, які призводять до збільшення податкових зобов'язань підприємства з податку на прибуток у поточному періоді за відсутності реального руху грошових коштів. Відсутність реального руху грошових коштів як джерела погашення податкових зобов'язань може негативно вплинути на рівень платоспроможності та ліквідності підприємства, адже призведе до скорочення резерву ліквідності підприємства .

Отже, підсумовуючи наведений матеріал, слід відмітити, що дохід це не просто виручені кошти від реалізації продукції, а первісна грошова маса, величина якої визначає рівень прибутковості підприємства. Розмір доходу залежить від впливу ряду факторів, як постійно діючого характеру, так і дискретного. Тому завдання фінансових менеджерів підприємства якраз і полягає в найбільш повному дослідженні різного роду чинників впливу на величину доходу, з метою адаптації підприємства під умови агресивного ринкового середовища, що дозволить максимізувати виручку від реалізації. Але дохід це лише одна сторона впливу на прибуток; існує й інша сторона – витрати, управління якими є не менш важливою складовою на шляху до головної цілі підприємства – максимізації прибутку.

Література

1. Столбов В. Ф., Шаповал Г. М. / Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки / В. Ф. Столбов, Г. М. Шаповал // Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник. — 2013. — № 111. — с. 103–108.

2. Франчук В.І. Особливості організації системи економічної безпеки вітчизняних акціонерних товариств в умовах трансформаційної економіки : монографія / В.І. Франчук. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. – 440 с.

ВИБІР НАДІЙНОГО БАНКУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Т.М. Саванчук, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

В умовах нестабільності макро- та мікрооточення підприємства, одним із важливих питань, що необхідно вирішити будь-якому суб'єкту господарювання, є вибір надійного банку для зберігання коштів та ведення підприємницької діяльності. Надійність банку є запорукою своєчасності проведення платежів та збереження грошових коштів підприємства, тому вміння правильно оцінити як вигоди так і ризики роботи з конкретним банком є одним із основних елементів його фінансово-економічної безпеки.

Здійснюючи роботу з вибору надійного банку для свого підприємства необхідно, перш за все, врахувати, що відповідно до ст. 56 Закону № 2121 «Про банки та банківську діяльність» клієнт банку має право доступу до інформації про його діяльність. Зокрема, на вимогу клієнта банки зобов'язані надати:

- відомості про фінансові показники діяльності банку;
- перелік керівників банку та його учасників;
- перелік послуг, які надає банк;
- дані про ціну банківських послуг;
- іншу інформацію, щодо надання банківських послуг [1].

Крім того, банки зобов'язані постійно розміщувати інформацію про свою діяльність на власних офіційних сайтах, а НБУ, в свою чергу, має інформувати громадськість про діяльність банківської системи на своєму офіційному сайті. Саме цими відомостями і необхідно скористатися працівникам служби фінансово-економічної безпеки підприємства, перевіряючи надійність обслуговуючого банку чи вибираючи новий банк.

В сучасних умовах господарювання, жодним нормативним документом не визначено рекомендацій щодо перевірки надійності обслуговуючого банку. Це вимагає від працівників підприємств, відповідальних за їх фінансово-економічну безпеку, вирішувати вказане питання на власний розсуд. За таких обставин, вважаємо за необхідне, визначити основні критерії надійності банку

на які необхідно звернути увагу при його виборі та контролі за роботою.

Перш за все, на нашу думку, необхідно визначити, чи віднесено банк до системно важливих банків України. Згідно визначення наведеного на сайті Національного банку України, системно важливий банк (Systemically important bank) – це термін у законодавстві багатьох країн світу, яким визначають банки, банкрутство або неналежне функціонування яких може створити системні ризики для фінансової системи [2]. Іншими словами – це найбільші банки країни за діяльністю яких встановлено найбільш жорсткий контроль, тому їх можна вважати одними з найбільш надійних банків.

Визначаються системно важливі банки на основі критеріїв наведених у «Положенні про порядок визначення системно важливих банків» [3] за розрахованим показником системної важливості банку. На сьогодні такими критеріями є:

- вартість загальних активів (коефіцієнт вагомості – 35%);
- кошти фізичних осіб, суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ (коефіцієнт вагомості – 35%);
- кредити, надані суб'єктам господарювання в галузі сільського господарства, промисловості та будівництва (коефіцієнт вагомості – 15%);
- кошти, залучені від інших банків (коефіцієнт вагомості – 7,5%);
- кошти, розміщені в інших банках (коефіцієнт вагомості – 7,5%) [3].

До системно важливих банків в Україні з 2016 року відносяться три банки: ПАТ «Приватбанк», ПАТ «Ощадбанк» та ВАТ «Укресімбанк». Відповідно до зазначеного Положення, НБУ до 01 червня 2019 року має оприлюднити системно важливі банки України на 2020 рік. Ця інформація має стати орієнтиром для діючих суб'єктів господарювання.

Паралельно з цим, на нашу думку, підприємство має щорічно аналізувати інформацію про роботу обслуговуючого банку за економічними нормативами, встановленими НБУ, адже навіть якщо банк не є системним він може бути досить надійним у роботі. Відповідно до «Інструкції про регулювання діяльності банків в Україні», на сьогоднішній день, обов'язковим для банків є дотримання наступних нормативів:

- нормативи капіталу: мінімальний розмір регулятивного капіталу - Н1 (500 млн.грн.), достатність регулятивного капіталу - Н2 (не менше 10%), достатність основного капіталу - Н3 (не менше 7%);
- нормативи ліквідності: миттєва ліквідність - Н4 (не менше 20%), поточна ліквідність - Н5 (не менше 40%), короткострокова ліквідність - Н6 (не менше 60%);
- нормативи кредитного ризику: максимальний розмір кредитного ризику на одного контрагента - Н7 (не більше 25%), великі кредитні ризики - Н8 (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу), максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами - Н9 (не більше 25%);
- нормативи інвестування: інвестування в цінні папери окремо за

кожною установою - Н11 (не більше 15%), загальна сума інвестування - Н12 (не більше 60%) [4].

Варто зазначити, що самостійно розрахувати зазначені нормативи, на основі фінансової звітності банку, підприємство не зможе. Для цього потрібна додаткова аналітична інформація. Але готові значення нормативів повинні бути наведені у Примітках до фінансової звітності банку та підтверджені в аудиторських звітах. Якщо деякі з нормативів не наведено, або ж у аудиторських звітах надано формально позитивні висновки без чіткої вказівки на дотримання нормативів, з таким банком співпрацювати не варто. Аналіз фінансової звітності банку та дотримання ним зазначених нормативів доцільно провести за кілька останніх років та в порівнянні з іншими банками.

Наступним питанням, яке необхідно дослідити, приймаючи рішення щодо надійності банку – це вивчення інформації про його власників. Така інформація має бути наведена на сайтах банків та на сайті НБУ у окремому підрозділі розділу «Банківський нагляд», що має назву «Реєстрація та ліцензування. Структури власності банків України». Власники, що мають істотну участь у банку повинні мати бездоганну репутацію і досить стабільний фінансовий стан.

Варто також звернути уваги на період роботи банку на території України. Його показники в кризові для економіки країни періоди.

Лише після ретельного вивчення основних фінансово-економічних показників діяльності банку, його історії та репутації, можна переходити до вивчення питань, пов'язаних з банківськими послугами: тарифи на послуги, банківська інфраструктура, умови розміщення депозитів та надання кредитів, пакети комерційних пропозицій для корпоративних клієнтів. При цьому, занадто високі ставки за депозитами та агресивна реклама також має привернути увагу аналітиків з фінансово-економічної безпеки підприємства і примусити їх більш глибоко оцінити діяльність банку. Дізнатися інформацію про середні ринкові ставки за кредитами та депозитами для порівняння їх зі ставками, що пропонує банк, можна на сайті НБУ в розділі «Показники фінансових ринків: вартість кредитів, вартість депозитів».

При виборі банку, необхідно також переглянути рейтинги банків, які складаються незалежними фінансовими аналітиками. Як правило, такі рейтинги базуються на основі відкритої фінансової звітності банків та іншої інформації, що міститься на сайтах банків та сайті НБУ. При цьому, необхідно розглянути рейтинги складені кількома незалежними аналітиками банківської сфери, щоб запобігти впливу недобросовісної конкуренції.

Таким чином, лише глибокий аналіз інформації про діяльність банків, знання нормативної бази та самостійне осмислення основних показників роботи банків, дозволить аналітику з фінансово-економічної безпеки підприємства сформулювати власні висновки про стан банку з яким підприємство співпрацює чи планує співпрацю. Це, в підсумку, дозволить усвідомлено вибрати обслуговуючий банк чи дасть можливість вчасно відреагувати на його проблеми і спасти кошти та ділову репутацію підприємства, а отже і підвищити

його фінансово-економічну безпеку.

Література

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення 08.05.2019).

2. Національний банк перегляне критерії визначення системно важливих банків. *Офіційне інтернет-представництво «Національний банк України»*. Дата публікації 28.02.2019. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=89172343&showTitle=true (дата звернення 10.05.2019).

3. Положенні про порядок визначення системно важливих банків: затв. Постановою Правління НБУ від 25.12.2014 р. № 863. Дата оновлення 28.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-14#n24> (дата звернення 10.05.2019).

4. Інструкції про регулювання діяльності банків в Україні: затв. Постановою НБУ від 28.08.2001 р. № 368. Дата оновлення 29.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення 10.05.2019).

РОЗВИТОК КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН ЯК ОСНОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ

*Ю.В. Самойлик, д.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія*

Ефективна діяльність виробників агропромислової продукції можлива лише за умови збалансування ендогенних та екзогенних чинників функціонування, а зокрема, відповідного розвитку об'єктів ринкової інфраструктури, що до своєї системи долучає кредитні установи.

На думку О. Абакуменко, Н. Марченко, К. Мороз, основні проблеми залучення кредитних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами, які нині гальмують розвиток системи кредитного обслуговування аграрного сектору економіки: низька кредитоспроможність та інвестиційна привабливість в основному через погіршення платоспроможності та фінансового стану; невисока рентабельність, яка до того ж нестабільна і коливається від сезону до сезону; відсутність у більшості підприємств належного кредитного забезпечення (нерозвиненість ринку землі, що унеможливило її використання як застави для отримання кредиту, значний знос основних засобів, підприємства мало забезпечені найліквіднішими формами застави тощо); тривала процедура отримання банківського кредиту; ризик галузі, який пов'язаний з тривалим операційним циклом, сезонним характером виробництва та природними умовами; недоступність фінансових послуг для малих і середніх підприємств; високі відсоткові ставки, які є значно вищими ніж за іншими видами економічної діяльності; недоступність систем та послуг

сільськогосподарського страхування через високу їх вартість, що у свою чергу могло б зменшити кредитні ризики як кредитора, так і позичальника; відсутність кредитних фондів, спеціалізованих банків та відповідних механізмів кредитування, спрямованих, перш за все, на розвиток й підтримку малих та середніх сільськогосподарських підприємств; неефективність та низька державна підтримка галузі – кошти виділяються переважно без ув'язки з технологічними потребами, як правило, у кінці року, що створює передумови для їх нецільового використання [1, с. 250-251].

Не зважаючи на низку проблем у сфері агрокредитування, останніми роками значно зростає інтерес банківських установ до аграрної сфери. Все більше банків, формуючи кредитний портфель, спрямовують домінуючу частку грошових коштів на аграрну галузь. За даними Національного Банку України в останні роки спостерігається суттєве зростання попиту на кредити та відповідно обсяги їх видачі. Протягом 2017 р. аграрії отримали кредитів понад 60 млрд. грн, при цьому, збільшується обсяг гривневих кредитів порівняно із доларовими, частка яких становила близько 80 %. Разом з тим, частка аграрних кредитів у портфелі банків не перевищує 10 %, що свідчить про низький рівень розвитку даного напрямку банківської діяльності.

Лідерами серед банків, які кредитують аграрний сектор, є Приватбанк, Райфайзенбанк Аваль, КредіАгріколь, Прокредитбанк, ОТП-банк, Ощадбанк, Укрсоцбанк, ПУМБ.

Кожен з цих банків має свої унікальні продукти, спрямовані на конкретні сегменти ринку агрокредитування. Для прикладу, ПАТ “Креді Агріколь банк” пропонує різні види кредитних послуг для аграріїв, зокрема популярним серед споживачів кредитів є банківський продукт щодо фінансування придбання сільськогосподарської техніки. За умовами даного банку об'єктом кредитування може виступати нове або вживане обладнання та техніка, при цьому, максимальний розмір кредитного ліміту становить 75 % вартості техніки або обладнання, що кредитується (тобто перший внесок в розмірі 25 % має сплатити кредитуєме підприємство), банк може фінансувати до 90 %, якщо буде надано додаткове забезпечення. Кредит може бути виданий в національній валюті, євро або доларах США у вигляді строкового кредиту або траншами в рамках невідновлювальної кредитної лінії шляхом перерахування на рахунок постачальника обладнання. Графік погашення кредиту адаптований до надходжень коштів від реалізації врожаю, одноразова комісія становить 1 % від суми кредиту, річна кредитна ставка в середньому становить 20 %. Вимоги до клієнта такі: сільськогосподарська спеціалізація понад 2 років, стійкий фінансовий стан, ліквідність, платоспроможність, відкриття поточного рахунку в даному банку. Кредит є заставним, у якості застави виступає техніка, що береться в кредит, а також у вигляді додаткової застави може бути задіяне наявне майно. Також необхідне страхування в компанії, яка акредитована даним банком.

Популярним є кредитний продукт АТ “ОТП Банк” Агро кредит “Мттевий”. Його особливістю є те, що попереднє рішення про надання даного кредиту приймається за 1 день, а грошові кошти видаються на 9 день, такий кредитний продукт передбачає лояльні підходи до застави – майбутній урожай або фінансова аграрна розписка, частково може бути залучена сільськогосподарська техніка або нерухомість. Відсоткова ставка становить від 18 %, одноразова комісія – 1 %, сума кредитування до 15 млн. грн. Якщо сума кредиту до 2 млн. грн, то застава не потрібна, до 12 млн. грн – аграрна розписка, майбутній урожай в розмірі 150 % від суми кредитного ліміту, а також техніка або нерухомість в розмірі 40 % ліміту, для кредиту до 15 млн. грн – частка застави технікою збільшується до 60 %.

Подібні умови передбачаються і в інших банках. Отже, в цілому можна зробити висновок, що агрокредити в комерційних банках є досить “дорогими” для аграріїв, при цьому, здебільшого виробники повинні вже володіти майном і мати досвід сільськогосподарської діяльності для отримання банківських кредитів, тобто для нових або малих підприємств такі кредити є майже не доступними. Також недоліком сучасного ринку агрокредитів є поглиблений аналіз всіх показників діяльності підприємства та тривалий період прийняття рішень щодо видачі кредитів, що не завжди є прийнятним для сільгосп-виробників через обмежені строки виконання технологічних операцій.

Література

1. Абакуменко О. Агрокредитування в Україні: сучасний стан та основні проблеми / О. Абакуменко, Н. Марченко, К. Мороз // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. – № 2. – С. 246-252.

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД СТВОРЕННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

*О. М. Сумець, д.е.н., професор
Національний фармацевтичний університет*

Сьогодення вітчизняної економічної дійсності є спонукальним моментом до необхідності створення на вітчизняних підприємствах системи економічної безпеки, яка забезпечить належним чином стан захищеності їхніх життєво важливих інтересів від недобросовісної конкуренції, протиправної діяльності кримінальних формувань й інших зовнішніх та внутрішніх загроз. Експерти вважають, що такі системи безпеки повинні бути орієнтовані перш за все на забезпечення розвитку економічної безпеки (ЕБ) суб’єктів господарської діяльності відповідно до їх статутних цілей, визначеної місії, підтримки стану юридичних і економічних відносин, організаційних зв’язків, матеріальних й

інтелектуальних ресурсів, за яких гарантується стабільність діяльності, комерційний успіх, прогресивний науково-технічний і соціальний розвиток суб'єктів господарської діяльності [1].

Враховуючи все вищеописане справедливим є висновок, що побудова чіткої системи управління економічною безпекою підприємств, фірм і компаній здійснюється шляхом створення в них спеціалізованих служб. Крім того, важливим є те, що формування системи управління економічною безпекою підприємства, фірми чи компанії вимагає від керівництва розробки чіткого плану. Цей рахунок Бойко В.В. зауважує, що «цей процес є поступовим та складається із декількох основних етапів» [2]. З погляду автора, такими етапами процесу побудови ефективної системи управління економічною безпекою (СУЕБ) вітчизняних підприємств повинні стати: етап підготовки, діагностичний етап, організаційний етап і етап формування безпосередньо системи управління економічною безпекою.

Етап підготовки до створення СУЕБ в себе включатиме такі обов'язкові види робіт: збір інформації щодо загроз, які надходять із зовнішнього і внутрішнього середовищ, та можливих ризиків діяльності підприємства; моніторинг зовнішнього, проміжного і внутрішнього середовищ.

Діагностичний етап у собі поєднує такі види робіт: аналіз зібраної інформації про загрози і ризики; встановлення основних загроз і ризиків для підприємства, що породжує в основному зовнішнє середовище; оцінку економічної безпеки підприємства за встановленим набором показників. Своєю чергою, організаційний етап спрямований на вибір напрямів зміцнення економічної безпеки підприємства та визначення повноважень та центрів відповідальності.

Останній етап має своїм завданням безпосередньо створення системи управління економічною безпекою підприємства. Ядром останньої повинна бути організаційна структура служби економічної безпеки.

У роботі [2, с. 78] зазначено, що «її організаційна структура покликана забезпечувати оперативне реагування на зміни економічного середовища та здатність швидко адаптуватись до нових його умов». Це здійснено тільки за умови створення відповідної служби безпеки з відповідною організаційною структурою, елементи якою автором описані в публікації [3].

Для більшої наочності алгоритм формування СУЕБ підприємства, фірми чи компанії наведено на рис. 1.

Рис. 1. Алгоритм формування системи управління економічною безпекою підприємства, фірми чи компанії

У висновку слід зазначити, що значущими властивостями системи управління економічною безпекою підприємства повинні стати гнучкість, адаптивність і оперативність.

Літератур

1. Алькема В.Г. Система економічної безпеки логістичних утворень : [монографія] / В.Г. Алькема. – К. : Ун-т економіки та права «КРОК», 2011. – 378 с.
2. Бойко В.В. Служба економічної безпеки сільськогосподарських підприємств / В.В. Бойко. – Вип. 5/2. – 2011. – С. 76-82.
3. Sumets O., Demchenko N., Siromiatnikov P. The economic security service of the modern company: analog model, creation algorithm // Security of the XXI century: national and geopolitical aspects: collective monograph; in edition I. Markina. Prague : Nemoros s.r.o., 2019. – P. 147–154.

ЕФЕКТИВНА КАДРОВА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

С.Т. Таран, студент гр. МгМТ(УФЕБ)з-1-18

*Науковий керівник: Т.М. Саванчук, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

На сьогоднішній день найголовнішим інструментом реалізації ефективної діяльності підприємства виступає персонал. Працівники підприємств впливають на всі аспекти життєдіяльності організації, в тому числі на економічну безпеку, тому кадрову безпеку доцільно розглядати як окрему складову економічної безпеки.

Поняття «кадрова безпека» визначається як комплекс дій та взаємовідносин персоналу, завдяки яким відбувається ефективне економічне функціонування підприємства, його здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам і загрозам, пов'язаним з персоналом, прогнозування впливу персоналу на показники роботи і трудові відносини загалом [1].

Виходячи з цього, можна зазначити, що завданням кадрової безпеки є: забезпечення підприємства необхідними співробітниками, заповнення вакансій; утримання співробітників, їх розвиток; розробка мотиваційних схем і схем оплати праці; усунення збитку у зв'язку з трудовими суперечками; підвищення лояльності співробітників; аналіз ситуації у конкурентів; робота із сайтами вакансій, кадровими агентствами; аналіз ситуації на ринку праці в регіоні; оцінювання підприємства як працедавця (погляд з боку співробітника); способи проектування кар'єри (також погляд з боку співробітника).

Реалізація вказаних завдань можлива лише шляхом здійснення вдалої кадрової політики на підприємстві, впровадження якої покладається, як правило, на службу управління персоналом. Це підрозділ, що первинно, і надалі регулярно працює з персоналом. Усю діяльність служб персоналу поділяють на етапи: пошук, відбір, прийом, адаптація тощо. Служба кадрової безпеки має розпізнавати і ліквідувати (або огороджувати) з колективу працівників, які входять або потенційно можуть увійти до тієї або іншої групи ризику (членство в релігійних новоутвореннях, алкоголіки, наркомани, гравці, учасники фінансових пірамід і т.д.) [2].

Головними групами критеріїв, що характеризують кадрову безпеку підприємства, як правило, є показники: чисельного складу персоналу та його динаміки; кваліфікації й інтелектуального потенціалу; ефективності використання персоналу; якості мотиваційної системи.

Забезпечення високого рівня кадрової безпеки підприємства вимагає від служби управління персоналом:

- 1) здійснювати стратегічне і оперативне планування кадрової безпеки та організовувати його неухильне виконання;
- 2) виконувати постійний моніторинг кадрової безпеки підприємства;
- 3) робити аналіз і надавати звітні дані щодо стану кадрової безпеки;

4) у випадку відхилення параметрів запланованого показника від планових значень негайно повідомляти керівництво підприємства [3].

Варто зазначити, що на кадрову безпеку підприємства впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори, які необхідно враховувати при аналізі стану кадрової роботи на підприємстві.

До зовнішніх факторів можна віднести:

- кращі умови мотивації праці в конкурентів;
- установка конкурентів на «переманювання» цінних співробітників;
- зовнішній тиск на співробітників;
- інфляційні процеси.

До внутрішніх факторів належать:

- невідповідність кваліфікації співробітників посаді яку займає;
- недостатня кваліфікація працівників;
- відсутність системи оцінювання персоналу;
- слабка організація системи навчання;
- неефективна система мотивації;
- помилки в плануванні ресурсів персоналу.

Виходячи з цього, найважливішою ланкою роботи кадрового органу (менеджера з персоналу) і служби безпеки є організація ефективних заходів кадрової безпеки. У процесі планування перспектив кадрової роботи в організації варто брати до уваги потенційні внутрішні та зовнішні ризики, що становлять небезпеку бізнес-процесам [4].

Забезпечення кадрової безпеки підприємства, неможливе без впровадження ефективних кадрових технологій, включаючи різноманітні економічні інструменти і важелі, а саме: сучасні форми і системи оплати праці; швидку адаптацію до виробничого середовища; профілактику конфліктів; ефективне мотивування; повну і часткову компенсацію; ґрунтовну кадрову ротацію; маркетинг корпоративних цінностей; перспективну політику навчання, перенавчання, підвищення кваліфікації; планування набору, підбору, наймання та звільнення персоналу тощо.

У підсумку можна сказати, що лише раціональне використання виробничого персоналу та прогресивні методи управління ним, тобто ефективна кадрова політика буде сприяти забезпеченню кадрової безпеки підприємства як окремої складової його економічної безпеки.

Література

1. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібн. – 3-тє вид. перероб. і доп. Київ: Вид-во «Знання-Прес», 2002. 384 с.
2. Мехеда Н.Г., Мудь А. Кадрова безпека як підсистема економічної безпеки підприємства. URL: <http://ukrref.su/bezopasnost-zhiznedjatelnosti/7366-Kadrovaya-bezopasnost-na-predpriyatii.html>.
3. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. URL: http://pidruchniki.ws/1951110551267/ekonomika/bezpeka_

pidpriyemstva_intelektualniy_kadroviy_sferah.

4. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. К.: Лібра, 2003. 280 с.

СКЛАДОВІ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ

*О.С. Ткаченко, к.е.н., старший викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Збалансована система показників (ЗСП) має включати показники, які характеризують стан та розвиток діяльності підприємства у наступних сферах:

- фінансовій;
- маркетинговій;
- внутрішніх бізнес-процесів;
- якості та розвитку персоналу.

Фінансові показники – одні з найважливіших критеріїв оцінки результатів діяльності, які відображають рівень доходу, прибутків, рентабельності.

Маркетингова складова – управлінці визначають ключові сегменти ринку, на яких підприємство має намір зосередити свої зусилля щодо просування й реалізації своїх продуктів.

Складова внутрішніх бізнес-процесів ідентифікує основні процеси, які потребують удосконалення й розвитку.

Якість та розвиток персоналу – визначає соціальну та професійну інфраструктуру [1].

Збалансованість системи показників полягає в дії механізму взаємозв'язку між кількісними та якісними показниками, стратегічним і операційним рівнями управління, минулими й майбутніми результатами, а також між внутрішніми й зовнішніми аспектами діяльності підприємства. Приклад показників ЗСП наведений в таблиці 1 [2, 3].

Таблиця 1

Перелік показників збалансованої системи

Перелік показників збалансованої системи	Умовні позначення	Назва показника	Умовні позначення
Фінансова складова		Маркетингова складова	
Коефіцієнт автономії	X1	Критичний обсяг реалізації	У1
Коефіцієнт покриття	X2	Коефіцієнт привабливості товару	У2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	X3	Частка ринку	У3
Рентабельність продажу	X4	Кількість конкурентів	У4
Рентабельність активів	X5	Кількість клієнтів	У5

Внутрішні бізнес процеси		Якість та розвиток персоналу	
Собівартість	Z1	Коефіцієнт плинності робочої сили	V1
Коефіцієнт рентабельності продукції	Z2	Продуктивність праці	V2
Виробнича потужність	Z3	Коефіцієнт стабільності кадрів	V3
Фондовіддача	Z4	Коефіцієнт кадрового потенціалу	V4
Коефіцієнт придатності основних засобів	Z5	Коефіцієнт інтелектуального потенціалу	V5
Рентабельність основних засобів	Z6	Коефіцієнт забезпеченості кадрів	V6

В Україні були спроби з впровадження і використання збалансованої системи показників як інструменту стратегічного управління організацією, але їх дуже мало. Накопичений досвід багатьох провідних закордонних фірм може бути корисним для успішних українських компаній. Збалансована система показників має свої переваги та недоліки, що стосуються її застосування на підприємстві (рис. 1).

Рис. 1. Переваги та недоліки ЗСП у застосуванні на підприємстві

ЗСП може застосовуватися для досягнення таких цілей, як:

- роз'яснення прийнятої стратегії;
- доведення стратегії до співробітників організації;

- узгодження зі стратегією завдань підрозділів і персональних цілей співробітників;
- ув'язування стратегічних завдань із довгостроковими цілями й річним бюджетом;
- виявлення й координація стратегічних ініціатив;
- періодичний і систематичний перегляд стратегії;
- установлення зворотного зв'язку для коригування стратегії

Отже, першим етапом впровадження системи балансованих показників є встановлення причинно-наслідкових зв'язків між стратегічними цілями підприємства та показниками даної системи. Даний етап доцільно розбити на підетапи:

1. Формування пріоритетних цілей в розрізі п'яти блоків показників з врахуванням ресурсного забезпечення можливості їх досягнення;
2. Розмежувати показники за блоками за їх пріоритетним впливом, опис алгоритму їх розрахунку та граничнодопустимі рівні значень;
3. Визначити тенденцію значення показника та її характер (негативна та позитивна, в т.ч. з низьким, середнім та достатнім темпами приросту),
4. Визначити взаємозв'язок з показниками інших блоків;
5. Сформувати ключові показники за блоками на підставі аналізу;
6. Укрупнення показників, шляхом виділення синтетичних показників, які будуть виноситися на загальну стратегічну карту підприємства.

Після встановлення взаємозв'язків між групами показників наступним (другим) етапом є розробка стратегічної карти підприємства та стратегічних карт відповідних структурних підрозділів. Ефективне використання збалансованої системи передбачає передачу відповідальності групам на місцях.

Третім етапом є налагодження внутрішньої комунікації для досягнення оперативного реагування на негативні відхилення в діяльності, що забезпечить безамплітудність в реалізації стратегічної мети. Засобом налагодження внутрішньої комунікації є раціональна організація документообігу через розробку відповідного графіку, а також розгалуженість аналітичної інформації, що генерується в системі бухгалтерського обліку в оперативному режимі (надання попереджувальної інформації) про негативні відхилення діяльності в розрізі сегменту та підприємства [4].

Література

3. Малярець Л.М. Збалансована система показників в оцінці діяльності підприємства / Л.М.Малярець, А.В. Штеревря. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 188 с.
4. Нивен Пол Р. Діагностика збалансованої системи показників: Підтримуючи максимальну ефективність / Нивен Пол Р. [пер. з англ.; за наук. ред. М. Горського]. – Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. – 256 с.
5. Роберт С. Каплан. Сбалансированная система показателей / Роберт С. Каплан, Дейвид П. Нортон., пер. с англ. – М.: ЗАО «ОлимпБизнес» 2003. –

210с.

6. Хорват П. Сбалансированная система показателей как средство управления предприятием / Хорват П // Проблемы теории и практики управления. – 2000. – № 4. – С. 108– 113.

КАДРОВА СКЛАДОВА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

*В.С. Токар, студентка гр. Мг Мт (УФЕБ)з-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Науковий керівник: Корсун А. С., к.е.н., асистент*

В ринковій економіці підприємства функціонують в умовах невизначеності та непередбачуваності – виникають різні небезпечні явища у підприємстві: спад виробництва, недобросовісна конкуренція, шахрайство, корупція, рейдерство, недосконале комерційне законодавство, криміналізація суспільства, влади та бізнесу. Все це вимагає формування системи економічної безпеки як держави в цілому, так і окремих суб'єктів господарювання.

В умовах нестабільності економіки важливе значення у процесі функціонування сільськогосподарських підприємств відіграє поняття кадрової безпеки. Її забезпечення є необхідним при ліквідації соціальних та економічних загроз в виробничо-комерційній діяльності підприємства.

В основі управління кадровою безпекою є управління персоналом. Співробітники впливають на всі аспекти життєдіяльності підприємства, вони невід'ємно пов'язані з її ефективною діяльністю.

Можна захистити своє підприємство від зовнішніх загроз конкурентів або інших незалежних умов, але в цей же час загроза може походити саме зсередини установи, від її працівників. Дослідження у сфері кадрової безпеки дають можливість зменшити цю загрозу, передбачити и припинити її, а також проводити профілактику.

Забезпечення кадрової складової економічної безпеки включає в себе два напрямки діяльності:

1) напрям, орієнтований на роботу з персоналом підприємства, на підвищення ефективності роботи співробітників. Він включає в себе роботу по плануванню і управлінню персоналом, запобігання загроз негативних впливів на економічну безпеку підприємства за рахунок недостатньої кваліфікації співробітників, слабку організацію системи управління персоналом, підбору, навчання і мотивації співробітників підприємства;

2) напрям, спрямований на збереження і розвиток інтелектуального потенціалу підприємства. Інтелектуальний потенціал підприємства характеризується як сукупність матеріальної та людської складових.

Серед основних негативних впливів на економічну безпеку підприємства виокремлюють недостатню кваліфікацію працівників тих чи тих структурних

підрозділів, їх небажання або нездатність приносити максимальну користь своїй фірмі. Вони можуть бути зумовлені низьким рівнем управління персоналом, браком коштів на оплату праці окремих категорій працівників підприємства (організації) чи нераціональними витратами.

Під кадровою безпекою слід розуміти захищеність суспільно-прогресивних інтересів організації з розвитку та вдосконалення її людського капіталу, підтримання ефективної системи управління людськими ресурсами та мінімізації ризиків, пов'язаних з кадрової складової.

Кадрова безпека – це процес запобігання негативним діям на економічну безпеку підприємства за рахунок ризиків і загроз, пов'язаних з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими стосунками в колективі. При цьому, кадрова безпека є складовою частиною економічної безпеки підприємства.

В умовах становлення ринкового механізму господарювання в Україні питання формування та розвитку кадрового потенціалу та її безпеки є одним із гострих проблем, яке потребує негайного вирішення.

Саме кадри підприємства, від яких залежить формування та реалізація виробничо-господарських планів, є основою стабільного розвитку та процвітання підприємства у майбутньому. В аграрних формуваннях усіх форм власності і господарювання політика управління персоналом на цей час обмежується такими інструментами як наймання і звільнення працівників, оформлення пенсійних справ, підготовка довідок, звітів з кадрових питань, нагляд за дотриманням режиму праці. Конкурентний успіх підприємства при такому підході залежить, головним чином, від рішення в галузі технології і маркетингу, а професійні якості управлінського персоналу дещо нівелюються. Оскільки за період функціонування адміністративно керованої системи господарювання при формуванні кадрового потенціалу підприємств основними критеріями були ідейність та відданість справі. При підборі і розстановці управлінських працівників, в першу чергу, враховувалась така якість, як готовність беззастережно виконувати рішення вищого керівництва і лише після цього професіоналізм. Недооцінка кадрів як основного чинника економічного розвитку країни послужила однією з основних причин зниження конкурентоспроможності аграрної галузі на світовому ринку товарів і послуг. Затяжна економічна криза в Україні, на думку окремих науковців, зумовлена кризою управлінських кадрів, тобто відсутністю висококваліфікованих керівників різного рівня управління як економікою так і іншими сферами життєдіяльності держави [1,2,5,6].

Складовими кадрової політики та кадрової безпеки як окремого підприємства, так і держави в цілому, що мають забезпечити як ефективне формування та всебічний розвиток людського капіталу, так і підвищення конкурентоспроможності підприємства можуть стати наступні постулати:

- запровадження стимулів до індивідуальних та приватних інвестицій у людський капітал, зокрема в освіту, підвищення професійного рівня, зайнятість та самозайнятість, заходи зі зміцнення здоров'я, тощо;

- докорінне реформування систем соціальної підтримки та охорони здоров'я на нових засадах, де характерною ознакою має стати співіснування паралельних систем соціальної допомоги, соціального захисту та медичного обслуговування;

- розробка механізму випереджаючої оцінки та прогнозування потреби агропромислового комплексу і регіонів у висококваліфікованих кадрах, розробка конкретної системи працевлаштування молодих фахівців;

- виділення коштів на навчання та перекваліфікацію кадрів;

- раціональний підбір та розстановка кадрів (щоб кожен член трудового колективу приносив користь та сприяв покращенню діяльності на підприємстві та підвищенню його прибутковості);

- зниження показників плинності кадрів та закріплення молодих спеціалістів у сільськогосподарському виробництві;

- підняття престижності роботи, організації праці, можливість самореалізації та кар'єрного росту;

- комплектування сільськогосподарських підприємств механізаторськими й іншими кадрами масових професій;

- створення відповідного рівня соціально-побутового, медичного та торговельного обслуговування, рівня дошкільного, освітнього та культурного обслуговування;

- удосконалення мотивації трудової діяльності на селі (активізація заходів стимулювання, які мають бути спрямовані на розвиток у персоналу стійких стимулів до праці даного виду зайнятості, а також до власного професійного розвитку через навчання й перепідготовку).

Зростання заробітної плати, підвищення престижності як аграрної праці, так і сільських поселень, вирішення корінних соціальних проблем на селі - це саме ті чинники які покращать кадрову складову економічної безпеки. Але ми вважаємо, що на державному рівні треба концептуально визначитись щодо шляхів реалізації стратегічних напрямків роботи з персоналом у сільському господарстві, об'єднати зусилля центральних державних і місцевих органів управління сільським господарством, а також підприємств.

Література

1. Жуковський М.О. Трудові ресурси як складова конкурентоспроможності підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2007.-№2.-С.54-59.

2. Кириленко І.Г. Напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільськогосподарського виробництва //Економіка АПК. – 2005.- №11.- С. 68-72.

3. Кошельник В.М. Кадрова політика як фактор утримання конкурентоспроможності аграрних підприємств [Електронний ресурс].-Режим доступу:<http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/1670.pdf>.

4. Усатенко О.В., Грошелева О.Г. Оцінка конкурентоспроможності управлінського персоналу промислових підприємств // Держава та регіони: Серія: Економіка та підприємництво. – 2007.- №1.-С. 343-346.

5. Шпикуляк О.Г. Менеджмент і здійснення кадрової політики аграрного підприємства // Економіка АПК. – 2004. - №12. – С.132-136.

6. Шпикуляк О.Г. Кадровий потенціал та його формування в аграрних підприємствах // Економіка АПК. – 2004. - №1. – С.155-159.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ

*О.Ю. Чередниченко, к.е.н., доцент,
докторант кафедри «Економіка та управління
виробничим і комерційним бізнесом»,*

Український державний університет залізничного транспорту

На розвиток вітчизняних підприємств транспортного комплексу держави впливають безліч негативних чинників, серед яких: нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні, негативні зовнішні чинники («гібридна війна», світова економічна нестабільність) недосконалість нормативно-правової бази, криміналізація суспільства, корупційні прояви та ін. Все це загострює проблему забезпечення економічної безпеки підприємств галузі.

Ефективність роботи вітчизняних транспортних підприємств багато в чому обумовлена середовищем його функціонування, як внутрішнього, так і зовнішнього та знаходить своє вираження в широкому спектрі небезпек і загроз, здатних чинити негативний вплив на результати діяльності і конкурентоспроможність підприємств. Це призводить до того, що проблема забезпечення безпеки підприємств транспортного комплексу стає багатоплановим завданням, яке виходить за межі охоронної функції, а сама організація безпеки потребує комплексного підходу з урахуванням специфіки конкретних умов діяльності підприємств.

Виходячи з вищесказаного систему економічної безпеки транспортних підприємств можна охарактеризувати як цілісний, структурно позначений, складний, централізований комплекс методів, дій і засобів захисту підприємства від небезпек і загроз внутрішнього та зовнішнього середовища, забезпечення активного розвитку підприємства.

Головною метою управління економічною безпекою підприємств транспортного комплексу є забезпечення ефективного функціонування, продуктивної роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення певного рівня трудового потенціалу персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також його стабільного розвитку.

До основних функціональних цілей управління економічною безпекою

транспортних підприємств належать:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи та фінансової стійкості підприємства;
- забезпечення та досягнення високої конкурентоспроможності;
- досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;
- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;
- забезпечення захисту інформаційних ресурсів, службової, комерційної таємниці організації;
- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна.

Головна та функціональні цілі зумовлюють формування необхідних структуроутворюючих елементів і загальної схеми організації економічної безпеки. Загальна схема процесу управління економічною безпекою включає такі заходи:

- формування необхідних корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, прав інформації, технології та устаткування);
- загальностратегічне прогнозування та планування економічної безпеки за функціональними складовими;
- стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- тактичне планування економічної безпеки та фінансово-господарської діяльності підприємства за функціональними складовими;
- оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства;
- здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки;
- загальна оцінка досягнутого рівня економічної безпеки.

Динамічність зовнішнього і внутрішнього середовища транспортних підприємств обумовлює необхідність врахування постійних змін, і як наслідок, інформаційної складової, що призводить до збільшення обсягу прийнятих управлінських рішень і, зростання обсягів інформації. Процеси управління в системі економічної безпеки підприємств транспортного комплексу повинні бути нерозривно пов'язані з пошуком і аналізом інформації, діагностикою небезпек і можливостей, пошуком оптимальних шляхів реагування та захисту об'єктів. В таких умовах нагальною для цілей управління виступає потреба в достовірній обліково-аналітичній інформації, що дозволяє діагностувати поточну діяльність підприємства, враховуючи всі ризики, ідентифіковані й оцінені системою обліку, та передбачити майбутній розвиток, виходячи з прогнозних розрахунків. Зважаючи на те, що процес формування та

функціонування системи економічної безпеки пов'язаний з постійними значними інформаційними потоками, на перший план в управлінні економічною безпекою транспортних підприємств виступає необхідність наявності цілісної інформаційної системи.

Можливість використання обліково-аналітичної інформації для управління економічною безпекою на підприємствах транспорту на сьогодні ускладнена цілою низкою факторів: невідповідність обліково-аналітичної інформації, яка формується в системі бухгалтерського обліку і звітності, її якісних характеристик для управління підприємством; фрагментарне врахування бухгалтерським обліком обліково-аналітичної інформації (у т. ч. гостра проблема ідентифікації та оцінки ризиків у системі бухгалтерського обліку), що робить дані бухгалтерської звітності непридатними для економічного обґрунтування рішень в системі управління економічною безпекою.

Система аналітичної інформації для прийняття управлінських рішень відрізняється складністю. Відбувається систематичне зростання обсягів інформації, її надмірності при інформаційній недостатності для прийняття оптимальних управлінських рішень. Інформація щодо забезпечення економічної безпеки підприємств транспортної галузі досить неоднорідна. Усе це ускладнює її використання в управлінні економічною безпекою.

Розвиток системи управління станом економічної безпеки транспортних підприємств має здійснюватися на основі інтеграції управлінських функцій – планування, обліку, контролю, аналізу, регулювання. Завдання для них повинні формулюватися з розрахунком на їх взаємозв'язок і спільну цільову орієнтацію на створення умов безпечного функціонування підприємства та досягнення його стратегічних цілей.

Інтегрована обліково-аналітична система транспортного підприємства має включати такі складові, як система бухгалтерського фінансового і управлінського обліку, система податкового і екологічного обліку, соціального обліку, а також система внутрішнього контролю.

Необхідний взаємозв'язок фінансового, управлінського та податкового обліку проявляється, що обумовлюється наступним:

- деталізація, пояснення, додаткові розрахунки, відображені в бухгалтерській звітності, що є функцією управлінського обліку;
- дотримання вимог і правил бізнесу, що є функцією податкового обліку ;
- для правильності дотримання всіх встановлених державою і традиціями бізнесу правил необхідні внутрішній і зовнішній контроль діяльності підприємства, а це є функцією аудиту.

Синтез перерахованих вище елементів, об'єднання методологічного та організаційного аспекту, дозволяє змінити методологію управління економічною безпекою транспортних підприємств, в основі якої буде закладена концепція формування інтегрованої обліково-аналітичної системи підприємства, спрямована на підвищення його ефективності та

результативності.

Основними завданнями інтегрованої обліково-аналітичної системи, спрямованої на забезпечення економічної безпеки підприємств будівельної галузі, є: визначення найбільш перспективних напрямків розвитку підприємства у відповідності з потребами зовнішнього середовища; обґрунтування рішень по ціноутворенню; надання достовірної і надійної інформації про результати діяльності, як фактичних, так і прогнозованих, зацікавленим користувачам для визначення економічної безпеки підприємства; підтримка стратегічного розвитку.

Головною особливістю впроваджуваних обліково-інформаційних систем має стати здійснення в структурі управління економічної безпеки підприємств транспортної галузі достовірного зворотного зв'язку завдяки автоматизованому первинному обліку і значному спрощенню бухгалтерського супроводу підприємства. Цьому сприяє спеціальне програмне забезпечення, що підвищує ефективність діяльності бухгалтерських систем і значно спрощує керування бухгалтерським обліком через оперативний доступ до необхідної бухгалтерської інформації.

Гармонізація фінансового, податкового, управлінського обліку, внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту дасть можливість відповісти на найважливіші питання забезпечення життєдіяльності транспортного підприємства. Таким чином, інтегроване інформаційне-аналітичне забезпечення економічної безпеки транспортних підприємств органічно пов'язане з удосконаленням бухгалтерського, управлінського, податкового обліку, внутрішнього контролю і аудиту.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*А.Д. Шевчук, студентка
Дніпропетровського державного
аграрно-економічного університету
Науковий керівник: Приходько І. П., завідувач
кафедри обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою, професор*

Моделювання нової (удосконалення наявної) системи економічної безпеки підприємства передбачає послідовне здійснення таких кроків: ліквідація виявлених за результатами аудиту недоліків; розроблення пропозицій щодо удосконалення системи безпеки та розрахунок додатково необхідних ресурсів усіх видів; планування щомісячних витрат (бюджет) для функціонування системи економічної безпеки.

Ефективно організована служба ЕБП здатна зменшити ці втрати на 70-

90%, тоді як витрати на створення служби безпеки складають 5-10% від суми понесених збитків. Приблизно так само оцінюються результати діяльності служби ЕБП. Для цього необхідно проаналізувати динаміку втрат і зіставити величину очікуваної економії з витратами на утримання служби ЕБП.

За результатами аудиту, розрахованого бюджету на створення та утримання служби ЕБП та можливості завдяки цьому зменшення збитків формується перелік ключових завдань, які у загальному вигляді, тобто без врахування специфіки діяльності кожного окремого підприємства можна сформулювати у такий спосіб:

- 1) захист законних прав та інтересів підприємства
- 2) моніторинг стану зовнішнього середовища діяльності підприємства;
- 3) ідентифікація можливих загроз економічній безпеці підприємства та розроблення превентивних заходів для попередження або зменшення виробничих, комерційних та інших ризиків;
- 4) вивчення партнерів, клієнтів і конкурентів підприємства;
- 5) профілактика та припинення можливої протиправної діяльності персоналу підприємства, яка може завдати шкоди економічній безпеці;
- 6) захист конфіденційної інформації підприємства, що стосується всіх аспектів його діяльності;
- 7) підготовка та проведення акцій, що поліпшують імідж та зміцнюють ділову репутацію підприємства[1].

Особливо важливим є розроблення в умовах кожного підприємства механізму забезпечення економічної безпеки із врахуванням обставин та відповідно до розробленої послідовності (рис 1).

Рис. 1. Розроблений механізм управління системою економічної безпеки підприємства в кризових ситуаціях

При надзвичайних ситуаціях виникають загрози з високою ймовірністю заподіяння підприємству шкоди. У таких випадках у складі служби економічної безпеки має починати працювати група з надзвичайних ситуацій (група швидкого реагування), що включає найбільш кваліфікованих й обізнаних з проблемою фахівців із залученням за потреби працівників інших підрозділів.

Отже зазначимо, що ефективність управління системою економічної безпеки підприємства визначають за одним критерієм – відсутністю чи наявністю завданих йому матеріальних збитків і моральної шкоди. Надійна система економічної безпеки можлива лише за умови використання комплексного і системного підходу в її організації та управлінні. Ця система надає можливість оцінити перспективи розвитку підприємства, розробити його тактику і стратегію до подальшої діяльності.

Література

1. Ринкова складова економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://studopedia.ru/18_12919_mezhdunarodnoe-razdelenie-truda.html

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*В. В. Шуліка, студентка гр. МгМТ(УФЕБ)з-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Науковий керівник: Г. Є. Павлова, д.е.н., професор*

У сучасних умовах перед підприємствами гостро постає завдання збереження як матеріальних цінностей, так і інформації, у тому числі відомостей, що становлять комерційну або державну таємницю.

Успіх виробничої і підприємницької діяльності в чималому ступені залежить від уміння розпоряджатися таким найціннішим товаром, як інформація, але вигідно використовувати можна лише ту інформацію, яка потрібна ринку, але невідома йому. Тому в умовах посилення конкуренції успіх підприємництва, гарантія отримання прибутку все більшою мірою залежать від збереження в таємниці секретів виробництва, що спираються на певний інтелектуальний потенціал і конкретну технологію.

Підприємницька (комерційна) діяльність тісно пов'язана з отриманням, накопиченням, зберіганням, обробкою і використанням різноманітних інформаційних потоків. Однак захисту підлягає не вся інформація, а тільки та, яка представляє цінність для підприємця. При визначенні цінності підприємницької інформації необхідно керуватися такими критеріями (властивостями), як корисність, своєчасність і достовірність.

Розробку заходів щодо збереження комерційної таємниці підприємства слід здійснювати, дотримуючись принцип комплексного перекриття можливих

каналів витоку інформації та забезпечення рівнозначної надійності захисту всіх її носіїв. Загрози збереження комерційної таємниці можуть бути зовнішніми і внутрішніми.

Дії ззовні можуть бути спрямовані на пасивні носії інформації і виражатися, наприклад, в наступному: спроби викрадення документів або зняття копій з документів, знімних носіїв (флеш-карти), зняття інформації, що виникає в тракті передачі в процесі комунікацій; знищення інформації або пошкодження її носіїв; випадкове або навмисне доведення до відома конкурентів документів або матеріалів, що містять комерційну таємницю.

Дії ззовні можуть бути також спрямовані на персонал компанії і виражатися у формі підкупу, погроз, шантажу, вивідування інформації, що становить комерційну таємницю, або припускати переманювання провідних спеціалістів на конкуруючу фірму тощо

Внутрішні загрози становлять найбільшу небезпеку для знову сформованих і не усталених колективів, де не встигли скластися традиції підтримки високої репутації підприємства, однак увагу своєчасному розкриттю цих загроз повинна приділятися повсюдно. Не виключена ймовірність того, що окремі співробітники з високим рівнем самооцінки через незадоволення своїх амбіцій (невдоволення рівнем заробітної плати, відносинами з керівництвом, колегами та ін.) можуть вживати заходів щодо ініціативної видачі комерційної інформації конкурентам, а також спробувати знищити важливу інформацію або пасивні носії (наприклад, занести комп'ютерний вірус). За оцінками психологів, до 25% всіх службовців фірм, прагнучі заробити кошти якимись способами і за всяку ціну, часто на шкоду інтересам своєї фірми очікують зручного випадку для розголошення комерційних секретів, їх продажу.

Вельми важливим видається також відображення питань захисту комерційної таємниці в контракті, що укладається з керівником підприємства при його призначенні на посаду.

Проблемам інформаційної безпеки наразі не приділяється достатньо уваги. Та на нашу думку, інформаційна безпека є однією з основних складових фінансової, а отже і економічної безпеки не лише підприємств та організацій, а, навіть, і держави.

Інформаційна безпека підприємства – це захист інформації, якою володіє підприємство, від несанкціонованого доступу, руйнування, модифікації, розкриття і затримок при надходженні. Крім того, під інформаційною безпекою розуміють захищеність інформації та підтримуючої її інфраструктури від будь-яких випадкових або зловмисних дій, результатом яких може з'явитися нанесення збитку самої інформації, її власникам або підтримуючої інфраструктури [3].

Система мір по захисту інформації в широкому розумінні повинна бути основана виходячи із початкових умов і факторів, котрі, в свою чергу, визначаються станом спрямованості розвідок противника або діями конкурента

на ринку товарів та послуг, які направлені на захоплення інформації, яка повинна бути захищена[4].

Сучасні умови конкуренції та ведення підприємницької діяльності в країні потребують комплексного підходу до зберігання комерційної таємниці, основою якої є організаційні заходи.

Організаційний захист інформації на підприємстві – регламентація виробничої діяльності і взаємовідношень суб'єктів (співробітників підприємства) на нормативно-правовій основі, яка ослаблює чи виключає нанесення збитків[5].

Організаційний захист інформації включає в себе наступні компоненти:

- організація роботи з персоналом;
- організація внутрішньооб'єктного і пропускового режимів і охорони;
- організація роботи з носіями відомостей, що відносяться до комерційної таємниці;
- комплексне планування заходів щодо захисту інформації;
- організація аналітичної роботи і контролю роботи на даному підприємстві.

Основні принципи організаційного захисту інформації:

- принцип комплексного підходу – ефективне використання сил, засобів, способів і методів захисту інформації для вирішення поставлених завдань залежно від конкретної ситуації, що складається, і наявності чинників, що ослаблюють або підсилюють загрозу інформації, що захищається;
- принцип оперативності ухвалення управлінських рішень (істотно впливає на ефективність функціонування і гнучкість системи захисту інформації і відображає націленість керівництва і персоналу підприємства на вирішення задач захисту інформації);
- принцип персональної відповідальності – найбільш ефективний розподіл задач з захисту інформації між керівництвом і персоналом підприємства і визначення відповідальності за повноту та якість їх виконання.

Серед основних умов організаційного захисту інформації можна виділити наступне:

- неперервність всебічного аналізу функціонування системи захисту інформації з метою прийняття своєчасних мір з підвищення її ефективності;
- повне дотримання керівництвом і персоналом підприємства установлених норм та правил захисту інформації.

Передача інформації, в установленому порядку, віднесеної до комерційної таємниці чи той, що містить в собі персональні данні співробітника, повинна здійснюватися на основі договору, що передбачує взаємні зобов'язання сторін по нерозголошенні цієї інформації, а також необхідні міри з її захисту [2].

Організаційні механізми захисту інформації визначають порядок і умови комплексного використання наявних сил і засобів, ефективність якого залежить від вживаних методів технічного і економічного характеру.

Організаційні заходи захисту можуть бути або включати в себе наступне:

1. Встановлення персональної відповідальності за забезпеченням захисту інформації.
2. Обмеження доступу в приміщення, де проходить підготовка і обробка інформації.
3. Доступ до обробки, збереження і передачі конфіденційної інформації тільки перевіреним посадовим особам.
4. Призначення конкретних зразків технічних засобів для обробки цінної інформації і подальша робота тільки на них.
5. Збереження магнітних носіїв, жорстких копій і реєстраційних матеріалів в закритих міцних шафах (бажано в сейфах).
6. Виключення перегляду сторонніми особами змісту оброблюваної інформації за рахунок невідповідного встановлення дисплея, клавіатури, принтера і т.д.
7. Постійний контроль пристроїв виводу цінної інформації на фізичні носії.
8. Збереження цінної інформації на зовнішніх носіях тільки в засекреченому вигляді.
9. Використання криптографічного закриття при передачі по каналах зв'язку цінної інформації.
10. Знищення фізичних носіїв або матеріалів, що можуть містити фрагменти цінної інформації.
11. Заборона ведення переговорів про безпосередній зміст цінної інформації особам, які зайняті її обробкою.
12. Чітка організація робіт і контроль виконання [1].

Не менш важливим є питання економічного обґрунтування витрат на захист інформації. Адже чим вище рівень захищеності інформації, тим за інших рівних умов, буде нижче розмір можливих збитків, але тим вищою буде вартість захисту. Оптимальний розміром витрат на захист буде такий, при якому забезпечується рівень захищеності, що дорівнює мінімуму загальних витрат. Вартість збитків визначається двома параметрами: ймовірністю реалізації різних загроз інформації; вартістю (важливістю) інформації, захищеність якої може бути порушена під впливом різних загроз. У зв'язку зі складністю дати кількісну оцінку збитків (сума втрат або розмір недоотриманого прибутку) причиною яких може бути витік, або втрата інформації, що захищається, в даний час найбільш доцільним є підхід на основі експертних оцінок. За даними висновків експертів можуть бути отримані статистично стійкі оцінки можливого збитку.

Захист інформаційних ресурсів підприємства є одним з ключових завдань в умовах підвищення рівня внутрішніх і зовнішніх загроз інформаційної безпеки, що можуть безпосередньо вплинути на його фінансову діяльність і стійкість на ринку. Щоб зберегти бізнес, розвиватися і бути конкурентоспроможним, підприємствам необхідно створити ефективну систему

управління інформаційною безпекою.

Сутність викладеного дає підстави стверджувати, що в сучасних умовах, без належного захисту інформаційного середовища підприємства не можливо забезпечити його економічну безпеку.

Література

1. Садердинов А. А., Трайнев В. А., Федулов А. А. Информационная безопасность предприятия: Учебное пособие. 2-е изд. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К». 2005. — 336 с.
2. Ярочкин В.И. Информационная безопасность. — М.: Академический Проект. Мир. 2004. — 544 с.
3. Проблема інформаційної безпеки // Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-7941-6.html>
4. Класифікація заходів із забезпечення інформаційної безпеки регіону/Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010_1_2/251-254.pdf.
5. Організаційні основи захисту інформації на підприємстві/ Режим доступу: <http://bezopasnik.org/article/19.htm>.

АЛГОРИТМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

*Л.М. Васильєва, д.н.держ., упр., професор
В. Щербина, студентка гр. МгМТ(УФЕБ)-1-18
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства базується на вивченні відносин у сфері внутрішнього та зовнішнього середовища суб'єкта господарювання. Алгоритм забезпечення фінансової безпеки підприємств включає в себе наступну послідовність дій, а саме «отримання інформації про об'єкт, що потребує захисту, усвідомлення факту загрози, усвідомлення потреби захисту, визначення методики по забезпеченню фінансової безпеки підприємств, розуміння механізмів розвитку фінансової безпеки підприємств, аналіз механізмів розвитку фінансової безпеки підприємств, контроль за процесом забезпечення фінансової безпеки підприємства» (рис.).

Алгоритм забезпечення фінансової безпеки підприємств має включати в себе такі елементи:

- 1) отримання інформації про об'єкт, що потребує захисту – отримання інформації і усвідомлення її про об'єкт, що є в фінансовій небезпеці і потребує захисту;
- 2) усвідомлення факту загрози – визначення причинно-наслідкових зв'язків загроз, а також яким чином вони діють або можуть подіяти на об'єкт і як можна уникнути цих загроз;

3) усвідомлення потреби захисту –прийняття управлінського рішення щодо фінансової безпеки підприємств, визначення величини небезпеки, які саме заходи і в якій послідовності в міру виникнення необхідно вживати. На цьому етапі необхідно здійснювати концепцію фінансової безпеки на основі науково-теоретичних та практичних знань;

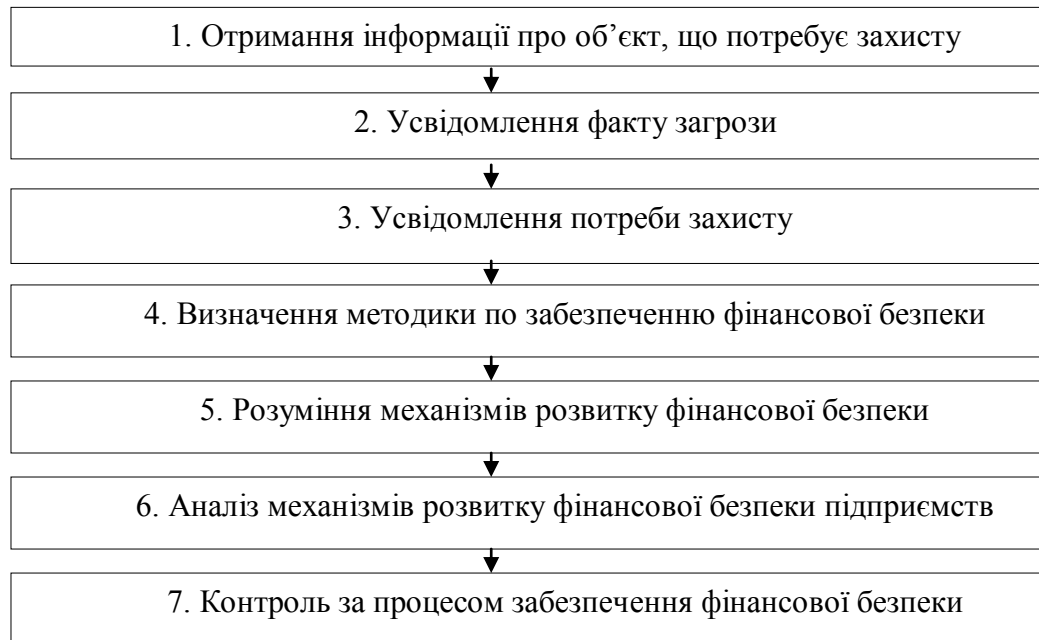

Рис. Алгоритм забезпечення фінансової безпеки підприємств

4) створення теорії фінансової безпеки підприємств - визначити певну методику по забезпеченню фінансової безпеки підприємств;

5) розуміння механізмів розвитку фінансової безпеки підприємств – розуміння тісного взаємозв'язку між безпекою та розвитком з метою підвищення фінансової безпеки підприємств;

6) аналіз механізмів розвитку фінансової безпеки підприємств – дає можливість усвідомити прорахунки здійснені в процесі забезпечення фінансової безпеки підприємств та впроваджувати більш ефективні методи;

7) контроль за процесом забезпечення фінансової безпеки підприємства - система заходів щодо моніторингу на всіх стадіях виробничо-господарської діяльності.

Механізм управління забезпеченням фінансової безпеки потребує сукупності взаємозв'язаних дій, що утворюють системний підхід до забезпечення фінансової безпеки підприємств, зокрема: управління на всіх стадіях виробництва, тобто управління цілями, завданнями відповідно до визначеної місії; виявлення проблеми, усвідомлення потреби в її вирішенні, діагностика, контроль, моніторинг та прийняття рішення щодо необхідності забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання.

ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

С.В. Юрченко, старший викладач

О.В. Алпатіна, студентка групи ОПС-1-18

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Однією з найбільш актуальних соціально-економічних проблем України є безробіття. Рівень безробіття є одним з характерних показників економічного розвитку держави та соціальної захищеності громадян нашої держави. Наявність робочих місць так само важлива для побудови стійкої економіки, як і наявність трудових ресурсів.

Згідно даних Державної служби статистики України, ситуація на ринку праці є досить напруженою.

Згідно з офіційними даними Державної служби зайнятості, станом на початок 2018 року в Україні рівень безробіття становить 8,9%. На кінець 2018 року навантаження зареєстрованих безробітних на обсяг вакансій збільшився. Якщо ще в середині року співвідношення кількості безробітних до кількості вакансій досягало 5:1, то в грудні цей показник збільшився до 7:1. Відповідно, скоротилася кількість працевлаштованих: у червні 34,7 тис. осіб були працевлаштовані через служби зайнятості, а в грудні 2017 року – 16,4 тис.

Показник рівня безробіття в Європі досить сильно відрізняється в різних її країнах. Наприклад в Греції він складає 23,35% і є найбільш високим, а от Німеччині має істотно нижчий відсоток – 4,1%. Рівень економічного розвитку і рівень безробіття тісно взаємопов'язані, а тому в Україні складається досить складна ситуація з економічним розвитком. З одного боку це добре, адже суттєво зменшиться кількість претендентів за рахунок введення безвізу, а з іншого боку в Україні й надалі буде скорочення зайнятих осіб за рахунок закриття підприємницької діяльності.

Введення безвізу не найкраще вплинуло на працевлаштування населення нашої країни, адже відкриті кордони сприяють імміграції працездатного населення закордон в пошуках кращих умов для життя та працевлаштування.

Значна частина їде закордон, бо їм не вистачає грошей. Переважно це некваліфіковані працівники, які хочуть заробити більше. Є люди, які звикли їздити на сезонні заробітки. Ще частина людей хоче себе реалізувати. Це стосується молоді, яка знає іноземні мови та фахівців вищого рівня – інженерів, лікарів, вчителів, часом ІТ-спеціалістів. Ці люди цільово шукають посади, аби використати свої знання.

Отже проблема безробіття є головним питанням у ринковій економіці нашої країни, якщо не вирішити його, то буде неможливо налагодити ефективну діяльність економіки. За останні 4 роки чисельність зайнятого населення скоротилася на 9 відсотків.

Для того, аби вирішити проблеми щодо боротьби з безробіттям, існують різноманітні методи. Деякими з них можуть бути: зниження податків для

підприємств за умови збереження робочих місць, сприяти розвитку малого і середнього бізнесу, регулювати можливості працевлаштування за кордоном, приєднання України до міжнародного ринку праці.

Але першим і найголовнішим завданням для зниження рівня безробіття в державі повинна стати реалізація виваженої економічної політики, спрямованої на зменшення рівня бідності та безробіття, підвищення частки оплати праці в структурі реальних доходів населення, забезпечення стабільного зростання національної економіки. Крім цього необхідно створити відповідну правову базу з метою захисту прав наших громадян для поліпшення умов життя і роботи в рідній країні.

Таким чином, якщо активно та комплексно проводити дані заходи, можна суттєво зменшити рівень безробіття. Це дасть змогу підвищити рівень зайнятості, особисті доходи населення, шляхом створення нових робочих місць. Це в свою чергу приведе до розвитку виробництва і підвищення рівня розвитку національної економіки України.

ЗМІСТ

Секція 1

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО КОНТРОЛЮ, АНАЛІЗУ ТА УПРАВЛІННЯ

Атамас О.П., Січева Д.В.

Особливості структури наказу про облікову політику, як основа організації фінансового обліку на підприємстві.....4

Большот А.

Аналіз кредиторської заборгованості, як економічний інструмент ефективного управління підприємством.....6

Бровко Л. І., Сірко А. Ю., Дмитренко М. І.

Фінансовий аспект заробітної плати в бюджетних установах.....9

Бровко Л. І., Сірко А. Ю., Лагно О.О.

Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні.....10

Василенко А.О.

Особливості синтетичного обліку заробітної плати бюджетних установ...13

Васільєва Л., Шевченко Т.

Методичне забезпечення бухгалтерського обліку в процесі формування облікової політики.....15

Волошина О.А.

Забезпечення інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання.....18

Гладкова В.В.

Основи формування облікової політики на підприємстві.....21

Грузін А.С., Ткаченко О.С.

Джерела відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.....24

Гурова А.В.

Нормативно-правове забезпечення обліку розрахунків за виплатами працівникам.....27

Денисенко О.О.

Методичні засади організації внутрішнього контролю на малих підприємствах.....29

Кузьменко Ю.М.

Предмет і об'єкт бухгалтерського обліку.....31

Забігайло А.В., Якубенко Ю.Л.

Фінансова звітність підприємства в умовах трансформації вітчизняної економіки.....33

Земелько О. І.

Основні принципи концепції моделювання як інструменту контролю

грошових потоків сільськогосподарських підприємств.....	35
<i>Калиста В.</i>	
Організація внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці на підприємстві.....	38
<i>Калюта І.О.</i>	
Витрати на зв'язок як різновид адміністративних витрат підприємства....	40
<i>Коробкін Є.О., Ткаченко О.С.</i>	
Витрати як об'єкт бухгалтерського обліку.....	42
<i>Кравченко М.В., Мартинець О.Є.</i>	
Роль амортизації у відтворенні необоротних активів.....	44
<i>Кравченко С.Г.</i>	
Принцип вартісного вимірювання (оцінка) в бухгалтерському обліку.....	46
<i>Лобова А.І., Ткаченко О.С.</i>	
Напрями удосконалення обліку реалізації готової продукції.....	49
<i>Ломтікова Л. І.</i>	
Напрями удосконалення системи контролю витрат на збут.....	51
<i>Майстришина О.В., Якубенко Ю.Л.</i>	
Ефективність управління власним капіталом підприємства.....	55
<i>Масаликіна Т.</i>	
Звітність фізичної особи-підприємця.....	57
<i>Махиня Д.</i>	
Нормативно-правова база, яка регламентує порядок обліку розрахунків з покупцями та замовниками.....	60
<i>Міньковська А.В.</i>	
Премія, як мотиваційний фактор підвищення продуктивності праці. Її види, умови виплати та документальне оформлення.....	61
<i>Моцак В.В.</i>	
Документальне оформлення операцій з виробничими запасами в аграрних підприємствах.....	63
<i>Музика В.О.</i>	
Аналіз трактування поняття «Оптова торгівля».....	66
<i>Нестеренко Ю.</i>	
Сучасний концепт управління та обліку запасів у ринкових умовах.....	69
<i>Павлова І.В.</i>	
Нормативно-правова база обліку розрахунків з покупцями і замовниками.....	71
<i>Пантелєєва С.Ю.</i>	
Нормативно-правове регулювання обліку грошових коштів на підприємстві.....	73
<i>Пашкевич Ю.О.</i>	
Основи оподаткування діяльності аграрних підприємств.....	76
<i>Перетяцько А.С.</i>	

Класифікація витрат та їх значення для організації обліку.....	78
<i>Погорєлова Т.П., Белікова Т.В.</i>	
Шляхи вдосконалення обліку та контролю розрахунків з персоналом по оплаті праці на середніх та великих підприємствах.....	80
<i>Погорєлова Т.П., Якубенко Ю.Л.</i>	
Обліково-аналітичний аспект управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства в умовах ринкової економіки.....	83
<i>Поліщук Д.В.</i>	
Зовнішній контроль за станом розрахунків з працівниками на підприємстві.....	87
<i>Половко Н.В.</i>	
Напрями вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві.....	90
<i>Попова Т.В., Ткаченко О.С.</i>	
Методика обліку короткострокових кредитів банків.....	92
<i>Савочка С.Г.</i>	
Особливості організації обліку малих і середніх підприємств.....	95
<i>Садило Т.Г., Якубенко Ю.Л.</i>	
Внутрішній контроль в управлінні сільськогосподарським підприємством.....	96
<i>Ситайло Л.І.</i>	
Економічна сутність та класифікація доходів підприємств.....	99
<i>Солоп К.А.</i>	
Організація інвентаризаційної роботи як основа контролю за станом виробничих запасів підприємства.....	101
<i>Тенета А.В.</i>	
Процес організації обліку запасів на підприємстві.....	103
<i>Тімашова А.</i>	
Інвентаризація як вид первинного спостереження, метод бухгалтерського обліку.....	106
<i>Трускалова В.</i>	
Формування податкової політики підприємства в сучасних економічних умовах.....	108
<i>Ужва Т.В., Ткаченко О.С.</i>	
Методи нарахування амортизації в бухгалтерському обліку.....	110
<i>Шевченко Л.В., Бунда О.М.</i>	
Перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні.....	112
<i>Штопенко О.М.</i>	
Облік фінансових результатів підприємства.....	114
<i>Юрченко А.А.</i>	
Встановлення терміну експлуатації основних засобів в умовах динамічної зміни середовища функціонування підприємства.....	117
<i>Юрченко С. В., Кононенко К. А.</i>	

Електронні гроші: сутність та обліку.....120

Яценко Н.А.

Облікова політика та її вплив на фінансові результати підприємства 122

Секція 2

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Кінебас І. Ю.

Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні...125

Секція 3

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ, ФІНАНСОВИХ ТА КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Секція 4

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПЕРЕПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ, АУДИТУ Й ОПОДАТКУВАННЯ

Вакульчик Д.В.

Роль професійних організацій в підвищенні кваліфікаційного
рівня бухгалтерів.....128

Губарик О.М.

Визначення та обґрунтування форм і методів стабільного розвитку
наукової роботи кафедри в національній системі науки та інтеграції до
європейського дослідницького простору.....131

Секція 5

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Беттер О.О.

Бюджетування у забезпеченні економічної безпеки підприємства 134

Галайда Т.О.

Проблеми формування сучасної статистичної звітності підприємств
з питань праці.....135

Губарик О.М., Криворучко А.О.

Проблеми формування універсальної системи оцінювання фінансової безпеки банку.....	138
<i>Даніленко О.В., Бровко Л.І., Сірко А.Ю.</i>	
Теоретичні аспекти забезпечення стратегії фінансової безпеки підприємства.....	140
<i>Драний В.О.</i>	
Формування механізму управління фінансовою безпекою банку.....	142
<i>Козлова А.О.</i>	
Безпека готельних комплексів як невід’ємна складова ефективності туристичного менеджменту в сучасних умовах розвитку економіки і суспільства.....	145
<i>Корсун А.С.</i>	
Основні методи механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства.....	148
<i>Кравченко М.В.</i>	
Основні засади конкурентоспроможності підприємств в системі економічної безпеки АПК.....	150
<i>Кравченко М.В., Яценко В.В.</i>	
Теоретичні аспекти аналітичного забезпечення системи фінансово - економічної безпеки.....	153
<i>Кулакова С.Ю., Кладченко Я.О.</i>	
Основні фактори, що впливають на економічну безпеку підприємства...	156
<i>Макаренко І.Р.</i>	
Інструменти управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства.....	159
<i>Мачак Т.О.</i>	
Фінансова нестабільність суб’єктів підприємництва як головна загроза їх фінансовій безпеці.....	162
<i>Одношевна О.О.</i>	
Управління економічним механізмом в контексті регулювання виробництва плодово-ягідної продукції.....	164
<i>Павлов Д.І., Якубенко Ю.Л.</i>	
Необхідність забезпечення безпеки підприємств.....	166
<i>Радчук А. С.</i>	
Удосконалення економічної безпеки аграрного сектору за рахунок організації та методики управління фінансово-економічною безпекою підприємств галузі.....	168
<i>Редько В.О., Якубенко Ю.Л.</i>	
Теоретичні аспекти комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємства.....	172
<i>Редько О.О., Якубенко Ю.Л.</i>	
Сутність системи оцінки та моніторингу фінансової безпеки сільськогосподарського підприємства.....	175

<i>Риженко Т. М.</i>	
Шляхи вдосконалення системи управління прибутком в забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства.....	178
<i>Саванчук Т.М.</i>	
Вибір надійного банку як елемент фінансово-економічної безпеки підприємства.....	181
<i>Самойлик Ю.В.</i>	
Розвиток кредитних відносин як основа фінансової безпеки суб'єктів агропродовольчого ринку.....	184
<i>Сумець О.М.</i>	
До питання формування методологічних засад створення на вітчизняних підприємствах системи управління економічною безпекою.....	186
<i>Таран С.Т.</i>	
Ефективна кадрова політика як основа кадрової безпеки підприємства...	189
<i>Ткаченко О.С.</i>	
Складові збалансованої системи показників.....	191
<i>Токар В.С.</i>	
Кадрова складова в системі економічної безпеки сільськогосподарського підприємства.....	194
<i>Чередниченко О.Ю.</i>	
Актуальні питання розвитку системи управління економічної безпеки підприємств транспортного комплексу.....	197
<i>Шевчук А.Д.</i>	
Актуальні питання управління механізмом функціонування системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві.....	200
<i>Шуліка В.В.</i>	
Особливості організації інформаційної безпеки підприємства.....	202
<i>Васільєва Л.М., Щербина В.</i>	
Алгоритм забезпечення фінансової безпеки підприємств.....	206
<i>Юрченко С.В., Алпатіна О.В.</i>	
Зайнятість населення як складова економічної безпеки.....	208